

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, te Amsterdam, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij Kantongerecht te Leiden; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; L. H. OBDAM, Journalist te Alkmaar; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef van den Militairen Pharmaceutischen Dienst te 's Gravenhage; G. E. WINDEMULLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26 Amsterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootkerksplein 5, Dordrecht, Telefoon Nos. 66 en 67. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur: Uitgaat 1931 van het boekje „De Kwakzalversmiddelen”. — Feestelijke Vergadering op 13 Jan. 1931. — Herdenking 50-jarig bestaan. — Mededeelingen van verschillenden aard: Een woordje over onzen redacteur — Kwakzalverij en Strafrechter — Wegbereiders — Slaapsters en Magnetiseurs — Bij het 50-jarig bestaan — 1930-'55 — Een nationaal jubileum — Vitamine en Kwakzalverij — Wettelijke maatregelen tegen kwakzalvers — Een Amerikaanse beschouwing over de kwakzalverij — Hetzelfde aanbeeld — Woorden van Prof. Zaaijer aan zijn studenten. — Rechtszaken: Een „Natuurheekundige” in België. — Correspondentie. — Advertenties.

Voor het 50-jarig jubileum kwam nog in:

Afd. Walcheren v.d. Mij. t.b.d. Geneesk. f 5.—
C. E. S. te A. f 2.50, J. W. te H. f 2.50, C. N. G. te A. f 5.—, J. v. R. te H. f 5.—, C. L. de F. te O. f 2.50, Gezondh. Cie Oosterwijk f 10.—.

Opgave tot 22 Dec. Totaal f 918.50.

De Secretaris-Penningmeester,

N. KEULEMANS.

Postgiro 32237. Gem. Giro 1672.

Mededeelingen van verschillenden aard

KWAKZALVERIJ EN STRAFRECHTER

De trouwe lezer van dit maandblad vindt geregeld mededeelingen omtrent door kantonrechters en, soms in hooger beroep door de rechtbanken, aan kwakzalvers opgelegde straffen. De bedragen zijn zeer verschillend, soms een paar honderd gulden. In de laatste jaren, zoo komt 't mij voor, is er bij de rechterlijke macht in deze wat meer belangstelling, welke zich dient te uiten in looge boeten. (Het maximum is f 300.— voor het onbevoegd uitoefenen van het beroep van geneeskundige). Vooral Alkmaar (Kantonrechter en rechtbank) verdient een goede aantekening. Een of meer malen f 200.— is daar geen uitzondering. Dat lijkt er wat meer op, dan het vonnis van de Haagsche rechtbank, die in 1888 in hooger beroep iemand, die vier patiënten onbevoegd had behandeld, veroordeelde tot een boete van 50 cents.

Het is duidelijk dat met een dergelijk resultaat het O.M. de kwakzalvers wel ongemoeid kan laten.

Trouwens toch: helpen hooge boeten wel? Misschien bij uitzondering, als vele hooge boeten kort na elkaar zijn opgelegd. Maar als regel is de strafvervolgung onvoldoende. Alleen preventief kan de wetgever wat bereiken, als hij dat ernstig wil en het gevaar voor de volksgezondheid en het volksvermogen gaat inzien.

Moge wij in de eerstvolgende jaren na ons jubileum hiervan kunnen getuigen.

Leiden.

A. VAN DER ELST.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

De tweede vermeerderde druk van:

DE KWAKZALVERSMIDDELEN enz. **Uitgave 1931**, is verschenen en wordt aan hen, die bijdroegen voor de viering van het 50-jarig bestaan der Vereeniging, toegezonden.

Het werkje is voor leden der Vereeniging verkrijgbaar à f 1.25. fr. p.p. f 1.39; voor niet-leden à f 1.50. fr. p.p. f 1.64; aan te vragen bij den ondergeteekende.

Openbare Vergadering op Dinsdag 13 Januari a.s. 's avonds 8 uur in de **Aula der Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam**.

Prof. Dr. H. Burger zal de feestrede uitspreken.

Na afloop receptie in het Universiteitsgebouw. Te 10 uur **Souper** in het Carlton Hotel. couvert à f 5.— (behalve den wijn).

Spoedige aanmelding voor het souper, uiterlijk vóór 11 Januari, bij ondergeteekende.

De leden met hunne dames worden verzocht van hun medeleven blijk te geven. Verschillende autoriteiten, waaronder in de eerste plaats te noemen Zijne Excellentie de Minister van Arbeid, werden uitgenoodigd en er bestaat gegronde hoop, dat zij vergadering en souper met hunne tegenwoordigheid zullen vereeren.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren.

A. Bouma, Apotheker, Harlingen.

Jos. Broeckx Jacq Zn. den Haag.

L. v. d. Molen, Med. cand. Leiden.

Jos. Verbeek, Arts, St. Anthonis N.B.

Bij ons gouden feest mag in het herdenkingsnummer een woordje over onzen Redacteur, die meer dan 40 jaren het blad vulde, niet achterwege blijven.

Ons gouden feest is zijn feest, aan zijn stoeien arbeid en grooten ijver hebben wij het te danken, dat wij in dien tijd hebben bereikt wat wij bereiken konden. Voorlichting van het publiek en groeiende belangstelling bij de autoriteiten.

Wat moeten wij in hem roemen, zijne werkkraft, zijn eerlijkheid, zijn onbaatzuchtigheid? Dat alles hebben wij bij de herdenking van zijn 40 jarig redacteurschap herdacht.

Laat ons de hoop uitspreken dat deze jeugdige grijsaard nog lange met dezelfde opgewektheid en met dezelfde ijver onze zaak zal mogen strijden.

ABRAHAMS.

Dr. G. W. Bruinsma.

Dr. Vitus Bruinsma.

der vorige eeuw, voorzover wij konden nagaan, trad het particulier initiatief in deze quaestie te voorschijn. In het jaar 1810, was het „Het Nut van 't Algemeen, dat zelfstandig een bestrijding der kwakzalverij ondernam. Door deze Maatschappij werd ter bestijding van „een verschrikkelijk kwaad”, zooals zij het noemde, een prijsvraag uitgeschreven, waarbij verlangd werd: „Een kort en bondig betoog van het schandelijke, onverantwoordelijke en gevaarlijke, gelegen in het raadplegen van kwakzalvers, oliekoopen en degelijke, of voor zich zelve, of voor de zijnen; alsmede in het gebruiken van geneesmiddelen, die men onder den naam van algemeen (universeel) uitvent.”

Deze prijsvraag werd beantwoord door J. F. C. Sebastians, med. doct. en dirigeerend chirurgijn-majoor bij het groote militaire hospitaal te Leiden (later hoogleeraar in de geneeskunde te Groningen) aan wien de gouden eerepenning werd toegewezen.

Het was 68 jaar later, in 1878, dat de pioniers voor de bestrijding der kwakzalverij, wijlen de Gebroeders dr. G. W. Bruinsma en dr. Vitus Bruinsma, nadat laatstgenoemde reeds een uitvoerig onderzoek had ingesteld naar de handelingen van eenige kwakzalvers en de resultaten in een vakblad (*) had medegedeeld, overgingen tot de uitgaaf van een werkje, getiteld: „De kwakzalverij met geneesmiddelen en de middelen om haar te bestrijden. Een boek voor allen die hun gezondheid en hun beurs liefhebben.”

Dit boekje waarvan de oplaag 1500 exemplaren bedroeg, was na een paar jaar uitverkocht en werd daarna in 1880 gevolgd door een ander, getiteld: „De hedendaagsche kwakzalver.” In dit laatste werkje, opperden de schrijvers het denkbeeld, om, waar en nu en dan verschijnend boek slechts zeer weinigen bereikt, een middel te vinden om het groote publiek, door bij vele duizenden exemplaren gratis verspreide blaadjes, de waarschuwingen tegen allerlei kwakzalvers in handen te brengen. Maar daarvoor was geld noodig en daarom werd aangeraden, hiervoor een Vereeniging tegen de Kwakzalverij op te richten.

De schrijvers resumeerden hun oproeping aldus: „Wantrouwen in de geneeskundigen ver-

wekt, beginnende ziekten door verwaarloozing ongeneeslijk gemaakt, jongelieden tot wanhoop gebracht, lichte kwalen door sterk werkende middelen verergerd, zwakken gedood, lichamen vergiftigd... ziedaar de gevolgen der hedendaagsche kwakzalverij! En bovendien, doch misschien een gering nadeel in vergelijking van dat alles, duizenden guldens jaarlijks uit de handen van nijvere burgers in de zakken van lage bedriegers gebracht. Wie helpt ons daaraan een einde maken?”

Die oproeping vond instemming en zoo ontstond, Januari 1881, de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, die nu eens meer, dan eens minder bloeiende, thans 50 jaar bestaat.

De gebroeders Bruinsma traden tevens op als voorzitter en secretaris-penningmeester terwijl zij ook de redactie van het gelijktijdig verschijnend Maandblad vormden. Hoe zij zich van deze taak kweten, behoeft ik niet te zeggen. De Maandbladen zijn daar, om ervan te getuigen.

H. v. GELDER.

SLAAPSTERS EN MAGNETISEURS.

door

Dr. W. B. Huddleston Slater.

Over twee groepen van kwakzalvers, die het meest suggestief op het volk werken, — de slaapsters en de magnetiseurs —, zou men een heel boek kunnen schrijven, waarin ongetwijfeld de humor den ernst zou moeten verdringen.

In het feestnummer mag het echter niet onze bedoeling zijn het geheele onderwerp uit te putten en willen wij ons dan ook bepalen tot slechts enkele beschouwingen.

En dan dringt zich onwillekeurig het eerst de vraag aan ons op, hoe het toch komt, dat zoo velen zich wel eens aan een slaapster wagen.

Eerstens is er een groep menschen, die zich letterlijk alles laten wijsmaken en die onbesuisd een slaapster raadplegen, wanneer hun zulks maar even wordt aangeraden door de eerste te beste schoonmaakster of kappersbediende. — Er zijn er ook van de baat-niet-schaadt-niet-groep. deze doen even lustig navraag naar een verdwenen brillantring, naar de lotgevallen van een weggeloopte hondje als naar den aard van een verborgen kwaal die aan hun lever knaagt, — om dan 's middags kalm hun bittertje te gaan drinken op de sociteit. Maar deze menschen kan men hoogstens verwijten, dat zij den ernst en de draagwijdte niet beseffen van hun ondoordacht gedrag. Veel erger is echter het feit, dat men-

schen van ontwikkeling zich nog steeds verlagen dingen te doen, die zij zeer goed herkennen als handelingen, welke het gezond verstand verbiedt. Men bemerkt in gesprekken met dezulken dan ook steeds meer die schande voor het gezond verstand en tevens valt het op, dat zij de onredelijkheid van hun handelwijze willen bedekken door er over heen te praten en zich te beroepen op de feiten. De diepere motieven, die hen drijven, geven zij niet aan, veelal weten zij die zelf niet, omdat zij op den achtergrond van hun onbewustzijn zijn weggedrongen. En toch kunnen wij die motieven vaak opdelven, wanneer men slechts de gesprekken wil voortzetten. Het is mij daarbij vaak opgevallen, hoe het bijgeloof den vruchtbaarsten voedingsbodem vindt in de harten van hen, die alle geloof in de wetenschap (en dus het eerst in de geneeskunst!), in de naastenliefde en in de geheele menschheid hebben verloren. Dezulken stellen hun daden onbesuisd, zonder nadenken; zij geven hun sympathie, hun vertrouwen, hun geloof aan het eerst het beste voorbijliegende ding zonder-inhoud, wanneer er toevallig iets aan is, dat hun bevalt. Zij zoeken geen motieven, zij vinden motiveeren zelfs verveling; een positieve gevoelston is voor hen al voldoende.

En zoo komen wij tot de bevinding, dat al deze kategoriën (en nog vele andere niet-geneemde) dezelfde negatieve eigenschap gemeen hebben: dat zij niet nadenken. Voor hem, die de inwerking en de nog steeds voortdurende nwerking van den oorlog op de morele waarde onzer maatschappij bestudeert, is het dan ook niets bevreemdend, dat (ondanks het gestage werken van vele cultuurencritici onder wie ook de kwakzalverijbestrijders mogen worden gerekend) de kwakzalverij eer is toegenomen dan verminderd. Want het niet-nadenken is het kenmerkende verschijnsel van onze na-oorlogsche leege wereld.

Maar laten wij terugkeeren tot het groote argument van deze intellectueelen, die hebben leeren nadenken, maar het niet doen: het beroep op de feiten.

De omstandigheid, dat zij niet nadenken, heeft terstond tot gevolg, dat voor hen veel eerder iets een feit is dan voor een ander. Zij bezien van een „feit” slechts de voorkant; de diepte ontgaat hun — om van vierde dimensie volgens Einstein nog maar te zwijgen. Zij bemerken een gebeurtenis alleen maar, zooals die zich aan hen voordoet. Zoo iemand zal bijvoorbeeld zeggen: Mijn vrouw heeft een slaapster geraadpleegd; en die zag direct in haar slaap, dat mijn vrouw een nierziekte had. „Dat is een feit!” Wanneer ik nu daartegenover beweert, dat ik bij een toovenaar geweest ben, die twee eieren in een hooge hoed tot een ommelet bakte en er later twee levende kuikens uit gaar stooft, dan lacht diezelfde man mij uit om mijn naïeveteit: Dat is geen toovenaar, maar een handige goochelaar, zal hij zeggen. En toch deed hij even naïef! Want, wanneer hij het feit beter had onderzocht, dan was hij tot de conclusie gekomen, dat:

1. De slaapster geen slaapster was. Onder slaapster toch verstaat hij een wezen met hypernormaal fijne zintuigen, die zichzelf in een toestand weet te brengen waarin zij (losgemaakt van de materiele wereld) helderziende wordt en geheimen kan onthullen, die zij niet kende.

Wanneer hij beter had geïnformeerd, had hij vernomen, dat zij een gewezen waschvrouw was met verdacht verleden, een schoonmaakster uit de stationsretirade van Moordenaarsgraaf, of

(*) De Pharmaceut, Weekblad voor Farmacie en Natuurwetenschap, onder redactie van H. v. Gelder, Dr. Vitus Bruinsma en Dr. O. J. Risselada.

vermoedelijk zelfs erger: een aftandsche „madame”, een warenhuisdievegge, die driemaal in de nor had gezeten of een gelegenheidsaborteuse, die met haar hyperzintuigen verleden jaar nog een stakkerd met een geperforeerde vaginaalwand naar de andere wereld heeft geholpen. Lijdt zij te veel aan slapeloosheid, dan heeft zij ook nu nog deze accidenteele renumeraties achter de hand.

2/o. Dat de slaapster niet „direkt zag”. De patient heeft in de autobus, die hem van zijn dorp naar de stad brengt, of in de wachtkamer van de helderziende retiradejuffrouw reeds kennis gemaakt met andere „patienten” die al met hem aanpapt en vervuld waren van deernis met zijn lot. Zij aarzelen dan ook niet dit tijdig aan de helderziende mede te deelen, die dus niet ziet, maar weet. En lukt dit niet, dan heeft zij altijd nog twee mogelijkheden. Zij heeft al lang geleerd, dat het raadplegen van kwakzalvers een pathognostisch symptoom is voor pijn in den rug, moeheid, bleekheid e.d. In het uiterste geval fingeert zij slapeloosheid.

3/o. Dat de slaapster niet sliep. In den toestand waarin zij aan de materiele wereld onttrokken is, neemt zij inmiddels alles waar wat de patiënt zegt en maakt dan ook handig gebruik van zijn uitlatingen.

4/o. Dat zijn vrouw heelemaal geen nierziekte heeft. Want, al heeft hij zelf geen begrip van nierziekte, hij zal toch moeten aannemen, dat er bij nierziekte iets aan de urine moet mankeeren; en als hij de urine eens had laten onderzoeken, dan zou hij gemerkt hebben, dat die normaal was. Dat behoefde hij niet te laten doen bij een dokter (omdat dokters nu eenmaal geen verstand hebben van ziekten), maar dat kan hij bij ieder scheikundig bureau gedaan krijgen.

En zoo zien wij dat bij het door hem tot „feit” verklaarde feit feitelijk niet één feit een feit is.

Het bovenstaande geval is natuurlijk slechts een compilatie van de vele tragikomische waarnemingen welke wij in den loop der jaren hebben gedaan. Maar tevens is het ook slechts een honderdduizende van het groot aantal, dat werd gedaan of nog dagelijks gedaan kan worden. De groote waarde van het nauwkeurig, exakt en kritisch onderzoek in enkele willekeurige gevallen is juist gelegen in het doen van steekproeven. En waar mij in alle gevallen (niet in enkele, niet in vele, maar in alle) welke ik op deze wijze heb uitgeplozen, gebleken is, dat men met formeele bedriegerij te doen had, daar aarzel ik niet tot de volgende uitspraak te komen: Neem alle voorzorgen, dat gij niet kunt worden beetgenomen, en iedere slaapster is in één enkele keer te ontmaskeren. Wie geen tijd heeft om werkelijk bewijzende proeven te nemen, kan toch zeer demonstatieve waarnemingen doen door gevallen te kiezen, waarin men met zekerheid de aanwezigheid van abnormale stoffen in de urine heeft vastgesteld, resp. heeft uitgesloten. Reken maar gerust dat de helderziende dames een bagateltje van een zes of acht procent suiker genoeglijk over het hoofd zien! —

— Veel interessantere menschen zijn de magnetiseurs. Dat zijn wekelijk heeren! En die behoeft men heusch niet zonder onderscheiding te behandelen wil men niet de vloek van hun gerechte toorn ondervinden. Ik weet zeker dat zij heftig verontwaardigd zouden zijn, wanneer zij wisten in één adem met de slaapster te worden genoemd.

Nu wil ik niet zeggen, dat er op het verleden van die heeren nergens een smetje kleeft! Het heeft mij onder andere steeds sterk verwonderd,

dat de onbekende natuurkrachten waarover zij beschikken, slechts worden aangetroffen bij mislukte individuen, die nog te dom waren om een graad, een fatsoenlijke positie te verwerven of een zaak te drijven. Bij menschen van eenige sociale of wetenschappelijke standing komen deze krachten eenvoudig niet voor! Dit argument voor de onwaarschijnlijkheid (laten wij bescheiden blijven) van het bestaan dezer krachten klemt nog meer, wanneer men het heilmagnetisme houdt voor een Goddelijke gave, — zooals sommige magnetiseurs verklaren —, waarbij de geneeskunde, die slechts menschenwerk is, natuurlijk niet in de schaduw kan staan. Men zou dus moeten aannemen, dat God de nietsnutters en mislukkelingen, die tóch nergens voor dienen, tenminste nog érgens voor heeft willen gebruiken.

Wanneer men nu de vereerders van sommige magnetiseurs aan het woord hoort, staat men verbaasd van de zonderlinge beschouwingen, welke deze ten beste geven. Over den aard van die bijzondere en onbekende natuurkrachten hoort men gewoonlijk niets, evenmin als men bewijzen hoort aanvoeren voor de stelling, dat deze of gene over krachten zou beschikken. Ik herinner mij, op een zonnigen zomermorgen op de Veluwe voor mijn sommerfrische gezeten, eens een mijnheer aan het woord gehoord te hebben, die mijn en zijn koffie liet koud worden met bespiegelingen over de onmogelijkheid het onmogelijke van het bestaan van geheime natuurkrachten te bewijzen. En ik kon hem nog zoo vaak verzekeren, dat wij die onmogelijkheid in geenen deele wenschen te verdedigen (ab non esse ad non posse non valet illatio), maar dat wij gaarne van hem de feiten zouden vernemen en dan de mogelijkheid ook terstond zouden toegeven (ab esse ad posse valet illatio). En die feiten blijven altijd weer achterwege. Wél worden vage verhalen opgedischt, maar wanneer wij zelf eens trachten iets waar te nemen, dan mislukt zulks steeds. Een bekend magnetiseur, die hoog van den toren blaast over de goddelijkheid van het heilmagnetisme, zou eens de pijnen afnemen van zijn vrouw, toen deze in heftige weeën lag. Hij verklaarde aan den aanwezigen accoucheur, dat zulks heel eenvoudig ging. Hoezeer hij zich echter inspande, zijn demonstratie faalde demonstratief.

Wij willen gaarne leeren — van de domste menschen kan men nog wat leeren. — Maar praatjes gelooven wij niet; wij zullen terstond aan de geheime natuurkrachten gelooven en aan de monopolisatie in handen onzer geachte tegenstanders, zoodra zij ons de bewijzen daarvoor willen leveren.

En aan degenen onder ons, speciaal onder de intellectueelen, die gemakkelijker geloof slaan aan de luide leugen dan aan de stille waarheid, zou ik den raad willen geven enkele steekproeven te nemen en dan de „feiten” werkelijk kritisch te onderzoeken ... met andere woorden: na te denken!

Wellicht heeft Jeremias dan tóch ongelijk, wanneer hij over onze wereld profeteert: Geheel verlaten is de aarde, omdat er niemand is die nadenkt.

BIJ HET 50-JARIG BESTAAN.

De Vereeniging tegen de Kwakzalverij herdenkt haar 50 jaar bestaan. Zij jubileert niet, want om te jubelen bestaat voor haar geen aanleiding. Toen voor een halve eeuw de beide Bruinsma's het initiatief namen voor de stichting onzer vereeniging bloeide de kwakzalverij niet veel meer dan thans. Het karakter van het euvel

moge eenigszins zijn veranderd, de Hollowaypillen van die dagen mogen zijn verdwenen, het wezen der kwakzalverij is hetzelfde gebleven. Tot juichen bij het 50-jarig bestaan zouden alleen reden zijn als het kwaad uitgeroeid of allengs minder geworden ware. Helaas geen van beide is tot nog toe het geval.

Ik heb den strijd der Vereeniging voor het grootste gedeelte meegemaakt; bezield met idealistische gevoelens sloot ik mij al ~~jong~~ bij de gelijkgezinden aan. Ik heb zooveel in mijn vermogen was meegewerkt aan het bereiken van het doel, dat ons voor oogen stond. Een dam op te werpen tegen bedrog dat uitging tegen den zieken medemensch. Bedrog dat enerzijds nadeel kon meebrengen voor het leven, de gezondheid, doch anderzijds zeker ten koste ging van de beurs van den benadeelde.

En nu na 50 jaren is van een uitroeien der kwakzalverij nog geen sprake, gaat de menschheid nog even grif in op het zoet gefluit, dat van schoonklinkende advertenties, van luidschetterende reclameschriften uitgaat. De groote massa der menschheid laat zich maar al te gemakkelijk vangen en wij moeten al tevreden zijn als telkens nieuwe belangstellenden de plaatsen komen invullen van hen, die ons ontvielen, om in hun kring het licht te ontsteken, dat wij zoo gaarne algemeen zouden zien schijnen.

Bestaat er dan ook geen aanleiding tot groot jubel-betoon wij kunnen zonder twijfel met voldoening terug zien op hetgeen de Vereeniging gedaan heeft om de menschheid voor te lichten daar waar zij zelf niet in staat is met oordeel te handelen.

De strijd, die de Vereeniging tegen de Kwakzalverij heeft aangeboden, moet gestreden worden bijna zonder bondgenooten. De pers, anders zoo bereid om toestanden, die verkeerd zijn bloot te leggen, heeft slechts weinig hulp geboden als het gold de kwakzalverij met geneesmiddelen te bestrijden. Ik neem aan, dat redactie en administratie der groote bladen streng gescheiden zijn, dat de eerste al of niet afhankelijk is van het al of niet voorkomen van advertenties, die de administratie voor de welvaart van het blad noodzakelijk acht, maar daarom te meer heb ik mij verwonderd over de lauwe houding der dagbladders, aangenomen tegenover de kwakzalverij, waar voorlichting van den kant onzer Vereeniging bij herhaling is aangeboden.

Ook de Regeering heeft niet de behulpzame hand geboden. Waar de Warenwet in het leven geroepen werd om bedrog te voorkomen, om de belangen van den gezonden mensch te dienen, daar had men met nog meer recht mogen verwachten, dat de Regeering had ingegrepen waar het geldt den zieken medemensch tegen bedrog te vrijwaren. Men had dit nog meer mogen verwachten, omdat de meerderheid der menschen uit den aard der zaak niet in staat is een oordeel uit te spreken over de waarde van een aangeboden geneesmiddel.

Is men onder doktershanden dan moet men op diens oordeel afgaan en kan men zonder nader onderzoek de door deze voorgeschreven geneesmiddelen toepassen. De kwakzalvers richten zich echter direct tot het publiek. Hun macht ligt in de kunstvaardigheid waarmee zij hun aankondigingen weten in te richten. Vele van hen zijn goede psychologen. Zij brengen in hun advertenties verschijnselen naar voren van algemeenen aard en aangezien zij zich niet tot een enkel verschijnsel beperken, dringen zij bij de lezers de gedachte op, dat zij baat kunnen vinden bij de toepassing van het met meer of minder ophef aangekondigde middel.

De kracht van het in woorden gebodene wordt nog ondersteund door getuigschriften, die gesteld in niet minder schoone bewoordingen, de voortreffelijkheid van het middel nog meer moeten doen uitkomen. In den regel zijn die getuigschriften afgegeven door personen, die niet in staat zijn een diagnose te stellen, wier oordeel en bevinding derhalve ook niet kan dienen om een genezing te constateeren.

Doch zelfs wanneer men attesten leest van deskundigen behoeft men nog niet onmiddellijk aan te nemen, dat alles wat beweerd wordt op deugdelijk onderzoek berust. Er is meermalen nagegaan hoe dergelijke getuigschriften in de wereld komen. Hier kan met recht gezegd worden dat met geld en goede woorden veel kan worden gedaan. Men belooft de moeite, die gedaan wordt ons een gunstige uitkomst van een middel wereldkundig te maken en tracht met vleierende brieven een niets-zeggende verklaring van een bekende persoonlijkheid te krijgen, die met handigheid in een aankondiging wordt ingelascht. Meer dan eens is zelfs door een onvoorzichtig deskundige een te ver gaande verklaring afgegeven, die bij navraag bleek te zijn gegeven uit welwillendheid of om niet langer door den aanvrager te worden lastig gevallen. Zelf heb ik in de laatste jaren gelegenheid gehad een paar gevallen te onderzoeken, waarbij de nietswaardigheid der afgegeven verklaringen ontwijfelbaar werd bewezen.

De grootste macht der kwakzalverij zit in de reclame. Het wetsontwerp tegen de aanprijzing van geneesmiddelen, dat al eenige jaren geleden bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal is ingediend, zou daarom geschikt zijn om de kwakzalverij een gevoelige slag toe te brengen. Of dit ontwerp ooit in het Staatsblad als wet zal prijken valt zeer te betwijfelen. Lauwheid van den eenen, winstbejag van den anderen kant hebben zich hier verbonden een goede zaak tegen te houden.

En toch kunnen de moreele middelen alleen, de eenige waarover de Vereeniging beschikking heeft, ook op den duur het pleit niet winnen. Eens zal te tijd komen, dat de overheid gaat inzien, dat van haar kant meer kan en moet gedaan worden tot voorlichting en bescherming van het niet-deskundige deel des volks.

Veel zou reeds gewonnen zijn als werd voorgeschreven, dat elk middel, dat als geneesmiddel wordt verkocht, voorzien moest zijn van de vermelding van de juiste samenstelling, dat aan het middel geen werkingen of eigenschappen worden toegeschreven, die niet vervuld kunnen worden; dat de aanprijzing niet zoodanig mag zijn ingericht, dat daardoor het tijdig inroepen van deskundige hulp wordt voorkomen en eindelijk, dat de prijs evenredig is aan de waarde der samenstellende deelen van het middel.

Ook als deze bepalingen vastgesteld en trouw zouden worden nagekomen, zou de kwakzalverij nog niet geheel onmogelijk zijn gemaakt. Het zou echter een stap zijn in de goede richting.

Ik ben niet optimist genoeg om te denken, dat de kwakzalverij ooit geheel zal verdwijnen. Doch evenals bijgeloof en tooverij in den loop der tijden aanzienlijk in terrein hebben verloren, zoo blijft ik ook op het gebied, dat ons bezig houdt, op een betere toekomst hopen.

Het zijn weinig vreugdevolle klanken, die ik op den feestdag onzer Vereeniging heb doen weerklanken, ik ben idealist genoeg om strijdend met haar voor hetgeen wij goed en waar en in het waarachtig belang van onze medemenschen achten, een nieuwe halve eeuw in te gaan. Ik wensch haar zegen op haar onbaatzuchtig streven!

Leiden, November 1930.

L. VAN ITALIE.

Op zekere tijden in het bestaan van menschen en van dingen komt er een oogenblik, dat verlangt naar bespiegeling en herdenken. Niet om uit te rusten, maar om voort te gaan. Wij willen dan overwegen wat bereikt is en wat bereikt kon, of nóg kan worden.

Wij willen de methodes toetsen, waarlangs wij ons doel hebben betracht. En vooral: wij willen ons zelve wat moed inspreken, wetende dat te-leurstellingen nu eenmaal onvermijdelijk zijn en dat men het goede bestrevende, toch ook vaak een goed deed geboren worden, dat stil voorbijging en niet ruchtbaar werd.

Zoo óók bij het vijftig jarig bestaan van Onze Vereen., die strijdt tegen het met bedrieglijke middelen voorspiegelen van herstel of bewaring der gezondheid, waar dit geschiedt met het doel zichzelf te verrijken. Immers deze beide elementen zijn onafscheidelijk aan het begrip kwakzalverij verbonden: het bedrog en de eigenbaat.

Hoe kunnen wij nu dat bedrog bestrijden? Drieërlei punt van aanval doet zich bij ons voor. Bij elk bedrog is een bedrieger, een bedrogene en een onwaarheid waarmede bedrogen wordt. Wij kunnen dus ook trachten den kwakzalver zelve af te schrikken of hem beter te maken: den bedrogene, het publiek, wijzer te maken en het daarmede als het ware voor den leugen immuun te doen zijn en wij kunnen trachten den leugen zelf te beletten. Over deze drie mogelijkheden wilde ik hier een oogenblik spreken, wel zonder de hoop over zoe een overoude materie iets nieuws te kunnen zeggen, maar toch indachtig dat wij steeds hetzelfde in steeds anderen vorm moeten herhalen, wil het bij de verschillende menschen ingang vinden. Want de toegankelijkheid, hangt vooral van den vorm af waarin die waarheid gegoten is. Ieder hokje heeft weer een anderen sleutel van noode.

Welnu, wij kunnen vaststellen dat wij alle deze wegen op één na hebben beproefd. Wij hebben getracht met behulp van den rechter, den kwakzalver af te schrikken of ten minste iets van zijn zelfvertrouwen te ontnemen; wij hebben ons, helaas tot dusverre met gering gevolg, tot den wetgever gewend om de wegen van den leugen zoe moeilijk mogelijk te doen zijn en tot de dagbladen, om de verspreiding van den leugen zooveel mogelijk te beletten; wij hebben vóór alles ons tot het publiek gewend en getracht dit beter in te lichten; maar wij hebben niet beproefd den kwakzalver van de dwalingen zijns wegs te genezen, hem te bekeeren, door zijn geweten te doen ontwaken. M.a. terecht. Onze Vereeniging is door haar samenstelling weinig geschikt voor dit laatste werk en gewetens van kwakzalvers schijnen een bijzonder gezonden slaap te genieten; hetzij dan omdat men inwendig al heel wat moet hebben doorgemaakt, aler men dezen weg ter verrijking kiest, hetzij omdat de fluisteringen der concientie te bescheiden zijn om het geruisch der bankbiljetten te kunnen overstemmen.

Al dat andere verrichten wij dus wel en zullen wij blijven verrichten; maar het voornaamste is en blijft de voorlichting van het publiek. En nu vraag ik mij af, of wij daarbij doen en gedaan hebben wat wij kunnen. Zijn wij vooral voldoende te rade gegaan met wat ik zoo even vooropstelde, dat iedereen weer op een ander manier overtuigd wil worden, de een langs den verstandelijken weg, de ander langs die van het gemoed, de een door de oogen en de ander door de ooren, de een door een betoog en de ander door een verhaal. Welnu eerlijk gezegd, ik geloof het niet. Ik geloof dat wij veel te veel gedacht hebben dat alle menschen verstand hebben en dit plegen te gebruiken. Veel te veel hebben wij vergeten, dat denken een lastige, onaangename en tijdrovende bezigheid is, die men dan ook liefst tot zijn zaken beperkt. Niet te veel hebben wij gehecht aan de waarheid, maar wel te weinig aan de aangename stoffen waar die waarheid capsulegewijze met worden in gedaan, om door de groote menigte te worden genoten en ingenomen.

Zeker, ik wil bij niemand achterstaan in waardering van wat door de werkers onzer vereeniging is verricht. Onze vorige en onze tegenwoordige secretaris en, laatst niet leest, onze naar den geest eenwigjeugdige redacteur hebben met onverpoosden arbeid zeer zeker ons aan zich verplicht en nog zeer velen buiten ons die het misschien heelemaal niet weten. Maar wat ik toch mis in onzen strijd, dat is een pakkende roman of een novelle, een reeks spreuken of een plaat mischien, die het vermogen in te slaan bij hen, die nooit naar een lezing zullen gaan en nooit een blaadje als het onze ter hand zullen nemen. Dat nu kunnen wij natuurlijk zelve niet. Maar in de vijf en twintig jaren die nu weer komen, moesten wij toch eens een weg zoeken of wij ook daar niet toe kunnen geraken. Wij moeten een meerdere kunstenaars zien te winnen, iets wat wij als echte Hollanders, tot dusverre natuurlijk hebben vergeten. En het behoeft geen hooge kunst, maar pakkende kunst moet het zijn. Iets wat gelezen, bekeken en onthouden wordt door de eenvoudigen van geest; want de sluwen zijn toch óf veel wijzer dan wij, óf hebben ons niet noodig.

Inderdaad heeft een prent: „De Geschiedenis van Jan Kwak,” eenige jaren geleden ruimschoots verspreid, zeer veel succes gehad.

Het is toch een mooi ding voor een vereeniging ten algemeenen nutte vijftig jaar bestaan te hebben en geen teekenen te geven van ontmoediging of van ouderdom. Laat ons dus trachten onsterfelijk te zijn, als de domheid en de eigenbaat, die wij bestrijden. Het is ook zoet medewerking te hebben gevonden en zulks bij de besten, waar wij die hebben gevraagd. Met veel hoop en veel dankbaarheid kunnen wij het nu volgende tijdperk ingaan. Er zal altijd strijd voor ons in overvloed zijn en er zal altijd door onzen strijd geluk zijn, dat wij zelve niet weten.

Mr. P. W. DE KONING.

SLECHTHOORENDE

Het Centraal Magazijn

der Vereeniging tot behartiging der belangen van Slechthoorenden, te Soest heeft alle goede mechanische en elektrische hoorapparaten, die in den handel zijn, in voorraad

geeft inlichtingen over kwakzalversadvertenties en heeft ter waarsoeking veel kwakzalverstuig bijeen.

Tevens bureau van advies op all rlei gebid, voor slechthoorenden.

Adres: Meij. TINE MARCUS.

2^e Secretaresse der Vereeniging.

Middelwijkstraat (Rijksstraatweg) 21 Soest.

VACANT

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN, volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor DE VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931). PRIJS voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-leden f 1.50 franco per post f 1.62.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningmeester N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam.

EEN NATIONAAL JUBILEUM.

De „Vereeniging tegen de Kwakzalverij” jubileert en ik aarzel niet dit jubileum een nationale feestdag te noemen, een feestdag waarmede ik niet alleen de jubileerende vereeniging doch ook en vooral zelfs het Nederlandsche volk geluk wensch. Menigeen zal deze uitspraak overdreven vinden. Men bedenke echter dat geen enkele sociaal-geneeskundige vereeniging, zooals bv. de Vereeniging tot bestrijding der tuberculose, der geslachtsziekten enz. ooit haar doel zal bereiken, zoolang de pest der kwakzalverij niet met wortel en tak zal zijn uitgeroeid. Dit zal echter nog lang duren, want het publiek is op het gebied van natuurwetenschappen (waartoe ook de geneeskunde behoort) angstig onwetend. Hoe goed zou het zijn, als iedere jurist, iedere geestelijke, iedere litterator eenige kennis van natuur- en scheikunde zou bezitten. Ware dit het geval, dat had men ongeveer vijftien jaar geleden niet de formidabele dwaasheid beleefd, dat een drietal bekende juristen een poging in het werk stelde, om de kwakzalverij wettelijk te bevorderen, door de uitoefening der geneeskunde aan een ieder toe te staan. Van die bijna onbegrijpelijke domheid van het publiek, wil ik hier een staaltje mededeelen.

In 1916 was ik als jong reserve officier van gezondheid in IJmuiden geplaatst. Op een goeden dag werd ik door een onderofficier geraadpleegd. De man liet mij een onderbeen zien, waarop slechts enkele kleine plekjes gezonde huid te vinden waren; verder was de huid overal door diepe, afschuwelijk uitziende, zweren weggevreten. Het been zag er vreeselijk uit, maar toch kon ik den patiënt beloven, dat hij geheel zou genezen, daar hij ongetwijfeld aan syphilis leed. De man vroeg mij: Wat wilt U doen? waarop ik medicijnen voorschreef en hem den volgenden dag voor een inspuiting terugbestelde. Het woord inspuiting stond hem blijkbaar niet aan; ik zag hem althans den volgenden dag niet terug. Veertien dagen later werd de man doodziek in de ziekeninrichting gebracht. Wat was er gebeurd? De patiënt was onmiddellijk naar een kwakzalver getrokken. Deze had om de diagnose gelachen, had eerst de zweren eenige dagen met een zwarte zalf bestreken, en was toen begonnen versche Koemest (historisch) erop te leggen. Natuurlijk kreeg de ongelukkige een hevige infectie; de zweren begonnen er nog afgrujselijker uit te zien, het geheele been werd rood en zwol hevig op. De zieke had ondragelijke pijnen en hevige koorts. De kwakzalver was zeer volstaan, want dit was een bewijs dat „de kwadesappen” uit het been kwamen. Toen de man bij ons werd openomen, was zijn temperatuur 40.4 en had hij een hevige wondroos. Op welke wijze hij door mij behandeld is, doet er hier niet toe. Voldoende is het te weten, dat hij twee maanden later met een been zonder een spoor van zweren het ziekenhuisje verliet. Toen ik hem op het hart drukte, zich toch vooral verder te laten behandelen, omdat zijn syphilis niet genezen was, kreeg ik het antwoord: „Nou, ja, ik heb er toch geen last van” en op mijn uitroep: „Maar, man, heb je nou nog geen leergeld gegeven” was zijn laatste woord: „Och, dokter, U hebt mij best geholpen, maar als ik nog eens twee maanden bij den „fistelman” was gebleven, zou ik even goed beter zijn geworden.”

Dit is één van de talloze gevallen, die de geneeskundigen altijd weer zien, waar de kwakzalver het leven van zijn patiënten op de schadelijkste wijze in gevaar brengt. Maar, is mij vaak gezegd: „Het is toch mogelijk dat de man het zeker gelooft,” en meestal wordt dan een vergelijking gemaakt, tusschen den inhaligen, rekeningschrijvenden dokter en den menschlievenden kwakzalver. Het is nu niet mijn taak, hier te bewijzen hoe iedere dokter talloze malen zonder betaling werkt, omdat de medicus nu eenmaal geen patiënt hulp weigert, indien deze niet betalen kan.

Ik wil echter wederom een leerrijk geval vertellen, dat geen uitzondering doch regel is.

Een arm meisje leed aan asthma. De geneeskundige behandeling was alleen in staat de aanvallen te coupeeren, maar niet om patiënte te genezen.

Op een dag kwam het patiëntje bij mij met de boodschap, dat zij van een dokter gehoord had, die zoo goed asthma behandelde en reeds vele lijdens aan die ziekte genezen had.

Zij bedelde het benodigde geld bijeen en aanvaardde de tocht. Bij den wonderman gekomen, vertelde zij deze dat zij armlastig was. Toch ontzag het individu zich niet haar een pil „voor onderzoek” te geven en toen f 15 te eischen, omdat hij het fleschje had aangebroken. Toen het patiëntje die f 15 niet bezat, werd haar horloge afgenomen en eerst teruggegeven, nadat de stakker enkele weken later de f 15 had bijeengebedeld en dit bedrag benevens f 0.75 voor terugzenden van het horloge, had gezonden. De pillen bevatten een pilleumassa en enkele milligrammen joodkali. Met een dubbeltje waren zij met een woekerwinst betaald.

En nu tot slot het volgende feit uit mijn praktijk.

Een der brutaalste oplichsters van den Haag, van beroep slapende juffrouw of sonnambule, werd op een morgen wakker met verschijnselen, die zeer onaangenaam waren. Natuurlijk denkt de lezer dat zij toen een ander voor zich liet slapen (aan dergelijke producten is in een groote stad geen gebrek). Dat deed de dame echter niet. Zij liet mij roepen en op mijn vraag, waarom zij haar eigen kruiden—smeerboel niet slikte, kreeg ik als antwoord . . . . . een lach en een zeer — veel — beteekenend knipoogje. De dame heeft zich uiterst nauwkeurig naar alle medische voorschriften geschikt en is zoo van haar maagzweer genezen. Later heeft zij haar nobel werk weer opgevat. Een der eerste patiënten, die haar na haar genezing bezocht, was een man, dien ik had aangeraden eenzelfde behandeling te ondergaan als die, waaraan zij haar genezing te danken had. Eenige weken later werd ik bij dien man geroepen. Hij was stervende, had een maagdoorbraak; hij vertelde mij dat de sonnambule hem geadviseerd had, vooral niet door de dokters te laten knoeien. Zij gaf hem een kruidentheo terwijl hij 's morgens rauw spek moest eten.

Ik wil het hierbij laten. Als ik naga welke afschuwelijke verwoestingen ik in mijn praktijk, door kwakzalvers heb zien aanrichten en als ik bedenk hoe vele medici allen zonder uitzondering hetzelfde zien, dan overkomt mij vaak een gevoel van wanhoop: „Zal het ooit mogelijk zijn die vervloekte kwakzalverij, die jaarlijks alleen in ons land al zoo vele offers kost, uit te roeien.

Het publiek is op dit gebied, ik zeide het al, ezelachtig dom. Wie zal het wagen, de partij van een inbreker, een moordenaar, een souteneur of een oplichter openlijk op te nemen? En toch, geen dezer misdadigers doet zoo onmetelijk veel

kwaad als een kwakzalver. Een moordenaar verniet één, twee . . . . tien levens; een kwakzalver veel meer. Maar als men den kwakzalver aantast, komt het groote publiek in beroering en neemt het op voor den grootsten misdadiger dien de maatschappij herbergt, en dat zonder blikken of blozen.

O, ja, altijd bemerkt het publiek tenslotte hoe het bedrogen is. Men denke b.v. aan de thans vrijwel verdwenen roem van Zeileis. Maar hoevele slachtoffers zijn er gevallen, hoeveel gezwollen te laat of niet geopereerd, hoewel besmettingen tot stand gekomen, alvorens het publiek begrijpt, dat het voor de Xde keer is bij den neus is genomen (waarbij X een zeer groot getal is).

Neen, het is om hopeloos te worden. Maar het is ook om innig dankbaar te zijn, dat er een vereeniging bestaat, die den moed heeft het mes in deze rotte plek der maatschappij te zetten. Neen, het is niet overdreven, dezen dag een nationaal jubileum te noemen. Laat ons hopen dat de vereeniging niet lang meer zal behoeven te bestaan, dus dat het haar eindelijk gelukken zal deze maatschappelijke ellende te vernietigen. Hoewel het volk het thans nog niet beseft, eenmaal zal het dankbaar er voor zijn.

Den Haag 21 December 1930.

Dr. J. KOOPMAN.

VITAMINES EN KWAKZALVERIJ.

Evenals elke andere ontdekking op het gebied der geneeskunst, heeft die der vitamines aan de kwakzalverij de welkome gelegenheid geboden om een nieuwen aanval op de beurs der goë gemeente te doen, en, te oordeelen naar de drukke, stellig zeer kostbare reclame, moet de onderneming geen windeieren leggen. De naam van het meest beruchte aller kwakzalversmiddelen, Orviétan, is, zegt men, afgeleid van: or viens t' en! De leek op geneeskundig gebied is een gemakkelijke prooi. Het hem wonderbaarlijk toeschijnende maakt een diepen indruk, en inderdaad grenzen de feiten, die de studies der vitamines heeft opgeleverd, aan het wonderbaarlijke. Zij heeft licht geworpen op een duistere groep van gevreesde kwalen, naar welker oorzaak men langen tijd tevergeefs heeft gezocht, totdat het onzen scherpzinnigen Eykman gelukte den weg ter voorkoming en genezing aan te wijzen. Van de wetenschap nu, dat de scheurbuik, de beri-beri, de pellagra, de Engelsche ziekte en nog meer afwijkingen aan Vitamine-gebrek te wijten zijn, heeft de kwakzalverij handig misbruik gemaakt om waardeloze „vitamine-preparaten” aan den man te brengen. Hoewel deze plagen, met uitzondering der Engelsche ziekte, ten onzent zeldzaam zijn, de meeste artsen die uit eigen aanschouwing niet kennen, en dus de gevolgtrekking geoorloofd is, dat in het algemeen onze voeding toereikend mag worden geacht om in de behoefte aan vitamines te voorzien, kan men dagelijks uit de advertentie-rubriek vernemen, dat wij aan gebrek aan deze stoffen lijden, waaraan echter dit of dat vitamine-preparaat en daarmee gevitaminiseerd brood, beschuit of limonade een eind kunnen maken. Verbaasd vraagt men hoe het mogelijk was, dat de menscheid tot dusver het buiten deze zaken heeft kunnen stellen. Beschouwt men hen op de keper, dan blijkt al spoedig, dat de meeste den toets van een grondig, onpartijdig onderzoek niet kunnen doorstaan. Dit kan ook kwalijk anders, want de vitamines zijn geen zeer bestendige stoffen, en verdragen onttrekking aan hun natuurlijk milieu, dat ongetwijfeld beschutend werkt, al zeer slecht. Wanneer de promotors van die preparaten de wenschelijkheid ervan trachten goed te praten met de bewering, dat ons voedsel door technische en culinaire bewerkingen in vitamine-gehalte bedenkelijk achteruitgaat, en aanvulling dus noodzakelijk is, dan verliezen zij uit het oog, dat zij een tweesnijdend wapen hanteeren, want voor de bereiding van vitamine-preparaten zijn niet minder ingrijpende bewerkingen noodig. Terwijl tal van ervaren deskundigen op dit gebied zich inspannen om de vitamines in zuiveren toestand af te scheiden, of althans werkzame extracten te bereiden, en daarin nog slechts bij uitzondering en op kleine schaal geslaagd zijn,

zouden, als men de commis-voyageurs in vitamine-artikelen gelooven mag, de fabrikanten in staat zijn U de vitamines tons-gewijze te kunnen leveren.

De getuigschriften van professoren en doctoren, waaruit de deugdelijkheid der aangeprezen waar moet blijken, zullen stellig op den argeloozen lezer een diepen indruk maken hoewel hij diende te bedenken, dat een persoon met den titel van professor of doctor niet per se deskundige in deze materie is. Dit blijkt uit het bedenkelijke diletantisme dat hun wetenschappelijke proeven verraden. Inderdaad ligt het veld van vitamine-onderzoek vol met voetangels en klemmen, die men zonder de noodige ervaring niet zal kunnen ontwijken. Men moet bij het werken met de zeer gecompliceerde reagentia, die de levende proefdieren nu eenmaal zijn, voortdurend op zijn hoede zijn. Het is inderdaad geen kunst om ook met waardelooze stof de gewenschte resultaten te verkrijgen. Ons is een rapport bekend van een fabrikant, waaruit de werkzaamheid van zijn vitamine-A-middel, bestemd om onder margarine te worden vermengd, „onweerlegbaar” zou blijken. Wij konden echter het bewijs leveren, dat zijn proef te kort geduurd en hij haar op het voor zijn doel gunstigste oogenblikken afgebroken had!

Als men een waardeloos vitamine-B-preparaat preventief op hennen beproeft, dan zal de uitkomst allicht positief, op hanen daarentegen negatief zijn.

Men kan jonge ratten tegen Engelsche ziekte, die hun gemakkelijk te bezorgen is, bestand maken door de moeders tijdens de dracht en de zoogtijd levertraan te geven. Op zulke weerkrachtig gemaakte proefdieren beproefd, moet elk knoeisel een „gunstige” uitwerking hebben.

Met het bovenstaande wil niet gezegd zijn, dat alle vitamine-preparaten ondeugdelijk zijn, evenmin, dat er in het geheel geen behoefte aan deugdelijke vitamine-preparaten zou zijn. Er bestaan inderdaad werkzame, doch hun aantal is gering in vergelijking met die, waarvan de uitbundigheid der aanprijzingen reeds argwaan wekt. Aan den arts zij het overgelaten te beslissen in welke uitzonderingsgevallen extra toediening van vitamines in den vorm van extracten wenschelijk is. Gezonden kunnen er buiten, mits zij maar voor afwisseling in hun voedsel zorgen. Dat is het geheim van gezonde voeding.
Amsterdam, December 1930.

Prof. Dr. E. C. VAN LEERSUM.

WETTELIJKE MAATREGELEN TEGEN KWAKZALVERS.

Domheidsmacht is eeuwig en het misbruik-maken der domheid van anderen is van alle tijden.

Een der vormen van dat misbruik is kwakzalverij; zelfs de oorsprong van dit woord is onzeker geworden, al voeren sommigen het terug op het oud-hollandsche woord „kwab” (puist)zalver.

Als reactie tegen dit soort bedrog werden reeds spoedig strafmaatregelen van overheidswege voorgeschreven, vooral toen in verschillende landen het uitoefenen der geneeskunde tot hen werd bepaald, die er officieel toe gerechtigd waren.

Uit een aardig Engelsch werk (The Quaks of Old London, door C. J. S. Thompson) kan ik mededeelen, dat reeds in 1382 in Londen een „counterfeit physician was set on horseback, his face to the horses tail, the same tail in his hand as a bridle, a collar of Jordans about his neck a whetstone on his breast, and so lead through the city of London with ringing of basons, and then banished”. Toen het College of Physicians in 1518 werd opgericht, kreeg dit uitgebreid recht om kwakzalverij te onderdrukken. De uitwerking was gering en zoowel in de 16de als in de 17de eeuw waren nog telkens vervolgingen van zulke bedriegers nodig. Meestal waren de straffen boeten van 10 tot 15 P. St., soms moesten zij aan den schandpaal staan.

Hoe de strijd in onzen tijd tegen onbevoegden die de geneeskunde uitoefenen gevoerd wordt, kan ik tegenover lezers van ons blad met stilzwijgen voorbijgaan.

In onzen modernen tijd kwam een ander euvel op, toen de dagbladers, zij het ook met gunstige uitzonderingen, zich ten dienste stelde van de kwakzalverij. Vooral het ontstaan van de industrie der „spécialités” maakte een beteugeling van het kwaad niet gemakkelijk.

Te grooter de verdienste van Minister Aalberse, die in 1925 een ontwerp van wet indiende, houdende „Bepalingen omtrent het met openlijke aanprijzing in het verkeer brengen van middelen tegen ziekte.”

De bepalingen van dit ontwerp zijn zeer soepel (zoo soepel zelfs, dat een overigens waardeerd stuk in „De Telegraaf” ze van Para-rubber noemde) en groote ruimte is gelaten aan het oordeel van den minister omtrent de vragen of de belanghebbende voldoende medewerking tot onderzoek van zijn middel heeft getoond, of het middel in werkelijkheid genezende werking kan hebben, of het middel vergiften bevat of gevaarlijk kan zijn, of het middel dienstig kan zijn tot bereiking van misdadige oogmerken, en of naam of bijgevoegde schrifturen misleidend zijn.

Het ontwerp heeft ongetwijfeld groote verdiensten en het was zeer jammer, dat het door ministerwisseling, met zoovele andere ontwerpen, ten doode gedoemd werd.

Tot onze groote voldoening vernamen wij, dat de tegenwoordige Minister van Arbeid een ontwerp inzake de uitoefening der artseneerbereidkunst aanhangig zal maken, waarin naar verluit deze materie verwerkt zal worden.

Het komt mij voor, dat thans het oogenblik gekomen is om het ontwerp van Minister Aalberse, ook met het oog op onze desiderata, ernstig te onderzoeken en onze meening daarover den minister voor te leggen.

Moge deze arbeid, in het belang van de volksgezondheid en van de publieke eerlijkheid, niet een Sisyphus-arbeid blijken! — Wij zien met spanning de verdere ontwikkeling van dit wetsontwerp tegemoet.

Mr. A. LIND.

EEN AMERIKAANSCH BESCHOUWING OVER DE KWAKZALVERIJ.

Shirley W. Wynne, inspecteur van de Volksgezondheid der stad New-York, geeft een beschouwing in een der Amerikaansche bladen over de Kwakzalverij, die aan duidelijkheid niets te wenschen overlaat.

Na 50 jaar strijd tegen dit euvel in ons vaderland is het nog niet gelukt, om afdoende medewerking der autoriteiten te verkrijgen. De mededeelingen van Wynne zullen misschien een aanleiding zijn, dat men ook bij ons er toe zal overgaan, om een „Misdadigersgalerij van Kwakzalvers” te gaan inrichten in navolging van wat Wynne voor New-York deed en voor geheel de Vereenigde Staten van Noord-Amerika wenschte te doen. We geven thans het woord aan Wynne:

„Het is niet zeker, of het fotografeeren van misdadigers, het meten volgens het systeem van Bertillon en het maken van vingerafdrukken een vermindering van het aantal misdaden hebben veroorzaakt; vast staat echter, dat deze hulpmiddelen onschatbare diensten hebben bewezen bij het opsporen en veroordeelen van misdadigers, die anders vrij zouden zijn uitgegaan. Er bestaat geen plaats van eenigen omvang, die in deze verlichte eeuw niet beschikt over een politiebureau met een misdadigers-galerij; het zou dan ook onoverkomenlijke bezwaren opleveren, wanneer de politie niet over gegevens beschikte, waardoor de identificatie mogelijk werd.

De gemiddelde misdadiger bezit, wanneer hij al niet abnormaal of beneden het normale is, op zijn minst een listig en in den regel een zedelijk laag ontwikkeld karakter. Hij is misdadiger geworden tegevolge van de omgeving, waarin hij is geboren, of wel onder invloed van anderen, of wel door verslaafdheid aan den drank of bedwelmingsvergiften, of wel omdat het in zijn karakter ligt, dat hij niet in staat is, het rechte pad te gaan.

Waar is het, dat er menschen zijn, die een goede opvoeding hebben genoten en die, om te leven, misdadigers zijn geworden, maar in den regel is de inbreker, de straatroover, de zakkenroller en insluipdief in zijn ontwikkeling slechts weinig meer dan een halve idioot. De valsche munter, de vervalscher van handteekeningen, de oplichter, de promotor van oneerlijke ondernemingen en anderen, die op een meer intellectueel misdadigersgebied werken, zijn in den regel mannen of vrouwen van eenige opvoeding, die van het rechte pad zijn afgeweken. Dit soort misdadigers geeft er de voorkeur aan, hun misdaden te bedrijven, zonder dat geweld wordt gebruikt.

Het type van misdadigers, waarmee de dienst der volksgezondheid in New-York te maken heeft, is de tegenvoeter van de misdadigers der onderwereld, waartegen de politie steeds op haar hoede is. Geweld gebruiken deze beschaafde, gladde, zachtmoedige misdadigers niet in hun laf bedrijf, ten minste niet direct; dagelijks krijgen de ambtenaren der volksgezondheid met hen te doen en zonder uitzondering voert het onderzoek van hun misdrijf tot veroordeeling. Deze misdadiger is veel gevaarlijker dan zijn „onderwereld”-collega; hij is in het algemeen niet van talenten ontbloot en valt, door zijn antecedenenten, zijn jeugd omgeving en zijn plaats in de wereld, meestal eerst buiten de aandacht der politie. Hij oefent zijn misdadig beroep uit, verdient er veel geld mee, en komt niet in botsing met de wet, vóór een van zijn slachtoffers sterft of zoo ernstig ziek wordt, dat het geval de aandacht van de ambtenaren van het staats-toezicht op de volksgezondheid trekt.

In het geheele leger van misdadigers is er geen gemeener, gevaarlijker, verachtelijker dan de medische kwakzalver, de „charlatan” of de fabrikant van geneesmiddelen voor alles. Door middel van aantrekkelijke advertenties wordt het niets kwaads vermoedende publiek in de val gelokt door fabrikanten van patentgeneesmiddelen, die „gegarandeerd” worden, als te genezen, vanaf een gebroken hart tot een gebroken ruggegraat. Dit is het „goed-voor-alles” soort van geneesmiddelen, waarvan tientallen de planken van ongeveer elke apotheek in de Vereenigde Staten oeceren. De American Medical Association heeft een volledige lijst van deze kwakzalversmiddelen en in bijna ieder geval is bewezen, dat voortgezet gebruik van deze middelen schadelijke gevolgen heeft. In de meeste gevallen zijn deze zogenaamde geneesmiddelen samengesteld door personen, die niet het flauwste begrip hebben van pharmaceutisch werken.

De ergste onder deze misdadigers is hij, in 9 van de 10 gevallen een mislukte medicus, die van zijn medische kennis misbruik maakt, om de lichtgelovigen met zijn schoonklinkende argumenten in de val te lokken. Deze man, intelligent, van goede opvoeding en oogenschijnlijk eerlijk, valt de zieken aan als zijn prooi, en, ofschoon hij heel goed weet, dat hij geen diagnose kan stellen langs schriftelijken of telefonischen weg, schrijft hij zijn slachtoffers op afstand geneesmiddelen voor.

Ieder te goeder naam en faam bekend staand medicus weet, evenals elke leek met normaal gezond verstand, dat diagnose stellen op afstand onmogelijk is, en toch, langs dat gedeelte van de pers, dat zijn scrupules op zij heeft gezet, over eenige der kleinere radiostations, en zelfs door direct schrijven, worden duizenden en nog eens duizenden ongelukkige en onwetende personen bedrogen, bestolen en zelfs ernstiger ziek gemaakt door den medischen kwakzalver.

Dan is er nog de coöperatieve geneeskunst, doorgaans in den vorm van „gezondheidsinstituten”, zogenaamde sanatoria, „levenschenkende systemen”, die wordt gefinancierd door hebzuchtige menschen, wier eenig streven in het leven is, meer geld bijeen te garen. Hun behandeling bestaat in het voorschrijven van diëten, oefeningen, buitengewoon overvloedig gebruik van een speciaal soort vruchten of groente, baden, stoom- of elektrische behandeling, massage of andere methoden. Hun kantoren zijn versierd met uitspraken, die als het laatste woord op medisch gebied beschouwd worden; vriendelijke, aanmoedigende mannelijke of vrouwelijke assistenten, meisjes, gekleed in onberispelijk verpleegsterscostuum, ofschoon ze doorgaans geen verpleegster zijn, de laatste tijdschriften en rijk meubilair voltooien de aankleding der kantoren; alles wordt zoo aanlokkelijk mogelijk gemaakt, om de dollars uit de beurzen van de slachtoffers te halen. Er zijn speciale „dokters” voor elke bijzondere kwaal en elk onderdeel der behandeling is duur. Doorgaans hebben deze „dokters” nooit

het inwendige van een medische opleidingsinrichting gezien en komen hun diploma's van een of andere diploma-fabriek. Of, wanneer ze al ooit den titel van Med.-doct. hebben bezeten, is hun al lang geleden het recht tot het voeren van dien titel ontzegd, wegens een of andere grove fout, bij de uitoefening van hun beroep begaan. In ieder geval zou het slachtoffer er veel beter aan toe geweest zijn, als het een motortochtje gemaakt had of naar een bioscoopvoorstelling was gegaan..... en het zou veel goedkooper zijn geweest.

Waarschijnlijk oefent de stad New-York zulk een groote aantrekkingskracht op den medischen misdadiger uit, omdat het de grootste stad van de wereld is. In alle takken van handel en nijverheid heeft men graag een adres in New-York en de medische misdadiger maakt daarop geen uitzondering; en juist om deze reden zijn de werkzaamheden van het Departement voor de Volksgezondheid op dit terrein er zeer uitgebreid en is de waakzaamheid er veel grooter dan elders. Het is er in geslaagd, vrijwel alle dagbladen van goede reputatie er toe te krijgen, advertenties van kwakzalvers te weigeren, terwijl het ook de medewerking van de grootere radio-stations heeft verkregen, om ze van dat terrein buiten te sluiten. En er worden pogingen aangewend, met behulp van diverse organisaties, om de radio-verbanning nationaal te maken.

De grondslagen voor het verbannen van den kwakzalver en zijn middelen uit het nationale radio-veld zijn gelegd door het verzamelen van de geschiedenis van meer dan 25.000 mannen en vrouwen, die tezamen op deze wijze de volksgezondheid bedreigen. De nieuwsbladen hebben een nieuwe rubriek geopend: „De misdadigers-galerij van het Departement voor de Volksgezondheid”, en in die naam ligt al opgesloten, waaruit de werkzaamheden van den laatsten tijd bestaan.

In deze „galerij”, begonnen door het National Better Business Bureau als zijn bijdrage tot verbetering van de volksgezondheid, zijn opgenomen naam, pseudoniem, levensgeschiedenis, zakengeschiedenis, connecties, eventueel arrestaties en veroordeelingen, beschrijving en gewoonten van elken bekende kwakzalver, marskramer in verkeerde medische en elektrische goederen, enz., tevens van de fabrikanten van onbetrouwbare of z.g. „goed-voor-alles” geneesmiddelen.

Men kan er precies in vinden, waar en wanneer hij geboren werd; welke scholen en verdere opleidingsinrichtingen hij bezocht; waar hij de medische praktijk of eenig ander bedrijf begon; waarom hem zijn rechten werden ontnomen; wanneer en waar hij werd gearresteerd, het proces, ... in één woord het gehele mozaiek van zijn levensloop, op dezelfde volledige manier bijeengebracht, als voor misdadigers in het algemeen geschiedt door de politie.

Evenmin als de gebrandmerkte misdadiger, kan de roofzieke kwakzalver lang in één plaats blijven, zonder dat zijn aanwezigheid bekend wordt door inbreuk op, als het niet is door werkelijke verkrachting van, de wet. Zonder uitzondering gaat er altijd iets verkeerd in het bedrijf van den kwakzalver, óf bij de behandeling van zijn patiënten, óf bij het misbruiken van de post voor zijn doeleinden. Plotseling verdwijnen zijn advertenties uit de nieuwsbladen en de kantoren worden gesloten. En waar de „grootte Dr. X.” is gebleven, schijnt niemand te weten. Dit gaat ook op voor marskramers met zogenaamde elektrische toestellen, quasi-radium- en -ultra-violette lampen en dergelijke. En eveneens gaat het zoo met de onscrupuleuze fabrieken van goed-voor-alles geneesmiddelen. Op het eerste van dit soort geneesmiddelen volgt al gauw een ander, onder een anderen naam veelvuldig geadverteerd en aangeprezen en gekocht door het niets vermoedende publiek. Valsche attesten lokken de lichtgeloofigen en wanneer een lange lijdensweg is afgelegd, die dikwijls met den dood eindigt, voert het onderzoek naar het kantoor van den bedreiger van leven en gezondheid.

De misdadigers-galerij omvat de namen van al deze individuen en van hun werkwijzen en van de geneesmiddelen, waarmee hun naam verbonden is. Dit dossier wijst uit, hoe „Dr. X” later „Dr. Q.” werd of „Dr. S.”, of een van zijn andere pseudoniemen verkreeg; hoe, waar en wanneer hij zijn kantoren opende en in relatie trad met een anderen kwakzalver of organisatie zonder scrupules. En hierin vinden wij genoeg gegevens, om elk onzer gevallen voor de aangewezen autoriteiten te brengen. De identiteit van een kwakzalver blijft niet langer een mysterie; en denzelfden dag, dat de schijnbaar gloedrieuwe „grootte Dr. K.” zijn kantoren opent in New-York, weten wij, dat hij „Dr. Q.” uit Cleveland, „Dr. X.” uit Buffalo, of „Dr. Y.” uit Pittsburgh is, en

wijst het dossier uit, waarom deze speciale kwakzalver plotseling zijn tenten afbrak en vluchtte uit verschillende steden.

Het spreekt vanzelf, dat de galerij niet toegankelijk is voor het publiek, maar alleen voor de aangeduide doeleinden gebruikt wordt. Ze werkt niet uitsluitend ten behoeve van de inwoners van New-York, maar is bedoeld als een kern voor een nationale galerij van medische misdadigers, ter bescherming van alle inwoners der Verenigde Staten. Zoo gauw de medewerking is verkregen van de Federal Trade Commissior en de Federal Radio Commission, voor het maken van een nationale-radio-station-contrôle, zal de galerij ter beschikking worden gesteld van alle eigenaars van zulke stations, zoodat zij de medische kwakzalvers kennen en ze van hun programma's kunnen schrappen. En we kunnen constateren, dat het meerendeel der radio-station-eigenaars er zeer op gesteld is, de programma's vrij te houden van dergelijke kwakzalverij en geneigd is, mede te werken, om de gezondheid van zijn luisteraars te beschermen.

Wij gelooven, dat het voor de eerste maal is, dat een departement voor volksgezondheid zulk een dossier samengesteld heeft en vertrouwen, dat andere groote steden het voorbeeld van New-York zullen volgen.

Wanneer dat gebeurt, zullen de galerijen steeds meer volledig kunnen worden en de gegevens kunnen bevatten over duizenden plaatselijke kwakzalvers en marktschreeuwers en fabrikanten van „geneesmiddelen”, die hun werkzaamheden beperken tot een bepaald gebied. De nieuw begonnen „medische-misdadigers-galerij” is een stap in de goede richting, moet wel goede resultaten afwerpen en wordt al erkend als eerste eerlijke, groot-opgezette, succesvolle poging, om een eind te maken aan de kwakzalverij en daarmee het lijden en den dood te voorkomen van die duizenden en nog eens duizenden, die altijd alles gelooven, wat zij lezen en die nog leeren moeten, dat het altijd veiliger is, een dokter te consulteren dan zelf aan het medicineren te gaan.

Uit de bovenstaande uiteenzetting blijkt wel, dat ook op het gebied der kwakzalverij de Verenigde Staten van Noord-Amerika „the biggest of the world” zijn en dat voor het grooter kwaad grootere middelen van noodte zijn dan elders; medewerking aan kwakzalvers verleent geen onzer radio-stations, maar officieele inrichtingen vindt men wel ontsierd door advertenties voor minderwaardige geneesmiddelen. Menschen, die zeker een plaats zouden krijgen in de misdadigers-galerij van den New-Yorschen gezondheidsdienst, kent ons vaderland te over. Uit de kolommen van het Maandblad der thans jubilerende vereniging zijn de gegevens te putten voor een Nederlandsche galerij van erger misdadigers dan die, waarvan de vingerafdrukken geregistreerd zijn.

Als een kroon op het werk der Vereniging tegen de Kwakzalverij, zou zeker een meer actief ingrijpen van het Nederlandsche Staats-toezicht op de Volksgezondheid een zeer welkom feest-geschenk zijn. Het New-Yorksche voorbeeld moge hierbij ter navolging worden aanbevolen.

P. VAN DER WIELEN.

HETZELFDE AAMBEELD.

door

G. E. Windemuller, Arts.

Vijftig jaren lang heeft de Vereniging tegen de Kwakzalverij haar taak onverdroten vervuld.

Vijftig jaren lang heeft het Maandblad, in bescheiden omvang, maar met groote energie en bewonderenswaardig doorzettings-vermogen het zijne bijgedragen tot het doel: voorlichting aangaande den waren aard van kwakzalvers en kwakzalversmiddelen en ernstige waarschuwing tegen de gevolgen van alle mogelijke knoeierijen op geneeskundig gebied en het daardoor dikwijls verzuimen van de gunstige tijd en gelegenheid om van degelijke hulp van deskundigen het nut te trekken, dat bij den huidige stand der wetenschap mogelijk is!

De wetenschap is onvoimaakt; haar beoefeningen zijn feilbare menschen; maar op grond van twee belangrijke factoren verdient de z.g. „officieele” wetenschap vertrouwen: zij steunt op grondige studie en op aan ervaring getoetste methoden, dat is één; en ten tweede: haar beoefenaren kennen slechts één richtsnoer: het heil der zieken.

Het is op dit aambeeld, dat de jubilerende Vereniging de volgende 50 jaar zal blijven hameren!

Er is over de kwakzalverij een heele boel te

vertellen — maar dit zijn voor mij de twee voornameste grondbeginselen waarop de actie ertegen berust.

In dit nummer, een feestnummer, plaatsen wij de gewone propaganda tegen de kwakzalverij een beetje op den achtergrond, wij beginnen het nieuwe jaar wel weer met frisschen moed. Slechts een kort woord over deze twee grondbeginselen.

Kwakzalvers dragen geen andere kennis op geneeskundig gebied mee dan na-geprate algemeenheden uit één of ander boek of uit volksverleening, waarmee ze de goe-gemeente zand in de oogen strooien. Verder hebben zij z.g. „menschelijke kennis”, zij kennen de zwakke zijden van de menschelijke natuur en buiten die uit, met een virtuositeit, die vooral in hun reclame aan den dag treedt. Zij „behandelen” (?), zonder meer; zonder ernstig oordeel over de ziekte en de bijzondere persoonlijke eigenaardigheden van de zieken! Daarvan weten zij immers niets?

Het is werkelijk waar: indien men op ander gebied dan dat der geneeskunde toestanden kende als daar, zou niets de gemeente Nijmegen in den weg staan (om een voorbeeld te noemen), vertrouwen te stellen in de nieuwe Waalbrug, als het Rijk die liet bouwen door de fa. Bussink, koekfabrikant te Deventer. Maar dan waagde zich niemand er óp! Even onzinnig is kwakzalverij !!

Kwakzalvers (tweede punt!) trekken zich van het lot van de zieken niets aan: zij denken alleen aan hun portemonnaie; die is de eenige bestaansgrond van hun optreden.

Zeg niet: „dokters en apothekers hebben óók een portemonnaie en die doen óók niets voor niks!” Zeer waar. Maar: om te kunnen leven en om de groote kosten, aan hun studie besteed, in te halen, is het toch zeker noodig, een behoorlijke belooning te ontvangen? Of moeten zij in hun weinige vrije tijd gaan goochelen of boksen om hun kostje op te halen? Dit verwijt is te belachelijk om veel over te zeggen — ik haalde het alleen aan, om ook over het tweede grondbeginsel, het heil der zieken, iets te zeggen: de levens-taak van den geneeskundige en de afstemming van zijn gemoed, dat door het vele leed dat hij te lenigen krijgt nooit wordt afgestompt, hoezeer hij ook, gelukkig maar, schijnbaar zijn innerlijk mee-voelen kan camoufleren, — zijn slechts gericht op dit ééne: naar zijn kennis en zijn vermogen het mogelijke te doen in het belang van de hem betrouwden!

Bovenstaand is naar mijn meening het kort begrip van wat onze jubilerende Vereniging nu vijftig jaren heeft verkondigd, gemotiveerd door deugdelijk onderzoek en in druk geent op voortreffelijke, soms zelfs te zachtzinnige wijze!

Ik wil in dit feestnummer een verhaaltje vertellen, tot slot.

Een vriend van me, óók een dokter, bezocht mij voor eenigen tijd; en na de gewone belangrijke informaties en gesprekken over de wederzijdsche familie's, over het aantal zieken en over „interessante gevallen”, (wat voor dokters natuurlijk even belangrijk „vak”-discours is als voor onderwijzers „domme leerlingen” en voor boeren „Barnevelders of Welsummers”) kwam het over beenhazerij en kwakzalverij aan de gang.

„Het is wonderlijk en diep treurig tegelijk”, zei die, „hoe overigens verstandige en ontwikkelde menschen op het punt van ziekte's en haar behandeling zoo naïef kunnen zijn en opvattingen kunnen huldigen, die ze op elk ander gebied als onzinnig en verderfelijk zouden verwerpen. Ik zal je wat vertellen, ik heb van 't voorjaar een mop uitghaald met Piet Jansen, je kent hem wel, die die prachtige reuze-brug heeft gebouwd ergens in Indië. Nou, die Jansen had een ziek kindje, blijkbaar een moeilijk en eindeloos geval. Daar is ie ten slotte mee naar een kwakzalver gegaan, die zou 't wel eens gauw opknappen. Maar 't ging niet zoo erg gauw, 't arme schaap is nog ziek; maar die schoolsche wetenschap, zie je, die kon er niks van (over de „schoolsche technische wetenschap” rept hij niet natuurlijk.)

Nou, ik stelde hem voor, als ie weer een brug moest bouwen, het eens met een suikerbakker of zoo te probeeren. Maar daar wou ie niets van weten, „dat was heel wat anders”, — je weet, collega, de gewone kracht-term, als je iets slecht kunt gebruiken in je stelsel

Wacht maar, dacht ik, dan zal ik 't je nog wel anders inpeperen; en toen mijn vriend Piet Jansen omstreeks schoonmaaktijd, de heerlijkste tijd der vrouwen, belet vroeg voor een koffie-uurtje, haalde ik mijn vrouw over, hem niettegenstaande de heidensche rommel in huis, toch maar te ontvangen, — en wij brachten stiekem een plannetje tot uitvoering dat in mijn brein was opgekomen.

Piet Jansen kwam, zag, en... viel haast in zwijn: en stootte toen hij weer 'n beetje tot zich zelf was gekomen, uit: „Maar Pieterse, en mevrouw Pieterse, wat bezielt jullie? Dat jullie aan de schoonmaak zijn... à la bonheur... maar.. maar... wat peutert die schoorsteenveger aan jullie gangklok? en wat moet de behanger met de kachelpijp daar uitvoeren? En... en... de melkboer neemt de ramen af met room, en die witte man daar... 't lijkt wel een koksmat, die daar met het roet in de keukenschorsteen bezig is... en jullie dienstmeisje, die trekt de postbode een kies, die met het witten van de plafonds niet verder kon vanwege zijn kiespijn... goeie help, alles staat hier op zijn kop,” en toen begon boven één van mijn kleintjes te schreeuwen, en hij d'r naar toe, hij houdt veel van kinderen, — maar hij was gauw weer beneden, want onze nieuwe „kinderjuffrouw,” een brandweerman, zou hem een straal koud water op zijn body hebben gericht!

Nu, toen hebben wij hem maar gerust-gesteld, en hem een fijne „schoolsche” koffie-maaltijd voorgezet, en wij hebben hem uitgelegd, dat wij zijn systeem eens wilden probeeren, — en hebben hem bekend, dat de proef smadelijk was mislukt, dat zijn manier ons niet erg was bevallen, en dat wij maar weer tot het stelsel: **ieder in zijn eigen vak**, zouden terugkeeren.

Ik weet niet, of onze Jansen bekeerd is, maar hij komt de volgende schoonmaak terug... om de echte, onvervalschte, deskundig toe bereide lunch!!

Moge de arbeid, die de Vereeniging tegen de Kwakzalverij verricht, nu en in de toekomst den steun en de medewerking ondervinden van geneesheeren, apothekers, vereenigingen, die zich op sociaal-hygiënisch terrein bewegen — en ik denk hier met voorliefde aan de Groene Kruis-organisatie! — en van alle weldenkenden, opdat ook op dit bescheiden maar belangrijk terrein aan onze Volkskracht hoe langer hoe minder afbreuk worde gedaan op geestelijk en stoffelijk gebied! Vaassen, Dec. '30.

WOORDEN TOT MIJN STUDENTEN BIJ CELEGENHEID VAN HET 50-JARIG BESTAAN DER VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Mijne Heeren,

Reeds dikwijls heb ik getracht U te overtuigen van het belang van het bestaan dezer vereeniging, heb U opgewekt lid hiervan te worden en heb exemplaren van het Maandblad onder U uitgedeeld.

Dat door de kwakzalverij aan onze patienten dikwijls de grootste nadeelen worden toegebracht, zal langzamerhand wel tot U zijn doorgedrongen. Ik behoef U slechts te herinneren aan ongelukkige lijderezen aan borstkanker, welke behandeld waren met bijtende kruiden, die aanleiding gaven tot zweervorming en waarbij dan de lijderezen getroost werd met de mededeeling, dat de ziektestoffen zoo mooi naar buiten begonnen te komen, terwijl, wanneer het aan de patiente en haar omgeving duidelijk werd, dat het niet goed ging, de oorzaak daarvan werd gezocht in een niet nauwkeurig naleven van de gegeven voorschriften, als begraven van het zakje op een plaats waar niemand meer komt; gedurende de inwerking van het verband niet mogen slapen etc. etc.

Ik heb U ook wel voorbeelden genoemd van de geraffineerde slimheid, waarmee de kwakzalvers af en toe te werk gaan, zooals bv. het toeschrijven van maagbezwaren eener naaister aan het inslikken van draadjes, die uit de maag moesten worden verwijderd, terwijl dan het in een capsule gegeven medicament een braakmiddel plus draadjes bleek te bevatten.

Ik heb U misschien ook wel eens gesproken over galsteenmiddelen, die zeepachtige bolletjes in de ontlasting deden ontstaan, die dan de bewerking waar moesten maken, dat het afgaan van galsteenen door dit middel werd gegarandeerd.

Maar mijne Heeren, zoo eenvoudig is het vraagstuk niet.

De menscheid is niet zoo dom, dat zij zich bij voortduring door deze en dergelijke middelen zal laten bedriegen. Telkens worden er voorbeelden aangehaald van gevallen, waar de een of andere ziekte door een kwakzalver of door kwakzalversmiddelen was genezen. Soms is de oplossing van het vraagstuk dan een zeer eenvoudige, gelijk bv. in het geval van een dame, wier moeder aan kanker van den darm was overleden en die nu vreesde zelf aan deze kwaal te lijden en daarom haar wine door een kwakzalver liet onderzoeken. Deze berichtte haar, dat het onderzoek

had uitgemaakt dat ze leed aan kanker van den „vingerdarm”, maar dat zij zou genezen, indien zij de bijgevoegde geneesmiddelen slechts getrouwelijk volgens het gegeven voorschrift zou gebruiken.

Voordat deze dame echter tot het gebruik van de geneesmiddelen overging, liet zij zich door mij onderzoeken. Het onderzoek leerde, dat er geen enkele aanwijzing bestond voor een darmkanker. Zij gebruikte de geneesmiddelen niet en verkeert thans, vele jaren na het boven medegedeelde nog steeds in goede gezondheid.

Was dit onderzoek van bevoegde zijde niet geschied en zou de patiente de haar gezonden geneesmiddelen hebben gebruikt, dan zou zij, volkomen te goeder trouw, aan ieder die het hooren wilde, hebben medegedeeld, dat zij door dezen kwakzalver genezen was van een darmkanker.

Dit geval is te beschouwen als een betrekkelijk eenvoudig. In vele gevallen is de oplossing een geheel andere en al te dikwijls moeten de fouten dan worden gezocht in leemten van onze kennis of in onjuiste formulering van onzen raad.

Een voorbeeld van het eerste:

Een patient, lijdende aan tb. van de elleboog wordt door een kwakzalver in betrekkelijk korten tijd met een groenachtig smeersel genezen. Nader onderzoek van dit geval leerde mij, dat inderdaad door den medicus de diagnose was gesteld op tb. van de elleboog en deze diagnose ook aan de familie was medegedeeld. Verder onderzoek echter leerde, dat men te maken had met een osteochondropathie door abnorme beenkervorming in het olecranon, een ziekte, die inderdaad in haar begin veel op tb. lijken kan, maar in haar verder verloop daarmede niet overeen komt en in den regel in betrekkelijk korten tijd van zelf geneest.

Hier lag dus de oorzaak van de te goeder trouw gekoesterde meening van de genezing van een geval van elleboogstb. in een leemte in de kennis van den medicus.

Men hoort nogal eens van gevallen van genezing van borstkanker door kwakzalvers of kwakzalversmiddelen.

De oorzaak hiervan ligt dikwijls in een verkeerd begrip van hetgeen door den medicus aan de patiente of haar omgeving was medegedeeld. Het feit, dat door ons wordt aangeraden een borst te verwijderen, wordt door de patiente en haar omgeving in den regel opgevat, alsof wij positief de diagnose hadden gesteld op carcinoom. En dikwijls is het ook vrij onmogelijk om onze patienten aan het verstand te brengen, dat wij vaak genoodzaakt zijn in een stadium, waarin de diagnose carcinoom nog niet volledig vaststaat, een dergelijke geneeswijze aan te raden, daar, bij wachten tot alle verschijnselen volledig aanwezig zijn, de kans op een blijvend herstel door een radicaaloperatie belangrijk vermindert.

Wanneer onze raad niet wordt opgevolgd en wij te doen hadden met een onschuldige cystetje, wellicht door een lichte ontsteking tijdelijk vergroot, dan kan natuurlijk de toepassing van een kwakzalversmiddel, de ontwikkeling van de niet aanwezige kanker voorkomen, of kan ook de op een oogenblik aanwezige zwelling later kleiner geworden zijn.

Dit alles aan een patient duidelijk te maken is, zooals ik boven reeds zeide, dikwijls bijna ondoenlijk.

Maar wij kunnen thans de niet absoluut noodzakelijke verwijdering van een mamma voorkomen door het van te voren verrichten van een proefexcisie of proefexcisie uit het gezwel om dan door een patholoog-anatomisch onderzoek volgens de tegenwoordig zoo voortreffelijke snelmethoden de diagnose in de meeste gevallen met zekerheid te kunnen stellen.

Tegen deze proefexcisie bestaat, naar de steeds toenemende ondervinding op dit gebied, geen bezwaar. De hypothetische bezwaren van een uitzaaiing schijnen hierbij niet te bestaan, wanneer slechts de radicaaloperatie oogenblikkelijk aan de proefexcisie of proefexcisie uit het gezwel om boven gezegd, door de thans bestaande snelmethoden van onderzoek wordt mogelijk gemaakt.

Een punt van veel belang is nu, dat wij elk geval van schijnbare genezing trachten zoo nauwkeurig mogelijk te onderzoeken, hetgeen dikwijls mogelijk zal blijken en soms leidt tot zeer verrassende resultaten.

Maar tegenover onze patienten is het noodzakelijk, dat, willen wij de methoden der kwakzalverij bestrijden, wij deze ook kennen. En hoe dikwijls gebeurt het niet, dat een patient ons wonderen vertelt van het een of ander middel of zelfs

ons komt raadplegen over de toepassing daarvan, terwijl wij moeten erkennen, van dit middel geheel niet op de hoogte te zijn. Het spreekt van zelf, dat dan dikwijls de patient, en tot op zekere hoogte met recht, zal meenen, dat de dokter niet kan oordeelen over de waarde van een middel, van welks samenstelling hij volkomen onkundig is.

De Vereeniging tegen de Kwakzalverij heeft ons indertijd een voortreffelijk boekje gegeven om ons in dergelijke gevallen te helpen, het bekende roode boekje in 1916 uitgegeven, dat de titel draagt: „De kwakzalversmiddelen, hun inhoud en de gevaren, die bij het gebruik dreigen”. Zij heeft ons ten zeerste aan zich verplicht door een volgende, meer uitgebreide uitgave van dit boekje voor te bereiden, waardoor wij beter dan totnutoe het kwaad door onze kennis kunnen bestrijden en onze patienten voor de toepassing van slechte middelen behoeden.

Hoe krachtiger de Vereeniging tegen de Kwakzalverij is, hoe beter en op hoe uitgebreider schaal zij haar strijd zal kunnen voeren. En gij, mijne Heeren, kunt ieder voor Uw persoon daartoe medewerken, indien gij dit wenscht.

Laat ik deze korte woorden beëindigen met U op het hart te drukken, dat de beste bestrijding van de kwakzalverij is: aan de ééne zijde te trachten Uzelf tot zoo goed mogelijke medici te maken, en aan de andere zijde zooveel mogelijk kennis te nemen van de middelen der kwakzalvers en de door hen bereikte resultaten zoo nauwkeurig mogelijk te bestudeeren.

J. H. ZAAIJER.

RECHTSZAKEN.

Door het Belgische Nationaal Komitee tegen de kwakzalverij, afdeling van het Algemeen Belgisch Geneesheerenverbond, wordt ons een afdruk gezonden uit het „LAATSTE NIEUWS” van 2 November 1930, dat wij, onder hartelijke dankbetuiging, hier gaarne een plaats geven:

„Boetstr. Rechth. te Tongeren.

EEN GROENDOKTER VEROORDEELD. —

In Maart 11. liet de 70 jarige Jan Renier Janssen, uit Roosteren (Nederland) in 't „Maesycker Weekblad” aankondigen, dat hij zich te Macesyck als „Natuurheilkundige” kwam te vestigen en de menschen genas voor een matigen honorarium..... Op aanklacht van den Provincialen geneeskundigen Dienst werd een onderzoek ingesteld.

De man kon geen geneeskundig diploma vertoonen, bekende aanstrijkingen te hebben gedaan en artseneijprodukten te hebben afgeleverd tegen 30 en 35 fr. de flesch. Hij had vroeger reeds in Nederland en Duitschland als wonderdokter gefungeerd. Heel zijn prullewinkel werd aangeslagen, waarop, de „Natuurheilkundige” naar 's Hertogenbosch uitweek.

Gedaagd, om onbevoegd eenigen tak der geneeskunst hoe ook genaamd uitgevoerd te hebben, werd Jan-Renier Janssen Vrijdag 11. bij verstek, op voet van een oude Napoleonsche verordening veroordeeld tot een geldboete van 350 gulden, hetgeen ongeveer 5000 frank bedraagt.”

CORRESPONDENTIE.

Red. Kamper Crt. Hartelijk dank voor Uwe zeer waardeerende woorden.

A. S. te A. Ook U onzen dank voor het gezondene. Zeker is het iets voor ons blad: wij zullen een onderzoek instellen, dat echter wel tijd zal kosten terwijl in de eerste maanden veel van de beschikbare ruimte in ons blad geveerd wordt. Dus geduld.

Wij kregen den indruk dat de methode veel overeenkomst heeft met hetgeen door Wijnberg en anderen wordt aangeboden en waartegen wij al meermalen hebben gewaarschuwd.

— Veel moest tot een volgend no. worden uitgesteld, o.a. ook de ledenlijst over 1931.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, te Amsterdam, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij Kantongerecht te Leiden; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; L. H. OBDAM, Journalist te Alkmaar; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef van den Militairen Pharmaceutischen Dienst te 's Gravenhage; G. E. WINDEMULLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26 Amsterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonné's bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht, Telefoon Nos. 66 en 67. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur: Dankbetuiging. — Een legaat. — Jubileum bijdragen. — Nieuwe leden.

Hoofdartikel: Ons gouden feest.

Berichten: Klachten tegen Zeileis.

Mededeelingen van verschillenden aard: Spidin. — Om tatoeering te verwijderen. — De Geldersche Jungborn.

Ingezonden: Kwakzalvers-advertenties geweigerd. Uit de Pers: Een papieren dokter. — De intelligenten.

Rechtszaken: Staphorster boertje tweemaal veroordeeld. — Juffr. Haverhoek.

Correspondentie.

Advertenties:

Prof. Zaayer verraste ons weder met een lijst van nieuwe leden:

C. J. Storm, Leiden.

A. R. Best, Wassenaar.

L. D. Korthuis, Leiden.

J. v. d. Mark, Leiden.

H. J. de Graaf, Leiden.

G. v. Woerkom, Leiden.

G. C. de Ruyter de Wildt, Haag.

E. W. Creyghton, Oegstgeest.

L. A. v. Hoeke, Leiden.

E. J. Siemelink, Haag.

G. H. Dekker, Scheveningen.

L. Klopogge, Leiden.

O. v. d. Hiel, Leiden.

F. D. Carels, Leiden.

C. van Waalwijk van Doorn, Leiden.

J. H. Rassing, Leiden.

A. Pull ter Gunne, Leiden.

A. M. A. Schuurs, Leiden.

N. Speyer, Leiden.

J. H. Zaayer, Leiden.

C. A. v. Hees, Leiden.

H. J. le Roux, Leiden.

J. van Aardenne, Leiden.

J. H. Posthuma, Leiden.

R. F. Hordijk, Haag.

O. G. L. de Roos, Voorburg Z. Holl.

D. J. van Driezum Jr. Leiden.

L. H. Hanrath, Hillegom.

J. W. Houwen, Haag.

A. S. de Lint, Leiden.

J. W. H. Pieters, Haag.

C. M. J. C. Lagerwerff, Haag.

W. J. Siddré, Oegstgeest.

J. W. Boehmer, Leiden.

J. Ruinen, Leiden.

W. A. de Ridder, Rotterdam.

P. Lans, Leiden.

Lie Swie Pik, Leiden.

J. W. Beekman, Delft.

H. A. M. Eykman, Haag.

Th. V. A. v. Stekelenburg, Haag.

B. H. Opdenberg, Oegstgeest.

Wybo Kortmann, Zoeterwoude Z. H.

C. J. Doets, Haag.

E. R. v. Schothorst, Leiden.

H. Navis, Leiden.

Prof. P. C. Flu, Leiden.

P. M. E. P. Nijst, arts, Leiden

Ter voorkoming van kosten en onnodig werk verzoekt de penningmeester de contributies te willen giroeren op postgiro 32237 of giro Gem. Amsterdam K 1672.

De Secretaris-Penningmeester,
N. KEULEMANS.

ONS COUDEN FEEST.

Uit den aard der zaak komt onze beschouwing als mosterd na den maaltijd. Waar terstond na de feestviering verscheidene bladen een meer of minder uitgebreid verslag daarvan hebben gegeven (wij erkennen het dankbaar) blijft er voor ons, nu meer dan een halve maand verstreken is, niet veel meer te vermelden over.

Toch mogen wij het voor ons belangrijk feit niet met stilzwijgen voorbijgaan maar het is te begrijpen, dat dit slechts door enkele woorden zal geschieden.

Op 13 Januari j.l. had het voornaamste deel der feestviering, in tegenwoordigheid van Z. Exc. den Min. v. Arbeid, Mr. F. J. Verschuur en andere autoriteiten plaats in de aula der Universiteit te Amsterdam.

De vice-voorzitter der Vereeniging, Mr. A. Lind, opende, bij afwezigheid van den door ongesteldheid verhinderden Voorzitter Mr. P. W. de Koning, de bijeenkomst, waarin hij memoreerde, dat onze Vereeniging eerst dan met recht kan jubileeren, wanneer zij overbodig wordt.

Zoolang dit nog niet het geval is, gaat zij met kracht op den afgelegenen weg voort, getuige de pas verschenen 2e druk van het bekende boekje: „De Kwakzalversmiddelen.”

De Minister sprak daarna. Deze getuigde (wij ontleenen deze woorden aan het uitvoerig verslag, opgenomen in de N.R.Ct. van 14 Jan. Och-tendblad B.) „van de belangstelling van de regeering ten aanzien van het werk der vereeniging, een belangstelling, waarvan het welhaast te verschijnen wetsontwerp getuigenis zal afleggen. Daarnaast zal echter de hulp van het particulier initiatief zeer noodig blijven. In sterke bewoordingen gispte de minister het euvel der kwakzalverij.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Namens het Bestuur zegt ondergeteekende hartelijk dank aan hen, die telegrafisch of schriftelijk hunne gelukwensen met het 50-jarig jubileum zonden.

Met bijzondere waardeering bericht het bestuur, dat door een onzer, nu overleden, oudste leden aan de Vereeniging is gelegateerd een som van **driehonderd gulden** vrij van alle rechten en kosten; van dit legaat mag volgens het testament geen melding worden gemaakt in de dagbladen; daarom wordt den naam van de erflaatster hier niet vermeld.

Voor het jubileum kwam nog in:

Dr. A. H. te A. f 5.—; Mej. C. v. d. P. te H. f 2.50; Dr. C. H. te A. f 5.—; Dr. J. B. te H. f 10.—; Mevr. S. te A. f 5.—.

Giften zijn nog steeds welkom.

Als nieuwe leden traden toe:

Dr. J. W. Birza, Apotheker, Amsterdam.

M. Cohen, Apotheker, Rotterdam.

G. A. H. v. d. Corput, Apotheker, Vlaardingen.

Mr. G. van Itallie, Subst. Griffier, te Tiel.

Dr. J. Koopmans, Arts, den Haag.

Mevr. Padt, Amer. tandarts, Amsterdam.

Dr. F. J. Padt, Tandarts, Amsterdam.

Mej. E. A. M. Peters, Apotheker, Amsterdam.

Dr. J. F. Reith, Apotheker, Culemborg.

M. Schlemper, Arts, Giessendam.

R. W. Spanhoff, pharm. candid., Groningen.

Dr. P. A. de Wilde, Arts, Amsterdam.

De kwakzalver is z.i. erger dan een dief of moordenaar. Hij is ook een huichelaar en leugenaar. Onbegrijpelijk noemde de minister het, dat betrekkelijk zoo weinigen den strijd tegen dit kwaad meestrijden, en hij eindigde met de mededeeling, dat de vice-voorzitter der vereeniging, mr. A. Lind, benoemd is tot officier in de Oranje-Nassau-orde".

Groote voldoening verschafte ons deze onderscheiding, niet alleen om den persoon van den gehuldigde, die reeds meer dan een kwart eeuw de belangen onzer Vereeniging heeft voorgestaan maar ook omdat wij daarin mogen zien een blijk van waardeering van regeeringswege voor hetgeen door die vereeniging, in het algemeen belang is verricht.

Thans kwam aan de beurt de hoogst boeiende feestrede van Prof. Dr. H. Burger, Oud-Bestuurslid onzer Vereeniging. Een resumé daarvan te geven zou o.i. aan de waarde van het gesprokene (van ons standpunt gezien) te kort doen.

Wij zijn dan ook zoo gelukkig te kunnen melden dat spoedig deze rede, **in zijn geheel**, verkrijgbaar zal worden gesteld.

Wij bepalen ons daarom thans tot een woord van dankbare hulde aan den Hoogleraar.

De receptie, na afloop der bijeenkomst gehouden in de Senaatkamer der Universiteit, was vrij druk bezocht en een geanimeerd souper in het Carlton-hôtel, waaraan ook de Minister en andere autoriteiten aanzaten, besloot de feestviering.

Wij konden hiermede ons relaas besluiten, ware het niet, dat wij nog enkele woorden wenschen te wijden aan een tweetal personen, die daar o.i. recht op hebben.

Vooreerst een woord van deelneming aan onzen geachten Voorzitter, die, ongetwijfeld zeer tot zijn leedwezen, aan deze feestelijke herdenking niet kon deelnemen.

Van harte zij hem bij deze een spoedig en volledig herstel toegewenscht.

En vervolgens een woord van oprechte hulde en dank aan onzen volijverigen Secretaris-Penningmeester, de heer N. Keulemans, die, bij zijne talrijke werkzaamheden, nog den tijd kon vinden om alles zóó voor te bereiden, dat het succes verzekerd was.

Wie, zooals wij, in de gelegenheid waren gade te slaan de talrijke bemoeiingen, die de verschillende voorbereidingen voor hem meebrachten, ook niet het minst wat er gecorrespondeerd is om ons feestnummer van de vorige maand zóó te doen slagen, zal het bijna onbegrijpelijk vinden, dat zóóveel arbeid door één persoon (buiten zijn veelvuldige bezigheden) is verricht.

Wij aarzelen daarom ook niet als onze zienswijze uit te spreken dat het welslagen van ons jubilé (zonder iets te kort te willen doen aan de hooggeschatte medewerking, ook van andere zijden ondervonden) in hoofdzaak aan hem te danken is.

Nogmaals hulde!

BERICHTEN.

Vele klachten tegen den wonderdokter Zeileis.

Het dorp Gallspach, dat door den wonderdokter Zeileis plotseling tot een internationale bekendheid is geworden, schijnt die weer even vlug te verliezen. In het dorp staan 42 hotels, pensions en restaurants te koop. De kliniek van Zeileis, vroeger door patiënten bestormd, wordt nog

slechts weinig bezocht. Bovendien zijn tegen den wonderdokter vele eischen van schadevergoeding ingediend door patiënten, die niet tijdig deskundige behandeling hebben aangevraagd, omdat zij door Zeileis werden behandeld.

(Telegraaf.)

Mededeelingen van verschillenden aard

SPIDIN.

Van den Importeur ontvingen wij bericht, dat Spidin in Duitschland bekend is onder den naam Nissotax en dat dit is een oplossing van een Vetaromatische Alcohol in een Insecticide zeep, onder bijvoeging dat het praeparaat in Duitschland door Medici gunstig wordt beoordeeld.

't Ware dus beter geweest, dit praeparaat in ons blad niet te bespreken.

OM TATOUERING TE VERWIJDEREN.

Eenigen tijd geleden ontving onze Secretaris van den Dir. v. d. Geneesk. dienst te **Amsterdam, Dr. L. Heyermans**, het verzoek een middel te willen onderzoeken, dat werd aanbevolen voor het doel hierboven vermeld.

Aan dit verzoek werd voldaan en het resultaat, in afwachting van de bespreking in ons Maandblad, aan Dr. H. medegedeeld. Verschillende omstandigheden, o.a. ons jubilé, waren oorzaak, dat die bespreking moest worden uitgesteld en inmiddels verscheen in **Het Volk** van 12 December 1930 het volgende van de hand van **Dr. H.**, opgenomen in de rubriek: **Hygiënische kroniek**. Dit artikel, dan onze volle instemming heeft, moge hier een plaats vinden voor hen, die niet tot de lezers van **Het Volk** behooren. Het onze is thans overbodig.

„Een paar lezers hebben tot mij de vraag gericht, wat er waar is van het geannonceerde middel om tatouage van de huid pijnloos en feilloos weg te nemen, à raison van f 9.60 voor een oppervlakte van 5 bij 5 c.M.

Hiermede tracht de ondernemer een arbeidsveld met zeer groote winst te ontginnen, want er zijn er heel wat, vooral zeelieden, die in hun jeugd zich ankers, portretten, afbeeldingen van vrouwen op hun huid lieten tatoueren; is de tatouage eenmaal aangebracht, dan is die er voor het leven. Bij jonge zeelieden beteekent het laten aanbrengen van een anker of een afbeelding van een schip niet anders dan naïperij en grootdoenerij en later hebben zij meestal spijt. Bij psychopathen enz., is het een klassiek verschijnsel — zij laten zich de heele huid vol schilderen, borst, rug, armen, beenen en onder de afbeeldingen zijn er vele van erotischen aard.

De tatouage wordt aangebracht door het brengen van Oost-Indische inkt en kleurstoffen in de huid op verschillende diepte. Evenals het pigment van de huid, b.v. bij een moedervlek, blijft deze gedurende het gansche leven. Vooral op zichtbare plaatsen, zooals de handrug, wordt dit „versiersel" op den duur voor den bezitter hinderlijk en op lateren leeftijd willen deze menschen vaak niet meedoen aan het zwemmen, omdat zij niet gaarne hun togetakelde huid willen vertoonen.

Het z.g.n. Inst. Importato beweert nu een afdoend middel te hebben „dat in het buitenland reeds geruimen tijd met het grootste succes werd toegepast" .... „Dat dit heilbrengend middel nu eerst in Holland in den handel wordt gebracht ligt aan de autoriteiten, die ons veel

moeilijkheden in den weg legden." Dit laatste is natuurlijk onzin — was het maar zoo!

De heer Keulemans was zoo vriendelijk voor de Vereeniging tot bestrijding der kwakzalverij, een monster te laten koopen en den inhoud te onderzoeken.

Fleschje I: inhoud plm. 1 c.M³, bestaande uit salpeterzuur van plm. 2.2 p.C. sterkte.

Fleschje II: inhoud plm. 3.5 M³. A zuur 97 pCt. gekleurd met een anilinekleurstof.

Fleschje III: inhoud plm. 1 c.M³, bestaande uit een oplossing van 25 pCt. helse steen.

Verder is er een doosje met 10 gr. vaseline met perubalsem en 1 stukje pleister, 1 stukje watten, 1 stukje hydrophylegaas, 1 penseeltje en 1 stukje flanel.

De waarde van een en ander is niet meer dan 15 cent, misschien 20 cent — de verkoopprijs f 9.60. Mij dunkt een zoet winstje, daarvoor kan je wat geld besteden aan advertenties en aan getikte brieven.

Het salpeterzuur moet op de huid gebracht worden en dit herhalen tot de huid geel ziet; dan het sterke azijnzuur tot de huid met een houtje kan worden afgekrabt en dan 4 à 6 maal de helse steen. Dan beplakken met pleister en na 2 à 3 dagen, zegt de firma, treedt zwelling op, welke na 4 à 5 dagen verdwijnt en dan scheidt zich een etterachtige vloeistof af.

Wij kunnen niet ernstig genoeg tegen dit procédé waarschuwen — het komt neer op verbranden van de huid door sterke zuren en helse steen. Waarom niet liever zwavelzuur genomen, dit werkt nog feller. De afgestorven huid wordt nu afgestooten en er ontstaat een etterende wond. Het gevaar is infectie, het gevaar is verder, dat men de diepte van de verbranding niet in de hand heeft; het resultaat zal zijn, dat het hier en daar lukt waar de verbranding de huidlagen met de ingebrachte kleurstof bereikt, op andere plaatsen niet en dit resultaat zal wanstaltig zijn.

Als het lukken kon met deze allereenvoudigste middelen de tatouering van de huid te verwijderen, dan zouden de artsen dat allang toegepast hebben. Zij wachten zich terecht voor dergelijke mishandeling.

M.i. moet er van de zijde der autoriteiten opgetreden worden tegen het in behandeling brengen van deze schadelijke en gevaarlijke middelen."

DE GELDERSCHE JUNGBORN

Eenigen tijd geleden werd ons, met enkele gedrukte stukken, de navolgende advertentie, geplaatst in het **Rotterdamsch Nieuwsblad** toegezonden.

„Zieken! Asthma, Bloedarmoede, Gal-, Lever-, Nierziekten, Kanker, Klierziekte, Oogkwalen, Maagziekte, Rheumatiek, Suikerziekte, valende ziekte. Natuurgeneeswijze! Schiedamscheweg 276."

Het bleek ons dat deze advertentie afkomstig was van een Rotterdamsch „**Bur. Triomph**, waar inlichtingen en middelen waren te verkrijgen, verstrekt door het **Reformverkoophuis „Jungborn", Eefde bij Zutphen.**

De gedrukte stukken bestonden uit talrijke attesten terwijl wij uit een ander papier leerden: „Wat is en wat wil de Natuurlijke leef- en „geneeswijze? En waarom wij tegen de medicijnen zijn."

Zoo lazen wij woordelijk dat:

„De natuurgeneeswijze wil, dat ieder, zoo gezond en gelukkig mogelijk is. Wij voorstanders kunnen ons niet in alle opzichten gelukkig gevoelen, wanneer wij om ons heen zooveel zieken en ongelukkigen zien.

„Welke zijn nu de oorzaken die onze gezondheid en levensgeluk bedriegen, belemmeren of onmogelijk maken? De hoofdzaak is deze: dat wij bij al onze kennis, kunde en bekwaamheid de allereerste voorwaarden voor het in stand houden van ons leven niet kennen. Men heeft ons van alles geleerd, maar het juist noodige, dat niet! Wij moeten ons daarom op dat gebied ontwikkelen. Het gaat hier om het belangrijkste wat wij bezitten kunnen. Wij willen echter geenszins te kort doen aan de zooveel belangrijke zaken, die uw aandacht in beslag nemen. Maar nogmaals vragen wij: wat gaat er boven een gezond en gelukkig leven? Niets, nietwaar? Het is het hoogste wat wij op aarde kunnen bereiken.

„Loont dit dan de moeite niet, vooral voor hen die ziek zijn er zich voor in te spannen? En wie dit niet zal doen, zal ook nooit een hooge staat van gezondheid en levensgeluk bereiken, want alleen de bewuste vervulling van onze levensvoorwaarden is voor ons, voorstanders hiervan, de eenigste waarborg voor het behoud daarvan. Wij willen samenwerking en ontwikkeling tot gezondheid en levensgeluk. Wij willen dat een ieder kennis heeft aan de oorzaken die ons ziekte en ellende bezorgen. De oorzaak is onze onkunde in alles.

„Is het niet een algemeen denkbeeld, dat ziekte en het ongeluk dat daaruit voortvloeit, dingen zijn waar men niet of weinig aan kunt doen? Doch deze meening is onjuist en ongelukkiger dwaling is niet denkbaar.

„De natuurgeneeswijze gaat tot op zekere hoogte mede met de homoeopathie, welke haar voornaamste kracht zoekt in het voorschrijven van een eenvoudig en passend diët. De natuurgeneeswijze is een krachtig tegenstandster van de allopathie waar deze zich niet ontziet aan kranken, aspirine, antipyrine morphine, arsenicum, en andere vergiften als geneesmiddelen voor te schrijven, alsof zieken baat kunnen vinden bij hetgeen een gezond mensch ziek moet maken. Het is echter bekend dat vele geneesheeren huiverig worden, niettegenstaande het heilig gewicht van hun ambt, van de steeds aangroeiende schat der pharmacologie, gebruik te maken.”

„Het overgrote deel der artsen gaat onder tusschen hun ouden sleurgang, en schrijft maar steeds weder recepten. Dat kunnen wij niet belletten, maar wel kunnen wij zooveel mogelijk overal verkondigen, dat de natuurgeneeswijze wel degelijk tegenover de medicijnen staat en zal blijven staan.

1. Omdat de medicijnen geen ziekte genezen kunnen, maar, wel verschijnselen onderdrukken.
2. Omdat vele doktoren zelf niet weten, wat zij voorschrijven of de werking er van niet kennen.
3. Omdat de medicijnen meestal vergiften zijn, welke het lichaam van den zieke schaden.
4. Omdat de natuurgeneeswijze van de geheimzinnige artsenijkeuken niet gediend is, maar strijdt voor volksoontwikkeling, welke door de medicijngeneeswijze belemmerd wordt.

„Wie daarom een andere geneeswijze wilt

leeren kennen welke geen vergiften voorschrijft make kennis met de natuurgeneeswijze.”

Om iets meer van de geneeswijze te weten te komen dan de verschillende attesten en de mededeelingen van **Jungborn** afkomstig ter onzer kennis brachten, werd besloten eenige van de hemelhoog geprezen middelen aan te koopen en vonden wij den heer **Keulemans**, als altijd, bereid deze te onderzoeken.

Dit onderzoek bepaalde zich tot 1e **Jungborn's Physiologisch Bio-zout**. Voor gezonden en zieken. Hierin werden aangetroffen: Natrium, magnesium, bicarbonaat, sulfaat, chloride en phosphaat, vermoedelijk dus aanwezig als **natriumbicarbonaat** (zuiveringszout) **chloornatrium** (keukenzout), **natrium-phosphaat** en **magnesiumsulfaat** (Engelsch zout).

2e **Aura Vitalis Jungborn's Versterkende Limonade Essence**. Deze bleek te bevatten vrij **mierenzuur**, ongeveer 9 gram 100 procentig zuur in 100 gram water, benevens enkele **ijzerzouten**.

Plaatsen wij de resultaten van dit onderzoek tegenover de beweringen, hierboven door **Jungborn** geuit, o.a. „dat de medicijnen, meestal vergiften zijn, welke het lichaam van den zieke schaden”. wijzen wij er verder op, dat b.v. Engelsch zout, zuiveringszout en somwijlen ook het scherpe mierenzuur door die „domme” doktoren als *geneesmiddel* worden aanbevolen, dan laten wij het oordeel over het optreden van **Jungborn** gaarne aan onze lezers over.

INGEZONDEN.

Utrecht, 30 December 1930.

Hooggeachte Heer Redacteur.

Nu de Vereeniging tegen de Kwakzalverij eendaags haar 50-jarig bestaan viert en er wel eens geklaagd is over de betrekkelijk weinige waardeering die de vereeniging voor al haar werk ondervindt, meen ik goed te doen U onderstaand succes van Uw Maandblad eens mede te deelen.

Als lid van de Aartsbroederschap v/d H. Familie ontvang ik wekelijks het Familieblaadje, dat dan ook door mijn ouders en verdere huisgenooten wordt gelezen. Mijn vader ergerde zich dikwijls aan de in het blaadje voorkomende advertenties en liet mij daarom kennis maken met het Maandblad tegen de Kwakzalverij. Toen op 17 Maart '29 het blaadje weer uitkwam met zes advertenties van een drogist? (het blaadje gaat hierbij) was ook mijn ergernis groot genoeg om mij te wenden tot den redacteur, den Zeer Eerwaarden Pater Boomaars te 's Bosch, met een reeks van vragen. 'k Ontving al spoedig bericht terug dat Z.Eerw. dergelijke advertenties ook lieve niet opgenomen zag, dat hij er echter niets over had te zeggen, maar zich toch met den uitgever in verbinding zou stellen om te trachten zulk soort advertenties niet meer op te nemen. Het is Z.Eerw. werkelijk gelukt den uitgever daatoe te bewegen, want sindsdien zijn advertenties van dien aard niet meer in het blaadje opgenomen, maar wel de volgende mededeeling:

„Advertenties waarvan wij kunnen vermoeden, dat zij bedrog of zwendel bevatten, of van onbetrouwbare zaken, worden door ons geweigerd!”

Zie, mijnheer de Redacteur, het is door den invloed van Uw maandblad dat dergelijke misleidende advertenties niet meer voorkomen in een weekblad dat thans in ruim 41,000 exemplaren wordt uitgegeven en zeker door meer dan 100.000 menschen wordt gelezen, misschien wel tot na-

deel van de kwakzalvers maar zeker ook tot heil van een groot aantal medemenschen.

Mocht U hierin misschien aanleiding vinden den Redacteur van de H.Familie voor zijn medewerking dank te zeggen, dan is het 50-jarig jubileum daartoe zeker een mooie gelegenheid en kan dit geval dienen tot voorbeeld voor de honderden in ons land voorkomende advertentiebladen.

Moge Uwe Vereeniging toenemen in groei en bloei tot heil van het Nederlandsch volk.

Met de meeste hoogachting,

Uw dn.

J. Th. ODDENS,

Vredenburg 19.

Wij danken den geachten inzender zeer voor zijne goede wenschen en zijne hooggeschatte medewerking. Onze groote erkentelijkheid betuigen wij ook gaarne aan den Redacteur van de **H. Familie**, die een navolgenswaardig voorbeeld gegeven heeft aan tal van andere bladen. Beter geschenk bij ons jubileum kon ons moeilijk aangenamer getroffen hebben.

Wij houden ons verder aanbevolen. Red.

UIT DE PERS.

EEN PAPIEREN DOKTER. EEN ONGEWENSCHTE RECLAME.

Er is een oud en wijs Nederlandsch koopmansgezegde, dat de zuinigheid de wijsheid niet moet bedriegen. Onze tijd leeft meer in het teeken van een andere koopmansspreuk: De kost gaat voor de baat uit. Reclame en nog eens reclame maakt „de kost” soms wel eens al te groot en „de baat” blijft langer uit dan den kostmaker lief is. Wie echter het onderste uit de kan wil halen, valt het lid op den neus en wie met de wolven in het bosch huilt wordt zelf voor een wolf gehouden. De wijsheid der vaders zij den jongeren tot een richtsnoer en wanneer voor deugdelyke geneesmiddelen een vorm van reclame wordt gemaakt, die sterk naar den mutsaerd riekt, dat wil in onze kringen zeggen naar de methode van **Jan de Kwak**, ligt ons dat als een steen op de maag.

Een oud kinderspel, waarbij, met behulp van een magneetje en een ijzeren staafje, door twee draaibare schijven op verschillende vragen passende antwoorden, als met een tooverslag, verschijnen, is in een oogenblik van slecht overleg der firma **Bayer** als reclamemiddel in de gedachten geschoten en, wat erger is, ze heeft uitvoering aan de gedachte gegeven. „Denk eer dat Ge doende zijt en doende denk dan nog”, is hierbij vergeten.

Het kinderspel van vragen en antwoorden met vragen als: „Hoe bescherm ik me tegen griepgevaar?” „Waarmee bestrijd ik hoofdpijn?” „Waardoor wordt de stoelgang geregeld?” „Wat doet een Moeder, als een kind over keelpijn klaagt?” enz. eischen maar één antwoord, wanneer men het werkelijk ernstig met den hoofdpijnlijder, het zieke kind of welke zieke ook meent: Raadpleeg Uw huisdokter en kwakzalver niet met geneesmiddelen, die in sommige gevallen uitstekende middelen, in andere gevallen met overeenkomstige verschijnselen schadelijk zijn en rationeele hulp vertragen. Een diphtheriepatiëntje, dat elk uur 1 à 2 panflavinepastilles in zijn mond heeft laten smelten, omdat een drogist of een heel onverstandige apotheker het speelgoed „Gelijk een Kompas” voor „de aardigheid” aan een in hem geloovenden klant heeft afgegeven, wordt hiervan het slachtoffer. Een dringend verzoek van de firma aan allen, aan wie ze het haar onwaardige kwakzalverachtige speelgoed „Ge-

lijk een Kompas" heeft afgeleverd, om dit speelgoed radicaal te vernietigen, kan deze ondoordachte daad eenigszins goed maken. De slechte indruk, dien ze hiermee heeft gemaakt, zal dan wellicht na eenigen tijd slijten.

P. VAN DER WIELEN.
(Pharm. Weekblad.)

DE INTELLIGENTEN.

In De Telegraaf van 24 Januari j.l. Avondbl., Eerste blad, schrijft **Prof. Dr. W. Storm van Leeuwen** een belangrijk artikel over **Kwakzalverij en de milde rechters**, dat door het gemelde blad zeker talrijke lezers zal hebben gevonden, zelfs veel meer, dan door overname in ons Maandblad het geval zou zijn geweest.

Wij veroorloven ons intusschen het slot van het artikel hier, dankbaar, te laten volgen:

„De strijd tegen de kwakzalverij is niet in hoofdzaak een strijd tegen de dommen en onontwikkelden, het is de strijd tegen den intelligente, den koopman, rechtsgeleerde, bankier of staatsman, die in zijn eigen beroep geen inmenging van anderen toelaat, die zijn kachel niet laat repareren door een timmerman, noch zijn horloge door een grondwerker of een melkboer, maar die buiten zijn beroep — indien het een aangelegenheid van zijn lichaam betreft — meent, dat dit zeer gecompliceerde instrument beter door den ongeschoolde dan door den geschoolde kan worden behandeld. En de remedie?

Voortgaan met de bestrijding en vereeniging en Maandblad steunen en openlijk eischen, dat een zoo onsmakelijke soort van bedriegerij als de kwakzalverij is, meer serieus wordt aangepakt door hen, die daartoe door de wet worden verplicht.

Maar de belangrijkste taak ligt — en ook dat is niets nieuws — bij de geneeskundigen, die door de resultaten van hun arbeid moeten trachten te bewijzen, dat zij met hun, op normale wijze verkregen, kennis meer kunnen, dan zij, die van gisteren op heden plotseling de „gave" tot genezen, hetzij dan een singuliere gave of een andere, hebben verkregen.”

RECHTSZAKEN.

Het Staphorster Boertje.

In de Zitting van het Kantongerecht Helder van 25 November moest terecht staan den heer Stegeman, het bekende Staphorster Boertje. Verdachte was niet aanwezig, alleen verscheen een zijner slachtoffers, een juffrouw uit Anna Paulowna Mej. S. die aan een huidziekte had geleden en van St. kruiden en een drankje had gehad. De medicijnen hadden echter in het geheel niet geholpen en de betrokken patiënte

had vijf maanden in het ziekenhuis gelegen. Stegeman had geen arts bij zich gehad en was daarom schuldig aan het onbevoegd uitoefenen van geneeskunst.

Waar het hier een geval van recidive betrof en de ambtenaar de meening was toegedaan, dat alleen een zeer zware boete hiertegen zou helpen, eischte hij f 600.— boete, subs. 1 maand hechtenis. Bij een volgende veroordeeling dreigde de ambtenaar met principiale hechtenis.

Een andere strafzaak tegen St. werd uitgesteld tot een volgende zitting, dat was 23 Dec.

Vonnis f 400 boete, subs. 1 maand hechtenis.

Staphorster Boertje opnieuw veroordeeld.

De kantonrechter te Den Helder veroordeelde het bekende Staphorster boertje opnieuw voor het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Verd. werkt in Den Helder samen met een arts, doch hij had aan een juffrouw op Wieringen kruiden verstrekt voor geelzucht, terwijl naderhand bleek, dat deze juffrouw zwanger was. Zij was van de kruiden ernstig ziek geworden. Verd. beweerde, dat de kruiden dezelfde waren, die hij onder controle van den arts verstrekt had. De kantonrechter veroordeelde Stegeman, thans tot principiale hechtenis van een maand.

(Telegraaf.)

HELDERZIENDE, KRUIDKUNDIGE EN DE ITALIAANSCHESLAAPSTER.

Onlangs verscheen de 56-jarige juffrouw F. H., een oude bekende, weer eens voor de Rotterdamse rechtbank. Herhaaldelijk is het kleine mensch, dat in den loop der jaren blijkbaar ook een portie juridische kennis heeft opgedaan, veroordeeld wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Op het oogenblik verblijft ze in het huis van bewaring, waar ze een hechtenisstraf voor eenzelfde overtreding uitzit, haar door de Utrechtsche rechtbank in hooger beroep opgelegd.

In het begin van dit jaar had ze Goeree en Overflakkee tot haar operatieterrein gekozen. Ze hield daar zittingsdag in hotel of café en maakte te voren per advertentie of per circulaire bekend, dat al wat op het eiland sukkelde met de gezondheid, zich tot haar kon wenden. Gezien het lijstje van getuigen, die door het O.M. gedagvaard waren, had ze nog al klanten getrokken.

De politie van het eiland was het met het optreden van juffrouw H., die op haar tocht over het eiland, naar ter zitting bleek, was bijgestaan door een andere dame, luisterende naar den naam Kleerenbezem, doch die zich zelf in haar reclamecampagne de Italiaansche slaapster noemde, niet eens geweest en had haar geverbaliseerd te Sommelsdijk, te Oude Tonge en nogmaals te Sommelsdijk. De kantonrechter in laatstgenoemde plaats had haar boeten opgelegd van f 100, f 300 en nogmaals f 300, in totaal f 700.

De president was voor de verdachte niet malsch. Singuliere gaven schreef hij haar niet toe. Haar urinekijkerij, haar suiker- en staalpillen en haar kruiden kwalificeerde hij alles bij elkaar als boe-

renbedrog. Dat ze de haar toevertrouwde fleschjes met urine in de W.C. deponeerde zonder meer, alleen apprecieerde hij in haar, daar behoorden ze ook.

De hotelhouder, die zijn zaak voor de zitdagen had beschikbaar gesteld, had eveneens een reprimande mee naar huis te nemen voor zijn hulp aan deze knoeierijen.

Uit de handigheidjes van verdachte om haar helpster, mejuffrouw Kleerenbezem en haar zoon naar voren te schuiven als de verzenders van kruiden of bezorgers der aanbevelingsannonces trad haar ervaring voor de groene tafel aan het licht. In de drie achtereenvolgens appèlzaken passeeren de denker-uitgever van de Maas en Scheldebode, en zijn boekhouder, een hotelhouder, een juffrouw met nierstenen, een man met beklemming op de borst, een juffrouw met pijn in de lendenen, en een juffrouw met een gezwel in den neus de revue.

Alleen de eersten hadden wat aan de juffrouw verdiend, al had ze haar advertentiecontract ontijdig gestopt en de laatste wissels niet betaald. De overigen hadden een eenheidsprijs van f 5.50 voor de kruiden betaald, behalve een wantrouwige mijnheer met maagpijnen, die de kruiden onder rembours had laten komen en dus f 0.30 verzendkosten extra had gehad.

De vertegenwoordiger van het O.M., mr. J. Th. Hoeffelman, die geïnspireerd door de formulering van de dagvaarding een variant op het bekende gezegde van den molenaar van Sansouci vond en constateerde: er zijn nog dokters te Sommelsdijk, vond de straffen te licht. Hij was het met den president eens, dat er aan het gedoe van deze helderziende-kruidkundige, die beweert nu alleen nog de helderziendheid te beoefenen, nu maar eens een eind moet komen. Haar handigheidjes zullen haar niet kunnen dekken.

Mr. Hoeffelman vroeg in alle drie de gevallen vernietiging van het vonnis van den kantonrechter en dat de rechtbank opnieuw uitspraak doende, in alle drie de zaken zal veroordeelen tot een principiale hechtenis van 3 weken.

De Rechtbank heeft bekl. veroordeeld tot f 100.— boete, subs. 100 dagen hechtenis en tot 2 maal 2 maanden hechtenis.

(N. R. C.)

(Bovenstaande mededeelingen konden in het vorig no. niet meer worden geplaatst.)

CORRESPONDENTIE.

Mevr. M. G. W. te N. Opnieuw dank voor uwe zending.

C. B. te D. Wij kennen dit soort compressen ook niet. Wij zullen informeren en u later onze bevinding mededeelen.

P. J. te L. Dank voor uw schrijven, dat echter te laat voor dit no. inkwam. Het is bar. In het volgend no. komen wij er op terug.

Ook in dit no. was geen plaats voor de ledenlijst 1931, enkele andere stukken moesten eveneens blijven liggen.

SLECHTHOORENDEN

Het Centraal Magazijn

der Vereeniging tot behartiging der belangen van Slechthoorenden, te Soest heeft alle goede mechanische en elektrische hoorapparaten, die in den handel zijn, in voorraad geeft inlichtingen over kwakzalversadvertenties en heeft ter waarschuwing veel kwakzalverstuig bijeen.

Tevens bureau van advies op all reik gebied, voor slechthoorenden.

Adres: Mej. TINE MARCUS,

29 Secretaresse der Vereeniging,

Middelwijkstraat (Rijksstraatweg) 21 Soest

VACANT

K 1

DE KWAKZALVERS MIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN, volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor DE VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931). PRIJS voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-leden f 1.50 franco per post f 1.62.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningmeester N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam.

K

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, te Amsterdam, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij Kantongerecht te Leiden; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; L. H. OBDAM, Journalist te Alkmaar; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef van den Militairen Pharmaceutischen Dienst te 's Gravenhage; G. E. WINDEMULLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26 Amsterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonné's bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht, Telefoon Nos. 66 en 67. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur: Contributiebetaling enz. per giro — Dankbetuiging.

Berichten: Een kwakzalver te Assen.

Mededeelingen van verschillenden aard: Koemest tegen tuberculose.

Rechtszaken: Staphorster boertje. — Kwakzalvers te Rotterdam. — Idem in Noord-Brabant.

Correspondentie.

Advertenties:

Naamlijst der leden 1931.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden traden toe:

Jean Bonnet, Tandarts, Goes.

W. A. v. Bronkhorst, Pharm. doct., Leiden.

F. A. v. d. Bregge, Arts, Haarlem.

Zr. E. Gorner, Hoofdverpleegster, Leiden.

Mej. A. C. Honig, Apotheker, Haarlem.

H. T. Louwe Kooymans, pharm. cand., Amsterdam.

R. W. Spanhoff, pharm. cand., Groningen.

De penningmeester verzoekt den leden en abonné's contributie- of abonnementsgeld te gireeren.

Zend f 1.39 meer voor toezending van 2e druk „Kwakzalversmiddelen”.

Postgiro 32237. Giro Gem. Amsterdam K 1672.

De secretaris-Penningmeester

N. KEULEMANS.

DANKBETUIGING.

Wij ontvingen verscheidene dagbladen en tijdschriften, waarin, op meer of minder waardeerende wijze, melding wordt gemaakt van onze jubileum-viering, van de verschenen nieuwe uitgaaf van het bekende Roode Boekje en van het feestnummer van Januari j.l.

Gaarne hadden wij van een en ander iets in ons blad overgenomen, maar de ruimte ontbreekt. Wij moeten ons bepalen tot een algemeene, hartelijke dankbetuiging.

En nu weer aan het gewone werk; er is, helaas! nog zoo veel te doen.

BERICHTEN.

EEN KWAKZALVER TE ASSEN.

De Meppeler Courant van 13. Febr. j.l. (voor welke toezending wij der Redactie vriendelijk dank betuigen) bevat een uitvoerig verslag van een bezoek, dat een der Redacteuren bracht aan een zekeren Frankot, die te Assen en omstreken een uitgebreide praktijk blijkt te hebben. De man heeft van geneeskunde niets geleerd, zoo zegt de Redactie, maar heeft jarenlang het eerzaam bedrijf van klompenmaker uitgeoefend.

Het spijt ons waarlijk, dat gebrek aan ruimte ons verbiedt het aardige verslag over te nemen; Wij moeten ons bepalen tot de vermelding, dat de bedoelde persoon zich vooral toelegt op de genezing van rheumatiek / en dat zijn geneeswijze bestaat in het leggen van zijn koude hand op het z.g. zieke lichaamsdeel, wat hij magnetiseeren noemt.

De diagnose werd, in en enkel geval, gesteld door het langdurig in het licht bekijken van een fleschje urine van een .... geit.

Het medisch (?) advies luidde aldus:

Nu moet je goed opletten, wat ik zeg. Raad geven doe ik je niet, dat mag niet, maar als ik in jouw plaats stond, deed ik het volgende: Ik nam driemaal daags een eetlepel rundvet en wel 's morgens 6 minuten voor het eten een lepel vol, 's middags 10 minuten voor het eten weer een lepel vol en 's avonds voor het laatste kliekje nogmaals hetzelfde. Als je dat drie weken doet en hier tusschentijs eens komt, och man, dan ben je weer klaar. Denk er om, het rundvet moet eigen gesmolten vet zijn, niet van dat blokvet dat helpt niet.

Maak nu je kleren van boven maar eens los, dan zal ik je behandelen.”

Het resultaat wordt niet vermeld.

Mededeelingen van verschillenden aard

KOEMEST TEGEN TUBERCULOSE.

Wij ontvingen een schrijven waaraan wij het volgende ontleenen:

„Mag ik voor eenige oogenblikken Uw aandacht vragen voor onderstaande, betreffende het artikel in de Courant „H. N. v.d. Dag.” Ik ben

vreeselijk tegenstander van kwakzalverij en alle middelen die voor een of anderen kwaal worden toegepast door niet wetenschappelijke menschen, wist van Uw vereeniging tot op heden niets af: doch nu zou ik gaarne van U vereeniging een dienst vragen.

Mijn vrouw, ligt ziek, volgens bekwame geneesheeren T.B.C. in kapsel en slijmvlies der knie, over behandeling zijn ze het roerend eens en ik heb persoonlijk alle waardeering voor deze doctoren. Ook is het mij bekend dat deze kwaal, indien geneesbaar, langdurig is, nu worden wij door niet deskundigen meestal op alle gebieden leeken, bestormd met, ga toch naar, (volgt kwakzalver of waterdocter of zo iets). Het ontbreekt natuurlijk niet aan verhalen van wonderbaarlijke genezingen, in ons geval meest, recept Dr. D. ik wil dit persé niet in mijn huis hebben, doch zou gaarne van U willen weten of dit reeds door U.Ed. geanalyseerd is en uitkomsten zoo mogelijk bestanddeelen, let wel, 't is niet dat ik twijfel, doch zou het op prijs stellen als mijn vrouw en overige familie overtuigd werden van het wezen van dit product.”

Op ons verzoek om toezending van het middel, ontvingen wij een zalf en smeersel; de eerste bestond, volgens het onderzoek van den heer N. Keulemans, uit Pik, Hars en Was terwijl het smeersel Koemest bevatte.

Bij het vernemen van dit resultaat, herinnerden wij ons dat dit niet de eerste maal was, dat wij dergelijke middelen, voor eenzelfde doel, in ons blad besproken hebben; om niet te uitvoerig te worden herhalen wij hier wat wij in ons Maandblad van Augustus 1920 hebben opgenomen:

„Waarschijnlijk goed bedoeld, maar toch gevaarlijk.

Wij ontvingen het volgend schrijven:

„Als getrouw lezer van het Maandblad tegen de Kwakzalverij kom ik met een vriendelijk verzoek tot U.

Hierbij zend ik U een potje zalf en een fleschje smeersel, dat ik gaarne onderzocht zou willen hebben betreffende de bestanddeelen die het bevat. De zaak is n.l. deze:

Sedert geruimen tijd verstrekt een zekere emeritus-predikant aan verschillende patiënten met tuberculose deze zalf en dit smeersel. Ook 2 van

mijne patiënten zijn bij hem geweest en hebben de verzekering ontvangen binnen 10 weken van hun kwaal genezen te zullen zijn, mits ze geregeld en flink met die zalf en smeersel inwrijven. Eerst moet het smeersel ingewreven worden en, als dit gedroogd is, de zalf. Deze behandeling is buiten mijn weten begonnen en daar ik de zaak niet ongevaarlijk vind (het geldt een patiënt met tuberculose van de wervelkolom — de andere patiënt heeft tuberculose in het onderbeen) zou ik gaarne willen weten in hoeverre deze ingrediënten prikkelend kunnen werken. De zalf zou hars, was en een plantenbestanddeel moeten bevatten.

Zoudt u mij kunnen helpen?

J. W. Arts.

Alhoewel ingewonnen inlichtingen ons doen vermoeden, dat de bedoelde emeritus niet uit zucht naar geldelijk gewin of voordeel maar uit liefdadigheid handelt, zoodat van kwakzalverij, zooals wij die opvatten, geen sprake is, mogen wij de zaak toch niet doodzwijgen, omdat zij o.i. een gevaarlijk karakter draagt.

Uit het onderzoek van den heer **N. Keulemans** is n.l. gebleken, dat de zalf bestond uit **pek, hars en was**, terwijl het **smeersel** veel overeenkomst vertoonde met (**koe ?-mest**). Nu zal de voortdurende prikkel, door het inwrijven met deze middelen veroorzaakt, de tuberculeuse gewrichten of beenderen alles behalve ten goede komen, zoodat gevaar voor de lijders ernstig te vreezen is, zelfs ook dan, wanneer, zooals in den laatsten tijd wordt aanbevolen, bestrijken met een penseel van de door verwarming week gemaakte zalf in plaats van inwrijven wordt aangeraden.

We moeten met kracht waarschuwen: maak geen gebruik van de middelen zonder eerst uw geneesheer te hebben geraadpleegd."

RECHTSAZAKEN.

Zoon van het Staphorster boertje.

De zoon van het z.g. Staphorster Boertje, L. St., die geen doctersgraad bezit, heeft zich voor den kantonrechter te Heerlen te verantwoorden gehad, verdacht in de drogisterij van W. te Hoensbroek zieken te hebben behandeld en geneesmiddelen te hebben verkocht. De verd. verklaarde steeds in tegenwoordigheid van een geneesheer te handelen, evenwel niet op den dag dat hij bekeurd werd. De politie, die proces verbaal had opgemaakt, deelde mede, dat in de étalage van genoemde drogisterij vermeld stond: „Het Staphorster Boertje houdt hier zitting van 8 tot 3 uur. Verd. had een zekere St. behandeld. De verdachte ontkende zulks. De ambtenaar van het O.M. meende dat het ten laste gelegde feit, het buiten noodzaak uitoefenen van de genees-

kunde zonder daatoe bevoegd te zijn, bewezen is en eischte een geldboete van f 800.— of twee maanden hechtenis. (Telegraaf).

Op een behandeling van denzelfden persoon voor de Arr. rechtbank te Alkmaar komen wij in ons volgend no. terug omdat de zaak is uitgesteld.

Onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

G. de K. wonende te Rotterdam, heeft terecht gestaan terzake dat hij in October 1930 onbevoegd het beroep van geneeskundige heeft uitgeoefend, door aan twee vrouwen, die bij hem gekomen waren en te kennen hadden gegeven, onderscheidelijk lijdende te zijn aan een ziekelijke aandoening van een der oogen en pijn in de borst en slijmopgeven, tegen betaling van f 2.50 in een fleschje medicijn te hebben verstrekt, daarbij te kennen gevende, dat door het gebruik van die medicijn haar ziekelijke aandoeningen zouden kunnen genezen of de genezing daarvan zou kunnen worden bevorderd, zulks terwijl K. reeds tevoren wegens een dergelijk feit was veroordeeld.

De ambtenaar van het O. M., mr. B. H. Rouffaer, eischte een maand hechtenis.

De kantonrechter, mr. C. C. Tieleman, schriftelijk uitspraak doende, veroordeelde de K. tot tweemaal een week hechtenis.

J. C. Tr., zonder beroep, wonende te Rotterdam, heeft terecht gestaan terzake dat hij omstreeks September 1930 onbevoegd het beroep van geneeskundige heeft uitgeoefend, door aan twee vrouwen, die zich tot hem hadden gewend voor genezing van een ziekelijke aandoening, een recept te geven, waarop eenige kruiden stonden vermeld, met voorschrift die kruiden als thee te trekken en daarna te gebruiken, voor welke behandeling hij van elk dier vrouwen f 3 per week heeft ontvangen.

De kantonrechter, mr. G. J. v. Brakel, mondeling vonnis wijzende, veroordeelde Tr. overeenkomstig den eisch van den ambtenaar van het O.M. (mr. G. E. Langemeijer) tot een boete van f 100.— subs. 25 dagen hechtenis.

N. R. Ct.

Kwakzalvers in Noord-Brabant.

Wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst hebben voor de Bredasche rechtbank twee Rotterdammers terecht gestaan n.l. de 34-jarige koopman A. P. J. T., wonende aan de Boezemlaan aldaar, en zijn moeder F. T. geb. H., wonende in de Aert van Nesstraat. Met brochures en advertenties maakten zij reclame en in verschillende plaatsen van Noord Brabant hielden zij zitting ter uitoefening van hun praktijk. Zij waren thans in hooger beroep gekomen van

een vonnis van den kantonrechter te Bergen op Zoom, die den man en de vrouw resp. tot 2 x f 100.— boete subs. 2 x een maand hechtenis en tot f 200.— boete subs. twee maanden hechtenis had veroordeeld. Voor de rechtbank waren zij niet verschenen.

In Roosendaal had T. aan mejuffrouw F. na onderzoek der urine per brief een leefregel voorgeschreven en haar een pak kruiden en twee doosjes tabletten toegezonden ter genezing van haar kwaal. In een hotel te Roosendaal hield hij „spreekuur” en daar had hij mej. F., die hem later bezocht opnieuw kruiden en tabletten gegeven, waarvoor hij geld had aangenomen. In hetzelfde hotel had T. iemand anders nog voor een liesbreuk behandeld en hem zalf en kruiden verkocht.

De moeder van T. had aan twee peronen in het hotel op haar spreekuur kruiden en pillen verkocht voor een oogkwaal.

De officier van justitie eischte bevestiging van de vonnissen van den kantonrechter. De uitspraak werd bepaald op 12 Februari a.s.

Alstoen werden beide verdachten tot dezelfde straffen veroordeeld. (N.R.C.)

CORRESPONDENTIE.

P. J. te L. Wij hebben voorzichtigheidshalve te Rotterdam om nadere inlichtingen gevraagd doch nog geen antwoord ontvangen. Wij moeten derhalve de bespreking der zaak tot het volgend no. uitstellen.

N. V. te R. Indien de doos Balsem geen **homoeopathische** middelen bevat (zoodat een onderzoek mogelijk is) wil het dan opzenden aan den heer **N. Keulemans**, Kloveniersburgwal 82, te Amsterdam, die het zal onderzoeken. Ons antwoord volgt dan later.

H. J. A. D. te O. Over Granuline zullen wij U een Maandblad doen toekomen. De onrustkruiden kennen wij niet; zend ons de advertentie — of nog liever tevens de kruiden — en wij zullen verder zien.

De vraag naar het Acousticon kan misschien door de Vereeniging van slechthoorenden, adres Rijksstraatweg 21 te Soest, beantwoord worden.

R. K. Ver. v. Slechth. Uwe uitnodigingskaart ontvingen wij eerst 25 Febr., zoodat wij de bijeenkomst op 24 Febr. jammer genoeg, niet meer konden bijwonen.

Wij betuigen dank voor het gezonden Rott. Nieuwsblad. Op de aangewezen advertenties komen wij wel eens terug. Er is nu geen plaats. Veel moest blijven liggen.

SLECHTHOORENDEN

Het Centraal Magazijn

der Vereeniging tot behartiging der belangen van Slechthoorenden, te Soest heeft alle goede mechanische en elektrische hoorapparaten, die in den handel zijn, in voorraad geeft inlichtingen over kwakzalversadvertenties en heeft ter waarschuwing veel kwakzalverstuig bijeen.

Tevens bureau van advies op all-rei gebied, voor slechthoorenden.

Adres: Mej. TINE MAROUS,

2e Secretaresse der Vereeniging,

K 2

Middelwijkstraat (Rijksstraatweg) 21 Soest

VACANT

K 1

DE KWAKZALVERS MIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN, volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor DE VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931). PRIJS voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-leden f 1.50 franco per post f 1.62.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningmeester N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam.

K

NAAMLIJST

VAN DE LEDEN DER
Vereeniging tegen de Kwakzalverij
OP 1 JANUARI 1931.

Totaal 810 leden.

DAGELIJKSCH BESTUUR:

Mr. P. W. de Koning, te Amsterdam, Voorzitter.

N. Keulemans, Apotheker te Amsterdam.

Secretaris: Penningmeester.

Mr. A. Lind, Advocaat te A'dam.

ALGEMEEN RESTUUR:

E. J. Abrahams, arts, Wethouder te Amsterdam

C. G. Baert, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Gravenhage.

Mr. W. P. R. Bouman, Officier van Justitie te Rotterdam.

Mr. A. A. Cnopius, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem.

Mr. A. van der Elst, Ambtenaar O. M. te Leiden.

L. H. Obdam, journalist te Alkmaar.

Mej. J. C. Rensing te Delden.

I. van Riel, Gepens. kolonel, Dirig. Mil. Apotheker, s Gravenhage.

G. E. Windemüller, arts te Vaassen.

H. van Gelder, te Amsterdam, Redacteur.

NEDERLAND.

EERELID:

G. B. Schmidt, Apotheker te Amsterdam.

GEWONE LEDEN:

Aalsmeer.

Aug. Sneathage, tandarts.

Alfen a/d Rijn.

L. W. Hildermisse, med.-cand.

N. Munting, med.-cand.

Mej. M. Sprey, semi arts.

Alkmaar.

Dr. J. M. van Dam.

Dr. J. Degenaar, arts.

L. H. Obdam, journalist.

B. Schouten, apotheker.

Th. v. d. Sluis, arts.

Amerfoort.

Gezondheidscommissie

D. G. J. Polten, milit. apoth.

Amsterdam.

E. J. Abrahams, arts.

Amsterdamsche Ver. tot Bestrijding van Tuberculose.

Dr. B. H. de Beer, tandarts.

J. v. d. Berg, apotheker.

W. Binnendijk, arts.

Dr. J. W. Birza, apotheker.

P. H. Bon, apotheker.

Dr. C. F. Bösch.

Dr. W. G. Bouman, arts.

N. M. Bouvy & Zoon, apothekers.

Dr. C. J. Brenkman, arts.

Mevr. v. d. Broek-Swart, apoth.

A. J. v. Bronkhorst, apoth.

Dr. P. W. C. M. Busch, arts.

J. Bijlsma, arts.

H. L. Coopman, arts.

Dr. I. van Paal, arts.

Depart. Amsterdam van de Ned. Maatsch. tot bev. d. Pharmacie.

J. W. Dito, arts.

Mevr. Edel-Visser, apoth.

S. Engers, arts.

C. Filedt Kok, apotheker.

Dr. C. L. de Fouw, Inspecteur v/d. Volksgezondheid.

E. Gaasterland.

S. Gallé, apotheker.

H. van Gelder, gep. dirig. apotheker.

B. Gersons, apotheker.

B. D. de Haas, arts.

Mej. G. E. Hastman, gedipl. masseuse.

H. Hemmers.

G. J. H. Hempenius, apotheker.

Mevr. Hertstein-Schouten, apoth.

W. Holzhaus, arts.

E. van der Hoop, arts.

H. van der Hoop, arts.

Dr. A. Huender, apotheker.

Mej. C. Hugenholtz, apoth.

Mej. N. Hugues, apoth.

Dr. C. Hymans, arts.

I. van Hallie, apotheker.

C. de Jong, apotheker.

M. de Jong, apotheker.

Mevr. J. A. Jouverma Fey, apoth.

W. R. van de Kastele, arts.

N. Keulemans, apotheker.

M. C. Klaassen.

Kok, apotheker.

H. B. Koldewijn, apoth.

P. W. de Koning.

H. F. Louwe Kooymans, pharm. stud.

A. Kropveld, arts.

P. J. Kruijse, apotheker.

Mevr. Kruijse-Riibsaam, apoth.

J. M. Kijzer, arts.

C. J. v. Ledden Hulsebosch, apoth.

Mr. A. Lind, advocaat.

W. v. d. Linden, apotheker.

H. M. v. Linschoten, apoth.

Mej. C. A. Lubsen, apoth.

Dr. M. Marsman, arts.

H. Meijer, Arts.

G. E. C. Moesman, apoth.

E. Mogendorff, arts.

E. Monasch, apotheker.

J. Musaph, tandarts.

Ned. Maats. t. bev. d. Geneesk.

Ned. Maats. t. bev. d. Pharmacie.

Ned. Maats. t. bev. d. Tandheelkunde.

G. H. Nijhoff, apotheker.

A. Otto, arts.

F. J. Padt, tandarts.

Mevrouw Padt, tandarts.

H. Pekelbaring, apoth.

Mej. E. A. M. Peters, apoth.

H. G. Pitsch, tandarts.

W. Polak, arts.

L. P. G. Postema, arts.

B. Premela, arts.

H. van 't Sant, apotheker.

Joh. P. Schade.

G. Schipper, apotheker.

G. B. Schmidt, apotheker.

Mej. C. G. Schotsman, apoth.

Dr. S. Simons, arts.

Mej. A. H. C. Sinke, apotheker.

Mevr. J. Stärcke—Polenaar, arts.

S. Stork, apotheker.

Dr. G. J. Stracke, leeraar M.O.

Mevr. A. D. J. Suyver—Stoutjesdijk, apotheker.

A. N. Swijghuisen Reigersberg, arts.

Dr. F. Tekelenburg.

Dr. J. Temminck Groil, Lector.

Wed. G. O. A. de Thouars, apoth.

Vereeniging tot bev. d. Homoeopathie.

J. H. Verhave, arts.

H. J. A. ter Wee, pharm. stud.

Dr. A. Welcker, arts.

Ed. Wiener, arts.

Dr. P. A. de Wilde, arts.

P. H. de Wit, apotheker.

Dr. H. Woltring, arts.

Dr. S. A. Wyseubeek, arts.

Wijnhoff & van Gulpen, scheik.

St Anthonis (N.Br.)

Jos Verbeek, arts.

Apeldoorn.

L. Bouwman, arts.

Gezondheidscommissie.

Mevr. A. G. Kerkhoven-Wijthoff

Dr. J. v. d. Lee, arts.

P. Persijn, apotheker.

A. de Vries, arts.

Appingedam.

Gezondheidscommissie.

Groene Kruis.

Arnhem.

Afd. Arnhem v. d. Ned. Maatschappij t. b. d. Geneeskunst.

Dr. W. H. Bloemendaal, Insp. v. d. Volksgezondh.

W. K. Brevet.

Mr. A. Cnopius.

Mej. M. M. Couvée.

Dr. G. Fabius, arts.

Gezondheidscommissie.

Th. Hillen, apotheker.

Mej. G. Jongbloed, apoth.

Dr. H. C. Maats.

Dr. J. P. v. d. Marel, mil.-apoth.

Dr. P. W. Meihuizen, arts.

E. Menthen, apotheker.

C. Nannes Gortier, journalist.

W. Renssen, Arts.

Dr. M. J. Schulte, apotheker.

Assen.

H. Cazemier, apoth.

Dr. E. H. la Chapelle, arts.

Mr. A. Hilbing ten Oever.

Avereeat.

Groene Kruis.

Baarn.

Dr. P. V. Astro, arts.

Gezondheidscommissie.

Rud. Heijbroek, arts.

Mej. M. C. Julius, apotheker.

Bakum.

Afd. Alkmaar Ned. Mij. ter Bev. der Geneesk.

Barchum.

P. L. v. d. Harst, arts.

Barendrecht.

Gezondheids-Commissie.

P. Westra, arts.

Barneveld.

S. J. v. Schuppen, Secr. Groene kruis.

Barsingerhorn.

Witte Kruis.

Beilen.

Groene Kruis.

Bergambacht.

Dr. Bouman, Arts.

Beuningen.

Dr. J. A. Blok, arts.

Berum (Fr.).

B. J. Holmstra, arts.

Berlikum.

Dr. J. Kwast.

Beverwijk.

A. Donker, apotheker.

Mej. Anna C. A. Sepp, apotheker.

Bilthoven.

Mej. J. E. van Dijk, med. stud.

Briarum.

F. Catz, arts.

Bloemendaal.

J. Blauwhoer Jzn., apoth.

Mevr. wed. A. Kalf.

H. Lemstra van Beusekom, arts.

Mr. J. D. v. d. Pijpts.

Bodegraven.

Gezondheidscommissie.

Groene Kruis.

Bolsward.

H. Beekhuis, arts.

Borculo.

Groene Kruis.

G. P. Scheij, arts.

Borne.

Mej. J. Dijkers.

Groene Kruis.

Boxmeer.

Gezondheidscommissie.

Breda.

Gezondheidscommissie.

Groene Kruis.

J. Roozeboom, mil. apoth.

R. Smaghe, groot-handelaar.

A. v. d. Velde, Insp. Volksgez.

T. Wetselaar, apotheker.

Breukelen.

Dr. M. H. J. Adels.

Brielle.

Gezondheidscommissie.

Afd. Voorne en Putten v. d. N. Mij. t. b. d. Geneesk.

Buikeloort.

S. van Kempen, arts.

Buitenpost.

Gezondheidscommissie.

Burg (Texel).

D. Boswijk, arts.

Witte Kruis.

Bussum.

Mr. J. P. C. van der Burgh.

H. Schouten, arts.

Castricum.

Witte Kruis.

Culemborg.

Groene Kruis.

Dr. J. F. Reith, apoth.

Jhr. L. Schorer.

Cuyck.

J. van den Broek, arts.

Delden.

H. C. M. Bloemen, arts.

Dr. J. W. A. Gewin, arts.

Groene Kruis.

Mej. J. C. Rensing.

Delt.

J. W. Beekman.

Z. v. d. Belt, arts.

A. J. v. Gerrevink Gzn., apoth.

W. v. Krimpen.

Dr. A. Verhooff, arts.

M. J. Wilmink, tandarts.

Deventer.

Gezondheidscommissie.

P. Volders, apotheker.

Diemen.

W. Balfroot, arts.

Dieren.

J. van Eijk, apotheker.

Leesgezelschap Elek wat wils.

Diever.

A. Léon van Eldik, arts.

Dinteloord (N.H.).

J. M. van den Hoek, arts.

Dinxperlo.

Groene Kruis.

W. M. v. Ringelstijn, arts.

Dirkland.

Groene Kruis.

Dreherburg.

Dr. J. Brand, arts.

W. F. A. Wi nen.

Doorn (U).

M. J. van Dam, arts.

Dep N.-Brabant Ned. Mij. t. b. der Pharmacie
Gezondheidscommissie.
Afd. 's Hertogenbosch Ned. M. t. b. d. Geneesk
Dr. W. P. J. Hoogveld, arts.
Mr. P. Schaepman, off. v. justitie.
Heusden.
Gezondheidscommissie.
Heythuysen.
J. D. Smits, arts.
Hillegom.
L. J. Hamrath.
Hilversum.
Dep N. Holland Ned. Mij. t. b. d. Pharmacie.
Mevr. Feenstra — ten Seldam, apotheker.
Afd. Gooi en Eemland Ned. Mij. t. b. d. Geneesk.
A. J. v. Heemskerk Düker, apoth. G. Kasteleijn.
Mevr. C. W. C. v. d. Meulen-v. Manen.
Prof. P. van der Wielen.
Hoek (Zeeland).
A. J. Deyer, arts.
Hoofddorp.
Dr. J. Nanninga, arts.
Hoogeveen.
Gezondheidscommissie.
Hoogezand.
Gezondheidscommissie.
Hoogkerk.
Groene Kruis.
A. Polman, arts.
Hoorn.
Dr. P. F. J. Baesjou
Afd. West Friesland, Ned. Mij. t. b. d. Geneeskunde
Huizen (N.H.).
M. W. v. d. Berge, arts.
Huizum (Fr.)
W. Fortuin, arts.
Groene Kruis.
Dr. W. Sinninghe Damsté, arts.
Hulst.
Afd. Zeeuwisch Vlaanderen M. t. b. d. Geneesk.
Gezondheidscommissie
J. A. van Lierop, arts.
Hummelo.
Dr. B. J. Westerbeek v. Eerten, arts.
Kampen.
P. Butter, arts.
Katwijk.
A. v. d. Berg.
Mej. C. J. Gelderman, semi-arts.
J. Huetingh, arts.
Kethel (Z.-H.)
G. Sauer, arts.
De Klomp.
G. H. P. v. d. Meene, pharm. stud.
Klundert.
J. H. Wilmink, dierenarts.
Koog a. d. Zaan.
Mevr. F. Ader.
M. Scheele.
Kollum (Fr.)
Dr. de Jager.
Kortgene.
L. G. Gelderman, arts.
Groene Kruis.
Krimpen a. d. IJsel.
W. M. Blom, arts.
Krommenie.
Witte Kruis.
Lage Zwaluwe.
D. Dooremans, arts.
Leeuwarden.
Dep. Friesland v. d. Ned. Mij. t. b. d. Pharmacie.
Groene Kruis.
J. H. Kezenbogen, arts.
Dr. J. A. Römer, arts.
W. C. C. ten Veldhuys, arts.
Leeuwen bij Tiel.
Dr. A. W. van Haagen.
Leiden.
J. v. Aardenne.
Mej. Dr. D. Bakker, arts.
J. W. Boehmer.
M. Ch. Boomv. Ochsée, med.-cand.
J. P. A. Brand, tandarts.
Mej. J. L. van den Brink.
W. A. v. Bronkhorst, pharm. doct. F. D. Carels.
G. J. Crans, arts.
D. J. v. Driezum.
Mr. A. van der Elst, ambt. O. M.
J. G. van Es, arts.
Zr. J. P. Eylders.
Prof. P. C. Fla.
Prof. P. H. G. v. Gilse.
Zr. E. Gorner.
H. J. de Graaf.
W. J. de Graaf Jr., med. cand.
Mej. A. Harmsma.
C. A. v. Hees.
O. v. d. Hiel.
A. Hoedemaker, med. cand.
L. A. v. Hoeke.
Prof. Dr. J. van der Hoeve.
Prof. dr. L. van Itallie.
P. Jaspense.
Jac. J. de Jong.
Prof. Dr. P. Th. L. Kan.
L. Klopogge,

L. D. Korthuis.
Prof. Dr. W. A. Kuenen.
P. Lans.
H. Lekkerkerker, med. cand.
Leidsche Tandheek. Vereen.
M. Lietaart Peerbolte, med. cand.
A. S. de Lint.
H. H. Maas, Directeur Acad. Ziekenhuis.
J. v. d. Mark.
L. v. d. Molen.
Mej. H. S. Molenaar, med. cand.
H. Navis.
E. L. Nauta, med. cand.
S. v. Nooten, med. cand.
P. M. E. P. Nyst.
C. Pieck, oogarts.
Lie Swis Pik.
M. K. Polano, med. cand.
J. H. Posthuma.
T. Potjewijd, apoth.
J. Prinz, med. cand.
W. W. de Regt Jr.
A. Pull te Gunne.
J. H. Rensing, med. cand.
H. J. le Ronx.
J. Ruinen.
W. F. Sap, med. stud.
E. R. v. Schothorst.
A. M. A. Schuurs.
R. C. J. ten Seldam, med. cand.
N. Speyer.
Mevr. Dr. Stark.
Mej. Dr. Steenhauer, apoth.
C. J. Storm.
Mej. L. v. Straaten.
Dr. W. F. Suurmond.
H. P. Veldhuisen, arts.
A. Vunderink, med. cand.
C. v. Waalwijk v. Doorn.
P. W. v. Waasbergen, med. cand.
Mej. C. Winsemius, semi arts.
G. v. Woerkom.
H. K. W. Wrede, semi arts.
Prof. Dr. J. H. Zaaijer.
J. H. Zaayer Jr.
Lémselveld.
H. C. Sauer, arts.
Lexmond.
P. Bon, arts.
Lisse.
D. Blok, arts.
Lith.
J. Wieggersma, arts.
Lochem.
Gezondheidscommissie.
Loonen a. d. Vocht.
L. L. Posthuma, arts.
Loosduinen.
H. A. N. Vechtman, arts.
Losser.
J. G. Frederiks, arts.
Lunteren.
Dr. W. C. Kimmijser, arts.
J. A. v. d. Vliet, arts.
Lutjebroek.
Afd. West Friesland.
Ned. Mij. t. b. d. Geneeskunst.
Maastricht.
J. Hollman, arts.
A. H. Schmedding, arts.
Makkinga.
Groene Kruis.
Markeloo.
J. S. B. Wanrooij, arts.
Medemblik.
Witte Kruis.
Meerkerk.
Dr. C. Spijkerboer, arts.
Firma Brocades en Stheeman.
Gezondheidscommissie.
Middelburg.
Dep. Zeeland der Ned. Mij. t. b. d. Pharmacie.
Gezondheidscommissie.
Mr. J. Moolenburgh.
M. J. Pienbroek, apoth.
Middelharuis.
Gezondheidscommissie.
Middelie.
Witte Kruis.
Midwoud.
Witte Kruis.
Monnikendam.
C. J. P. v. Dijk, arts.
Moordrecht.
J. Westendorp, arts.
Neede.
Dr. P. E. Bos.
Ter Neuzen.
Gezondheidscommissie.
Afd. Z. Vlaanderen Ned. Mij. t. b. d. Geneesk.
Nieuwendam.
P. J. J. Honig, arts.
Nieuwe Tonge.
C. van Gelder, arts.
Nieuwvenep.
W. G. Schreuder.
G. v. Wijk, med. cand.
Nieuw-Weerdinge
Groene Kruis.
Noordwijk.
Dr. Coenraeds Nederveen.
Noordwijkerhout.
P. A. M. Sengers, med. cand.
Numansdorp.
C. Flohij, arts.

Nimegen.
J. J. W. v. Beek tandarts.
R. van Gelder, arts.
J. v. d. Graaf.
J. W. Hoefelman, arts.
A. J. Hondelnik, arts.
G. Ph. G. Moerj.
J. J. E. H. Oor.
Oegstgeest.
Dr. U. P. v. Ameijlen.
A. M. Blok, med. stud.
E. W. Creighton.
A. v. Duijvendijk, med. cand.
Lie Giok Tjoan.
B. H. Opdenburg.
W. J. Sidré.
Cone.
Groene Kruis.
Oisterwijk.
Gezondheidscommissie
Dr. A. J. van den Heuvel.
Dr. B. Schröder, arts.
Oudekerk.
Groene Kruis.
Ommen.
Dr. C. J. Warnsvink, arts.
Oost- en West Sabburg.
C. E. Plugge, arts.
Oosterbeek.
P. Leendertz.
G. H. O. v. Maanen, arts.
W. H. Zoetelief Norman.
Oosterwolde.
J. G. Kijlstra, arts.
Oosterzee.
Floris Hers.
Oostzaan.
T. Thorbecke, arts.
Witte Kruis.
Oppeendoes.
Witte Kruis.
Oss.
Gezondheidscommissie.
Oud-Beijerland.
Dr. F. Groenewoud.
Oude Pekela.
Afd. Oldambt, Ned. Mij. t. b. d. Geneesk.
Oude Vetering.
A. v. d. Hyl.
Oud-Karspel.
J. G. Vogelzang, arts.
Overveen.
Th. Lütje, arts.
Purmerend.
B. H. Jurgens, apotheker.
Puttershoek.
Groene Kruis.
Pijnacker.
W. v. d. Horst, med. cand.
Raamsdonkveer.
B. Knaap, arts.
Rauwerd.
Gezondheidscommissie.
Renkum.
Groene Kruis.
Rhoon.
Groene Kruis.
Ridderkerk.
Afd. Z.-Holl. Eiland, Ned. Mij. t. b. d. Geneesk.
Roekanje.
Groene Kruis.
Roermond.
Gezondheidscommissie.
F. A. Haan, apotheker.
Dr. H. J. Hoying.
J. Wiggelendam, arts.
Roosendaal.
Gezondheidscommissie.
Rotterdam.
C. G. J. v. Alphen.
J. Beker, apotheker.
Jac. Beker, apotheker
Mr. W. P. R. Bouman, off. v. just. M. Cohen, apoth.
Dr. Ph. H. Coppens, apotheker
H. E. Ekker, tandarts.
R. Geel, arts.
C. Groenevegen, arts.
H. Hirschfeld.
Dr. M. Kingma Boltjes.
Dr. P. H. Kramer, arts.
J. J. v. Leeuwen, arts.
Levensverz. Mij. R. V. S.
J. H. M. Lutz.
Dr. G. H. Moll van Charante.
Dr. L. B. de Monchy, arts.
Dr. R. P. Offringa, arts.
Jac. v. d. Ree, med. cand.
W. A. de Ridder.
Dr. W. v. Rijn, apotheker.
P. Schraemeier Verbrugge, notaris.
Dr. E. C. Tuinzing.
J. Veeuwbos.
Dr. P. A. Vos, apotheker.
Wester Muziekschool.
J. M. P. de Winde, med. cand.
B. J. A. Wolfson, arts.
H. C. Zeelt, apotheker.
D. J. Zwaan.
Fa. W. Zwagers.
Rosenburg.
Groene Kruis.
E. G. v. Heusden, arts.
Ruuro.
H. W. C. E. Hofstede, arts.
Rijnsburg.
H. G. Jonker, arts.
Rijssen.
Groene Kruis.

Rijswijk.
P. Grup, arts.
Dr. B. J. de Haan, arts.
G. W. Reddingius, arts.
Santpoort.
Mej. J. W. Bokhoven, apoth.
Prov. Ziekenhuis.
Sassenheim.
Dr. P. le Grand.
Schaesberg.
A. H. Claessens, apotheker.
Schalkwijk.
W. J. M. Janssen.
Scheveningen.
J. E. Brouwer, arts.
J. van Buuren, apotheker.
G. H. Dekker.
M. den Heijer, apotheker.
Dr. R. P. v. d. Kastele, arts.
A. H. Nooy v. d. Kolff, arts.
Dr. C. Oorthuys.
Dr. Westerman, arts.
Schiedam.
W. Lomars, apoth.
Schipluiden.
Groene Kruis.
Schoonhoven.
Gezondheidscommissie.
Schoorl.
S. G. Baron v. Fridagh.
Witte Kruis.
Sliedrecht.
Gezondheidscommissie.
Groene Kruis.
Dr. A. Prins de Baat, arts.
D. Zijp, arts.
Smilde.
S. Boonzaafer.
Sneek.
Gezondheidscommissie.
Soestdijk.
J. Baart de la Faille, arts.
Speckholzerheide.
M. Retera, arts.
Stad aan 't Haringvliet.
P. Oosthoek, arts.
Steenwijk.
Gezondheidscommissie.
Stompeteren (N.-H.)
Witte Kruis.
Streefkerk.
Groene Kruis.
Ternaard.
Groene Kruis.
Tholen.
P. J. Duinker, arts.
Gezondheidscommissie.
Tiel.
Afd. Tiel en Omstr. Ned. Mij. t. b. d. Geneesk.
Mr. G. v. Itallie.
Tilburg.
M. J. M. Bijvoet, apotheker.
Th. N. Cloosterhuis, apoth.
Tjummaram.
S. Santema, dierenarts.
Twisk (N.-H.)
Witte Kruis.
Uden (N.-E.)
Dr. P. F. A. Peters, arts.
Uitgeest.
H. J. Gulje, arts.
Uithoorn.
Witte Kruis.
Utrecht.
Guill Beck.
Dr. J. H. G. Carstens.
Gem. Geneesk. Dienst.
Gezondheidscommissie.
W. G. de Haas, arts.
Emile Hensen, pharm. cand.
Herwonnen Levenskracht.
H. Hondelnik, arts.
G. H. de Kleyu, chirurg.
Prof. Dr. B. J. Kouwer.
Dr. L. T. van Lelyveld, arts.
Dr. E. H. B. van Lier.
Mej. M. Myers, apotheker.
Pharmaceutisch Laboratorium.
Dr. Y. A. Popta, arts.
Dr. P. F. v. Hamel Roos.
Afd. Utrecht, Ned. Mij. t. b. d. Geneesk.
Dep. Utrecht, Ned. Mij. t. b. d. Pharmacie.
M. E. Stas, scheikundige centr. Laborat.
Vaasson.
Groene Kruis.
G. E. Windemüller, arts.
Valkenswaard.
Frans v. Best.
Veem.
J. E. Schmitz, arts.
Veendam.
W. Boer, notaris.
Gezondheidscommissie.
Dr. Th. Tjabbes, arts.
Veendaal-de Klomp.
C. Engel, arts.
G. H. de Waard, arts.
Veere.
Gezondheidscommissie.
Veip (bij Arnhem).
Dep. Gelderland, Ned. Mij. t. b. d. Pharmacie.
Gezondheidscommissie.
Mr. L. H. D. baron de Vos tot Nederveen Cappel.
Dr. A. v. d. Willigen, arts.
Vianen.
H. J. Thorbecke, arts.

Vlaanderen.
G. A. H. v. d. Corput, apoth. Gezondheidscommissie.
Vlissingen.
Gezondheidscommissie.
J. de Konink, arts.
A. Staverman, arts.
J. J. Wolters, arts.
Voorburg.
Dr. C. de Leeuw, arts.
J. F. Oortgyzen, arts.
O. G. L. de Roos.
Vught.
Gen. Gesticht v. Krankzinnige Waarder.
Groene Kruis.
Wageningen.
D. E. Jansen, apotheker.
Warlum.
Gezondheidscommissie.
Warmond.
J. Jelgerhuis Swildens, apoth. Wassenaar.
A. R. Best.
Dr. H. D. de Boer.
Wedde.
Gezondheidscommissie.
Weesp.
A. A. Knaap, arts.
Werverloot (N.-H.).
Witte Kruis.
Wester Blokker.
J. J. Barnhoorn, Arts.
Westwoud.
J. Romeijn, Arts.
Wierden.
Gezondheidscommissie.
Groene Kruis.
Wildervank.
Dr. D. Huizinga.
Winsum (Gr.)
Dr. R. P. Brons.
Winterswijk.
H. G. Enklaar, offic. v. gezond. Gezondheidscommissie.
C. v. Schlothorst, arts.
Woerden.
W. G. Haye Jr., apoth.
Wolvega.
Groene Kruis.
Workum.
L. H. Bogtstra, apotheker.
Wijhe.
Gezondheidscommissie.
Zaandam.
D. K. Boom, arts.
Dr. C. v. Dam.
Gezondheidscommissie.
J. W. de Goeje, arts.
L. Klopman.
A. M. Pelt, arts.
J. de Wit, arts.
Zalt-Bommel.
J. A. v. Haften, tandarts.
D. J. de Jong, apotheker.
Zeist.
H. Blanken, arts.
D. S. Heeg, arts.
N. A. Kortland, arts.
Dr. J. v. d. Meulen, arts.
Dr. L. W. H. Tjeenk Willink, arts.
D. van Zante, apoth.
Zevenbergen.
L. van der Linde, arts.
Zevenhuizen (Z.-H.)
Dr. H. J. de Wit, arts.
Zierikzee.
Gezondheidscommissie.
Zoetermeer.
Gezondheidscommissie.
Zoeterwoude.
C. Konig, med. cand.
Wijbo Kortman.
Groene Kruis.
Zuidhorn.
Gezondheidscommissie.
Zuid Scharwoude.
Witte Kruis.
Zuthoon.
Afd. Zutphen Ned. Mij. tot bev. der Geneeskunst
Gezondheidscommissie.
Dr. H. Jonker.
Dr. J. Oudenampsen, apotheker.
Zwolle.
Dep. Overijssel Ned. Mij. t. b. d. Pharmacie.
Overijsselse Vereenig. t. b. d. Tuberculose.
E. H. Hengeveld, arts.
Dr. G. J. van Thienen, arts.
J. J. Tijl, uitgever.
NED. O. INDIE.
Welterreden (Java).
A. N. Erkelens.
F. Holzschuhler van Harrlach arts, Offic. v. Gez.
Bandoeng.
Dr. H. Jakobs, Offic. v. G. le bl.
H. W. Borel offic. v. gezondh.
Sitoebanda (Java).
G. A. Scheffer.
Galang.
Dr. E. Smits, arts.
NED. WEST INDIE
Paramaribo.
R. D. G. Ph. Simons, med. stud.
ZUID-AFRIKA.
Nijlstrom.
Gerrit Bakker.
Twijfel Fc; tein.
Mr. H. de Munck.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. P. W. DE KONING, te Amsterdam, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te Rotterdam; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij Kantongerecht te Leiden; Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; L. H. OBDAM, Journalist te Alkmaar; Meij. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef van den Militairen Pharmaceutischen Dienst te 's Gravenhage; G. E. WINDEMULLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26 Amsterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht, Telefoon Nos. 66 en 67. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Prof. H. Burger: Feestrede bij de herdenking van het 50-jarig bestaan der Vereeniging.

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur:

Berichten: Volksgezondheid — Rijksinstituut voor Pharmaco therap. onderzoek.

Mededeelingen van verschillenden aard: Noblino-drink — Hypnotiseurs en magnetiseurs — Oordeel van het Mbl. van de Ver. voor Psychisch onderzoek enz.

Rechtszaken: Meij. Haverhoek.

Correspondentie.

Advertenties:

FEESTREDE

uitgesproken in de bijeenkomst ter herdenking van het vijftigjarig bestaan der Vereeniging tegen de Kwakzalverij op 13 Januari 1931 in de Aula der Universiteit van Amsterdam door Prof. H. BURGER.

Excellentie!

Geachte toehoorders!

Uw aanwezigheid op deze plaats, op dit uur, Uw aldus betoonde belangstelling in de gouden jubilarisse van heden, zegt mij, dat Gij allen de kwakzalverij beschouwt als een maatschappelijk kwaad en den strijd daartegen als noodzakelijk en prijzenswaardig. Toch is het zeer waarschijnlijk, dat onder kwakzalverij niet door elk van U hetzelfde wordt verstaan. De vraag naar een omschrijving van het begrip kwakzalver zou elk van U in verlegenheid brengen. Evenzeer als zij het mijn voorganger, den zilveren feestredenaar, heeft gedaan; evenzeer als zij het thans ook mij doet. Hoe moeilijk dit begrip is te omschrijven en te begrenzen, blijkt wel hieruit, dat TREUB, die er de woordenboeken op had nageslagen, het meest voelde voor VAN DALE's Groot Woordenboek van 1898; terwijl een latere druk van VAN DALE een geheel nieuwe omschrijving brengt.

Die van 1898 luidde aldus: „kwakzalver, boerenbedrieger, marktschreuer, verkooper van valsche geneesmiddelen: in het algemeen iemand, die tegen beter weten aan beweert, middelen te bezitten ter genezing van deze of gene ziekte of ook wel van alle kwalen en die met veel ophef aanwendt of te koop aanbiedt." Het is duidelijk, dat hiermee slechts één soort — tegenwoordig hier te lande niet de gevaarlijkste soort — van kwakzalver wordt aangeduid. De VAN DALE van 1914 spreekt, veel milder, van „iemand, die

nuttelooze middelen toepast ter genezing van de eene of andere ziekte, of middelen beweert te kennen tegen alle mogelijke ziekten, of wel iemand, die zulke middelen meestal met veel ophef, te koop aanbiedt, iemand die 't publiek wat op de mouw wil spelden, boerenbedrieger."

Ook deze tweede omschrijving gaat mank. Hier komt de bedrieger achteraan en wordt een ieder, die nuttelooze geneesmiddelen toepast, zij het ook met goede bedoelingen, een kwakzalver geheeten. Maar dan zou iedere huismoeder tot het gilde behooren! En ieder geneesheer: want zeker zijn er middelen en geneeswijzen, die op wetenschappelijke gronden worden verdedigd en toegepast, maar waarvan de nutteloozheid, ja misschien de schadelijkheid later overtuigend blijkt.

Volgens TREUB zou het woord charlatan afkomstig zijn van het Italiaansche „ciarlaré", in het Nederlandsch kortweg „kletsen". Evenzeer ligt het voor de hand het eerste lid van het woord „kwakzalver" af te leiden van „kwakken, kwakken", de klanknabootsende benaming van het geluid van kikkers, eenden en ganzen en die ook wel overdrachtelijk wordt gebruikt voor het „eentonig en beuzelachtig geklap van menschen". Evenwelde taalkundigen — VERDAM, HEINSIUS — willen van deze afleiding niet weten en brengen het eerste lid van kwakzalverij in verband met een ander „kwakken", nl. „een doorzakken, zwak zijn, onvast zich bewegen, onzeker of knoeierig tewerk gaan". Ook „kwakkelen" heeft deze beteekenis. Als ik het wel begrijp, staat dus een kwakzalver tegen een eersteklas-geneesheer is dezelfde verhouding als een kwakkelwinter, zooals wij dien thans beleven, tegenover een poolwinter. Ik zeg opzettelijk „eerste klas"; want ook in het doktersgild zijn er helaas, die onzeker en knoeierig, ja als echte kwakzalvers te werk gaan, en het zou al te eenvoudig zijn, kwakzalverij gelijk te stellen met onbevoegde uitoefening der geneeskunst.

De oorspronkelijke beteekenis van kwakzalver is zeker die geweest van den marktschreuerigen heelmeeester, waarbij 's mans kunde of onkunde in het midden werd gelaten. KOERBACH spreekt van: „charlatan, een kwakzalver of landlopend genees-heer of genees-swetser, die dap-

per onder 't voorbrengen van veel kwakken en klugten swetsen en opsnijen kan, bij 't gemeene volk op de markten, van de kragten van zijn heelsmeer of salf, en roemen dat hij der bij na allerlei kwaale mede geneesen kan."

De oorspronkelijke beteekenis van het woord was niet altijd ongunstig. Men leest in Mr. Kackadoris:

„Mij dunct ic sie ginder een quacksalver staen, Daer wil ic nae gaen, en sien oft meester Kackadoris is, Want hij heeft zeer goed verstant van de kouwe pis."

Tegenwoordig wordt het woord kwakzalverij alleen in ongunstigen zin gebruikt. TREUB noemt haar schilderachtig: „een combinatie van water, wind, beweging, schuim en schitterende beloften, maar altijd leelijk." Maar dit „leelijk" is zeer rekbaar. Een dorpspredikant, die op ziekenbezoek de geneesmiddelen van den arts met verontwaardiging afkeurt en in stede daarvan den lijder zijn eigen van ouds beproefde heilmethode opdringt, is een gevaarlijk kwakzalver, maar toch, uit een oogpunt van zedelijkheid, niet op één lijn te stellen met den oplichter, die voor waardeloos tuig ongelukkigen menschen hun spaarduiten aftroggelt. Het één is knoeien, het andere is bedrog. Kwakzalven in den eersten zin overschrijdt ver de grenzen der ziektebehandeling. Men vindt het in de maatschappij overal: bij den bestuurder, die tegen een ernstig lek in de vereenigingskas lapmiddeltjes aanpruist; bij den politicus vooral, die alle maatschappelijke kwalen en al de nooden des volks gaat genezen met zijn partijprogramma. Deze politiciers zijn de kwakzalvers aan het ziekbed van ons dierbaar vaderland.

Zulke menschen kunnen te goeder trouw zijn en door naastenliefde of gemeenschapszin worden gedreven. Ook de geneeskunst-kwakzalvers, de handopleggers, gezondbidders en andere wondergenezers, zijn niet allemaal slechte menschen. Ongetwijfeld zijn er onder hen, die in gemoede gelooven, door de gunst Gods, tegen een of meer kwalen het ware heilmiddel te bezitten. Dit geloof is verwant aan het overdreven vertrouwen in de heilkracht van een bepaald middel of van

een bepaalde geneeswijze, dat men bij geneeskundigen somwijlen aantreft. Zit in hun hoofd zulk een geloof stevig vast, dan is voor hen elk welslagen een nieuw bewijs voor de deugdelijkheid der methode; mislukkingen daarentegen worden snel vergeten. Hierbij komt, merkwaardig genoeg, dat in zulke gevallen het bedoelde middel een veel gunstiger uitwerking heeft, wanneer het wordt toegepast door den geloovige dan door een zijner vakgenooten. Hiermee licht ik een tipje op van den sluier, die het welslagen van den kwakzalver bedekt. De vraag ligt voor de hand, hoe het mogelijk is, dat ook ontwikkelde menschen voor hun kwalen heil gaan zoeken bij een kwakzalver, van wien zij weten, dat hij van bouw en verrichtingen van het menschelek lichaam niets, maar ook hoegenaamd niets begrijpt; dezelfde menschen, die er geen oogenblik aan zullen denken hun haperend uurwerk aan iemand anders toe te vertrouwen dan aan een bekwaam horlogemaker.

Wie in het vraagstuk der kwakzalverij niet anders ziet dan bedrog aan de eene zij, domheid aan de andere, hij gaat aan het wezen der zaak voorbij. Hij miskent in ziekte en genezing het persoonlijk element, den invloed van mensch op mensch, den invloed van de ziel op het lichaam. Elk verstandig arts kent dezen laatsten invloed, al wordt er niet altijd voldoende rekening mee gehouden. „Houd er de moed maar in!” zingt een geliefkoosde volksdeun. Dit ook moet de leus zijn van elk geneesheer. Wordt na wekenlang gesukkel een zieke uit zijn woning overgebracht naar buiten, dan is een snel intredende, opvallende verbetering, de zichtbare wending naar genezing, niet alleen toe te schrijven aan de werking van de andere lucht op de longen en op het bloed, maar voor een groot deel ook op de hersenen, op den geest van den zieke. Sommige geneesheeren zijn voor hun patiënten door gansch hun persoon een heelkrachtige zon. Dat zijn de artsen bij Gods genade. Hun verschijnen aan het ziekbed reeds belooft genezing en brengt die inderdaad in menig geval. Niet alleen door hun geleerdheid, maar ook door het vertrouwen in herstel, dat zij hun zieken weten in te boezemen. Aldus ook verdwijnt de kiespijn op de stoep van den tandarts.

De ouderen onder U zullen zich herinneren, hoe anders, hoeveel slechter dan nu, men vroeger dacht over de geneeslijkheid der long-tuberculose. De gunstige wending is allereerst te danken geweest aan de sanatoria en aan de beginselen der sanatorium-behandeling. Maar toen de long-tuberculose reeds lang voor herstelbaar werd gehouden, stond de geneeskunst nog zeer twijfelzuchtig tegenover de tuberculose van het strottenhoofd. Ik heb dezen tijd beleefd; ook herinner ik mij levendig de eerste betrouwbaar schijnende berichten over het genezen van keeltering door plaatselijk-heelkundige behandeling. Tot op den huidigen dag is deze strijd onbeslist. De meeste keelartsen hebben zich mistroostig van deze behandeling afgewend, ontmoedigd door vele sterfgevallen bij deze ook altijd aan de longen lijdende zieken. Maar anderen, die den strijd hebben volgehouden, zagen zich nu en dan beloond door genezingen, die tientallen van jaren hebben stand gehouden. Dit zijn de optimisten, die zich niet laten afschrikken door vele teleurstellingen. Hun optimisme wordt in het hart van den patiënt omgezet in een onwankelbaar vertrouwen, dat

hem in staat stelt maanden en maanden lang met blijmoedigheid de onplezierige bewerkingen te ondergaan, waardoor alleen de genezing kan worden bevochten. COUÉ, dien niemand voor een bedrieger heeft gehouden, verkreeg zijn genezingen niet door zijn theorie, maar door zijn persoon, door zijn menschelekheid, door de vreugdevolle hoop die hij zijn patiënten wist in te planten.

Ziehier nu een moment, waardoor de kwakzalver veel sterker staat dan de eerlijke arts. Hij kan den optimist spelen onder alle omstandigheden; genezing voorspellen ook bij de droevigste ziekten. Hem plaagt geen twijfel; hij kan alles beloven. Zijn geweten bezwaart hem niet. Mocht na den afgesproken termijn de genezing uitblijven, wel dan is in dit buitengemeen hardnekkige geval een tweede, een derde kuur klaarblijkelijk noodig. Is ten slotte het wansucces niet meer te verbloemen, dan ligt de schuld — aan het langdurig geknoei van zijn voorgangers, de artsen, en treft den bedrogen lijder op den koop toe het verwijt, dat hij te laat in behandeling is gekomen.

Een machtig wapen in de hand van den kwakzalver is de reclame, een wapen, dat voor den fatsoenlijken arts niet bestaat en waarover de minder kieskeurige slechts op bescheiden schaal kan beschikken. Voor den kwakzalver daarentegen is dit middel onbegrensd, zoowel naar vorm als inhoud. Op alle denkbare wijzen vestigt hij de aandacht op zijn onfeilbare genezingen. Verklaringen van herstelde lijders, met portret en onderteekening, brengen in menig beklemd gemoed een schemering van hoop. De Vereeniging, wier gouden feest ons hier samenbrengt, heeft het herhaaldelijk ondernomen, zulke verklaringen man voor man te onderzoeken. Met den bijna vasten uitslag van leugenachtigheid, van volslagen nietswaardigheid van deze reclame. Op de aangegeven adressen was van dien naam niemand te vinden; een eenvoudig ontvangstbewijs was omgedoopt in een attest van genezing; handteekeningen waren gegeven uit vriendelijkheid, zonder dat de onderteekenaars van den inhoud hadden kennis genomen.

Intusschen het gaat niet aan, te ontkennen, dat menig kwakzalver ook werkelijke genezingen mag boeken. Niet door zijn methode; maar door zijn persoon, door zijn optreden, door zijn reclame. Dat krampen, verlammingen, dat functioneele storingen van vrijwel alle organen onder een sterke suggestie kunnen verdwijnen, is zeer lang bekend. Maar ook werkelijke organische aandoeningen ondergaan somtijds van zulk een prikkel een niet te miskennen invloed ten goede. Ik heb het feit reeds vermeld. Zulke genezingen, die in de praktijk van iederen arts voorkomen, maken op het publiek bij lange na niet dien indruk, als wanneer zij komen van een kwakzalver. De arts, die een zieke geneest, of laat ik zeggen, die de natuur ter zijde staat bij de genezing, heeft niet méér gedaan dan zijn plicht. Zieken genezen, is immers zijn vak. Een kwaal niet kunnen genezen is een teeken van onbekwaamheid. Hoe anders staat de openbare waardeering tegenover den kwakzalver. Mislukkingen, fouten, malligheden worden hem niet aangerekend; hij is immers maar een kwakzalver! Maar genezingen, gedurende zijn behandeling ingetreden, ook al heeft hij er in werkelijkheid part noch deel aan gehad, gaan van mond tot mond en worden op deze reis steeds belangrijker en wonderbaarlijker.

Het menschelek geloof in het wonder der genezing, in de goddelijke gave der heilkunst. Alleen daardoor is het te verklaren, dat een boerenkinkel gedurende jaren een stroom van echte en ingebeelde zieken naar het Overijselsch waterland heeft weten te trekken, waaronder ontwikkelden en hooggeplaatsten, die den boerenman geen oogenblik hebben verdacht van geneeskundige kennis, maar die hoopten op het wonder van zijn aangeboren of aangewaaide geneeskraft. Dat zulk een stroom jaren lang is blijven voortloopen, hoewel de genezingen niet anders kunnen zijn geweest dan oasen in een uitgestrekte woestijn, het is niet te bevreemden. Zij die ongetroost weer thuis zijn gekomen, hebben geen behoefte gevoeld zich op hun avontuur te beroemen. De genezenen daarentegen — stelt U voor een Haagsche barones, bevrijd van haar jarenlange zenuwtrekkingen; een minister zonder zijn kenmerkend kuchje, opeens kunnende redevoeren zonder suikerwater! — zijn voor tallozen een opwekking, om ook voor hun kwaal den wonderman te gaan bezoeken.

De geschiedenis der kwakzalverij levert prachtige staaltjes van massa-suggestie door de potserlijkste „genees-swetsers.” Ongeveer veertig jaar geleden was ik in de Plantage getuige van het feit, dat SEQUAH bij trompetgeschal duizenden verzamelde rondom zijn spreekgestoelte, waar hij de krukken verbrak van kreupelen en, tot grenzelooze verbazing der schare, deze strompelers, voor het eerst na jaren, deed wegwandelen, zonder steun, op hun eigen beenen. SEQUAH reed in die dagen met vier paarden en livrei door de op op hem teederlijk verliefde hofstad; maar met al de in het openbaar genezen stumperds is het slecht gegaan. Onze Vereeniging heeft ook naar dezen een onderzoek ingesteld, met de uitkomst, dat letterlijk aan elk van hen de door-gemaakte krachtproef duur is te staan gekomen.

In velerlei opzicht nog merkwaardiger en voor de zielkunde der menigte leerzamer is, uit den allerjongsten tijd, de ZEILEIS-geschiedenis, waarvan de dagbladen U ongetwijfeld hebben doen weten, maar waarbij het mij toch goed schijnt wat langer stil te staan. In het kasteel te Gallspach, een alpendorpje is Oostenrijksch Bohemen, huist sedert verscheidene jaren een toovenaar met langen baard, de ex-slotemaker VALENTIN ZEILEIS. Van overal komen gebrekkigen en zieken toegestroomd naar dit spookslot, waar alle kwalen, die het menschelek teisteren, door een oogverblindend electricch spektakel worden verdreven. Het gansche dorp is op ZEILEIS ingesteld; alle woningen met zieken volgepropt. Op ieder uur van den dag zijn in de wachtzaal, het Praeparatorium, honderden saamgepakt in een angstig-opgewonden stemming. Het onderzoek van nieuwe patiënten gaat heel eenvoudig. De toovenaar strijkt slechts langs hen heen met zijn „wonderstaf” en herkent op slag den aard hunner ziekte uit de sterkte waarmee de staaf gaat lichten: de tooverstaf van den goochelaar uit de bioscoop! Dan begint de behandeling. Een drom van honderd tot honderdvijftig zieken, de bovenlijven ontbloot, stroomt de behandelingszaal, het Mysterium, binnen. Aan den ingang grijnst hun een menschengeraamte toe. De zaal is met roode lampjes verlicht; de wanden voorzien van opgezette slangen; de lucht met ozon tot stikkens toe geladen. Vooraan in den

droeven stoet gaan, door een zuster geleid, de blinden, hand aan hand; dan volgen de anderen, van beiderlei kunne. Het slot van den optocht vormen, op krukken en baren, de kreupelen en de lammen. Deze massa wordt langs de elektrische toestellen letterlijk voorbijgejaagd en aldus, telkens korter nog dan één minuut, bewerkt o.a. met roentgenstralen, met „door radium versterkte” hoogfrequente stralen en „heliumlampen.” Onvertaald laat ik volgen, wat een van ZEILEIS' eigen jongeren van dit Mysterium verhaalt:

„Es zischt und sprüht, braust Funkengarben aus dem Geisterbesen, wirft weisse Lichtsignale über die nackten und halbnackten Körper, knattert, leuchtet, glüht grün, lila, rosa, ein spukhaftes Inferno.” Een hel inderdaad, maar te modern voor DANTE en geheel ingericht met het oog op de geldkist van den langbaardigen LUCIFERO, die uit deze hel een inkomen trekt (of althans trok) van 5 tot 6000 Mark per dag of rond een millioen gulden 's jaars. Immers werden aldus iederen dag in tien uur tijds duizend tot tweeduizend patiënten afgewerkt. Wie dit alles nuchter bekijkt, slaat zich voor het hoofd en voelt neiging den grooten Rotterdammer gelijk te geven, waar deze zijn MORIA laat betoogen, dat het heele menschelijke leven niets anders is dan een speling der Zotheid.

Het is voorwaar geen wonder, dat in Duitschland, waar het kwakzalveren niet door de wet wordt geremd, „Zeileis-Institute” als paddestoelen uit den grond zijn verzezen. Immers ook hier moest, wegens dezelfde mystieke neiging der naorlogsche geestesgesteldheid, het terrein gunstig worden geacht voor de uitwerking van zulke elektrische hocus-pocus. Een jaar geleden heeft ZEILEIS den goeden inval gehad een rechts-geding wegens laster en oneerlijke mededinging aan te doen aan den beroemden professor LAZARUS, die in woord en geschrift de „Gallspacher Heilslehren” aan de kaak had gesteld. Dit geding heeft den algemeen geachten, door waarheidsliefde gedreven hoogleeraar de gelegenheid geschonken op het gansche ZEILEIS-gedoe het hoog noodige licht te laten schijnen. De elektrische stralenbronnen van ZEILEIS zijn dezelfde als door alle radiologen, maar dan met kennis van zaken, sedert lang worden gebruikt. Het nieuwe zou zijn hun onderlinge verbinding, met name de „honderdvoudige versterking” der hooge frequentie door toevoeging van radium. Natuurkundig echter is zulk een verbinding pure onzin. Hetzelfde geldt voor de heliumlamp. De door ZEILEIS toegediende lilliput-giffen van ultraviolette en roentgenstralen kunnen onmogelijk iets uitrichten, evenmin als de sekonden-bestraling met booglicht. De wonderstaf zou met aktinium-gas zijn gevuld; evenwel dit gas vervalt in enkele sekonden. Op verzoek van LAZARUS hebben zich een aantal gezonde personen door ZEILEIS met den staf laten onderzoeken. Bij die gelegenheid zijn zij plotseling gaan lijden onderscheidenlijk aan hartgebrek, galwegontsteking, maagzweer, longtering. LAZARUS zelf, zoo gezond als een visch, kreeg in twee „Original-Zeileis-Institute” te München op één en denzelfden dag te verstaan, in het eene, dat hij leed aan een longtopkatarrh en bovendien aan ontsteking der galwegen, in het andere aan ruggemergslijden. Intusschen hoe ook de diagnose uitvalt, de behandeling is altijd dezelfde. In het geding ZEI-

LEIS-LAZARUS werd, ter opvroolijking in al deze ellende, melding gemaakt van twee gevallen van buikgezwel bij vrouwen, gezwollen, die ondanks ijverige bestralingen, steeds grooter werden, tot zij tenslotte naar buiten kwamen en bij den burgelijken stand moesten worden aangegeven. Prof. WAGNER-JAUREGG heeft als deskundige in een ZEILEIS-geding te Weenen verklaard, dat het detaktiek van den wonderdokter is, ongeneeslijke of doodelijke ziekten, die in het geheel niet aanwezig zijn, te diagnostiseeren, om later als levensredder te pronken.

(Slot volgt in het no. van Mei)

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

- R. F. Armbrust, apotheker, Amsterdam.
M. J. Lewenstein, Amsterdam.
K. Minnema, predikant, Garijp.
F. O. Nielsen, Milit. apotheker 1e kl., Paramaribo.
J. M. Romijn, apotheker, Zaandam.
Firma Dr. Willmar Schwabe, Zaandam.
R. Vedder, Med. doct., Velsen.

BERICHTEN.

Volksgezondheid. Verschenen is No. 2 (Febr. 1931 van de Verslagen en Mededeelingen bevattende o.a. een beknopt verslag van de werkzaamheden van den Gezondheidsraad in 1930 en het verslag over 1930 van de Pharmacopee Commissie.

De Mededeelingen van het Rijksinstituut voor Pharmaco-therapeutisch Onderzoek (No. 20) zijn verschenen. Wij betreuren het, dat gebrek aan plaatsruimte ons in den laatsten tijd verhinderd heeft, als naar gewoonte, een beknopt verslag van deze interessante beschouwingen voor onze lezers op te nemen. Spoedig hopen wij daartoe in staat te zijn.

Mededeelingen van verschillenden aard

NOBLINO-DRANK.

Van **Prof. N. Schoorl** ontvingen wij, onder hartelijke dankbetuiging en verdere aanbeveling, het volgend schrijven, dat wij met groot genoegen plaatsen.

„Mij kwam in handen een geneesmiddel, dat als volgt geëtiketteerd was:

„**Wettig gedeponereerd.**

NOBLINO-DRANK.

Geneesmiddel tegen Asthma.

Binnen vier en twintig uur van de benauwdheid verlost. Het middel is onschadelijk. Men gebruikt in het begin 4 maal per dag een eetlepel tot de eerste flacon leeg is, daarna dient U nog een tijd door te gebruiken met 3 maal daags 1 eetlepel.

Prys per flacon f 3.00.

I. EELMAN.”

Een mijner laboranten heeft bij analyse gevonden dat dit niets anders is dan teerwater, gekleurd met een roode anilinekleurstof.

De inhoud van het fleschje is ongeveer 300 cm³. Gij kunt misschien hiervan gebruik maken voor het Maandblad ter bestrijding van de kwakzalverij.”

Wat gaarne.

Red.

HYPNOTISEURS EN MAGNETISEURS.

Dezer dagen ontving onzen Secretaris het onderstaand schrijven:

„Mijnheer,

Hiermede neem ik de vrijheid mij tot U te wenden, daar ik vernomen heb, dat U de secretarispenningsmeester van de Vereeniging tot bestrijding van Kwakzalverij bent.

Afgaande op de naam van deze vereeniging neem ik aan, dat zij zich ten doel stelt om de kwakzalverij in haar geheel tegen te gaan.

Ik zou echter gaarne vernemen of hieronder ook hypnotiseurs en magnetiseurs vallen, en indien dit het geval is of Uw vereeniging die gevallen persoonlijk onderzoekt, daar men groote wonderen van deze personen hoort vertellen, somtijds worden deze ook door de pers gepubliceerd, doch men kan hieruit helaas nooit beoordeelen of zij inderdaad werkelijk gebeurd zijn.

Ik zou hieromtrent gaarne eenige zekerheid hebben, daar ik zelf een lichaamsgebrek heb, dat een magnetiseur beweerd te kunnen verhelpen.

Uw antwoord met belangstelling tegemoet ziende,

Hoogachtend,

A. M. DE B.”

Wij kunnen den ons ter hand gestelden brief o.i. het best beantwoorden door een stukje geschiedenis hier te laten volgen:

Men zal zich zeker het adres herinneren, dat, in 1913, werd ingediend door drie bekende juristen, strekkende tot „wijziging onzer geneeskundige wetgeving om een einde te maken aan het bestaande artsenmonopolie en de vrijheid te hergeven om zich tot herstel zijner gezondheid te laten behandelen door wien men verkiest.”

Dit adres heeft van verschillende zijden veel stof doen opwaaien en had — om kort te gaan — ten gevolge, dat in Juli 1917, bij Kon. besluit een Staatscommissie werd benoemd, aan welke was opgedragen een onderzoek in te stellen naar **de doeltreffendheid van de door niet wettelijk toegelaten beoefenaren van de geneeskunst toegepaste geneeswijze en naar de door deze verkregen resultaten.**

Deze commissie, bestaande uit vooraanstaande personen, heeft zich uitvoerig van haar taak gekweten; tal van personen, waaronder magnetiseurs, hypnotiseurs en andere onbevoegden gehoord en hen in de gelegenheid gesteld proeven van hun kunnen af te leggen.

Als resultaat van haar langdurig onderzoek kwam zij tot het volgend rapport, waaruit de schrijver van den hierboven vermelden brief zijn gevolgtrekkingen zal weten te maken.

ONBEVOEGD UITOEFENEN VAN DE GENEESKUNST.

„Op grond van de uitkomsten van een zeer uitgebreid onderzoek komt de commissie tot de conclusie, dat de resultaten geenszins steun geven aan hen, die meenen dat uitoefening van de geneeskunst zonder wetenschappelijke voorbereiding in het belang van de menschheid mag worden aangeraden. De wettelijke onbevoegden, wier geneeswijzen en de daarmede verkregen resultaten de commissie heeft kunnen nagaan, waren niet in staat de ziekten, die zij behandelden, te beoordeelen. In de meeste gevallen ging de ziekte, ondanks hun behandeling, voort, en waar verbetering werd waargenomen, kon deze, op enkele uitzondering na, niet op goeden grond aan de bijzondere behandeling van den onbevoegde worden toegeschreven. Van nieuwe, tot

verrassende uitkomsten leidende geneeswijzen is niet het allergeingste gebleken. Evenmin is de verwachting bevestigd van de meerderheid van de Centralen Gezondheidsraad, die niet betwijfelde, dat menige, nu schijnbaar wonderlijke genezing door het onderzoek der commissie een zeer natuurlijke verklaring zou vinden. Wel kan niet worden ontkend, dat de suggestieve invloed, die van sommige onbevoegde „genezers”, vooral van de magnetiseurs en waarschijnlijk ook van de beoefenaars van de Christian Science, uitgaat, op zieken heilzaam kan werken. Voorts zijn er onder hen, die, als masseurs een groote vaardigheid hebben gekregen. Ook is het wel mogelijk, dat de kennis van den juisten aard van een zalf, of van een mengsel van kruiden, waarvan de samenstelling geheim wordt gehouden, voor de behandeling van bepaalde wel omschreven aandoeningen van waarde zou zijn.

Maar het ligt in de bedoeling der wettelijke onbevoegden, hun vaardigheid en hun geneesmiddelen te gebruiken om op eigen gezag zieken te behandelen. De beweging in deze richting in de laatste jaren opgewekt, die aanleiding heeft gegeven tot het advies van den Centralen Gezondheidsraad en dientengevolge tot de benoeming van de commissie, maakt het deze tot plicht, op grond van de bij haar onderzoek verkregen resultaten op groote gevaren te wijzen, die uit het toegeven aan de eischen der onbevoegden en van hun medestanders zoowel voor zieken afzonderlijk als voor de gemeenschap zouden voortvloeien.

Eenstemmig is de commissie van oordeel, dat al de onbevoegden, die door haar zijn onderzocht, ook al wordt aan hun goede trouw en aan de zuiverheid van hun bedoelingen niet getwijfeld, indien zij op eigen gezag zieken behandelen, gevaarlijk kunnen zijn voor hun patienten en, met betrekking tot besmettelijke ziekten, gevaarlijk zijn voor de maatschappij. Zij weten niet, wat zij doen en zijn, door hun gebrek aan kennis, niet in staat te beoordeelen, of zij niet den juisten tijd voor een doelmatige behandeling laten voorbijgaan.

Het aantal der hier te lande geneeskundige praktijk uitoefenende onbevoegden is zonder twiifel veel grooter dan het aantal dergenen, die zich onder het tijdelijk toezicht van de commissie hebben gesteld. Het valt moeilijk aan te nemen dat zij, die zich, ondanks herhaalde oproeping, aan de controle hebben onttrokken, beter uitkomsten zouden hebben opgeleverd. Ja, zelfs mag betwijfeld worden, of bij hen in zoo ruime mate als bij degenen, die niet geschroomd hebben hun werk te doen zien, goede trouw mag worden aangenomen.

Dat ook door degenen, die zich niet bij de commissie hebben aangemeld, niet zelden ernstig kwaad wordt gesticht, is bij velen bekend. Dik-

wijls is het echter niet wel mogelijk, daaromtrent stellige, geheel betrouwbare gegevens te verkrijgen.

De Centrale Gezondheidsraad heeft in zijn advies gewezen op de mogelijkheid, een scheiding te maken tusschen onbetrouwbare kwakzalvers, die geweerd moeten worden, en personen, die, hoewel wettelijk onbevoegd, tot zekere hoogte tot de uitoefening van de geneeskunde zoude zijn toe te laten. De commissie is door haar onderzoek tot de overtuiging gekomen, dat zulk een scheiding onuitvoerbaar is. Zij meent, dat, in het belang van de zieken en in dat van de maatschappij, moet worden vastgehouden aan de bepaling, dat alleen dengenen het recht wordt gegeven zelfstandig geneeskunst uit te oefenen, die na een behoorlijke wetenschappelijke en praktische voorbereiding, voldoende bewijzen van bekwaamheid als geneeskundige hebben afgelegd."

De commissie stond onder voorzitterschap van prof. C. A. Pekelharding en de toestand is, tot nu toe, gebleven zooals hij destijds was. Verandering is niet ingetreden.

Het **Maandblad van de Vereeniging voor Psychisch onderzoek en toegepast magnetisme** wijdt in de no's van **Februari** en **Maart** de volgende woorden aan ons jubileum van Januari j.l.:

„Op den dag, dat de medische wetenschap in staat zal zijn elken zieke te genezen, heeft de kwakzalverij afgedaan — is de z.g. onbevoegde uitoefening der geneeskunst vanzelf verdwenen.

(Aan de „Vereeniging tegen de kwakzalverij, ter gelegenheid van haar 50 jarig bestaan op 13 Jan. 1913.)"

Wij zijn nog niet zoo zeker daarvan. De onbevoegden zullen er wel wat anders op vinden.

Red. Mbl.

RECHTSZAKEN.

DE BEKENDE JUFFROUW.

Bij vonnis der Arrondissements-Rechtbank te Tiel d.d. 10 Juni 1930 is de bekende helderziende F. H(averhoek), woonachtig te Rotterdam, in hoeger beroep wegens:

1e „Niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep, waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uitoefenen, terwijl nog geen twee jaren zijn verlopen sedert eene vroegere veroordeeling van de schuldige wegens een gelijke overtreding onherroepelijk is geworden, driemaal gepleegd, veroordeeld tot drie geldboeten ieder van f 300 en één maand vervangende hechtenis voor iedere boete.

2e „Zonder geneeskundige te zijn een titel voeren, die haar aan het publiek als geneeskundige aanwijst", veroordeeld tot een geldboete van f 100, subsidair één maand hechtenis.

Het door de veroordeelde ingestelde beroep in cassatie is door den Hoogen Raad bij arrest van 28 Februari 1931 verworpen.

Dit is dezelfde F. H. die kort geleden door de Rechtbank te Rotterdam is veroordeeld tot een geldboete van f 100, subsidair 100 dagen hechtenis en tot twee maal 2 maanden hechtenis, gelijk in ons blad reeds is vermeld.

CORRESPONDENTIE.

N. A. S. te 's-G. Onder **kwakzalverij** verstaan wij die handelingen op geneeskundig gebied, welke steunen op den bodem van **leugen** en **bedrog** en kwakzalvers noemen wij hen, die van die lage handelingen een beroep maken.

Het is duidelijk, dat wij uw optreden niet als zoodanig beschouwen. Toch moeten wij dit optreden **ernstig afkeuren**, al betreft het ook één enkele kwaal en één enkelen ziektevorm en al zijn met uw oud middel ook gunstige resultaten verkregen. Wij hebben vooral het oog op het **herkennen** der kwaal, de **diagnose**, iets, waarvan wij vermoeden, dat u de voorkennis ontbreekt, en zoo iets (dat men niet uit oude boeken leert) is, in de eerste plaats, hoogst noodig, wil men met juistheid over den ziekte-toestand oordeelen. Bij verkeerde diagnose loopt men groot gevaar **den goeden** tijd voor genezing te laten voorbijgaan.

Op uw verzoek zullen wij zorgen, dat u telkens een Maandblad **gratis** wordt toegezonden. Misschien dat de lezing daarvan u de overtuiging zal bijbrengen, dat uwe handelwijze, hoe goed ook bedoeld, het algemeen belang schaadt.

Mr. E. L. v. E. te 's-G en **W. L. W. te Z.** In dank ontvangen.

H. V. te G. Volgens het onderzoek, vermeld in het Maandblad van Mei 1929, bevat Silvikrin gebonden stikstof en zwavel terwijl ook **Cystine** kon worden aangetoond.

Het Instituut van Pharmaco Therap. onderzoek geeft als zijn oordeel: Een oplossing van Pepton in gearomatiseerden zeepspectrum zou zich bij het verrichte onderzoek op dezelfde wijze gedragen als Silvikrin-haarwater.

Cystine werd hier niet gevonden. Hoewel er dermatologen zijn, die eenig succes verwachten, van de uitwendige behandeling met een oplossing van haarbestanddeelen, zouden wij op grond van bovenstaand onderzoek dit middel niet durven aanbevelen.

v. d. E. te 's-G. Tegen den **Fistelpot van Klaas Ursem** hebben wij reeds herhaalde malen gewaarschuwd. Volgens verschillende onderzoekers bevat deze boter, eierdooiers, hertshoorn en verschillende plantenpoeders. Heil is daarvan o.i. niet te verwachten, wél onheil wanneer niet tijdig **doelmatig** wordt ingegrepen. Met de verklaringen van beterschap, na het gebruik moet men zeer voorzichtig zijn.

Veel moest weer tot een der volgend no's blijven liggen.

SLECHTHOORENDEN

Het Centraal Magazijn

der Vereeniging tot behartiging der belangen van Slechthoorenden, te Soest heeft alle goede mechanische en electrische hoorapparaten, die in den handel zijn, in voorraad

geeft inlichtingen over kwakzalversadvertenties en heeft ter waarschuwing veel kwakzalverstuig bijeen.

Tevens bureau van advies op all-relei gebied, voor slechthoorenden. Adres: Mej. TINE MARCUS, 2e Secretaresse der Vereeniging, Middelvijkstraat (Rijksstraatweg) 21 Soest.

K 2

VACANT

K 1

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN, volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor DE VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931). PRIJS voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-leden f 1.50 franco per post f 1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningmeester N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam.

K

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, te Amsterdam, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's-Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij Kantongerecht te Leiden; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; L. H. OBDAM, Journalist te Alkmaar; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef van den Militairen Pharmaceutischen Dienst te 's Gravenhage; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26 Amsterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonné's bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht, Telefoon Nos. 66 en 67. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD

Prof. H. Burger: Feestrede bij de herdenking van het 50-jarig bestaan der Vereeniging. (Slot.)

Mededeelingen van verschillende aard: Optreden van „De Telegraaf”. — Een jubileumbijdrage voor de bestrijders der kwakzalverij. — Reclame voor het instituut Walraven. — Uit het land der vrije uitoefening der geneeskunst.

Rechtszaken: Staphorster boertje. — R. Haverhoek—Hooger beroep G. de K. — Idem fotograaf Dordrecht.

Correspondentie.

Advertenties:

FEESTREDE

uitgesproken in de bijeenkomst ter herdenking van het vijftigjarig bestaan der Vereeniging tegen de Kwakzalverij op 13 Januari 1931 in de Aula der Universiteit van Amsterdam door Prof. H. BURGER.

(Slot.)

Veel ernstiger nog in haar gevolgen en waarlijk misdadig is de luchthartigheid, waarmee de wanhoop van ernstige zieken wordt uitgebuit. Suikerziekte kan ZELLEIS genezen zonder dieetvoorschriften; kanker zonder operatie. Door dergelijke beloften is aan duizenden een goede kans op genezing ontroofd. Door een rondvraag bij ziekenhuizen en praktiseerende geneeskundigen heeft LAZARUS een groot materiaal bijeengebracht; vele honderden ziektegeschiedenissen, die hij ook aan het gerecht heeft overgelegd. Ziehier een enkele greep: krop achter het borstbeen, door operatie zeker te genezen geweest, stierf op de thuisreis door verstikking. Hetzelfde bij een zieke met longvliesontsteking, die door tijdige aftapping had kunnen worden gered. Maagzweren, „gezeileist”, later met doorbraak in jammerlijken toestand in ziekenhuizen opgenomen. Met deugdelijke bewijzen heeft LAZARUS voor het gerecht zijn aanklagers beschuldigd van honderdvoudigen moord.

Misschien heb ik te veel U reeds bekende feiten opgerakeld. Toch, de ZELLEIS-geschiedenis is beter dan iets anders in staat de oogen van overheid en publiek, ook hier te lande, voor de gevaren der kwakzalverij te openen. Van de overheid vooral; want de Nederlandsche wetgever verbiedt alleen het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst, en onze rechters plegen tegenover kwakzalvers een grenzenloze lankmoedigheid te betrachten. Blijkbaar gelooven zij, meer dan zij zelf bevroeden, in een buiten de wetenschap om aan eenvoudige zielen geschonken genezingsgave. Het Gallspacher Mysterium werpt op de argeeloosheid van dit geloof een eigenaardig licht. Wij nuchtere lieden, die uit de verte dat toneel heb-

ben aanschouwd, hebben ons afgevraagd, hoe het mogelijk was, dat van de drommen, heengedreven door die elektrische hel, niet velen, teruggekeerd in het zonnelicht, zich met schaamte zijn bewust geworden van hun verdwazing. De operette-achtige enscenering, de ongerijmdheid van den wonderstaf, het ontbreken van elk ziekenonderzoek, de eenvormige behandeling van alle denkbare kwalen, dit scheen ons te veel, om door gezonde hersenen zonder verzet te worden verbeeld. Het is mij vaak opgevallen, dat onze rechters veel waarde toekenden aan verklaringen van getuigen, die beweerden baat te hebben gevonden bij een kwakzalver. Wat denken zij van de talrijke verklaringen, die ZELLEIS hun ongetwijfeld kan overleggen van ruggemergstering, van kanker, van tuberculose, van nierontsteking, van hartgebreken, genezen in zijn Inferno? LAZARUS verhaalt zijn ontmoeting in Gallspach met een verlamde vrouw, die acht jaar lang geregeld daarheen was gekomen en in dien tijd duizend bestralingen had ondergaan. Maar nu, meende zij, zou zij toch spoedig genezen! Acht jaar — en nog ongeschokt haar blind vertrouwen! Blind voor de misleiding, die daar zoo kennelijk duimen dik op lag.

Zou men het voorbeeld van Gallspach voor ons land willen afwijzen, omdat ons volk onvatbaar zou zijn voor zulk een groteske bedotterij, dan behoef ik slechts te herinneren aan de SEQUAH-koorts, die wel kort, maar hevig heeft gewoed en die op de wijze van een griep-epidemie in enkele weken heel het land heeft aangetast. Het menschengeslacht van heden is wellicht geleerder, maar niet verstandiger dan in vroeger eeuwen. Bijgeloof wordt niet meer openlijk beleden, maar diep nog zetelt het in de menschenzielen. Het Delphisch orakel werd in Staphorst herboren. Nog zoeken honderden heil bij de juffrouw van de Bloemgracht, die met het ei werkt. Rheumatiëklidderessen van stand en ontwikkeling gelooven — met aarzeling, maar gelooven toch een tijd lang — in de geneeskracht van een Indische armring-amulet.

Zou men, en deze tegenwerping lijkt aanneemlijker, willen aanvoeren, dat kwakzalverij van zulke afmeting hier te lande niet voorkomt, dan luidt het antwoord, dat al moge het bedrog zich hier minder luidruchtig openbaren, het in wezen niet verschilt van dat van Gallspach en dat de aangerichte schade in de lichamen, in de zielen en in de beurzen hier niet minder groot is.

Het wezen van dit bedrog, hier en ginds, is het gewetenloos uitbuiten van het leed, de zorg, de pijnen van den medemens. Iets misdadigers is nauwelijks denkbaar.

De schade, aan de gezondheid toegebracht, ontstaat ook hier overwegend door verzuim, door het verspelen van een dikwijls nog goede kans op genezing. Maar ook weet elk ervaren arts te gewagen van onmiddellijk veroorzaakte, onherstelbare schade door het gebruik van kwakzalversmiddelen.

Het nadeel toegebracht aan kommervolle zielen, is door geen cijfers uit te drukken. Wat een bedrogen hoop, wat bittere teleurstelling, hoeveel kunstmatig opgewekte en onderhouden angst! Lazarus verhaalt van ongelukkigen, die jarenlang opzettelijk in kankervrees waren gehouden, en die onder de leiding van een verstandig geneesheer in het geheel niet uit hun evenwicht zouden zijn geraakt. Wie van ons, oudere artsen, heeft niet menigmaal de voldoening gesmaakt, wankelaars in het rechte spoor te houden. Bij al de fouten en onvolmaaktheden van den geneesheer onderscheidt hem, afgezien van zijn vakkennis, toch dit van den kwakzalver, dat zijn eerlijk streven is gericht op het heil zijner zieken, welk heil den kwakzalver zoo koud laat als ijs. Men denke aan die geheimzinnige boekjes over geslachtelijke zaken, bestemd om jongens in den schoolleeftijd geld afhandig te maken, en waardoor in menig kinderhart de vreeselijkste onrust, ja wanhoop is aangesticht.

Ook het geldelijk bedrag, waarmee ons volk zijn lichtgeloovigheid betaalt, is niet met eenige juistheid te schatten. Toch geeft de reclame — de aanplakbrieven, de vlugschriften, de advertenties, waarvan het aantal per dag in de honderden loopt — ons een vaag denkbeeld van de sommen, die ons land jaar in jaar uit offert op het altaar der volksmisleiding. Alleen reeds om dit laatste, meest tastbare kwaad schijnt, ter bescherming der gemeenschap, krachtadige bestrijding der kwakzalverij dringend geboden.

Edoch deze meening wordt niet algemeen gedeeld. En wel om verschillende redenen. Sommigen vinden het euvel van slechts geringe betekenis. Met dezulken praten wij niet, zoolang zij zich niet eenigszins op de hoogte van het vraagstuk hebben gesteld. Anderen, zeer talrijk, achten den strijd hopeloos. Hun leuzen zijn ten deele klassiek: de wereld wil bedrogen zijn — tegen domheid vechten goden zelfs vergeefs — beter aan de galg! Ja, wanneer het doel van den strijd zou zijn het uitroeien der goedgeloovigheid, het verjagen der Erasmiaansche Zotheid, dan zou het zwaard in de scheede kunnen blijven. Schoolkennis legt het smadelijk af tegen de slimheid en den durf der kwakzalvers. Van „Aufklärung” — voorlichting van het publiek omtrent bouw, inrichting en ziekten van het menschelijk lichaam — verwacht ik voor ons doel niets, hee-

lemaal niets. Pope's leerspreuk omtrent het gevaar van halve kennis is nergens zóó toepasselijk als hier. Studenten in het begin der klinische lessen voelen in eigen lichaam de afgrijpselijkste aandoeningen. Nog meer zal bij onontwikkelden schijnkennis omtrent organen en ziekten hersenschimmen te voorschijn roepen, die voor de kwakzalverij ware klokspijs zijn.

Voor een doeltreffende bestrijding der kwakzalverij zijn twee dingen noodig: 1. krachtige wettelijke maatregelen; 2. voortdurende inlichting van het publiek, ook van de overheid, omtrent de handelingen en de middelen der kwakzalvers. De wetgever staat in verschillende landen zeer verschillend tegenover de kwakzalverij. Onze oosterburen bezitten „Kurierfreiheit”. Een ieder, die er voordeel in ziet, mag de uitoefening der geneeskunst ter hand nemen. Maar de rechtsverpleging is gestreng tegen toegebrachte lichamelijke schade. Ik kan dit stelsel niet bewonderen en versta volkomen den noodkreet, dien ik hoorde opstijgen uit een toevallig in mijn hand gekomen nummer der Zeitschrift für Volksaufklärung. Voor den gezonden Duitscher, heet het daar, wordt voortreffelijk gezongd. Tegen valscheing van levensmiddelen wordt angstvallig gewaakt; op de drinkwatervoorziening nauwlettend toegezien; spuwen op den grond is verboden; verkeersongevallen worden zooveel doenlijk voorkomen, enzoovoort. Heeft men echter het ongeluk ziek te worden, dan kan alleen een goed gesternte U beschermen tegen de lagen der kwakzalverij. Hetzelfde nummer van dit maandblad bevat een lijst van honderd-zes-en-twintig strafgedingen tegen kwakzalvers. Hieronder zijn niet minder den dertien veroordeelingen wegens „fahrlässige Tötung” (dood door schuld); een groot aantal wegens „fahrlässige Körperverletzung” en wegens bedrog; andere wegens woeker, diefstal, oplichting, afdrijving en vergripen tegen de zeden. Een paar der aangeklaagden waren naar het buitenland gevlucht. De titels, die zij voerden, luidden zeer verschillend: „heelkundige, ook natuopaath, biochemicus, psychophysicus, homoeopaath, magnetiseur, helderziende, piskijker, water-, thee-, kaasbehandelaar, geestenbezweerder, heksenmeester”. Een „oogdiagnost” kreeg vier maanden wegens dood door schuld; een „charakteroloog” ging naar den kerker wegens bedrog, evenals een (onvertaalbare) „Leitungswasserdiagnostikerin”: een „nekhaardiagnost” kreeg vijf maanden plus een boete van 15000 Mark.

Deze lijst alleen reeds bewijst hoe welig bij dit stelsel de kwakzalverij woekert. Er zijn onder deze veroordeelingen verscheidene wegens herhaald vergriep. De Duitse wet, die de uitoefening der geneeskunst vrij laat, belet niet, dat de veroordeelde, na zijn ontslag uit de gevangenis, zijn winstgevend bedrijf dadelijk weder opvat. Toch zijn er in de wetgeving ginds enkele bepalingen, die wij wel zouden doen, over te nemen. Bij de genoemde vergripen vind ik er twee, waartegen een strafbepaling van groot nut kan zijn: 1. geneesmiddelzwendel, en 2. misleidende aankondigingen. Ook moeten in Duitschland, evenals in enkele andere landen, patent-geneesmiddelen steeds zijn voorzien van een opgaaf der samenstellende deelen. Werd dit uitstekend voorschrift hier overgenomen, dan zou het nog moeten worden uitgebreid met verbodsbepalingen tegen onware mededeelingen omtrent de uitwerking der middelen en vooral ook tegen het verkondigen van onvervulbare genezingsbeloften.

Bij den bestaanden toestand heeft in ons land de kwakzalverij nagenoeg vrij spel. Onbevoegde uitoefening der geneeskunst kan alleen met geldboeten worden gestraft, die echter op een beklant kwakzalverbedrijf niet drukken. En hoe zeldzaam zijn nog de vervolgingen! Hoe weinig is in zijn jarenlange praktijk het Staphorster boertje door den rechter lastig gevallen! Tegen den verkoop van kwakzalversmiddelen wordt nauwelijks iets gedaan, ook al bevatten zij vergiften, die een apotheker niet dan op voorschrift van den arts mag afleveren.

Vijf jaar geleden heeft minister AALBERSE ons verblijd met een wetsontwerp inzake de openlijke aanprijzing van geneesmiddelen. Ik heb dit ontwerp hartelijk toegejuicht als een eerste, nog ietwat schuchtere stap op den weg der kwakzalverijbestrijding. Thans is het gerucht tot ons gekomen, dat de huidige minister van arbeid dit ontwerp van zijn voorganger heeft opgedolven uit de doofpot, waarin het door regeeringswisseling was terechtgekomen en dat hij ook deze stof heeft verwerkt in het vóór enkele weken door hem aangekondigd wetsontwerp op de uitoefening der artsenebereidkunst. Wel, dit is een blijde tijding, waarvan de beteekenis aanzienlijk wordt verhoogd door de aanwezigheid van dezen bewindsman in ons midden. De duidelijke woorden, hier door hem gesproken, doen ons hopen, dat het in ons land eindelijk, eindelijk zal komen tot een krachtdadige bestrijding van het bedrog, dat zich de zieke menschheid tot slachtoffer heeft gekozen. Voor de Vereeniging tegen de kwakzalverij ware geen schooner feestgave denkbaar.

Misschien hebt Gij mij, waarde toehoorders, reeds verweten, dat ik aan haar, onze gouden jubilarisse, nog nauwelijks eenige aandacht heb geschonken. Weest gerust; het beste bleef tot het laatst bewaard. Onze jubilarisse! Is er eigenlijk wel stof tot jubelen? Werd haar werken en zwoegen van een halve eeuw met goeden uitslag, met openbare waardeering bekroond? Is het haar gelukt, het monster der kwakzalverij de gifttanden uit te trekken? — Ik meen niet, dat haar stichters, dat haar latere bestuurders op zulk een welslagen ooit hebben durven hopen. De lichtgeloovigheid, het mysticisme in de volksziel te kunnen uitwieden, neen, dat hebben zij zich nooit verbeeld. Maar den strijd aan te binden tegen bedrog, tegen bedrog in zijn meest verachtelijken vorm, dit scheen hun een edele taak. Met geestdrift hebben zij deze taak aangevaard. Teleurstelling, ontmoediging zijn ruimschoots hun deel geworden; maar zij hebben volgehouden, niet alleen tegen bedrog, maar ook den niet minder taaien strijd tegen slaapzucht en onverschilligheid. Verdachtmaking is hun niet bespaard gebleven. Een groepje van belanghebbers werden zij geheeten, artsen en apothekers die zich van de mededinging der kwakzalvers wilden ontdoen. Ik die als schooljongen de boekjes der beide BRUINSMA's heb zien geboren worden, die later den arbeid der Vereeniging geruimen tijd van nabij heb aanschouwd, ik leg zulk een aantijging als onwaardig ter zijde.

Twee ergernissen zijn hun op hun langen tocht trouwe reisgenooten geweest: 1. de onvoldoende wetgeving en de slappe toepassing der bestaande wetten, waarover ik reeds heb gesproken, en 2. de vriendelijke hulp, die de pers, groot en klein, der kwakzalverij voortdurend bewijst. Ik had bijna gezegd: onbetaalbare hulp; helaas juist de betaalbaarheid is de bron van haar hulpvaardigheid. Het vraagstuk kwakzalverij en pers is te veel reeds besproken en is te veelkantig, dan dat ik op dit late uur daarop nog zou mogen ingaan. Laat ik volstaan met één enkele opmerking. Een krant, die op zijn eerste bladzijde de ereplaats inruimt aan roerende betoogen over volkskracht, over eerlijkheid en menschenmin en die, ter eere van den Mammon, het laatste woord laat spreken door de grofste volksmisleiders, dit blad lijkt aandoenlijk veel op den zedenprediker, wiens levenswandel in strijd is met zijn leer.

Terecht heeft, naar mij dunkt, de Vereeniging van den aanvang af haar werkzaamheid in hoofdzaak gericht op de personen en de handelingen der kwakzalvers en op de door dezen aangeprezen middelen. Elk nummer van haar Maandblad bevat het verslag omtrent de samenstelling van eenige nieuwe kwakzalversmiddelen; terwijl de uitkomsten van al deze onderzoekingen zijn saamgebracht in een buitengewoon leerzaam boekje, waavan de tweede druk op het punt staat te ver-

schijnen. Het is te wenschen, dat velen met den inhoud ervan zullen kennis maken en een indruk zullen krijgen van de schade, in ons land door de kwakzalverij aan gezondheid en welvaart toegebracht.

In een aantal middelen werden schadelijke stoffen, ook sterk werkende vergiften, aangetoond. Zoo bleek „White's oogwater” schandaligerwijze kruidnagelolie en mosterdolie te bevatten. Een oud kinkhoestmiddel, waarin zich, behalve brandewijn ook terpentijnolie bevond, heeft herhaaldelijk bij kinderen nierontsteking, ook met doodelijken afloop veroorzaakt. Hetzelfde geldt voor de al te wel bekende „Haarlemmerolie”, die de fabrikant aanraadt dagelijks in te nemen. Vele middelen danken hun verzachtende en pijnstillende werking aan verdoovende bestanddeelen, waarvan het gebruik — zonder diagnose, zonder deskundige aanwijzing en doseering — gevaarlijk is. Andere zijn op zich zelf niet nadeelig, maar hun gebruik, in verband met ver gaande beloften, houdt af van een tijdige doelmatige behandeling. Zoo zijn de vier „breukzalven” uit den aard der zaak tegen een breuk zonder waarde. Vijf middelen tegen kanker kunnen niets anders uitwerken dan dat de zieke den uitersten termijn der operatie-mogelijkheid laat verstrijken. Ik heb hierop bij de ZELLEIS-geschiedenis reeds gewezen. Pinkpillen („pilules pink pour personnes pâles; pink pills for pale people”) konden tevredenheidsverklaringen uitlokken van bleekzuchtige meisjes; want het waren niet anders dan de welbekende Blandsche pillen, alleen wat slordig bereid en onmatig van prijs. Ook vele andere middelen bevatten algemeen bekende werkzame stoffen — jodkali en stramonium tegen asthma, broomzouten tegen vallende ziekte, enzoovoort; maar ook weer hier ontbreekt de deskundige leiding en drijven de uit het lood geraakte patiënten op het valsche kompas van den kwakzalver.

Men kan wel eens de spottende tegenwerping hooren, dat ook de apothekers hun waren alle behalve om niet afleveren. Inderdaad! Men kan het zóó uitrekenen, dat de apotheker op de grondstoffen van een poeder of drankje een winst maakt van eenige honderde procenten; waarbij dan echter zijn winkel en werkplaats, zijn personeel en ook zijn eigen wetenschappelijke opleiding, zijn toezicht en verantwoordelijkheid buiten de rekening blijven. Maar gegeven de prijs van het apothekersmiddel, waarschuwt U telkens het Maandblad, dat de kwakzalver U voor hetzelfde goedje, maar zonder waarborg van deugdelijkheid, het veelvoudige daarvan poogt af te nemen. Men vindt in de lijst — nogal met de waarschuwing er voorzichtig mee om te gaan! — een kostbaar middel, dat alleen uit suiker bestaat. Een nieuw middel tegen vallende ziekte bleek beschuitkruim te zijn. „Chaulmogra”, een asthmapmiddel, dat niets anders was dan gebrande chicorei, werd aan de lichtgeloovige gemeente afgeleverd tegen zestien gulden het pond. Een zgn. afdrijvingsmiddel — peterseliezaad met een purgans! — kostte zestig gulden. Abdijsiroop uit het klooster van Santa Paulo, welk klooster nooit heeft bestaan, heeft sedert tal van jaren in volkskringen een goeden roep en wordt grif betaald, hoewel het niets anders is dan aardappelstroop met wat kaneel. Maar ik mag niet langer toegeven aan den lust tot aanhalen uit dit boekje, waarin de uitkomsten van de onverdroten ijver der Vereeniging, van haar moeizamen arbeid van zooveel jaren, tot een belangrijken en boeienden bundel zijn saamgeperst.

Ik zou haar onrecht aandoen, indien ik niet ook gewaagde van de jacht op kwakzalvers, door haar gretig ondernomen, telkens wanneer een van dezen zich persoonlijk tusschen de menigte heeft gewaagd. Uit ouden tijd herinner ik mij, dat een aanprijzer van oorbehandelingstoestellen voor eenige dagen zitting is komen houden in een hotel aan de Kalverstraat. De Vereeniging heeft aan allen, die wilden binnegaan, waarschu-

wingen doen uitreiken met haar verslag omtrent de vastgestelde waardeloosheid van het dure toestel. Zij smaakte de voldoening, dat bijna al de aspirant-klanten aan de deur zijn omgedraaid.

Klein werk! zal men zeggen. Toegestemd! Maar wanneer eenmaal de wetgever het groote werk zal terhand nemen, dan wordt de Vereeniging met haar ervaring van vijftig jaar voor den rechter een kostelijke helpster en zal haar kleine werk — het toezicht op de gedragingen der kwakzalvers, het voortgezet onderzoek van de door hen aangeboden middelen — een heilzame prikkel zijn tot krachtige toepassing der wet.

Zou men haar nu de voldoening misgunnen, waarmee zij vandaag terugblijkt langs den afgelegden weg; den trots, waarmee zij de vijftig jaargangen van haar Maandblad doorbladert; de dankbare hulde, die zij brengt aan de onvermoeidheid van den kleinen maar dapperen VAN GELDER, die meer dan veertig jaar lang dat blad heeft saamgesteld! Neen voorwaar! Van harte deelen wij allen in haar feestelijke gevoelens. Het is ons een verheugenis het te mogen medebeleven, dat een gouden zon een vriendelijk licht is komen werpen op haar bescheiden pad: dat de overheid van stad en land en vele medeburgers hier zijn saamgekomen, om van hun belangstelling te getuigen en haar te doen weten, dat de waardeering voor haar „kleine werk” veel hartelijker en veel algemeener is dan zij zelf ooit heeft gedacht. Persoonlijk is het mij een voorrecht, van die allen de tolk te mogen zijn, en der vijftigjarige Vereeniging warmen dank te mogen brengen voor haar volhardenden, onbaatzuchtigen arbeid.

Mededeelingen van verschillenden aard

Merkwaardig optreden van „De Telegraaf.”

Dezer dagen werden wij verrast door de volgende mededeeling:

„Advertenties op het gebied van geneesmiddelen en geneeswijzen aanvaarden wij slechts, indien bij de Commissie van Contrôle op het adverteeren voor Geneesmiddelen en Geneeswijzen daartegen geen bezwaren bestaan. (Secretariaat der Commissie: Van Aerssenstraat 176, Den Haag).

N.V. DAGBLAD DE TELEGRAAF,
Advertentie-Afdeeling.”

Groot was onze vreugde — maar die vreugde werd wel sterk getemperd toen wij het blad van De Telegraaf omsloegen en daar een **geheele bladzijde** vonden gevuld met een reclame gewijd aan **Overbeck's Rejuvenator**.

Wij denken hierop terug te komen. Voorloopig herinneren wij er aan, dat, in de Maandbladen van Juli en Augustus 1929, wij ons niet gunstig over dit apparaat, dat tegen alles en nog wat werd aanbevolen, hebben uitgelaten.

EEN JUBILEUMBIJDRAGE VOOR DE BESTRIJDERS DER KWAKZALVERIJ. (*)

Tot het verleden behoort dit gilde (n.l. dat der kwakzalvers) voorloopig nog niet en er zullen, vreezen we, nog héél wat feestvergaderingen overheen gaan. Hbld.

Het is niet mogelijk de volhardende en ijverige bestrijders der Kwakzalverij op andere wijze te huldigen op hun gulden gedenkdag, dan door hen te wijzen op nieuwen arbeid die op hen ligt te wachten; de taak om nóg eens en weder den menschen toe te roepen: vermijdt dit gevaar, loopt niet in dezen val! Al is dat werk als zaaien

(*) Tot ons leedwezen kon voor dit belangrijk artikel, dat wij met instemming opnemen, eerst thans plaatsruimte worden gevonden. Red.

op een rots, hier en daar ligt in de spleten teel-aarde, waar uw zaad zal opschieten.

Als bijdrage tot dit feestgeschenk van moeilijke opdrachten moge dienen een beschrijving van de wijze, waarop de apotheek Müller te Amsterdam de menschheid tracht gezond te maken. Van „onbevoegde uitoefening der geneeskunde,” van kwakzalverij in engeren zin, kan hier waarschijnlijk in het geheel niet worden gesproken, maar toch zijn aan dit optreden alle gevaren en nadeelen verbonden van de echte kwakzalverij. De firma belast zich — evenals zoovele apothekers — met het onderzoek van urine. Maar in plaats van een eenvoudig verslag van dit onderzoek af te geven, ten dienste van den behandelenden geneesheer, of wat al iets gemakkelijker is, ten dienste van den patiënt, geeft deze firma een gedrukt verslag van 3 kwarto-bladzijden kleine letter, waarop bij elke uitkomst van het onderzoek (hoeveelheid, kleur, reuk, voorkomen, reactie, soortgelijk gewicht, microscopische waarneming, eiwit, suiker, aceton, aceetazijnzuur, enz.) een geleerde beschrijving is gevoegd van de beteekenis van het onderzoek op dit punt.

Bijvoorbeeld:

„4. Uiterlijk (in casu stond ingevuld eenigszins troebel”). De urine is in gewonen toestand volkomen helder en doorschijnend, omdat de gezamenlijke bestanddeelen zich in opgelosten toestand hierin bevinden. Wordt de urine reeds troebel geloosd of wordt ze na korten tijd reeds troebel, dan kan er een ziekelijke toestand aanwezig zijn, maar ook kan deze troebeling van heel onschuldigen aard zijn; ze hangt af van de gebruikte voedingsmiddelen: De troebeling kan zijn oorsprong hebben door etter, bloed en ook door eiwitstoffen, als gevolg van blaas- en nierziekte; verder door urinezure zouten, wijzend op jicht, rheumathiek en blaascatarrah. Een al te groote hoeveelheid urinezuur veroorzaakt eveneens eene troebeling, die echter eerst ontstaat na de loozing. Deze laatste urine wordt bij verwarming weer helder en is dan niet als ziekelijk veranderd te beschouwen. Zie ook No. 7. Ook kan door bacteriën eene troebeling veroorzaakt worden, en wel voornamelijk, als de urine reeds in het nierbekken of in de blaas door de bacteriën is ontleed. Slijmige, dradige urine wijst op de aanwezigheid van etter, zooals voorkomt bij etterige nierontsteking en zware blaascatarrah.”

Bij de rubrieken „microscopische producten” en urinezuur staan, tot meerdere stichting, zelfs afbeeldingen van wat men alzo door den microscop van de urine te zien kan krijgen.

Men voelt, dat die verhandelingen den menschen, die daarvoor vatbaar zijn, de vrees op het lijf jagen voor al wat hun wel kan schelen.

En dat heeft, gelijk men zal zien, ook zijn voordeelige zijde, z. a. allerlei andere beschouwingen lezen wij aan het slot (en dat is dan de sleutel tot het raadsel):

„Bij den wensch van vele klanten, om direct de passende medicijnen te sturen, merken wij op, dat wij alléén medicijnen sturen, wanneer deze uitdrukkelijk besteld zijn, met opgaaf van **Nummer en naam, daar wij ons niet aan het verwijt willen blootstellen medische practijk uit te oefenen**. In gevallen waar het zich handelt om kwalen, die door de ziekelijke verandering van de urine tot uiting komen, **zal het den zieke, aan de hand van deze analyse, onder beschouwing van zijn toestand en van de, door hem ge-**

constateerde klachten, **meestal mogelijk zijn te erkennen wat hem scheelt**.

Wij hebben een, zoo nauwkeurig mogelijke beschrijving toegevoegd, die de eigenschappen aangeeft, welke de urine bij normale en gezonde werking van alle organen heeft en hebben moet. Aan den anderen kant ziet de zieke uit de analyse, welke abnormale of zieke eigenschappen zich in zijne urine getoond hebben. Ook **in dit** geval is beschreven op welke kwaal dit meestal wijst. **De zieke kan dan het betreffende artikel in Pastoor Heumann's Geneeswijze nog eens nalezen**. Hij vindt daar goede raadgevingen, wenken en opgaven over de middelen, die **Pastoor Heumann** in deze gevallen aanbevolen en goed bevonden heeft. Wij willen, er nog eens op wijzen, dat het natuurlijk beter is, dat de zieke zich niet verlaat op eigen waarnemingen, maar dat hij eerst door den dokter laat constateeren, of deze juist zijn.

Wie de Heumannsche middelen wil gebruiken, moet deze onder bepaalde aanduiding bestellen bij enz. enz.”

De lezers van dit **Tijdschrift** behoeven geen commentaar bij dezen tekst, dien wij letterlijk hebben overgenomen, alleen maar van cursiveeringen hebben voorzien.

De firma heeft zich naar haar beste weten beveiligd tegen een aanklacht wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst. Toch is het mischien dienstig, dat van bevoegde zijde worde nagegaan, of die beveiliging wel afdoende is. Men kan nooit weten. En als er nog eens een Tuchtcollege komt, ook voor de apothekers, behoeft die althans niet op werk te wachten.

(w.g.) H. PINKHOF.

(Nederl. Tijdschrift voor Geneeskunde van 24 Januari 1931, blz. 422).

RECLAME VOOR HET HEIL-INSTITUUT WALRAVEN.

Van verschillende zijden ontvingen wij onderstaanden getypten brief ter kennisneming, enkele brieven met de vraag wat er tegen te doen is:

„Afschrift.

Ds. W. F. VAN DER KODDE

Chr. Geref. Predt.

ROZENBURG.

Rozenburg. Mei '30

Geachte Collega.

Mag ik als ambtgenoot het volgende zoo vrij zijn U onder de aandacht te brengen?

Misschien heeft U onder Uw kennissen of in Uw gemeente menschen, die sedert lang lijden aan de een of andere chronische ongesteldheid, en die immer tevergeefs naar genezing uitzagen, terwijl zij toch genezing zouden kunnen vinden, indien zij den weg daartoe wisten.

Die weg is er, en ik twijfel niet of Uw medelijdend hart is gezind hun die gaarne te wijzen.

Als zoodanig noem ik met het volste vertrouwen het „Heil Instituut van den heer Walraven”, Vierambachtstraat 114a Rotterdam.

Vele zijn de voorbeelden van wondere genezing, die ik daar zag tot stand komen. Om iets te noemen: Een 78 jarige grijsaard leed, zoo vertelde hij mij, aan een etterachtig eczeem. Zijn lijden was zoo groot, dat hij den dood boven het leven begeerde; in het Instituut vond hij volkomen genezing. Een 89 jarige man was stokdoof, en thans is hij genezen zóó, dat ik gewoon met hem sprak. Voor 25 jaren kreeg ik eene etterachtige ontsteking van de neus- en kaakholtte waarbij ook het neusbeen werd aangedaan, geen specialist kon mij helpen; na zeven maanden behande-

ling in het Instituut ben ik zóó in beterschap toegenomen, dat ik grondige hoop op volkomen genezing mag hebben.

Vertrouwende geachte Collega, dat deze mededeeling U welkom zal zijn, ingeval U raad gevraagd wordt door deze of gene lijder aan eene schijnbaar ongeneeslijke ziekte, teeken ik inmiddels met Collegialen Groet:

(w.g.) Ds. W. F. van der Kodde,
Chr. Geref. Predt."

Met leedwezen namen wij kennis van bovenstaand schrijven. Wij stellen voorop, dat wij vooralsnog geen reden hebben om aan de goede trouw van **Ds. K.** te twifelen maar toch zien wij in zijn optreden een **groot gevaar**. Zijn gezag, voortspruitende o.a. ook uit zijn eerwaardig ambt, mag niet onderschat worden. Zijn woord zal zeker weer worden uitgebuit als reclame voor het Instituut en hoe het met die reclame staat hebben wij o.m. aangetoond in de Maandbladen van Augustus 1929 en Mei 1930.

Van onze waarschuwingen om voorzichtig te zijn bij het invoeren van de hulp van het Instituut nemen wij geen woord terug.

Maar helaas, verder dan waarschuwen kunnen wij niet gaan, Walraven wordt gedekt (zooals men het noemt) door een Hongaarschen arts, oud-officier van gezondheid, In 1926 te Groningen tot Nederlandsch arts bevorderd, is deze sinds Mei 1927 aan het instituut verbonden.

Wij vragen ons af: Is hier geen gelegenheid voor de medische tuchtwet om in te grijpen?

UIT HET LAND DER VRIJE UITOEFENING DER GENEESKUNST.

In Duitschland staat, zooals bekend, het aan iedereen vrij, mits onder eigen verantwoording, als geneeskundige op te treden.

Dat een dusdanige toestand ook al niet tot den heilstaat voert, leert ons een bericht uit een blad te **Münster**, dat onze Vereeniging werd toegezonden en waarvoor wij dank betuigen.

Een zekere heilkundige **Hermann Ley** uit **Essen** had zich zelf in de geneeskunde geoefend; voornamelijk opereerde hij met een zogenaamde goudinspuiting (Richtgrab), welke, volgens zijn beweren, alle ziekten zou genezen.

Hij wierp zich op de oogdiagnose: slechts zelden ging hij tot lichamelijk onderzoek over. Door reclame omtrent het genezen van een oude vrouw kreeg hij in Munsterland een groote toeloop. Deze vrouw leed aan staar en was in gevaar geheel blind te worden, zooals de oogarts haar mededeelde.

Zij wou niet geopereerd worden. De eerste inspuiting die **Ley** haar toediende, zou in zoover geholpen hebben, dat voor korten tijd de toestand verbeterde, waarop zij zich een tweede goudoplossing liet voorschrijven.

Toen verergerde de toestand echter aanmerkelijk, zoodat ten slotte het gezichtsvermogen volkomen verloren ging.

Longtuberculose, acut maaglijden, slechte functie van de galblaas, opzetting der lever, asthma, en tal van andere kwalen waren, volgens **Ley**, slechts door de goudinspuiting te genezen.

In de zitting van de rechtbank te Münster, waarin een aanklacht was ingediend, bleek dat, niettegenstaande alle reclame, de aangewende methode geen gunstige resultaten had opgeleverd, alhoewel **L.** bedragen van tusschen 1100 en 345 Mark van zijn patiënten had opgestreken.

Een scheikundige, als deskundige gehoord, verklaarde dat in 1.53 gram van de heldere „goud-inspuiting **geen goud** kon worden aangetoond, slechts 0.092 gram joodkalium.

Het O.M. bestempelde de handelwijze van beklagde als grove en algemeen gevaarlijke bedriegerij, gepleegd tegenover lieden, die het geld op andere wijze veel beter konden gebruiken en eischte wegens bedrog en woeker anderhalf jaar gevangenisstraf en drie jaar eerverlies. Het vonnis luidde: 8 maanden gevangenisstraf, 1000 Mark boete en drie jaar eerverlies.

De President wees bij de uitspraak op het beklagenswaardige dat het vele personen zoo gemakkelijk wordt gemaakt groote bedragen los te krijgen van lichtgeloofige lieden, die aan een bevoegd arts zeker zulke sommen geweigerd zouden hebben. Hij hoopte dat de behandeling van deze zaak er toe zou bijdragen de goedgelovigen in Münsterland in de toekomst voor dergelijke heilkundigen te waarschuwen.

Hier zij nog opgemerkt, dat gemelde **Ley** reeds herhaalde malen wegens bedrog veroordeeld is.

RECHTSZAKEN.

We zijn wegens plaatsgebrek, genoodzaakt onze mededeelingen in deze rubriek, grootendeels ontleend aan de **N. Rott. Crt.** en waarvan enkele zelfs in het vorig no. moesten blijven liggen, in het kort samen te vatten.

Rechtbank te Aikmaar.

Tegen het Staphorster boertje die door den Kantonrechter te Den Helder tot f 400.— boete was veroordeeld, is, in hooger beroep, bevestiging van het gewezen vonnis geëischt. Op verzoek van den verdediger werd de zaak voor onbeaalde tijd geschorst.

Rechtbank te Amsterdam

In hooger beroep heeft zich voor de vijfde kamer der rechtbank te verantwoorden gehad de bekende 70-jarige **R. H. (averhoek)** wonende te Bilt-hoven. Door den kantonrechter was hij tot f 50.— boete veroordeeld.

De rechtbank veroordeelde hem tot f 100.— boete subs. 10 dagen hechtenis, hierbij overwegende dat verd. op groote schaal de geneeskunde onbevoegd uitoefent, zoodat voor de gezondheid schadelijke adviezen worden gegeven. Bij dit vonnis hield de rechtbank rekening met den leeftijd van verdachte.

Rechtbank te Rotterdam.

In hooger beroep heeft terecht gestaan de 55-jarige **G. de K.**, door den Kantonrechter. wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst. veroordeeld tot 2 maal een week hechtenis. (Zie Maandblad van Maart j.l.)

Het O.M. acht verdachte niet te zwaar gestraft en eischte bevestiging van het vonnis.

De rechtbank heeft het vonnis vernietigd en op nieuw rechtdoende verd. tot dezelfde straffen veroordeeld.

In dezaak van **J. R.**, 50 jaar, fotograaf te Dordrecht, appellant van een vonnis van den kantonrechter alhier, waarbij hij wegens overtreding van de wet op de uitoefening van de geneeskunst — hij zou een advertentie hebben geplaatst, waarin hij in het openbaar aankondigt de geneeskunst uit te oefenen, subs. dat hij zich onrechtmatig den titel van geneeskundige aanmatigt — was veroordeeld tot f 50.— boete subs. 10 dagen hechtenis, heeft het O.M. geëischt bevestiging van het vonnis.

Verdachte kwam er tegen op, dat uit den vorm van zijn annonce zou zijn op te maken, dat hij aankondigt de geneeskunst uit te oefenen. Er moge in de advertentie dr. staan, daarmee noemt hij zich nog geen dokter.

Kantongerecht te Utrecht.

Het Staphorster boertje, voor het kantongerecht aldaar gedagvaard wegens het in behandeling nemen van een vrouw, lijdende aan leverziekte en galsteen was niet verschenen doch had een gemachtigde aangewezen.

De ambtenaar van het O.M. bracht in herinnering dat het boertje reeds op verschillende plaatsen veroordeeld was geworden wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst en meende nu de hoogste geldboete te moeten vragen n.l. drie honderd gulden of twee maanden hechtenis.

De kantonrechter veroordeelde verd. tot een boete van f 250.— of 20 dagen hechtenis.

CORRESPONDENTIE.

J. B. te L. De blaadjes in dank ontvangen. Onze secretaris heeft U voor een gratis-exemplaar Maandblad genoteerd.

Tegen **Klingers** hebben wij al meermalen gewaarschuwd, wij komen er spoedig op terug.

Door stappen, gedaan bij bevoegde machten, zal de advertentie in het Algemeen Advertentie Weekblad voor Leiden en Oegstgeest, waarin de naam van **Prof. v. d. Wielen** wordt misbruikt, niet meer geplaatst worden — dit zeer in het belang van den adverteerder.

Th. R. te D. Wij danken U zeer: het is bar. Er wordt werk van gemaakt.

B. H. O. te O. Zeker interesseert ons het door U gezondene. Dank. Wij zullen trachten iets naders te weten te komen. Radium wordt tegenwoordig tegen alles en nog wat aanbevolen.

Dr. de W. te H. Kort vóór het afdrukken van dit no. ontvingen wij Uw zending. Wij zullen onderzoeken doch het lijkt ons niet, dat hier kwakzalverij in het spel is.

Wij ontvingen — in dank — de **Kamper-Courant** en de jaarverslagen over 1930 van de Gezondheidscommissies zetelende te **Achtkarspelen, Boxmeer en 's-Gravenhage**. Als speciaal voor onze lezers van belang, zullen wij in het volgend no. een en ander uit het laatste verslag overnemen.

Veel moest — wegens plaatsgebrek — tot later blijven liggen.

SLECHTHOORENDEN

Het Centraal Magazijn

der Vereeniging tot behartiging der belangen van Slechthoorenden, te Soest heeft alle goede mechanische en elektrische hoorapparaten, die in den handel zijn, in voorraad

geeft inlichtingen over kwakzalversadvertenties en heeft ter waarschuwing veel kwakzalverstuig bijeen.

Tevens bureau van advies op all-rei gebied, voor slechthoorenden.

Adres: Mej. **TINE MARCUS**,

2e Secretaresse der Vereeniging,

Middelwijkstraat (Rijksstraatweg) 21 Soest

K 2

VACANT

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN, volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor DE VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931). PRIJS voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-leden f 1.50 franco per post f 1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningmeester **N. KEULEMANS**, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam.

K

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, te Amsterdam, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's-Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij Kantongerecht te Leiden; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; L. H. OBDAM, Journalist te Alkmaar; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef van den Militairen Pharmaceutischen Dienst te 's Gravenhage; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26 Amsterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht, Telefoon Nos. 66 en 67. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur: Wegenbelasting en reclame voor geneesmiddelen. — Contributie voor 1931.

Mededeelingen van verschillenden aard: Middelen van Hesper.

Ingezonden: Kruiden tegen kanker.

Uit de Pers: Commissie van contrôle. — Alcohol en kwakzalversmiddelen. — Uit het jaarverslag der Gezondheidscommissie te 's-Gravenhage.

Rechtszaken: Peeks eczeemzalf. — Het Staphorst boertje. — Verschillende gevallen van onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Correspondentie.

Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Van eenige onzer leden ontvingen wij een schrijven, waarin verontwaardiging werd geuit over een bekendmaking van een ontvanger der directe belastingen en accijnzen over wegenbelasting, waarop aan de keerzijde een reclame voorkomt voor geneesmiddelen.

Het bestuur heeft zich daarover beklagd bij den Minister van Financiën en ontving van Zijne Excellentie het verzoek: in daartoe leidende gevallen vooraf van advies te willen dienen over de vraag of tegen toelating van de aankondiging van een bepaald middel al of niet bezwaar bestaat.

Het bestuur heeft zich daartoe gaarne bereid verklaard.

De Secretaris,

N. KEULEMANS.

Verschillende leden zonden de kwitantie voor de contributie terug, met de bijvoeging: „wordt gegireerd”. Dikwijls blijft die gireering achterwege.

Ondergeteekende verzoekt aan de belofte tot gireeren te voldoen.

De penningmeester,

N. KEULEMANS.

Mededeelingen van verschillenden aard

MIDDELEN VAN HESPER.

De secretaris onzer Vereeniging ontving onlangs het volgend verzoek:

„Zoudt U zoo vriendelijk willen zijn en mij eens willen inlichten of U reeds analyses hebt gemaakt van de middelen, die een zekeren „Duitschen oog-

diagnostiker en homoeopath.-geneesheer, J. B. Hesper, gediplomeerd, Woning Moers (D.) over de grens bij Beek-Nijmegen, aan zijn klantjes verstrekt; klantjes die tot de hoogste standing behooren.

Zoo werd dan aan een van mijn bekenden verstrekt: Nährsalztabl. no. 18, Nährsalztabl. no. 34, 1 fl. druppels No. 1 en No. 2. Hesperin Odozon. 1 fl. Gal — Maag — Lever — Twaalfvingerigen-darm en Blindedarmkur.

Alles voor een vermeend hart- en leverlijden. Mocht het zijn, dat deze mijnheer nog onbekend is, dan mag ik zeker wel van U vernemen of ik die spulletjes eens ter onderzoek mag zenden.

Hoogachtend.

J. DE H. arts.”

Op de vraag om toezending der middelen ontvingen we er eenige, die den heer N. Keulemans zoo goed was voor ons te onderzoeken, met het volgend resultaat:

Nährsalz-tabletten No. 18 en 34 bestaan alleen uit melksuiker.

Odozon-Hesper bevat 25% Magnesium-peronyde. **De Maag — Darm — Twaalfvingerigen darm en Blindedarm-Kur** bevat: Alcohol, glucose en een bittere tinctuur, waarschijnlijk gentiaan-tinctuur.

Het **Poeder** is pulv. folliculor sennae (Senna-peultjes).

In de, op 't eind van 1930, verschenen Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharm. therap. Onderzoek (No. 20) komen op blz. 525 tot 527 eenige analyses voor van Hesper's middelen — waarop wij later terugkomen — doch die den heer De H. die vermoedelijk als arts, deze „Mededeelingen” ontvangt, wel bereikt zullen hebben.

INGEZONDEN.

WelEd. Heer,

Bijgaande kruiden werden door een boertje achter Raalte verstrekt om bij geval van een inoperabel galblaascarcinoom te worden ingenomen.

Ze moesten met jenever worden uitgetrokken en zouden dan beslist genezend werken!!

Zoudt U ze willen onderzoeken?

Met de meeste hoogachting.

S.

Bij het onderzoek, ingesteld door de heeren Keulemans en van Laren, toonden deze aan: de aanwezigheid van *Helmkruid* (*Scrophularia nodosa*).

Omtrent een vroeger onderzoek van soortgelijke kruiden schreven wij in ons Maandblad van December 1929:

„Van een onzer lezers uit de Noordelijke provincies ontvingen wij een doosie kruiden, die in zijn omgeving worden verkocht en aangeprezen als het middel tegen maagkanmet verzoek om de samenstelling na te gaan.

Aan dit verzoek heeft de heer Keulemans voldaan en, na overleg met den heer van Laren, Hortulanus te Amsterdam, kunnen constateeren, dat de kruiden niets anders waren dan *Helmkruid* (*Scrophularia nodosa*).

In zijn hoogstaand boek: **De geneesmiddelen van Croot-Nederland**, schrijft Johs. Jelgershuis Swildens o.m. het volgende: „Het algemeene, onaangename riekende en vergiftige *Helmkruid* wordt nog geacht als een middel tegen aambeien en kliergezwellen. In de 18e eeuw gold de wortelstok zelfs als een prophylacticum tegen jicht”. „**Deventer kruiden** tegen kanker bestonden slechts uit *Helmkruid*”.

In onzen tijd heeft de *Scrophularia nodosa* haar reputatie verloren, wat gelukkig is bij een kwaal, die tijdig ingrijpen van medische zijde, na ernstig onderzoek hoogst noodig maakt.

De geneesheeren hebben het middel verworpen, de kwakzalvers hebben zich, opnieuw, ervan meester gemaakt.”

In de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek (zie ook ons Maandblad van Juli 1930) lezen wij het volgende:

„KRUIDEN TEGEN KANKER. — Een patiënte met een uitgebreid carcinoom kreeg deze kruiden van een kwakzalver H. Z. te B. De behandelende medicus merkte een zekere verbetering op in den toestand en hoorde toen van het gebruik der kruiden. Hij vraagt of deze inderdaad dit gunstig gevolg kunnen hebben gehad.

Uitkomsten van het onderzoek: De grof

gesneden kruiden bevonden zich met spiritus in een wijnflesch. Zij bleken enkel te bestaan uit Helmkruid of Scrophularia nodosa L., met als verontreinigingen grassprietjes, mos, en Equisetum.

Uit alles blijkt dat aan het goedje geen waarde is te hechten.

Integendeel.

Red.

UIT DE PERS.

Commissie van Contrôle enz.

In ons vorig no. vestigden wij de aandacht op een annonce van **De Telegraaf** waarin bericht werd dat Advertenties op het gebied van geneesmiddelen en geneeswijzen slechts door dit blad aanvaard werden, indien bij de Commissie van Contrôle op het adverteeren van Geneesmiddelen en Geneeswijzen daartegen geen bezwaren bestaan.

Wij wezen daarbij op de o.i. groote tegenstrijdigheid, dat in hetzelfde blad, aan de andere zijde, en **geheele bladzijde** gewijd was aan een reclame voor de door ons minder gunstig beoordeelde **Rejuvenator**.

In het R.K. Artsenblad van April 1931 (door ons in dank ontvangen) komt nu een artikel over dit onderwerp voor, dat wij, om zijn belangrijkheid, in zijn geheel overnemen:

„De Kwakzalversadvertenties in de Pers.

Therapie ter bestrijding.

Collega Huddleston Slater heeft in het R.K. Artsenblad van Maart een artikel geschreven, over Kwakzalversadvertenties en de Commissie van Contrôle op het aanprijzen van geneesmiddelen en geneeswijzen.

Onze Hoofdredacteur heeft hiermee den bal aan het rollen gebracht, en o.a. omdat hij mijn stukje aanhaalt uit „De Tijd” van 27 Januari, wil ik hier het mijne bijdragen om het kwaad, het zéér gróóte kwaad, dat speciaal ook de R.K. Pers sticht met het opnemen van door bovengemelde commissie goedgekeurde advertenties over kwakzalversmiddelen, te helpen bestrijden.

Voor een half jaar abonneerde ik mij op de „Katholieke Illustratie”. Ik had dit Weekblad vroeger nooit ingezien, maar keek wel gek op, toen ik merkte dat zoo ongeveer de helft van de advertenties zich op geneeskundig terrein bewoog. Voor alle kwalen was er een middel, dat aangeprezen werd. Indische medicijnen tegen suikerziekte, lever- en nierziekte, middelen tegen eterende ooren en rheumatiek; Kruschen Salts; Kola Dallmann (niet te verwarren met de vrouwelijke filmster van gelijke strekking); het halve alfabet-aan-vitaminen; „iets” voor galsteen- en asthmalijders; vermageringspillen. Mijn liefje wat wil je nog meer! Terwijl het Portret van Pastoor Heumann boven een schoone annonce prijkte, en het stichtend-Katholieke karakter (let wel op het woordje „Katholieke” met een groote K) van dit geillustreerde blad met zijn verschijning niet weinig verhoogde!!

Hierover heb ik een stukje geschreven, dat in „De Tijd” als hoofdartikel geplaatst werd. De Redactie van dit, overigens ook voor H. H. Geneesheeren zeer leesbaar dagblad, reageerde met een naschrift plus na-artikel waarin werd vermeld, dat door een nauwgezette enquête gebleken was, dat de R.K. Pers in het algemeen, en de „Katholieke Illustratie” in het bijzonder, vrij uitgaan, wjl men zich steeds hield aan de . . . . contrôle-commissie. Bovendien kreeg ik de mededeeling thuis, dat de Redactie mij niet beloven kon weer

een stuk, al was het onderteekend, over hetzelfde onderwerp als hoofdartikel, te zullen opnemen. Het was blijkbaar daarvoor niet belangrijk genoeg.

De in het openbaar aangevallen „Katholieke Illustratie” heeft zich niet na mijn verzoek, openlijk willen verdedigen. Jammer, maar slim! Men liet 't bij een brief aan mijn adres. De ietwat grappig-persoonlijke aardigheidjes hieruit hou ik voor mijzelf. De verdediging bestond uit een gebaar à la een-tiende-van-al-wat-ik-bezit: men hield zich streng aan de contrôlecommissie, en beurde zoodoende, terwille van het principieel, een heel kapitaal te weinig door . . . . geweigerde annonces. (Net als die Roomsche dokter die per jaar vijf mille voor zijn principe offerde (!), omdat hij geen miskramen opwekte. En die Roomsche landlooper, die er 20 rooie ruggen aan-te-kort-kwam, door niet aan roofmoorden mee te doen.) Even uitbibberen . . . .

Onze R.K. Pers speelt dus Kiekeboe achter een aantal menschen, die blijkbaar zelf niet weten wat kwakzalversmiddelen zijn, daarin geen oplichterij zien en geen gevaar.

Aan dezen treurigen toestand moet een einde komen. De Katholieke illustratie met het middel tegen suikerziekte; de Katholieke Radiogids met de geneeswijze-op-afstand tegen oorettering; 't Missieblaadje met het portret van Pastoor Heumann; het weekblad voor en door Katholieken „de Post”, met een groote advertentie op de voorpagina van een schurk, die kanker zegt te genezen en tuberculose. 't Is waarlijk om te walgen.

De Heeren van de Pers wijzen zoo graag de goe-gemeente hoé dient gehandeld te worden, en je kan geen weekje de gevangenis inmoeten, of ze maken het wereldkundig. De krant die het eerst je schande verspreidt, noemen ze het meeste „bij”. Maar als de Heeren, ook van onze Roomsche-Katholieke Pers, door deskundigen gewezen worden op den steun door hen aan oplichters verleend omwille van, nu zeker niet „de goeie zaak”, maar van enkel en alleen het aardsche slijk, dan spreekt men van insinuaties, en verbergt men zich achter een eigen-inelkaar-gedraaide contrôlecommissie! Er zitten in deze commissie medici. Ik ken zelfs hun namen niet; maar ze moeten gefabriceerd zijn van het hout, waarvan men ook de houten lijzen uit de kermiskramen pleegt te snijden. Daarvan gaan er ook dertien in een dozijn. Neem je er twaalf tegelijk, dan krijg je er één cadeau!

Aan óns, deze commissie te doen sneven; liefst aan, door haarzelf goedgekeurde „patentgeneesmiddelen”. Het klinkt niet erg Christelijk, maar 't is daarom niet minder goed bedoeld! En bij de begrafenis zullen de door die contrôlecommissie goedgekeurde advertenties, als giftige paddenstoelen rijkelijk in het graf gestrooid worden.

Verdwijnen zal dit bedrog, hoe goed betaald ook, het éérst uit de R.K. bladen. En als de Katholieke Illustratie het zonder de zilverlingen, waarvoor vooral de „Kleine Luijden” onder het Roomsche Volk aan het duistere kwakzalversdom worden overgeleverd, 't niet zal kunnen maken, dan zullen wij het zonder dit Weekblad doen, hoe jammer dit ook is voor degenen, die veertig of vijftig jaren als kerkganger optraden (de goeden niet te na gesproken!) en nu hun beeltenis niet meer aan de vergetelheid zullen ontrukkt zien. . . .

De wijze, waarop het kwaad is uit te roeien, lijkt mij betrekkelijk eenvoudig. Zooals collega Huddleston Slater reeds opmerkte; met schrijven en vriendelijk verzoeken komt men er niet. We moeten handelend optreden; het varken stevig bij z'n staart grijpen, waarna de waschpartij beginnen kan.

We zouden alvast met de R.K. bladen kunnen beginnen.

De R.K. Artsenvereëning benoeme de eerstvolgende Jaarvergadering een „Commissie tot Verwijdering van Kwakzalversadvertenties uit de R.K. Bladen”.

Deze richte zich linea recta tot de Hoogste Kerkelijke Autoriteiten. Er komt een verbod voor de R.K. bladen om door te gaan met opname van annonces, die door de R.K. Deskundige Commissie als schadelijk worden aangemerkt. Een verbod dus om in de zonde-terwille-van-het-bankbiljet te volharden.

De Heeren van de R.K. Pers behoeven dan niet meer driemaal per week te vasten; hoogstens rooken zij voortaan sigaren van een ietwat goedkoop merkje.

Voici messieurs, simple comme bonjour: het tweede ei van Columbus is gelegd . . . . .

Dan zijn we aardig op weg, en kan de Hooge Politiek er zich rustig mee bemoeien. Den leider der Vrijzinnig-Democraten, Voorzitter van onze beroemde contrôlecommissie, wordt in de Tweede Kamer verteld, dat Pastoor Heumann nog slechts in niet-Katholieke en anti-papische bladen ver-eerd wordt (oh dominé Lingbeek!), waarbij Mr. Marchant zal begrijpen dat hij met zijn goedgekeurde advertenties niet meer zal kunnen voorschrijven, hoe onze Roomsche Hachjes kunnen genzen en onze dito-Rijksdaalders weggesmeten kunnen worden! Op dat moment verschijnt Minister Verschuur, die zich voor zijn eigen-partij-organen niet meer behoeft te schamen, met een ons reeds beloofd Wetsontwerp tegen datgene, wat de „Commissie van Contrôle op het aanprijzen van geneesmiddelen en geneeswijzen” nu nog alsmaar goedkeurt.

Wehl (Gld.)

TH. A. BLOM.”

ALCOHOL EN KWAKZALVERSMIDDELEN.

„Twee groote sociale euvels! Beide ondermijnen ze de gezondheid en kosten veel geld, dat voor beter en nuttiger doeleinden besteed kan worden! De alcohol veroorzaakt tal van ziekten en vermindert het weerstandsvermogen van het lichaam, waardoor ziekten spoediger kunnen ontstaan. De kwakzalversmiddelen kunnen (en hebben het ook gedaan) door hun dikwijls schadelijke stoffen ziekten opwekken of zij hebben een verergering van een reeds bestaande ziekte op hun geweten, doordat patiënten nalaten medische hulp in te roepen.

Doch er zijn nog andere factoren die ons, geheelonthouders, meer speciaal interesseeren, nml. het **directe verband** tusschen deze twee schadelijke stoffen, die ons de vraag doen opperen: of wij ons ook niet moeten opwerpen tot bestrijden van het maatschappelijk euvel: **de kwakzalversmiddelen**. Waarom?

Ik wil u hierbij verwijzen naar den door de Vereëning tegen de kwakzalverij uitgegeven en door den arts E. J. Abrahams bewerkten tweeden druk van het boek: „De Kwakzalversmiddelen”. Ge kunt daarin ontwaren, hoeveel medicamenten en rommel is samengesteld, waarin alcohol in een groot kwantum aanwezig is.

We weten allen wellicht, hoe alcohol dikwijls het lichaam zóódanig verzwakt heeft, dat de tuberculose, ook wel „tering” genaamd, spoediger „vat” had. We weten ook dat tal van doctoren, ook al zijn deze geen principieele drankbestrijders, den alcohol als een groot gevaar voor de tuberculose-patiënten beschouwen. Is het dan niet schandelijk en misdadig, dat er een zgn. „geneesmiddel” bestaat **tegen de tering**, een middel waar

schreeuwende reclame voor gemaakt wordt, zodat dan naar een stroohalm grijpenden drenkeling — zooals we den teringlijder toch kunnen noemen — de oogen verblind worden en dat...

18% alcohol bevat?

En als we bladzijde 87 van dat boek opslaan, dan treffen we weer zoo'n „heilzaam” kwakzalversmiddel, dat tegen ongeveer alle kwalen helpt en dat bestaat uit... **80 gram spiritus** en 3,4 gr. pepermuntolie. Een middel, waarvan dokter Abrahams terecht zegt: „Dat het geregeld gebruik van zoo strerken spiritus niet onbedenklijk is, **vooral bij zieken**, behoeft geen nader betoog.”

Wanneer we over meerdere dergelijke samenstellingen lezen, dan vragen we ons af of wij, drankbestrijders, te dien opzichte wel voldoende georiënteerd zijn.

Dr. A. merkt op blz. 102 omtrent het „middel” Lama Quina dat 14% alcohol inhoudt, zeer snedig op: „een werklooze, geen geneeskrachtige stoffen bevattende **borrel.**”

Een borrel, die vele, wellicht **principiële ont-houders** gebruiken!

Het is hier niet de plaats en het zou te veel ruimte innemen, om uitvoerig uiteen te zetten waarom, behalve hun alcoholgehalte, kwakzalversmiddelen zoo'n groot sociaal gevaar zijn. Doch wel mag er in 't kort even de aandacht op gevestigd worden, dat niemand zijn toevlucht tot kwakzalversmiddelen behoeft te nemen. Uw huisarts **weet** het heusch wel, en hebt ge door eene of andere oorzaak geen vertrouwen in dien medicus meer, ga dan naar een **anderen DOKTER** toe, desnoods naar 20 verschillende geneeskundigen, doch neem nimmer kwakzalversmiddelen te baat, want ge benadeelt uw eigen gezondheid en zijt veel, zeer veel geld kwijt!

En vooral nu ge weet hoeveel **alcohol** ze dikwijls bevatten.

Dien zoudt gij dan gebruiken en wellicht... uw kinderen, die u lief en dierbaar zijn, waarvoor ge alles over hebt, waarvoor ge bij ziekte uw geheele vermogen wilt uitgeven, om ze toch maar weer te zien lachen en springen.

Het gevaar is heusch niet denkbeeldig! Hoeveel kinderen lijden b.v. aan bloedarmoede, zwakte enz.? De uwe zoudt ge misschien, ten einde raad, 't middel „Spiritogeen” geven, dat toch zoo „bloedversterkend” is en dat — schrik niet!... **11.47% alcohol** bevat. Daarom: nimmer kwakzalversmiddelen!

Doch **nog erger** is het! Wij drankbestrijders, die dagelijksch moeite doen de drankzuchtigen te redden, wij lezen met verontwaardiging, hoe zelfs die stumperds niet met rust gelaten worden, hoe zelfs hun beetje geld door de fabrikanten der kwakzalversmiddelen uit hun zak geklopt wordt.

Wij allen weten dat alcoholisten slechts te redden zijn door medewerking van hen zelf, door absolute onthouding, desnoods door tijdelijk verblijf in een milieu, waar alcohol niet te krijgen is, de zgn. „Sanatorium behandeling”. „Nee”, zegt de would-be-medicus, alias kwakzalversmiddelbereider, „dat hebt ge niet nodig, neem **mijn** medicijn en ge geneest.”

En gaan we een dier middelen dan analyseeren, dan zien we dat het **39% alcohol** bevat, plus **opium en morfine**. Daardoor bestaat de kans dat de patiënt nog morfinist wordt op den koop toe.

Ik meen voldoende aangetoond te hebben, dat onze strijd zich ook te richten heeft tegen: de kwakzalversmiddelen.

De strijd, door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij reeds 50 jaar gevoerd, moet ook onze strijd zijn! Het gaat tegen een groot sociaal kwaad, een misdadig gebeuren, een ondermijnen van de volks-

gezondheid. We mogen niet gedoogen dat dit maatschappelijk euvel nog langer blijft voortbestaan. Helpt mee!

Tilburg.

S. A. Mozes.”

(Uit **De Goede Tempelier**, door ons, in hartelijken dank, ontvangen.)

Uit het jaarverslag der Gezondheidscommissie te 's Gravenhage over 1930.

„**Medische artikelen in dagbladen.** Artikelen op medisch gebied, die sedert eenige maanden in een plaatselijk blad waren aangetroffen, hadden de aandacht van eenige commissieleden getrokken. Eene popularisering der medische wetenschap in dagbladen wil der Commissie allerminst aanbevelenswaardig voorkomen. Voor zoover die artikelen evenwel niet van schadelijken invloed op de volksgezondheid konden worden geacht, meende zij geen bezwaar er tegen te moeten maken. De Commissie had echter ernstige bezwaren tegen meerdere dezer artikelen, voornamelijk omdat in die artikelen een ziekte en niet een ziek individu werd behandeld; dezelfde ziekteverschijnselen toch kunnen uiting zijn van verschillende ziekteoorzaken. Bovendien achtte zij het geven van recepten daarbij gevaarlijk. Toepassing door den leek van de aangeven geneesmiddelen zal gevaar kunnen opleveren, wanneer dit op ondoelmatige wijze mocht geschieden, wat licht zou kunnen voor komen.

De Commissie bracht hare zienswijze onder de aandacht van den heer Hoofdredacteur van het betreffende dagblad, die onder motiveering van zijn standpunt de toezegging deed zooveel mogelijk aan de bezwaren der Commissie tegemoet te komen.

Handel in en reclame voor sterk-werkende geneesmiddelen. In de voorlaatste vergadering van het verslagjaar werd de aandacht gevestigd op een reclame voor het pijnstillende middel „Allonal” door een buitenlandsch farmakant van pharmaceutische artikelen bij tandartsen hier te lande maakt.

Daar tandartsen volgens art. 7 der wet. regelen-de de uitoefening der tandheelkunst, niet bevoegd zijn geneesmiddelen voor inwendig gebruik voor te schrijven en elke aflevering van geneesmiddelen hun verboden is, meende de Commissie te dezer zake een nader onderzoek te moeten instellen.

Naar aanleiding daarvan is geweest op het ongewenschte van dergelijke reclame-campagnes — waarvan meerdere voorbeelden werden genoemd — die den handel in niet-onschadelijke geneesmiddelen sterk bevorderen en werd de verkoop van pijnstillende-, slaap-, andere sterk-werkende geneesmiddelen, van schildklierpraeparaten voor vermageringsdoeleinden en van niet-onschadelijke vitaminepraeparaten door drogisten en andere onbevoegden ter sprake gebracht. Opgemerkt werd, dat de toenemende industrialisering der bereiding van geneesmiddelen aanleiding heeft gegeven tot niet-toelaatbare toestanden op het gebied der geneesmiddelendistributie, toestanden, die aan de volksgezondheid schade toebrengen.

De wensch werd uitgesproken, dat over het geheele land een onderzoek zou worden ingesteld naar den omvang van den verkoop van allerlei geneesmiddelen door anderen dan apothekers en dat voor dat onderzoek de medewerking van alle Gezondheidscommissies zou worden ingeroepen. Het Dagelijksch Bestuur van de Onderafdeeling van Gezondheidscommissies, leden van het Congres voor Openbare Gezondheidsregeling, achtte

de Commissie het aangewezen College, van wie een enquête, als bedoeld, zou kunnen uitgaan.

Derhalve heeft zij op 23 December in een uitvoerig schrijven aan dat Bestuur verzocht, tot het instellen van een dergelijk onderzoek te willen overgaan.”

RECHTSZAKEN.

Voor den kantonrechter te Alkmaar.

De gevolgen van de aanwending van Peeks Eczeemzalf.

De 58-jarige Heer Joh. Jac. P. Koopman te Hilversum verscheen als verdachte voor den kantonrechter ter zake het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde gepleegd te Bergen op 18 Maart j.l.

Aldaar is woonachtig mej. J. M. S. huisvrouw K. die al reeds geruimen tijd lijdende was aan eczeem en die werd behandeld door den plaatselijken geneesheer, Dr. van Gelder, arts aldaar. Aangezien echter de patiënt niet scheen te voldoen aan het conditio sine qua non tot herstel, dat zij niet in aanraking kwam met water, maakte de genezing weinig vorderingen en wendde zij zich op advies van welwillende kennissen, die steeds kwistig zijn met goeden raad, tot gezegden Heer P. uitvinder van de vermaarde Peeks eczeemzalf, welke Heer weldra verscheen ten hare woonhuize, een onderzoek instelde en haar daarop overhandigde een doos van zijn voortreffelijk Smeersel tegen voldoening van den kostenden prijs zijnde f 2.75.

Overeenkomstig de gebruiksaanwijzing ging de lijderes te werk evenwel met een ontstellend resultaat, daar de uitslag zich nu openbaarde over het gansche lichaam en haar handen en armen opzwellen. De arme vrouw schroomde aanvanke-lijk de hulp in te roepen van haar huisarts, doch tenslotte durfde zij niet langer te talmen met dit consult en verscheen zij voor den dokter met een uiterlijk, dat den dokter verbaasd deed uitroepen: Maar juffrouw K. wat ziet U er uit, wat is er met U gebeurd? Het eczeem bleek echter zulk een omvang te hebben genomen, dat de geneesheer onmachtig was haar als loopende patiënt te behandelen, weshalve hij haar met een collegiaal schrijven zond naar Dr. v. d. Sluis specialist voor huidziekten te Alkmaar, die echter het geval ernstig genoeg achtte om opneming in een ziekenhuis te gelasten.

Als gevolg van deze behandeling genas de aan-doening in zooverre, dat de juffrouw weer haar gewone bezigheden kon verrichten, doch geheel genezen was zij ook thans nog niet, voornamelijk omdat zij niet voldoen kon aan de voorwaarden niet met water in aanraking te komen.

Door den Heer P. werd pertinent ontkend, dat hij eenige geneeskundige handeling had verricht. Hij had getuige alleen, tegen voldoening van f 2.75, uitgereikt een doos van de door hem uitgevonden zalf en haar later ook niet den raad gegeven met het gebruik door te gaan.

Volgens uitdrukkelijk verlangen van den kantonrechter werd door den griffier voorgelezen een stapel brieven, p.m. 27 in getal uit alle oorden des lands, van dankbare cliënten van den Heer P., die zelf of wier familieleden door het gebruik van Peeks eczeemzalf radioaal waren genezen.

Waar het echter in 't belang van het onderzoek noodig werd geacht ook de specialist Dr. v. d. Sluis als getuige deskundige te hooren, gelastte de kantonrechter schorsing der zaak en hervatting van het onderzoek op Vrijdag 29 Mei.

Het resultaat melden wij in ons volgend no.

Het Staphorster Boertje.

Voor de arrondissements-rechtbank te Maas-tricht heeft terecht gestaan L. S., 63 jaar, kruidkundige, te Staphorst, in appèl van het kanton-gerecht te Heerlen, waar hij tot 1 maand hechte-nis was veroordeeld, wegens het onbevoegd uit- oefenen der geneeskunde.

Uit de behandeling dezer zaak bleek, dat een broer van verdachte, drie menschen had opge- dragen bij den drogist Wuller, te Heensbroek, waar de kruiden en drankjes van S. worden ver- kocht en waar tegen betaling van een kwartje volgnummers worden afgegeven voor den zijfdag van S., zulke volgnummers te halen en zich te laten behandelen, zulks om zijn broer, die hem niet in de zaak wilde opnemen, te doen bekeuren.

Het O.M. vroeg bevestiging van het vonnis.

De rechtbank heeft het vonnis vernietigd en beklagde veroordeeld tot f 300.— boete subs. 2 maanden hechtenis. (N.R.Ct.)

Onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

De kantonrechter te Utrecht heeft H. V. Sr. wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskun- de veroordeeld tot f 300.— boete.

De kantonrechter te Nijmegen heeft L. F. V. aldaar, die terecht stond als verdacht van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskun- de, veroordeeld tot vier boeten van f 100.— subs. 30 dagen hechtenis voor elke boete.

H. P. die ook terecht stond als verdacht van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde, is veroordeeld tot één boete van f 100.— subs. 50 dagen hechtenis en tot twee boeten van f 300.—, elk subs. 50 dagen hechtenis. (N.R.Ct.)

Voor de rechtbank te Breda stond 29 Mei te- recht de 34-jarige koopman A. P. J. T. uit Rot- terdam. Hem wordt ten laste gelegd buiten nood- zaak het beroep van geneeskundige te hebben uit- geoefend. Verd. onderzocht in de maanden Janu- ari en Februari de echtgenoot van den heer A. C. F. en verklaarde dat zij in hevige mate leed aan zenuwzwakte gepaard gaande met hartzwak- te. Hij stelde haar op dieet en schreef ter bestrij- ding van hare veelvuldige hoofdpijn voor des avonds drie maal per week warme voetbaden te nemen. Bovendien werden haar nog eenige medi- cijnen verstrekt, voor welke behandeling verd. geld had aangenomen.

In Maart j.l. behandelde verd. ook nog een an- deren patiënt.

Verd. bekende alles; koopman zijnde, dwong de nood der tijden hem volgens zijn zeggen om deze praktijken te beoefenen.

De Officier van Justitie, mr. O. graaf van Lim- burg Stirum achtte het ten laste gelegde bewe- zen en eischte twee maanden gevangenisstraf of f 200.— boete.

Uitspraak over 14 dagen. Telegraaf.

CORRESPONDENTIE.

Dr. de W. te H. Toen wij de vorige maand, uwe zending ontvingen, dachten wij, wegens de verpakking, met een soort kleefpleister te doen te hebben en schreven wij daarom, het onderzoek tot later uitstellende, „het lijkt ons niet dat hier kwakzalverij in het spel is”. Bij het ontpakken bleek het ons echter, dat wij ons vergist hadden, zoowel wat het gezonden middel als onze opinie daaromtrent betreft.

Over de behandelingswijze van **Arthur Richards** schreven wij reeds, in alles behalve goedkeuren- den zin; in de Maandbladen van Juni en Augustus 1920 (vermoedelijk nog bij onzen Secretaris op aanvraag verkrijgbaar). Het hoofdmiddel **Duo- formula** bestaat uit **Guajachars** en de zeer dras- tisch werkende **Cuttigom** terwijl de witte tablet- ten gewone Cascara-tabletten zijn.

Van de zalf, blijkbaar een mengsel van een of ander middel met vaseline, was de gezonden hoe- veelheid te gering voor nader onderzoek.

B. H. O. te O. Het wordt tegenwoordig mode radium tegen allerlei kwalen en nog wat aan te bevelen. Over het „ideale geneesmiddel”, zooals dit in de door U gezonden circulaire genoemd wordt, valt het ons moeilijk thans een oordeel te vellen. Het aanschaffen stelt hooge eischen aan de kas onzer Vereeniging en het juiste onderzoek vraagt de werkkraft van sommige personen, die wij niet altijd lastig mogen vallen.

Wij verliezen de zaak inmiddels niet uit het oog.

Erv. J. B. te U. In 't volgend no.: Wij ontvin- gen het boekwerk eerst op 28 Mei.

Red. Kamper Crt. Ook wij weten niet op welke gronden de vrijheid van uitoefening der genees- kunst in Duitschland bepleit en verdedigd wordt maar dat die vrijheid bestaat is zeker.

D. K. te H. Over het optreden van den natuur- geneeskundige **H. Jonkers** te Groningen hebben wij al meermalen geschreven; het laatst nog in de No's van Mei en December 1929.

Onze ruimte laat voorloopig niet toe te dikwijls hetzelfde onderwerp te behandelen. Wij verliezen de zaak niet uit het oog.

Over het boek van **Pastoor Heumann** vindt gij een belangrijk artikel in ons vorig no. De geld- quastie is hier maar bijzaak.

Mr. W. te M. Wij danken U zeer voor uwe mededeeling en toezending van de brochure. Het verwondert ons niet, dat, niettegenstaande uwe gewaardeerde medewerking, geen resultaat is verkregen. Waarschuwen is ons eenig wapen.

A. S. te A. Zeker interesseeren ons de adver- tenties in het door U gezonden blad. Wij danken U maar het is voor onze kas te bezwaarlijk een nauwkeurig onderzoek in te stellen. Die zig. **electrische** instrumenten worden op prijs gehou- den.

Mr. E. L. v. E. te 's G. Dank voor 't gezon- den blad. De inhoud is uitvoerig opgenomen in ons no. van Januari j.l.

J. F. S. te A. Tegen Wijnberg is reeds zoo dikwijls gewaarschuwd.

— Er gaat geen maand voorbij of stukken, be- stemd voor de administratie, worden bezorgd bij de redactie en omgekeerd. Ter vermijding van oponthoud en moeite, wordt men beleefd ver- zocht brieven enz. betrekking hebbende op de administratie van de Vereeniging en van het Maandblad, o.a. de opgave voor het lidmaat- schap, de aanvraag om exemplaren van het blad, adresverandering, enz. te richten tot den secreta- ris-penningmeester, den heer N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, en slechts wat de redac- tie van het Maandblad betreft, b.v. ingezonden stukken, vragen om inlichtingen en dergelijke, te adresseeren aan den redacteur H. VAN GELDER, Groenburgwal 26, beiden te Amsterdam.

Tevens wordt nogmaals in herinnering ge- bracht, dat vragen, tot de redactie gericht, enkele bijzondere en spoedeisende gevallen uitgezon- derd, alleen in het Maandblad, in de rubriek **Correspondentie**, worden beantwoord. Het insluiten van postzegels voor antwoord zal van dezen regel niet doen afwijken.

In dank ontvangen No. 4 en 5 (April en Mei) van de „Verslagen en Mededeelingen betreffende de Volksgezondheid”, het Verslag over 1930 van de Bevindingen en Handelingen der Gezondheid- commissie, zetelende te Aalsmeer en het Jaar- boekje 1930 van de Prov. Groninger Vereeniging „Het Groene Kruis.”

Wordt lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

SLECHTHOORENDEN

Het Centraal Magazijn

der Vereeniging tot behartiging der belangen van Slechthoorenden, te Soest heeft alle goede mechanische en electrische hoorapparaten, die in den handel zijn, in voorraad geeft inlichtingen over kwakzalversadvertenties en heeft ter waarschu- wing veel kwakzalverstuig bijeen.

Tevens bureau van advies op all-relei gebied, voor slechthoorenden.

Adres: Mej. TINE MARCUS,

2e Secretaresse der Vereeniging,

Middelwijkstraat (Rijksstraatweg) 21 Soest.

K 2

VACANT

K 1

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN, volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor DE VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931). PRIJS voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-leden f 1.50 franco per post f 1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningmeester N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam. K

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, te Amsterdam, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's-Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij Kantongerecht te Leiden; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; L. H. OBDAM, Journalist te Alkmaar; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef van den Militairen Pharmaceutischen Dienst te 's Gravenhage; G. E. WINDEMULLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—
Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.
Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.
Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.
Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26 Amsterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—
Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.
POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.
Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.
Adres voor advertenties: DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht, Telefoon Nos. 66 en 67. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur: Rekening en Verantwoording over 1930 — Jaarverslag over 1930.
Hoofd artikel: De inrichting van Louis Kühne.
Berichten: Nagemaakte Urbanuspillen. — Zeileis methode veroordeeld.
Mededeelingen van verschillenden aard: Kiep en de lijfarts van Koning George.
Ingezonden: Commissie van Contrôle op geneesmiddelen-advertenties.
Boekbeschouwing: Ervin Liek: Het wonder in de geneeskunde.
Rechtszaken: Peeks eczoemzalf.
Correspondentie.
Herhaalde waarschuwingen: Aloë-houdende pillen.
Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Verslag over het jaar 1930.

Het ledenaantal dat op 31 Dec. 1929 756 bedroeg was in Januari 1931 gestegen tot 780.
De Koninklijke goedkeuring op de Statuten werd op 8 Juli opnieuw verleend.
De aftredende bestuursleden Mr. A. Lind, Mr. Cnopius en G. E. Windemüller werden herkozen.
Van het onderzoek van 27 kwakzalversmiddelen werd het resultaat in het Maandblad medegedeeld. —
Vorbereidingen werden getroffen voor de herdenking van het 50-jarig bestaan der Vereeniging.

De Secretaris-Penningmeester,
N. KEULEMANS.

Als nieuwe leden traden toe:
S. G. Cath, Apotheker, Leeuwarden.
S. W. van Dantzig, Apotheker, Leeuwarden.
N.V. Fabrik van Chemische producten v.h. W. F. Struyck en Co., Rotterdam.
G. M. A. I. Krijger, arts te Zwijndrecht.
M. P. Doorenbos, arts te Nieuw-Beierland.
H. Hartman, arts te Numansdorp.
G. Sissing, arts te 's Gravendeel.

De inrichting van Louis Kühne.

In ons blad van Mei 1901, handelende over Natuurgeneeskunst, schreven wij: o.a. „De veelgenoemde Louis Kühne die als universeel geneesmiddel zitbaden met massage toepaste en wegens bedrog onlangs terecht heeft gestaan, is voor eenige dagen te Leipzig overleden.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Rekening en Verantwoording 1930.

Ontvangsten:		Uitgaven:	
Contributie leden	f 2305.57	Redacteur	f 600.—
Bijdrage Mij. v. Geneeskunst	„ 50.—	Secretaris	„ 400.—
„ Mij. v. Pharmacie	„ 25.—	Verschotten redacteur	„ 61.50
„ Mij. v. Tandheelkunde	„ 25.—	„ Secretaris	„ 19.04
„ Afdeelingen en Departementen Mij. v. Geneeskunst en v. Pharmacie	„ 178.—	Aankoop kwakzalversmiddelen	„ 52.68
Abonnementen	„ 310.45	Koninkl. Goedkeuring	„ 50.75
Verkochte 1e druk „Kwakz.”	„ 18.66	Contrib. Congres Openb. Gezondh... ..	„ 10.—
Advertenties	„ 72.66	„ Groene Kruis	„ 15.—
Rente Gemeente Giro	„ 23.08	Uitgever	„ 1443.18
	f 3008.42	Bestuurs- en ledenverg.	„ 43.20
	„ 2939.12	Inningskosten, Contributies en abonnementen	„ 113.77
Saldo over 1930	f 69.30	Onderzoek en bijdragen in het Maandblad	„ 130.—
Saldo op 31 Dec. 1929	„ 477.75		
	f 547.05		
Saldo op 31 Dec. 1930	f 547.05		
Nagezien en accoord bevonden:		Het bestuur:	
w.g. Dr. COENRAAD HYMANS.		Mr. A. LIND, waarn. Voorzitter.	
w.g. P. v. d. WIELEN.		E. J. ABRAHAMS.	
		N. KEULEMANS,	
		Secretaris-Penningmeester.	

De rekening en verantwoording van de herdenking van het 50-jarig bestaan werd door de controlecommissie nagezien en accoord bevonden, met een nadeelig saldo van f 92.39.

Er is voor ons gevoel altijd iets stuitends in, personen te bestrijden, die zich niet meer kunnen verdedigen maar wij twijfelen er niet aan dat de zaak van Kühne spoedig op denzelfden voet zal worden voortgezet.”

Het heeft lang geduurd vóór wij de overtuiging kregen, dat wij destijds goed hebben gezien. Eerst dezer dagen bracht de N. Rott. Ct. de volgende advertentie:

„Zieken! Hopeloozen! Probeert Geneesmethode zonder dokter en zonder operatie. Louis Kühne Kuurinrichting, Leipzig. Telefoon 36658 - Floszplatz 24. — Het geheele jaar geopend. — Dageelijks spreekuur — Sedert 40 jaren in de geheele wereld in duizenden gevallen beproefd. — Voor zelf-behandeling vraagt Gratis-prospectus.”

Reeds bijna 40 jaren geleden, April 1893, hebben wij in ons blad de aandacht gevestigd op bovenvermelde z.g. geneesmethode en, daar sedert dien tijd een groote verandering in onze lezers-

kring heeft plaats gehad, zien wij ons genoodzaakt, hoe zuinig wij ook moeten zijn met onze plaatsruimte, het artikel alstoen geplaatst hier nog eens te laten volgen. Spoedige waarschuwingen zal vermoedelijk velen terughouden van op de advertentie nader in te gaan:

„Naar aanleiding van de vraag: Zoudt U zoo vriendelijk willen zijn mij met een enkel woordje in te lichten over het boek: De Nieuwe Geneesmethode van Louis Kühne” diene het volgende:

Op eene vergadering in December 1892 gehouden door de afdeling „Dordrecht en Omstreken” werd door dr. Broeksmit van Zwijndrecht de aandacht gevestigd op een werk, getiteld: „Die neue Heilwissenschaft oder die Lehre von der Einheit aller Krankheiten und derer darauf begründete einheitliche arzneilose und operationslose Heilung”. Ein Lehrbuch für Gesunde und Kranke, von Louis Kühne” Leipzig 1892. Verslag von Louis Kühne”.

Het oordeel van Dr. Broeksmit luidde, volgens het verslag van de Dordrechtsche Courant, aldus: „Nooit heeft hij zulk een opeenstapeling van onwetenschappelijke ongerechtigheid bijelkaar gezien; nooit heeft hij met een boek kennis gemaakt, waarin zóó gekletst wordt, zij 't dan ook in een voor de goê-gemeente tamelijk welluidende taal. Het geheel druischt zóó in tegen alle mogelijke wetenschap, dat spreker niet begrijpt, dat iemand met een gezond verstand het boek niet slechts zal lezen, maar er ook zijn voordeel mee zal durven doen, laat staan nog om wat er in verkondigd wordt, zal durven toepassen op een lid van zijn gezin.

De man, die het boek geschreven heeft, is iemand die vroeger in verduurzaamde levensmiddelen deed en indertijd lijdende was aan tuberculose. De eene dokter maakte hem, zooals hij mededeelt in zijn boek, al beroerder dan de ander. Toen is hij begonnen met een soort van natuurgeneeswijze op zich zelven toe te passen, maar hij merkte wel, dat daaraan scheve kantjes waren. Die kantjes heeft hij echter afgeslepen; De natuurgeneeswijze plus zijne persoonlijke ervaring! Hij beweert dat alle kwalen waaraan de menscheit laboreert, het gevolg zijn van het gebruik van onnatuurlijke voedsels; de mensch, zegt hij, leeft niet goed. Volgens den schrijver moet hij als vegetariër leven. Elk mensch die ziek wordt, heeft iets in de darmen opgenomen. De groote massa vuile stoffen ondergaan een gisting; door zijne natuurlijke geneeswijze wordt een werking verkregen gelijk bij bruispoeder waarop men water giet; zij maakt dat die stoffen, zoo zij al niet onderuit komen, toch haar weg uit den hals vinden. Eerst gisten zij naar het hoofd, dan naar de longen en vervolgens naar de andere deelen van het lichaam.” Enz.

Dat oordeel bleef van de zijde van iemand die ook het boek las, iemand die later zijn naam noemde, niet zonder protest. Het werd een onverkwikkelijk, doch soms gemoedelijk geschrijf.

Wij weten niet, wat meer te moeten bewonderen, het geduld van den schrijver van het boek of dat van hen die het lezen. Het geduld van den schrijver echter zal wel met klinkende munt beloond worden. Natuurlijk zijn er nog heel wat menschen in en buiten Nederland die ook zijn onzin voor iets uitstekends slikken. Het is een kwakzalverij „fin de siècle”, breed opgevat, breed uitgevoerd. Het water speelt de hoofdrol, evenals bij Pastoor Kneipp. Doch welk een hemelsbreed onderscheid tusschen die beiden! Louis Kühne een kwakzalver pur sang, Pastoor Kneipp een edel, gemoelijk man, zijne ondervinding en overtuiging met waardigheid ten dienste stellende van ieder die lijdende is.

Louis Kühne is geen dokter, hij is oud-fabrikant en begon zijne dwaze redeneeringen op te disschen omstreeks een tiental jaren geleden. Ten minste dat schrijft hij zelf.

Met alle kwakzalvers heeft hij dit gemeen, dat hij de zoogenoemde „officiële wetenschap” eenvoudig van nul en geenerlei waarde verklaart en daarmee een brevet van onkunde en . . . . . oplichterij afgeeft aan allen die, hetzij uit roeping, hetzij als bedrijf, de geneeskunde uitoefenen, de wetenschap dienen.

Als alle kwakzalvers tracht hij door quasi — wetenschappelijke redeneeringen te betoogen dat zijne wijze van zien de juiste, zijne behandelingswijze de eenige goede is. Met zijne behandelingswijze, dit in hoofdzaak bestaat in wasschingen der uitwendige geslachtsdeelen met water en in dampbaden zou zelfs de chirurgijn en de verloskundige overbodig zijn. Bij zijne koudwaterwasschingen van de uitwendige geslachtsdeelen

len zou geen baring meer pijnlijk zijn, de verloskundige operatie-leer in rook opgaan, enz. enz. Dat is echter ook al niet nieuw meer. Wij lezen toch dat bij de bevalling eener Groenlandsche vrouw eene eigenaardige ceremonie plaats heeft. Men houdt haar een waterpot over het hoofd, in het vaste geloof, dat de bevalling daardoor gemakkelijker afloopt. Zulk een gebruik van dit meubel mag als alleenstaand worden beschouwd. Dit laatste voegt het blad er bij; waaraan wij het bovenstaande ontleenen.

Intusschen schijnt Kühne hier in de leer te zijn gegaan bij oude en vreemde volken. De geschiedenis toch leert dat vooral in het Oosten baden en inwrijvingen met olie als nuttig werden beschouwd. Of daarentegen alles wat bij vreemde volksstammen werkelijk geschiedt zoo spoedig als waar zou worden aangenomen, weten wij niet; wel weten wij dat dat al spoedig als waar wordt aangenomen wat met eenige „wetenschap genoemde poespas” in druk verschijnt. En dit geldt van het boek van Kühne.

De Israëlitische vrouwen in Beieren zal hij echter niet vangen. Die hebben een ander middel om een gemakkelijke bevalling te krijgen. Zij bijten in de zwangerschap de steel van den paradijsappel af (Mayer). Bij de Romeinen gebruikten de vrouwen daarvoor slakken, het oog van een cameleon, het eerste van een kind afgeknipte haar en nog vele andere middelen. Bij de Campas — of Anti-Indianen in Peru wascht de barende vrouw zich met **heet** water, in Australië daarentegen gooit men der barende vrouw **koud** water op het onderlijf. Dampbaden gebruiken Russinnen en Chineesche vrouwen. Doch genoeg. Het blijkt hieruit dat er ten allen tijde en overal dwaze gewoonten bestonden en bestaan.

Doch de oogen moeten toch dunkt ons, ieder verstandige opengaan, waar het zoo duidelijk uit het aanhangsel van zijn boek blijkt wat het doel is. Wij lezen daar dat hij onderricht geeft in de kennis van gelaatsuitdrukking. Dat is, volgens hem, de eenige manier om te erkennen of iemand ziek is. Welke ziekte iemand heeft, laat hem koud. Ten minste dat zegt hij. Voor alle ziekten is de behandeling de zijne.

Wij lezen dat hij verkoopt: Dampbadapparaten voor 50 mark daarbij behorende potten voor 7 mark per stuk; de verpakking kost 2.50 mark; zitbadkuipen van 18 mark tot en met 30 mark; een plankje daarin 2.50 mark meer, verpakking 3 of 4 mark. Van porcelein, kosten ze 60 mark.

Dan: wollen dekens 16 en 18 mark, kemelhaar dekken 24 mark, lijfgordels, wrijfdoeken, badthermometers, gummi-kussens, gummi-handschoenen, enz.

Ons dunkt dat hier de fabrikant en koopman al zeer duidelijk uit den hoek komt.

En eindelijk nog een spreekuur.

Het geheele boek is een groote reclame, steunende op de lichtgeloovigheid van het groote publiek. Hij volgt hier de methode van vele voorgangers, als Richter met zijn verschillende zaakjes, la Mert met zijn vuile boekjes en zoovele anderen, nu en dan in de couranten geadverteerd en in onze maandbladen besproken. Maar hij is de baas waar het betreft het voortborduren op een allerjammerlijkst saamgeflanst borduurraam waarboven als waarschuwend teeken zijn vaantje wappert: „Heft closet-papier is eene uitvinding der zieke menscheit. Volkomen gezonde menschen hebben niet noodig 'n papiertje te gebruiken. Wie het er zonder kan doen is gezond.”

Dit is het logisch (?) einde van 's mans betoog in de eerste voorlezing.”

BERICHTEN.

Nagemaakte Urbanuspillen.

De **N. Rott. Ct.** bevatte, eenige dagen geleden de volgende „**Waarschuwing.**”

In het Algemeene Politieblad maakt de brigade commandant der Kon. marechaussee te Steenbergen bekend, dat in Februari en Maart 1930 te Steenbergen, Bergen op Zoom, Ossendrecht, Sprundel en hoogstwaarschijnlijk in vele andere plaatsen, door een persoon, genaamd Johannes de Bruyn, geboren te Bodegraven, 2 April 1878, koopman in pillen, gedomicilieerd te Utrecht, Willemstraat 28, ondeugdelijke pillen zijn verkocht, voorgevende dat het Urbanuspillen waren.

Inzonderheid zocht hij daarvoor kleine winkeliers aan, wien hij verklaarde, dat zij den alleenverkoop voor een bepaald rayon zouden krijgen en hij voor hen in de plaatselijke bladen zou adverteeren. Van den alleenverkoop en het adverteeren kwam niets, terwijl bij een door den officier van justitie te Breda ingesteld deskundig onderzoek is komen vast te staan, dat de pillen geen Urbanuspillen, doch pillen van ondeugdelijke kwaliteit waren.

Meermalen is tegen de Bruyn en diens handelingen gewaarschuwd.

Bovengenoemde brigade commandant waarschuwt zeer omzichtig te zijn met het koopen van pillen van Joh. de Bruyn.”

ZEILEISMETHODE VEROORDEELD

Eisch tot schadevergoeding toegewezen.

INNSBRUCK, 11 Juni. — De rechtbank alhier deed heden uitspraak in zake den eisch tot schadevergoeding van Meyr. Winkler tegen Hofrat Dr. Ceipek wegens onjuiste diagnose met behulp van de Zeileis-staaf. Geëischt was betaling van smartegeld, van proceskosten, schadevergoeding wegens nuttelooze betalingen, reiskostenvergoeding en van door de schuld van gedaagde opgelopen operatiekosten.

De eisch werd ten volle toegewezen. In de uitspraak wordt overwogen, dat bij een tijdig operatief ingrijpen, de kosten hiervoor minder hoog zouden zijn geworden, dat het zelfs voor den leek duidelijk moet zijn, dat de Zeileis-staaf geen vademecum is voor alle kwalen en dat het de plicht van den arts ware geweest, om zich bij zijn onderzoek te bedienen van alle middelen, waarover de medische wetenschap beschikt. — (Wolff). (Telegraaf).

Mededeelingen van verschillenden aard

MISDADIGE LEUGEN.

Kiep en de lijfarts van Koning George.

In het Centraal Blad voor Israëlieten in Nederland van 8 Mei 1931, ons door een bekend kwakzalverijbestrijder toegezonden, komt voor een advertentie, een halve pagina beslaande, met het opschrift: Een Duitscher redt den Engelschen Koning. — Een nieuw wonder. — De tooverdrank van Ulm.

De advertentie is te groot om in haar geheel te worden opgenomen in ons Maandblad, een uittreksel volgt hier.

Na te hebben verteld dat de Magnetopath B. Kiep, van overgrootvader en grootvader de kennis van de natuurheekunde geërfd heeft en hij zich op de oogendiagnostiek toelegt, wordt medegedeeld, dat de groote toeloop die Kiep had, de geheele Ulmer geneeskunde tegen hem opriep en vele processen ontstonden wegens bedrog, achtelooze behandeling, enz.

In 1928 was Kiep in Engeland en hield daar voordrachten over het geheim der verjonging en 't gelukte hem zwaar chronisch lijden binnen enkele dagen te genezen. O.a. een persoonlijkheid die met de Times in verbinding stond.

Op verzoek van de Times zond hij aan den lijfarts van Koning George van Engeland, Lord Dawson of Penn, een bijzonder Radium houdend geneesmiddel. Genezing van den Koning volgde.

„Twee brieven, aan welker echtheid niet valt te twifelen, een van het privé secretariaat van de Koningin en de andere van den lijfarts Lord Dawson of Penn, leveren het bewijs, dat het hier niet gaat om de reclame van een Charlatan of om oncontroleerbare handelingen van een oplichter.”

Hierop volgt nog een verward verhaal over Reichenhaller Präparaten en over een Radioactief-kruidentpreparaat Kieperol.

Het einde van de advertentie is zeer verward: „Bemerkenswaard is, dat de Heer Kiep zonder uitzondering elk van zijn patiënten persoonlijk ziet, want hij stuurt bij inzending van f 5.— met een nauwkeurige beschrijving van de ziekte aan zijn adres: Sanatorium Lindenhof Wiesbaden. zijn adviezen ook naar het buitenland, zoodat hij op deze manier patiënten heeft in alle landen, die net zoo worden geholpen, als of zij op zijn spreekuur waren gekomen.”

We vonden het geval merkwaardig genoeg om informaties in te winnen en zonden daarom de advertentie met de Engelsche vertaling aan Lord Dawson of Penn.

Het volgende antwoord werd ontvangen:

..Dear Sir,

I am much obliged to you for drawing my attention to the statements made by Kiep. Nothing that this man suggested, was ever used in the treatment of King George, and I have many times stated this. Any statements or inferences by Kiep to the contrary are untrue.

Yours faithfully

DAWSON OF PENN.”

(Ik ben U zeer verplicht, voor het vestigen van mijn aandacht op de beweringen van Kiep. Niets van wat deze man beweerd, werd ooit gebruikt bij de behandeling van Koning George, en ik heb dit menigmaal vastgesteld.

Alle beweringen of vertellingen door Kiep van het tegendeel zijn onwaar).

Door het vaststellen van deze onwaarheid, zal het vertrouwen in de overige mededeelingen van Kiep wel niet groot meer zijn.

N. KEULEMANS.

INGEZONDEN.

INGEZONDEN.

Onder het opschrift

„Commissie van Controle, enz.”

namen wij kennis van een artikel van Dr. Th. A. Blom, voorkomende in dit blad van Juni 1831.

De toon en de materie van het geschriftje acht onze Commissie zoo slecht behandeld, dat zij daarop niet nader wenscht in te gaan, doch wel heeft zij gemeend de aandacht der lezers van dit Maandblad te moeten vestigen op het oordeel van Dr. H. Pinkhof, die, nadat hij ernstig had kennis genomen van het werk en het doel der Commissie van Controle, daarover 'n beschouwing gaf in het Nederl. Tijdschrift van Geneeskunde

van 24 Mei 1930, welke wij volledigheidshalve hieronder laten volgen.

Wij vertrouwen, dat Dr. Blom in de bestrijding van zijn opvatting door Dr. Pinkhof niet zal zien een poging o.z., om hem op één lijn te stellen met dezen hoogstaanden medicus, maar slechts een zakelijke weerlegging van zijn standpunt.

Commissie van Controle op de Aanprijzing van Geneesmiddelen en Geneeswijzen.

Toezicht op Geneesmiddelen-advertenties.

Mijn beschouwingen in No. 12 bldz. 1513, over kwakzalversadvertenties, hebben mij de gelegenheid verschaft kennis te maken met een instelling waarvan het bestaan waarschijnlijk ook den meesten anderen collega's onbekend was, n.l. de „Commissie van controle op aanprijzing van geneesmiddelen en geneeswijzen”. Ik was in mijn stukje in No. 12 niet verder gekomen dan tot het besluit der „Nederlandsche Dagbladers” in 1916, om bepaalde advertenties af te wijzen, of eerst inlichtingen bij de politie in te winnen. Maar sedert dat jaar is heel wat meer gedaan. In 1925 ging van Mr. F. van Walsem te Zeist het denkbeeld uit, een lichaam te vormen, dat regelmatig toezicht zou houden op de geneesmiddelen-reclame, en den bladen, die zich bij dat lichaam zouden aansluiten, raad te geven aangaande het al of niet plaatsen van bepaalde advertenties. De kosten van het onderzoek en de uitgebreide briefwisseling, die daarvoor noodig zouden zijn, zouden worden gedragen door de groote geneesmiddelen-fabrikanten. Geregelde groote adverteerders, wij hebben het al in Amerika gezien, hebben er belang bij, dat de rubriek waarin zij adverteeren, niet door onbehoorlijke advertenties wordt omlaag gehaald, zoodat het vertrouwen in al wat zulk een rubriek aanbiedt er onder lijdt.

De bladen op hun beurt hebben belang bij die groote adverteerders, en zoo — zonder onderschatting van den wensch om de bevolking te behoeden voor gevaarlijk bedrog — zien wij weder praktische wenschelijkheden, die, gelijk zoo vaak, verbeteringen brengen, welke het van elk eigen belang vreemde streven van anderen — in ons geval van een Vitus Bruinsma en zijn talloze ijverige navolgers — niet in die mate kunnen bereiken.

De Commissie, die onder haar leden Mr. H. P. Marchant, Prof. Veraart, den Heer Monasch, apotheker te Amsterdam en collega E. J. Buning telt, onderwerpt den inhoud van alle advertenties, welke onder haar aandacht worden gebracht, aan een onderzoek. Maandelijks worden zij in een bijeenkomst besproken (in een vergadering waartoe de commissie zoo vriendelijk was, mij uit te nodigen, kwamen er 25 in behandeling) en indien daartoe aanleiding is wordt aan de „Nederlandsche Dagbladers” mededeeling gedaan van de uitkomst dier bespreking. Deze, zelve in de Commissie vertegenwoordigd, volgt haar aanwijzingen, en de „Orvietanose”-advertentie waarop ik in mijn vorig stukje aanmerking had gemaakt, was reeds eerder afgewezen, maar bij vergissing in den ouden vorm weder aangenomen, door de N.R.Crt.

Na 1928 is de „Nederlandsche Dagbladers” zich niet meer gaan bepalen tot het volgen van de aanwijzingen, maar zenden de bladen twijfelachtige advertenties zelve in, en steunen zij het werk der commissie ook daadwerkelijk. De aanwijzingen worden op drieërlei verschillend gekleurde kaarten geplaatst.

De roode bevatten advertenties, die op „grond

van bekomen inlichtingen” ontoelaatbaar zijn. De politie is hierbij in hooge mate behulpzaam.

Dan is alles uitgesloten, wat op afdriving betrekking heeft; ook de ijdele beloften van genezing voor kwalen, die hetzij ongeneeslijk zijn, hetzij door niet volgens de eischen der geneeskunst te worden behandeld ongeneeslijk kunnen worden, dat is de speculatie op den angst der menschen; de advertenties van onbevoegden die zich door „te slechter naam en faam bekende artsen” laten dekken of zelf bij de politie zoodanig bekend zijn; eindelijk ook de advertenties van wichelarij en „behandeling of afstand”. Sommige advertenties worden niet terstond afgewezen maar den inzender worden wijzigingen voorgesteld, waardoor zij toelaatbaar zouden kunnen worden. Wordt zulk een voorstel niet beantwoord, of afgewezen, dan wordt op een groene voor de advertentie gewaarschuwd. En de blauwe kaarten vermelden als ontoelaatbare advertenties, waarvan de inhoud bedenkingen oplevert, maar „naam en faam” van den inzender niet zoodanig zijn, dat een andere advertentie van denzelfden inzender niet zou kunnen worden aangenomen.

Het spreekt vanzelf, dat hiermede het volmaakte nog niet bereikt is. Volmaakt zou het eigenlijk eerst zijn, als geneesmiddelen in het geheel niet meer zouden worden geadverteerd, en ook de geneesheer alleen van zijn leeraren en uit wetenschappelijke geschriften zou vernemen, wat voor zijn patiënten dienstig zou kunnen zijn. Er zal nog wel eenigen tijd heengaan, vóórdat het zoover komt. Dat de geneesmiddelen-nijverheid, die dit werk ondernomen heeft in deze richting zal sturen, mag men niet verlangen en kan men niet aannemen. Ook niet, dat de Pers een belangrijke bron van inkomsten grootendeels zou gaan verstoppen. En zoo zullen er nog altijd advertenties voorkomen, die wij liever niet zouden zien, en zal er zich zelfs onder de groot-adverteerders, die men kwalijk zou kunnen afwijzen, een enkele bevinden, die op de grens der onbehoorlijkheid staat. En daarom mag volstrekt niet de meening onder het publiek ontstaan, dat voor een advertentie, die niet geweigerd is, door de Pers en de haar ter zijde staande commissie wordt ingestaan.

Ook zou de vraag gewettigd zijn, of een advertentie in wezen meer toelaatbaar wordt, indien zij eerst bedriegelijke en daardoor gevaarlijke beloften bevatte, en nu, omdat zij anders niet zou worden geplaatst door den inzender met wat minder trommel en trompetgeluid wordt aangeboden; vooral in de gevallen, dat het middel reeds bekendheid had verworven door die verkeerde advertenties.

Maar gevaren voor de zedelijkheid en de volksgezondheid worden door het werk der commissie dan toch naar vermogen geweerd. De doorgesloten of misschien ten onrechte toegelaten advertenties ziet men; de talloze geweigerde niet. En er wordt, gelijk ik mocht ondervinden, ernstig en naar beste weten geoordeeld, al komt het „beste weten” in een commissie niet altijd overeen met dat lichaam. Want ieder heeft zoo zijn opvatting, en voor de beide deskundigen is een dankbare maar niet altijd gemakkelijke taak weggelegd. Zeker is het, dat ook de lekenleden op deze wijze meer en meer inzicht zullen verkrijgen in hetgeen behoort te worden afgewezen, en in den loop der jaren is dit reeds gebleken.

Met groote belangstelling mogen daarom allen, wien een goed zorg voor zieken en gezonden ter harte gaat, den voortgang van dit werk volgen.

Onontbeerlijk zal daarnevens zijn het werk van de Vereniging tegen de Kwakzalverij en van het Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek,

omdat de „Commissie van Controle” steeds wete, wat in absoluten zin zou kunnen worden verlangd.

Aan haar dan, te bepalen wat zij practisch zal kunnen bereiken.

w.g. H. PINKHOF.

Wij komen op deze beschouwing, waarmede wij het lang niet eens zijn, nader terug. Red.

BOEKBESCHOUWING.

Het Wonder in de Geneeskunde door **Ervin Liek**. Geautoriseerde vertaling door **Dr. W. Schuurman Stekhoven**. Uitgave van **Erven J. Bijleveld — Utrecht**. Prijs ingenaaid f 2.50, gebonden f 3.25.

Tot een recensie van het bovengenoemde werk, zou ons blad zich niet leenen; **wel** tot een aanbeveling en dat van ganscher harte. Een inzicht in het geheele werk geeft de volgende aanhaling die wij aan den prospectus ontleenen:

„Een buitengewoon boeiend boek met een ruimte van gezichtskring, die men in den tegenwoordigen tijd van partijbanden nog slechts zelden tegenkomt. Liek staat stevig op den bodem der natuurwetenschappen, maar laat ook het irrationeële, datgene waar wij met ons verstand niet bij kunnen, tof zijn recht komen.

Met de volle kracht en de volle betoovering van zijn rijke persoonlijkheid, treedt hij in het moeilijke vraagstuk der natuurlijke en wonderbaarlijke genezingen. Elke arts, elke leek, die zich aangetrokken voelt tot levensgeheimnissen, vindt in dit boek een rijke oogst aan kennis en aan beschouwingen, die hem tot nadenken prikkelen.”

In deze verklaring is o.i. niets te veel gezegd. Speciaal vestigen wij, voor onze lezers, de aandacht op de hoofdstukken, gewijd aan de Onbevoegde Wonderdokters, o.a. **Zeileis** en **Coué** en aan de **Suggestieve genezingen**, waarin zij veel zullen terugvinden, dat bij verschillende gelegenheden in ons Maandblad, zij het ook op andere wijze, is verkondigd.

Het boek, voor een matigen prijs verkrijgbaar gesteld, wenschen wij vele lezers toe.

RECHTSZAKEN.

Voor den Kantonrechter te Alkmaar.

Strafzitting van Vrijdag 29 Mei.

In de toekomst meerdere activiteit van den uitvinder van Peeks eczeemzalf te verwachten.

De strafzaak contra den Heer J. J. P. uit Hilversum, die reeds op de vorige zitting terecht stond wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde (zie ons Juni-no.) werd voortgezet met het hoo-

ren van Dr. v.d. Sluis. specialist voor huidziekten als getuige deskundige. De Heer P. was het blijkbaar niet mogelijk geweest getuigen a decharge voor te brengen. Dr. v.d. Sluis bevestigde, mej. K. uit Bergen in de kliniek te hebben behandeld wegens een ernstige huidaandoening. Voorts verklaarde de deskundige geen groote verwachtingen te koesteren van een universeel geneesmiddel en de meening te zijn toegedaan dat de behandeling voornamelijk individueel moet zijn. Voorts stond Dr. v.d. Sluis sceptisch tegenover attesten als door verdachte overlegd en geloofde hij niet, dat dergelijke verklaringen den toets der critiek konden weerstaan.

Door den verdachte werd overlegd een scheikundige analyse, betreffende de door hem uitgevonden eczeemzalf en hij verklaarde voorts dat hij, overeenkomstig den raad van een geneesheer, patient op zijn uitvinding zal nemen en de algeheele samenstelling van zijn middel bekend zal maken, zoodat de H.H. Medici in het belang der menschheid zijn preparaat zonder bezwaar kunnen voorschrijven en toepassen.

Nadat de Ambtenaar nog eens in extenso het verloop der zaak had gereleveerd, persisteerde hij, het feit wettig en overtuigend bewezen achtende, bij zijn genomen requisitoir, strekkende tot veroordeeling van verdachte tot f 150.— boete subs. 100 dagen hechtenis.

Verdachte opende zijn uitvoerige en met niet geringere welsprekendheid voorgedragen repliek met de verklaring, dat hij den ambtenaar geen hulde kon brengen voor zijn requisitoir, voorts ontkende de Heer P. zich te hebben schuldig gemaakt aan hetgeen hem bij dagvaarding was ten laste gelegd. Kwakzalverij, die hij zelf ten zeerste veroordeelde, had hij niet beoefend en hij achtte het ver beneden de waardigheid van den geneeskundigen stand dat kwakzalvers om zich te dekken, van medicinale assistentie gebruik maakten. Voorts presenteerde verdachte aan Dr. v.d. Sluis om 3 maanden onder diens controle zijn middel toe te passen. Doch Dr. v.d. Sluis bedankte voor dit aanbod, indien de samenstelling der zalf hem niet volkomen bekend was. De verdachte verzocht ten slotte ontslag van rechtsvervolging subsid. vrijspraak.

De uitspraak werd bepaald op Vrijdag 12 Juni.

De Kantonrechter was echter toen van meening dat de verdachte geenerlei handelingen had gepleegd in strijd met het desbetreffende wetsartikel in casu art. 436 wetb. v. strafrecht, dat voorts niet was gebleken dat hij voor eenige handeling een bedrag in geld had aangenomen en dat het verkoopen van eenig geneesmiddel geen strafbaar feit oplevert en een dergelijke verkoop ook geschiedt door drogisten, zoodat mitsdien de verdachte van het hem telaste gelegde moest worden **vrijgesproken**. Rechtdoende sprak de Kantonrechter den Heer P. dus **vrij**.

Of echter het laatste woord in dit zaakje nu is gesproken, kan nog niet met zekerheid worden uitgemaakt. Er is nog een ambtenaar en er is ook nog 'n meervoudige strafkamer.... dus....?

CORRESPONDENTIE.

Mr. J. D. v. d. Pl. te **B.** Het deed ons onuitsprekelijk genoeg van U, als oud vriend en jarenlang belangstellend lid onzer Vereeniging, weer een teeken van medewerking te ontvangen. Zoo iets doet goed.

De **Alpina-kruiden** zijn besproken in het Maandblad van November 1930, welk blad wel in uw bezit zal zijn.

W. J. P. te **d. H.** Het optreden van **Haverhoek** is door ons herhaalde malen behandeld, vooral in de rubriek „Rechtzaken”. Dank voor de toezending van het boekje.

J. F. S. te **A.** Ook U onzen dank. Zoodra wij over meer plaatsruimte te beschikken hebben, zullen wij de zaak **Wijnberg** weer eens onder handen nemen. Wij hebben al zoo dikwijls tegen hem gewaarschuwd.

P. J. N. de G. te **H.** In dank ontvangen; zie de „Mededeelingen van het Bestuur” in het Maandblad van Juni j.l.

A. L. te **A.** Ook onze aandacht is gevallen op de **N. Rott. Courant** van 18 Juni, Avondblad E., waarvan een geheele bladzijde is gevuld met een aanbeveling voor **Overbeck's Rejuvenator**. 't Is Bar!

In de Maandbladen van Juli en Augustus 1929 hebben wij de redenen opgegeven, waarom de aanbieding van deze geneesmethode ons met wantrouwen vervult.

P. W. te **B.** Dank voor uwe zeer gewaardeerde medewerking.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Urbanuspillen, Hollowaypillen, Slijm- en Maagpillen verdienen eenvoudig den naam van purgeerpillen, want ze zijn niets anders.

Onder welken naam deze ook verkocht worden, hoe de fabrikanten ook tegen elkaar beweren, dat zij elk voor zich het echte recept hebben, als die pillen bestaan of alleen uit aloë of uit aloë met wat rhabarber of een weinig van iets anders er bij, doch het sterkwerkend purgeermiddel aloë is in allen de hoofzaak.

Daarvan worden dus in de advertenties en gebruiksaanwijzingen al die wonderen verteld; die stof heet dus allerlei ziekten en kwalen te kunnen genezen, van die wordt gezegd, dat ook de schroomvalligsten en zwaksten haar gerust kunnen gebruiken.

Elk geneeskundige weet, dat dit onwaar is. Aloë kan in sommige gevallen enig nut doen doch een reeks ziekten en kwalen genezen kan het niet. Bovendien is het lang geen onschadelijke stof en door het veelvuldig gebruik zal men zeker zijn ingewanden bederven.

SLECHTHOORENDEN

Het Centraal Magazijn

der Vereeniging tot behartiging der belangen van Slechthoorenden, te Soest heeft alle goede mechanische en elektrische hoorapparaten, die in den handel zijn, in voorraad geeft inlichtingen over kwakzalversadvertenties en heeft ter waarschuwing veel kwakzalverstuig bijeen.

Tevens bureau van advies op all-relei gebied, voor slechthoorenden.

Adres: Mej. TINE MARCUS,

2e Secretaresse der Vereeniging,

Middelwijkstraat (Rijksstraatweg) 21 Soest.

K 2

VACANT

K 1

DE KWAKZALVERS MIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN, volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor DE VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931). PRIJS voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-leden f 1.50 franco per post f 1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningmeester N. REULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam. K

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, te Amsterdam, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's-Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij Kantongerecht te Leiden; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; L. H. OBDAM, Journalist te Alkmaar; Meij. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef van den Militairen Pharmaceutischen Dienst te 's Gravenhage; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialiteiten worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26 Amsterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht, Telefoon Nos. 66 en 67. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur: Een legaat.
Hoofdartikel: Commissie van Contrôle op de Aanprijsing van geneesmiddelen en geneeswijzen.
Berichten: Volksgezondheid.
Mededeelingen van verschillenden aard: Zwendel met abortiva. — De „Dokter in huis” en Jongebreurs Kruikenwater.
Rechtszaken: Medisch tuchtcollege te Amsterdam. — Natuurkundig geneesheer. — De z.g. „Dokter V.”
Correspondentie.
Advertenties.

dacteur, Dr. W. B. Huddleston Slater, het volgende:

„Kwakzalverij en Persreclame

Ongelooflijke naïeviteit of kwaadwilligheid.

Reeds sedert lang heeft de ontwikkeling van de verhouding tusschen de pers en de kwakzalverij onze aandacht en volgen wij de publicaties daarover met wat men noemt gemengde gevoelens.

Tot heden heeft de lachlust eigenlijk de overhand boven de verontwaardiging en wij zullen niet ontkennen, dat ook het medelijden aan de beurt komt, dáár, waar de onwetendheid of soms ook de goede trouw in hinderlaag gelokt en overrompeld wordt.

De lachlust heeft ons daarom zoo te pakken, omdat sedert jaren wel veel over en tegen de kwakzalverij werd geschreven en geprotesteerd, maar over het algemeen in zeer algemeene termen en dus (behoudens sommige loffelijke uitzonderingen) weinig werd bereikt. Wie met grof geschut begon en de feiten in volkomen naakteheid tentoonstelde (een weelde, die ik mijzelf ook wel eens veroorloofd heb) werd van overdrijving beschuldigd en verder doodgezwegen. Daarbij kwam, dat de dagbladen, die zich de lippen aflikten bij het zien van vette kluiven als Heuman, Boutkamp of Walraven, voortdurend zochten naar een modus vivendi, waarbij zij eenerzijds ongestoord hun ideële liedjes konden blijven kweelen en den hermelijnen mantel van de koningin der aarde met trots en waardigheid konden blijven dragen, maar anderzijds ook de bankbiljetten konden incasseeren, die even aangenaam ritselden als waren zij met werk en zweet en nachtwaken verdiend.

Waar men dus in de vesting sliep of, wakend, stickum een oogje dichtkneep, konden de heeren kwakzalvers gemakkelijk een overval beramen. En, waar zij nu voorloopig den toestand beheerschen, kunnen wij hoogstens tot onze schande zeggen, dat zij een verlaten post hebben overrompeld, om van zeker soort verraad nu maar eens te zwijgen.

De feiten zijn zóó: de wetgever zou eens paal en perk stellen aan het onverantwoordelijk liegen en bedriegen in de kranten en tijdschriften en zou een commissie van contrôle in het leven roepen die toezicht hield op wat ter aankondi-

ging werd aangeboden. Maar de heeren „geneesmiddelfabrikanten” wisten den gang van zaken zóó te leiden, dat zij zelf een Commissie van Contrôle op het aanprijzen van geneesmiddelen en geneeswijzen in het leven riepen en beter-geloofige menschen-dan-ik-er-een ben wisten te overtuigen, dat een wettelijke commissie nu overbodig was.

Men zou zoo op het eerste gezicht zeggen, dat zoo'n particulier initiatief toch ook veel beter is dan staatsinmenging. Maar daarvoor zijn wij nog te nuchter! Ons komt de vraag veel belangrijker voor of dat particulier initiatief ook inderdaad de mannen heeft gevraagd, die hun sporen op dit gebied reeds hadden verdiend? En, zoo ja, of deze mannen dan ook misschien hebben geweigerd? ..... En, zoo ja, waarom zij hebben geweigerd?

Waarom hebben bijvoorbeeld de mannen van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij geen zitting in deze commissie .... Je zou het niet willen gelooven: maar *mij* hebben ze niet eens gevraagd!

In de commissie hadden zitting mr. Marchant, prof. Vollmer, prof. Veraart, mr. van Walsum, dr. Buning en apotheker Monasch e.a. Of deze heeren verstand hebben van geneeskunst, jus, politiek, pharmacie of journalistiek doet hier heel weinig ter zake; de vraag is alleen of zij de kwakzalverij bestrijden of die daarentegen de hand boven het hoofd houden.

En nu behoeven wij uit het dossier, dat ons ten dienste staat niet eens een voorbeeld aan te halen maar verzoeken ieder lezer van dagblad of periodiek alleen maar zijn oogen de kost te geven en de verschillende advertenties in te zien, die door deze Commissie van Contrôle worden goedgekeurd. Daar rijzen je de haren, die je door het gebruik van Silvikrin weer op je Glatze hebt teruggekregen, eenvoudig van te berge! Om bij enkele van onze Katholieke persproducten eens te blijven: zoekt u de Katholieke Radiogids eens na en het schitterende blad De Katholieke Illustratie. Herhaaldelijk krijg ik verontwaardigde brieven van medici en leeken met fraaie uitknipsels. Mijn vriendschappelijke bemoeiingen leiden tot niets, evenmin als die van anderen: de Commissie van Contrôle, weet u, heeft alles goedgekeurd!

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

De Secretaris-penningmeester verzoekt brieven, stukken enz. voor de Vereeniging bestemd en tot half Augustus verzonden, te willen adresseeren aan den redacteur van het Maandblad, tijdelijk Jan Jacoblaan 20, Bergen (N.H.).

Het bestuur ontving de verblijdende mededeeling, dat door wijlen Mevr. de wed. Keg—Ermerins aan de Vereeniging is gelegateerd **DUIZEND GULDEN**, vrij van het recht van succes-en kosten.

Als nieuwe leden traden toe de heeren:

Th. A. Blom, Arts, Wehl.
H. Hartman, Arts, Numansdorp.
G. Tielemans, Rotterdam.

De Secretaris,

N. KEULEMANS.

Commissie van Contrôle op de Aanprijsing van Geneesmiddelen en Geneeswijzen.

Toen wij, op verzoek van genoemde Commissie in ons vorig no. een artikel overnamen, door Dr. H. Pinkhof geplaatst in het Ned. Tijdschr. v. Geneesk. van 24 Mei 1930, lieten wij daarop de mededeelingen volgen:

„Wij komen op deze beschouwing, „waarmede de wij het lang niet eens zijn, nader terug.”

Van dit plan meenen wij, **wat ons betreft** te kunnen afzien, nu wij in staat zijn hier een tweetal artikelen op te nemen die zoo geheel ons gevoelen weergeven, te meer daar eenzelfde onderwerp niet te veel beslag op de beperkte ruimte in ons blad mag leggen.

In het R.K. Artsenblad schrijft de Hoofdred-

Een aardig voorbeeld van het onbegonnen werk is een protest van een collega tegen de wettelijke in de Katholieke Illustratie (President-Commissaris Oud-Minister Aalberse, die indertijd met het Wetsontwerp tegen de kwakzalverij kwam) verschijnende advertenties. Deze collega schrijft als Dr. K. een artikel in de Tijd (Dinsdag 27 Januari Avondblad) en met een ongelooflijke naïviteit vangt de redactie een Naschrift aan: „Het is den geachten inzender blijkbaar niet bekend, dat er bestaat een „Commissie van Contrôle op de aanprijzing van geneesmiddelen en „geneeswijzen” .... tot stand gekomen door het „overleg tusschen „De Nederlandsche Dagblad-„pers” en de vereniging van Fabrikanten en „Importeurs van Patentgeneesmiddelen...” etc.

De Tijd besteedt dan een heele kolom om den Leidraad van de Commissie af te drukken en eindigt met deze tirade, waardig om in een lijstje gezet te worden. „Wij kunnen thans niet „nagaan of in hoeverre de administratie van het „genoemde weekblad zich aan deze regelen heeft „gehouden, doch het tegendeel zou ons zeer verwonderen.” . . . Vanhelelaholahouderdemoed-
maarin!

Onbegonnen werk tegen de gezapige onnoozelheid van een redactie, die als zooveel redacties, zich lekker veilig voelt in de overtuiging driemaal in de week te vasten en een tiende van al wat zij bezit aan de armen te geven. Maar tegelijk: wat een prachtig brevet van onbesproken kwakzalverij wordt hier uitgereikt aan de commissie van Contrôle door den misselijken inhoud in bescherming te nemen van de Kath. Illustr., die Dr. K. (blijkens zijn artikel) terecht uit zijn huisgezin heeft gebannen, omdat „zijn kinderen groter worden” en dit Katholieke weekblad, „dat leeft bij de gratie van onze geestelijke „autoriteiten” voortgaat regelmatig „een groote dosis advertenties over het duistere kwakzalversdom in huis te werpen.”

Een fraaie Commissie van Contrôle inderdaad, die in het boetekleed van de vos de passie preekt, onder het mom van bestrijding der kwakzalverij de kleine knoeiers afwijst, maar zich niet waagt aan het weigeren van advertenties over middelen, die te angstwekkend gelijken op de fabriekaten der heeren bij wier gratie de commissie bestaat.

Wat drijft deze heeren hun naam te leenen aan advertenties waarmee ieder weldenkend mensch zich moest schamen in te stemmen?

Zijn zij den tel geheel kwijt? Men zou het meenen, wanneer men het medisch lid der commissie de Heumanische advertenties in bescherming ziet nemen „omdat in de boekjes verschillende goede wenken voorkomen.”

Wat zou dit medisch lid denken van de goede wenk „zorg voor uw gezondheid! Gebruik tijdig den drank van Niblett” (strychine-brucine).

Wij vragen in gemoede: „bestaat deze Commissie nu uit kwakzalvers of niet?” En begrijpt wellicht de K.R.O. (als iedere verstandige redactie in haar brieven steeds schuilgaande achter hare administratie, de Katholieke Radio Gids) dat deze Commissie van Contrôle inderdaad, „door en uit kwakzalvers is samengesteld”? . . . Zoo neen, zij hebbe dan den moed zich nu ook in het publiek te verdedigen. Daarbij behoefte zij ons niets meer te vertellen over de verhouding van redactie en administratie en over de manier, waarop advertenties worden opgenomen. Wij zijn van het ongere non-olet-mechaniek der colportage volkomen op de hoogte

en kennen de techniek der duistere fournisseurs de la Cour op ons durmpje. Zij behoeft ons dus alleen maar uit te leggen, waarom de Commissie van Contrôle door haar „goedkeuring” of „toelaatbaarheid” de kwakzalverij in de pers in bescherming neemt.

Wat wij van de Commissie weten in ons genoeg om met alle kracht te werken aan het afbreken van dit onwaardig gedoe waardoor ook de goedwillende redacties worden misleid. Men behoefte zich er niet voor te schamen wanneer men er door de vroomdoenerij der Commissie is ingevlogen: zelfs een Pinkhof, *) die jaren op de bres stond, is in den val geloopt. Men behoefte alleen maar in te zien, dat een radicale verandering van den toestand noodzakelijk is en dat die slechts door het omverwerpen van de heele Commissie is te bereiken.

Thans zijn er nog vele dagbladen en periodieken, die door niemand over den waren aard van deze Contrôle werden ingelicht en de Commissie maakt van het artikel van Pinkhof een dankbaar gebruik om haar gezag te bevestigen. Maar die zich eerlijk op de hoogte stelden en terstond begrepen, dat zij werden beetgenomen, willen reeds niets meer van de Commissie weten en steken hun licht elders op. Ik weet verschillende bladen (van de grootste tot de eenvoudigste, maar alle geredigeerd door manschen met hersens) die bij den minsten twijfel de zaak per particuliere correspondentie oplossen. Zij zitten te wachten en hebben mij zulks ook geschreven, totdat een werkelijk deskundige en onpartijdige commissie, die vrij staat van deze trust van geneesmiddelfabrikanten, in het leven geroepen zal worden.

Hetgeen dan ook ten spoedigste behoort te geschieden.

HUDDLESTON SLATER.”

Gaarne laten wij hierop het onderstaande volgen, dat ons door den heer Th. A. Blom, de schrijver van het artikel, opgenomen in ons no. van Juni 11., werd toegezonden.

Aan de Commissie van Contrôle op het aanprijzen van geneesmiddelen en geneeswijzen.

Het is in ons dierbaar landje nog dik in orde met het opnemen van kwakzalversadvertenties. Dit blijkt duidelijk bij pogingen tot bestrijding van het bestaande kwaad.

Ik zegde laatst het lidmaatschap K.R.O. op, vanwege de kwakzalversadvertenties in haar lijfblad „de Katholieke Radiogids.” De Vereniging schoof alle schuld van zich, en op het dagblad „de Tijd”, hetwelk voor de advertenties zorgt.

De Tijd, op zijn beurt, heeft mij de contrôle-commissie aangewezen als alleen verantwoordelijk. Terwijl, na mijn aanval op deze commissie, een vroeger artikeltje van collega Pinkhof van stal werd gehaald!

Dit spel heet in goed Hollandsch „Kiekeboe!” Maar al is het een feit, wat Dr. Huddleston Slater destijds schreef: „dat zelfs een Pinkhof, die jaren op de bres stond, er met de contrôle-commissie is ingeloopt,” met Dr. Pinkhof hopen ook wij: „dat de lekenleden der commissie door omgang met de beide deskundigen, meer en meer inzicht zullen verkrijgen in hetgeen behoort te

*) Men leze: Pinkhof. Ned. Tijdschr. v. Geneesk. 22 Maart 1930 blz. 1513. Pinkhof. Ned. Tijdschr. v. Geneesk. 24 Mei 1930. blz. 2686. Huddleston Slater. Ned. Tijdschr. v. Geneesk. 14 Juni 1930. blz. 3048.

worden afgewezen.” (sic) alleen zijn wij van oordeel, dat leden van zoo'n contrôlecommissie dat inzicht juist allang moesten bezitten, en dat zij, als dit ontbreekt, behooren tot de controleurs van den kouden grond.

Met deze niet-deskundige inzichtlooze lekenleden kan ik verder niet debatteeren, maar wil mij even wenden tot de beide deskundige leden, der contrôlecommissie.

Vindt U, mijne Heeren, het niet treurig, maar dan ook gruwelijk, dat men in de Katholieke Illustratie iedere week maar weer, een advertentie lezen kan, door U goedgekeurd, (!) met een middel tegen suikerziekte, leverziekte, nierziekte!? Met medicijnen tegen galsteenen en etterende ooren!? Leest U niet de mededeelingen van 's Rijks Pharmacologisch Instituut? Waarom keurt U dan in 's Hemelsnaam een advertentie voor het vermageringsmiddel „Facil” goed, hetwelk uit Boorzuur bestaat, per os gebruikt moet worden, (Aannemen, twee boorwater!!) dat wellicht de lichamen sloopt, maar zeker de beuzen verslankelijkt?! En voor Abdijroop, tegen bronchitis, asthma, kinkhoest, dat dik suikerwater is tegen oplichtersprijs! En voor nog zooveel andere als bedrog bekend staande middelen?

U is in minderheid voorzeker. En als het opstemmen aankomt, verliest U het van Uw inzichtlooze leken-collega's En als het op strijden aankomt, legt U het af tegen de machtige krantendirecties die tenslotte lak aan U en Uwe deskundigheid kunnen hebben. Maar juist achter Uwe deskundigheid verschuilt men zich, en van Uwe bestrijding der kwakzalverij komt niets en niets terecht!

Zeker het is mij bekend dat de contrôlecommissie veel afkeurt. Advertenties van miskraamopwekkende middelen bijvoorbeeld; doch deze hebben al, ook zonder Uwe commissie, geen kans in R.K. Christelijke en vele andere bladen, en zijn bovendien bij de Wet verboden.

Verder worden nog annonces geweigerd met middelen tegen kanker en tuberculose, wat ik niet begrijp; want waarom geeft U dezen geen kans om opgelicht en bedrogen te worden, en wel de lever- en nierzieken, galsteen- en reumatieklidders?! Dat is inconsequent.

Intusschen zullen wij er met taaiheid op blijven wijzen, dat de huidige contrôlecommissie, een onding is geen vleesch en geen visch, waarvoor men slechts de vrome wensch van Multatuli koesteren mag: „Stik in je advertenties, en verdwijn.” Wij zullen, met behulp ook van onze organisaties, vrij modern ingericht dus, blijven strijden voor wettelijke regeling, voor dwingende macht, voor onafhankelijkheid vooral, van een nieuw Instituut, dat werkelijk alle oplichters-annonces durft en kan weren. Dan eerst zal niet enkel de watengietende melkboer zwaar veroordeeld worden, maar ook de directie, die kwakzalvers met dagbladkolommen ter zijde staat .... voor eigen voordeel, tot nadeel der eenvoudigen van geest onder de lezers. En zal onze hooggeachte collega Dr. Pinkhof zich met ons oprecht verheugen over den zevenmijlsstap in de goede richting, hoe hoogstaand de tegenwoordige pseudo-contrôlecommissie hem (en dit nu eens terecht) ook vinden moge.

TH. A. BLOM,
Arts te Wehl. (Geld.)

't Bovenstaande was door mij reeds verzonden, toen ik een brief ontving van iemand die zijn naam niet in het openbaar genoemd wil zien, met de vragen:

1e. Weet u, dat de Contrôlcommissie door de „Geneesmiddelen” fabrikanen in het leven is geroepen? In den tijd dat voor hen een goed Wetsontwerp dreigde?

2e. Is U bekend dat den leden dezer commissie voor hun vergadering in den Haag, behalve reis- en verblijfkosten, nog telkens ieder f 75.— worden uitgekeerd?

3e. Begriipt U nu, dat niet alle kwakzalversanonces afgekeurd kunnen worden?! Voor wat, hoort wat!!

Als het onder „2e” genoemde waar is, dan begrijp ik waarom heden, vijftig jaren na het oprichten van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, de contrôlcommissie „deze materie zoo slecht behandelt.” B.

BERICHTEN.

Volksgezondheid.

Verschenen is No. 6 der Verslagen en Mededeelingen betreffende de Volksgezondheid over Juni 1931. Wij ontleenen daaraan een mededeeling van het Medisch Tucht-College te Amsterdam, die, onder de rubriek **Rechtszaken** is opgenomen.

Mededeelingen van verschillenden aard

Zwendel met Abortiva.

Onze redacteur is zeer kieskeurig met het opnemen van mededeelingen over z.g. geneesmiddelen ter bestrijding van geslachtsziekten en vruchtafdrijving en wil deze daarom liever niet in ons blad behandelen.

Het Maandblad moet door iedereen, jong en oud, gelezen kunnen worden.

Hij wil echter een uitzondering maken voor het volgende:

Naar aanleiding van ernstige ziektegevallen na het gebruik van „Apiol” werden een aantal abortiva onderzocht en bleek het, dat voor dat doel onwerkzame middelen tegen grof geld aan de angstige patiënten worden verkocht.

Een veel gebruikte methode is, dat eerst een geneesmiddel wordt verkocht voor een betrekkelijk matigen prijs, na eenigen tijd een ander voor hooger bedrag, daarna weer een ander voor nog meer geld, zoodat het geen zeldzaamheid is, dat voor zoo'n serie middelen f 80.— tot f 100.— wordt betaald terwijl geen resultaten volgen.

In een winkel werden behalve de Apiol, of op Apiolgelijkende stoffen bevattende mengsels, de volgende middelen gevonden; prijs en resultaat van het onderzoek waren:

Mimosa droppels 30 c.M³. van een oplossing van 6.3% aloëextract in water. prijs f 7.50.

Menstruatie droppels du Docteur Ellesie 20 c.M³. van een waterig aftreksel van kruidnagelen. prijs f 15.00.

Secours aux Femmes du Dr. Lesage 30 c.M³. van een ± 25% gecarameliseerde Suikeroplossing — gearomatiseerd met vluchtige stoffen, vermoedelijk saffraan, kaneel, nootmuskaat. prijs f 10.—

Capsules van Dr. Labrosky, roode gecandeerde, slecht oplosbare, slechte Blandsche pillen. prijs f 10.—

Mensis droppels. Volksmagazijn Malthus; 15 c.M³. vloeibaar Kinaextract. prijs f 15.00.

Remedy for Irregularities and Suppressions. Extra Strong Dr. F. Ellyson. 30 c.M³. van een 25% suikeroplossing gearomatiseerd met kruidnagelolie. prijs f 15.00.

We zien hier, een speculeeren op den angst der patiënten, een speculatie die veel lijkt op afzetterij.

N. KEULEMANS

In aansluiting aan het bovenstaande, ontleenen wij aan het **Pharm. Weekblad** het volgende: In het **Alg. Handelsblad** van 30 Juni l.l. geeft Prof. L. K. Wolff te Utrecht een beschouwing over „Het gebruik van abortiva” en vraagt een snel ingrijpen der regeering. De kern van het betoog is neergelegd in het volgende voorstel:

„De wet eische n.l., dat op de specialité aangegeven staat, wat ze bevat. Men schendt op deze wijze geen geheim: de chemische en pharmacapeutische analyse is tegenwoordig ver genoeg gevorderd, om de samenstelling van welhaast ieder geneesmiddel te onderzoeken en het middel zelve na te maken. Daar men indien de naam is gedeponeerd, het nagemaakte middel nooit onder denzelfden naam kan verkoopen, zonder met de strafwet in botsing te komen, is de fabrikant van een goed en bonafide middel voldoende beschermd. Toch moet daarnaast nog wel eenige restrictie worden uitgeoefend: de wet eische tevens, dat de toelating van het middel van de goedkeuring van de raad van deskundigen worde afhankelijk gesteld; zij verlange verder, dat de op het etiket vermelde samenstelling met de werkelijke overeenkomt. In Frankrijk heeft men n.l. vaak op het etiket een onware samenstelling vermeld.”

De Dokter in Huis en Jongbreurs Kruikenwater.

„De Kwakzalver in huis” zoo bestempelde het welwillende lid onzer Vereeniging het blaadje, dat hij ons toezond en ongelijk kunnen we hem niet geven.

Het blaadje, tevens aangewezen als „Populair Tijdschrift voor de Volksgezondheid” (Uitgave La Rivière en Voorhoeve — Zwolle), waarvan wij den 12en jaargang, No. 6, onder de oogen kregen, is grotendeels gevuld met advertenties van geneesmiddelen, waarin z.g. homoeopathische een voornamen plaats innemen.

Dit zou voor ons geen aanleiding zijn om met de benaming „de kwakzalver in huis” mee te gaan, ware het niet, dat wij in het bedoelde blaadje o.a. aanbevelingen aantreffen van **Boom's Maagpoeder**, van de toestellen van **S. Wijnberg** en van een middel, waarvan wij dachten dat het reeds lang vergeten was, omdat wij de aankondiging in langen tijd niet gezien hadden.

De aanbeveling luidde aldus:

„Aan den stroom van Attesten van genezen patiënten door kruikenwater van P. C. Jongebreur te Ouderkerk a.d. IJssel worden steeds nieuwe toegevoegd. Getuigt onderstaand schrijven:

Mijne heeren!

Door de wonderbaarlijke genezing van mijn ziekte, z.g. beeneter aan mijn rechterarm, voel ik mij verplicht, U deze dankbetuiging te zenden. Na geopereerd en door verschillende specialisten behandeld te zijn, welke het behoud van mijn arm opgaven, kreeg ik den raad Kruikenwater van P. C. Jongebreur te gebruiken, welk goetkoop middel mij direct baatte en waardoor ik nu radicaal genezen ben, mijn arm behouden heb, en weer normaal kan gebruiken. Tevens is mij gebleken dat dit bloedzuiverend middel uitstekend is voor klierstof en infectie bij twee mijner kinderen ondervonden, waarom ik het hen nog voort-

durend toedien. Gaarne kunt U van dit attest gebruik maken, daar ik vol lof ben over dit geneesmiddel.

Hoogachtend,

(w.g.) J. BIK Gz.

Gouda, 18 October 1930.

Zwarteweg 972B.”

Wij herinnerden ons, dit water reeds vroeger besproken te hebben en jawel, dit was het geval in het Mei-no. van 1924. Het lijkt ons gewenscht op deze zaak, in 't kort terug te komen. Naar aanleiding van het verzoek van een medicus, die waargenomen had, dat het **kruikjeswater** langer dan een jaar **zonder succes** werd aangewend bij een jongen, lijdende aan wervel t.b.c. met multiple fistels (de jongen was toen stervende) werd door den heer **Keulemans** een onderzoek ingesteld.

De kruik droeg tot opschrift:

„Kruikenwater van P. C. Jongebreur te Ouderkerk a.d. IJssel. Uitmuntend Geneesmiddel tegen Beentuberculose, Klier- en Huidziekten e.a. Prijs per 1 L. kruik f 1.— Alleen echt met het lakstempel P. C. J.

Gebruiksaanwijzing: Volwassenen 4 × daags 2 eetlepels; kinderen de helft.”

Het was wel noodig, dat de echtheid van den inhoud der kruik door het lakstempel gewaarborgd werd want, bij het onderzoek, bleek het, dat die inhoud uit niets anders bestond dan uit gewoon **kalkwater**, van de sterkte der Nederlandsche Pharmacopee, zoals dit in elke apotheek te verkrijgen is. Geen wonder derhalve, dat de geachte schrijver er geen resultaten van heeft gezien maar hoogst treurig, dat een dergelijk, zeer bekend middel, met zoo'n vrouwenwekkende aanbeveling wordt aangekondigd.

Het is schandelijk en wie weet hoevelen, door de hoopgevende reclame aangemoedigd, den juistentijd hebben laten voorbijgaan waarop doelmatig aangewende hulp nog baat had kunnen brengen.

RECHTSZAKEN.

MEDISCH TUCHTCOLLEGE TE A'DAM.

Zitting van 23 Februari 1931.

Het College, enz.;

Gezien een klacht, op 25 December 1930 ingediend door A., luidende:

„Hierbij heb ik de eer bij U een klacht in te dienen tegen den arts B., wonende te Z., op grond van de overweging, dat hij:

„1e. door het onderteekenen eener advertentie, die geregeld verschijnt in .....; en

„2e. door zijn medewerking te verleenen aan het bedrijf van C., die niet bevoegd is tot de uitoefening der geneeskunst.

zich schuldig maakt aan handelingen, die het vertrouwen in den stand der geneeskundigen ondermijnen.”;

Gehoord enz.;

Gelet enz.;

Overwegende:

Bij het onderzoek ter terechtzitting zijn de volgende feiten komen vast te staan. In het jaar van 1930 is B. overeengekomen met C. — die ook destijds niet bevoegd was tot de uitoefening der geneeskunst, doch meende over magnetische kracht te beschikken, die hem in staat zou stellen werkzaam te zijn tot genezing van zieken, waartoe hij de medewerking van een medicus zocht —, dat hij dezen in staat zou stellen te Y. patiënten, die zich tot hem zouden wenden, voor zoover deze patiënten naar zijn,

B.'s meening niet ongewenscht zou zijn, met magnetisme te behandelen. Volgens B.'s eigen verklaring was hij, toen hij deze overeenkomst aanging, niet overtuigd van de nuttige werking van het magnetisme, maar wilde hij eens weten, of er inderdaad geneeskrachtige werking mee te bereiken was. B. vond goed dat C. in een Y.'s blad een advertentie zou plaatsen, om patiënten te verkrijgen. in het ... blad van ... is, door C. aangeboden, deze advertentie verschenen:

„Er is naast God genezing voor U. Kruiden en magnetisme is een gave van God, waarvoor wij Hem niet genoeg kunnen danken. Nier- en Galsteen in zesendertig dagen weg. Verder kruiden voor alle ziekten. Vele bewijzen van dank ter inzage. Brengt uw urine mede. Te spreken ..... C., B., arts.”

B. heeft, toen hem deze advertentie in het blad getoond werd, bezwaar gemaakt tegen de onderteekening met zijn naam en tegen het gebruiken van Gods naam. Er hebben zich op de aangekondigde spreekuren patiënten aangemeld wier urine tegen betaling van f 2.— door B., te diens huize in Z., onderzocht werd. Zoo noodig werden patiënten ook onderzocht door B. en wel, tenzij zij dit blijkbaar liever niet hadden, in tegenwoordigheid van C. De patiënten, die naar zijn oordeel daarvoor in aanmerking kwamen, werden door B. met opgave van hun ziekte of kwaal en een voorschrift omtrent het aantal keeren, dat zij gemagnetiseerd moesten worden, zonder meer daartoe aan C. toevertrouwd. In hoofdzaak geschiedde dit met patiënten, die pijn hadden.:

O. Dat op grond hiervan aan B. niet met grond verweten kan worden zijn onderteekening van de in de klacht genoemde advertentie, maar dat wel is komen vast te staan zijn medewerking aan het bedrijf van C., tot welke medewerking ook behoort de machtiging aan C. om een advertentie te plaatsen, ten einde patiënten te trekken op hun gemeenschappelijk spreekuur;

O. dat B., door op de wijze als voorschreven zijn medewerking aan het bedrijf van C. te verleen, zich schuldig heeft gemaakt aan handelingen, die het vertrouwen in den stand der geneeskundigen ondermijnen;

O. toch dat B. op deze wijze met zijn medische verantwoordelijkheid gedekt heeft het bedrijf van een magnetiseur, nog wel zonder van de door dezen beweerd genezende kracht van hem volgens zijn zeggen ter beschikking staande magnetisme overtuigd te zijn, en dat het gevaar bestaat, dat daardoor patiënten, die de hulp van een geneeskundige noodig hebben, daarvan althans vooralsnog verstoken blijven;

O. dat dienstengevolge op B. moet worden toegepast de maatregel van waarschuwing;

O. dat deze beslissing met het oog op haar be-

lang voor bekendmaking in aanmerking komt;

Beslist, dat op B. voornoemd toegepast wordt de maatregel van waarschuwing;

Beveelt, enz.

W. v. h. R. No. 12280

Een „Natuurkundig Geneesheer” voor de rechtbank.

H. F. K. P., 41 jaar, wonende te Nijmegen, vroeger reiziger en kantoorbediende, thans verkoper van patentgeneesmiddelen zooals hij zegt, was door den kantonrechter te Nijmegen veroordeeld wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Hij is veroordeeld tot één geldboete van f 100.— en twee geldboetes van f 300.—. Hij is van dit vonnis in hooger beroep gekomen en stond thans voor de Arnhemse Rechtbank terecht.

Verdachte beweert, dat hij alleen maar geneesmiddelen verkoopt.

Pres.: U hebt nog veel meer gedaan. Voor uw huis hebt u een bord staan dat u natuurkundig geneesheer bent.

Verdachte: Niet geneesheer maar „genezer.”

Pres.: Nu ja, dat is hetzelfde. Maar de menschen kwamen in den waan dat u geneesheer was.

Een jongedame uit Haren (N.-Br.) verklaart dat verdachte in hare woning kwam en haar zuster, die aan zenuwtoevallen leed, heeft behandeld en een poeder had voorgeschreven, waarvoor hij f 12.— liet betalen. Ook is getuige's zuster herhaaldelijk op het spreekuur van verdachte gekomen.

De volgende getuige is de jonge dame, die door verdachte werd behandeld. Zij heeft aan verdachte f 12.— betaald en ontving een fleschje met poeders.

Pres. tot verdachte: U hebt getuige behandeld.

Verdachte: Ja, gemagnetiseerd.

Pres.: Ik zal er maar niet dieper op ingaan, want dan komt er nog veel meer los. Wij weten er nog veel meer van. Het is schandelijk wat u gedaan hebt. U noemt het magnetiseeren, maar wij noemen dat anders.

Verdachte: Ik ontken dat ik datgene gedaan heb wat u mij verwijt.

Pres.: U meent als vroegere kantoorbediende en reiziger het recht te hebben iemand te magnetiseeren. Een andere getuige legt dezelfde verklaringen af als de vorige getuige. Ook zij is door verdachte op onbehoorlijke wijze behandeld.

Pres. tot verdachte: U moogt de menschen zelf niet behandelen. U moet ze naar een geneesneer sturen.

Inspecteur B. te Nijmegen verklaart dat op het spreekuur van verdachte verschillende personen kwamen.

De Officier van Justitie, mr. Lasonder, kan zich indenken, dat de behandeling van personen door verdachte ernstige gevolgen zou kunnen hebben. Spr. eischt bevestiging van het in eersten aanleg gewezen vonnis.

Verdachte zegt dat hij niet weet, waar hij het van betalen moet.

Pres.: Dan gaat u de vervangende hechtenis maar uitzitten.

Verdachte: Ik heb verschillende menschen genezen.

Pres.: De menschen die wij als getuige gehoord hebben, vonden niets geen baat bij u. En als u dan zoo bekwaam bent, moet u zien dat u doctor honoris causa wordt. Maar zonder dat u geneesheer is, mag u geen menschen in behandeling nemen.

In de volgende zaak moet als verdachte terecht staan de zoogenaamde „dokter V.” te Nijmegen. Hij is ook tot verschillende hooge geldboetes veroordeeld in verband met het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

Verdachte was niet verschenen.

Verschillende getuigen die door verdachte waren behandeld, werden als getuige gehoord. O.a. had verdachte een verstuikte pols van een der patiënten met hoogtezon behandeld.

Pres.: Ik heb nog nooit gehoord, dat je met hoogtezon een verstuikte pols kunt genezen.

Als getuige werd voorts gehoord inspecteur B. uit Nijmegen.

Pres.: Verdachte beweert dat hij anderhalf jaar was werkzaam geweest in Verviers en van een dokter aldaar een brevet van bekwaamheid had gekregen. Dat is onderzocht en daarbij bleek, dat verdachte drie weken als infirmier in Verviers was werkzaam geweest, maar daar weggejaagd was, omdat hij niet voor zijn taak berekend was.

De Officier van Justitie, mr. Lasonder, eischte bevestiging van het in eersten aanleg gewezen vonnis.

CORRESPONDENTIE.

W. H. B. te V. en Dr. J. F. M. V. v. H. te Z. Dank. Het Feuilleton, door eerstgenoemde ingezonden, verschijnt in het volgend no.

A. J. te E. In de **Thé Franklin** werden door den heer **Keulemans** gevonden: **Sennabladden, graswortel, pepermuntbladen, melissakruid, anijs-, koriander-, venkel- en komijnvruchten.** De op de doos vermelde herba Hysopii en fol. Chelos. glabrae konden niet worden aangetoond. Omtrent de werking van dit mengsel, moet uw arts oordeelen; wij geven geen geneeskundig advies.

De voorwaarden voor het abonnement op het Maandblad zijn vermeld aan het hoofd van dit blad.

In dank ontvangen No. 4 van Tegen de Tuberculose, Het Geill. Zondagsblad van Wieringsbladen en de brochure van Dr. F. Delhez „Geachte Collega!”

SLECHTHOORENDEN

Het Centraal Magazijn

der Vereniging tot behartiging der belangen van Slechthoorenden, te Soest heeft alle goede mechanische en electrische hoorapparaten, die in den handel zijn, in voorraad geeft inlichtingen over kwakzalversadvertenties en heeft ter waarschuwing veel kwakzalverstuig bijeen.

Tevens bureau van advies op all-relei gebied, voor slechthoorenden.

Adres: Mej. TINE MARCUS,

2e Secretaresse der Vereniging,

Middelwijkstraat (Rijksstraatweg) 21 Soest.

K 2

VACANT

K 1

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN, volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor DE VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931). PRIJS voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-leden f 1.50 franco per post f 1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningmeester N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam.

K

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, te Amsterdam, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's-Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij Kantongerecht te Leiden; Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; L. H. OBDAM, Journalist te Alkmaar; MeJ. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef van den Militairen Pharmaceutischen Dienst te 's Gravenhage; G. E. WINDEMULLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26 Amsterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: DE DORDRECHTSCHHE DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht, Telefoon Nos. 66 en 67. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Deletor Genezing der tering. Mededeelingen van verschillende aard: Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

Uit de Pers: Regelen betreffende de uitoefening van de artsensij-bereidkunst. — Nicotien en Anti-Nicotine Fluide; Bonicot.

Rechtszaken: J. J. Peeck. — De oude heer Haverhoek. — Duitscher voor kantongerecht te Venlo. — „Oog-specialist” te Breda. — Een zonderling „Geneesheer”. — Natuurgeneeskundige.

Correspondentie. Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden traden toe:

R. H. Prins, Arts, Giethoorn.
A. J. v. Reeuwijk, Arts, Amsterdam.
A. Sonnega, Apotheker, Brielle.

De secretaris-penningsmeester.

N. KEULEMANS.

DELETOR.

Genezing der tering.

Naar aanleiding van een tot ons gerichte vraag van een arts, kwamen wij in kennis met het hierboven genoemde middel van L. J. Hemmes te Hillegersberg, een oude doch geenszins goede bekende (*) Deletor wordt ingeleid door een brochure getiteld: „Teringlijders wordt genezing aangeboden”, waarin vele algemeen bekende zaken, sommige zeer overdreven, omtrent het ontstaan van — en de besmetting door tering worden behandeld. Het lust ons niet daarop verder in te gaan; de lezer zal echter zelf wel begrijpen, waar het om te doen is, wanneer wij slechts het slot van de brochure (6 blz. groot) citeeren:

„Is door geneesmiddelen tering te genezen? Zoolang die ziekte bestaat, is zij met alle mogelijke middelen bestreden. Doch steeds tevergeefs, en zeer natuurlijk; want de ziekmakende oorzaak, de bacil, was niet bekend, en bij gevolg niet te bestrijden, nog veel minder te vernietigen.

(*) Verscheidene malen hebben wij ons met dezen man bezig gehouden. In de laatste tien jaren o.a. in de Maandbladen van Nov. 1922, Oct. 27, September en Nov. 28, Juni 29, en October 1930.

Maar nu de bacil wel bekend is, zijn er nu nog geen geneesmiddelen gevonden om die te doden en de aan die ziekte lijdenden te genezen?

Volgens de wetenschap in het algemeen niet, maar volgens een veeljarige ervaring, meen ik belijst te mogen aannemen, dat de tering te genezen is; waarvan ook bewijzen zijn.

Tot wie moet men zich dan wenden?

Tot ondergeteekende, die daartoe consult verleent: L. J. Hemmes, Straatweg 5, Hillegersberg, Telefoon 40161.

En nu het middel.

In een flacon Deletor inhoudende circa 200 C.c. van een bruinachtige troebele vloeistof (kosten f 4.—) vond de heer N. Keulemans: Levertraan, petroleum, rietsuiker, kreosoot, ijzerverbinding (misschien staalpoeder) en een niet nader te bepalen plantenpoeder.

Van dit mengsel, moet, na omschudden, 3 maal daags een theelepel met een lepel melk worden genomen en wel nauwkeurig, want — in 't belang van den lijder of van den fabrikant? — wordt de raad gegeven: „Slechts een geregeld gebruik is nuttig!”

Om zeker te zijn het juiste middel te krijgen wordt bij de flacon nog gevoegd de volgende:

„Waarschuwing! Daar ons herhaaldelijk gebleken is dat bij nabestelling van dit praeparat door den drogist een ander merk geleverd wordt, verzoeken wij beleefd vooral te letten op den naam „Hemmes”, daar wij voor andere merken niet kunnen instaan! Men eische dus steeds van zijn apotheker of drogist „Hemmes” geneesmiddelen!”

Zijn er dan nog andere merken?

Wij verwijzen ter beantwoording dezer vraag naar het door den Heer Abrahams samengestelde boekje „De Kwakzalversmiddelen enz. (het z.g. roode boekje) tweede druk en wel naar de bladzijden 15—23, waaruit de lezers kunnen zien, dat van Gelder's teringdrank, het middel van Eilers, Senka's tuberculosemiddel en Tuberculine Postema ongeveer in samenstelling overeenkomen met Deletor.

Wat in dit boekje, in 't algemeen gezegd wordt over teringmiddelen geldt o.i. ook hier:

„Het is onverstandig bij hardnekkige hoest allerlei middeltjes te slikken maar heel gevaarlijk wordt deze liefhebberij, wanneer werkelijk tering bestaat.”

Ten slotte nog een enkele opmerking: Op de flacon Deletor bevindt zich het opschrift:

„Wettig gedeponeerd handelsmerk” alsof dit met den aard van het middel iets heeft uit te staan. Herhaalde malen hebben wij geschreven, dat dit niet het geval is.

Mededeelingen van verschillende aard

Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch Onderzoek (*)

ONTVETTINGSMIDDEL.

Het middel is afkomstig van een magnetiseur uit den Haag (van Ombergen) die het als ontvettingsmiddel afleverde.

Prijs: zakje inhoudende 40 g. f 2.—

Uitkomsten van het onderzoek: Ingezonden is een zakje inhoudende gedeeltelijk verweerde kristallen.

Aangetoond werden: natrium en sulfaat.

Na zwak verhitten blijft er 45 pct. rest achter.

De inhoud van het zakje bestaat dus uit gedeeltelijk verweerd gekristalliseerd natriumsulfaat (Glauberzout).

BRIXOL.

Desinfectiepastilles.

Fabrikaat: Brixol, Egelantiersgracht, Amsterdam.

Samenstelling: Niet vermeld.

Uitkomsten van het onderzoek: Witte tabletjes van 200 mg. per stuk. Zij zijn sterk geparformeerd en rieken verder prikkelend naar formaldehyde.

De tabletten geven ongeveer 70 pct. asch; daarvan is ongeveer 5 pct. talk en 65 pct. natriumcarbonaat. De rest van de tabletten bestaat uit paraformaldehyde.

ZALF.

afkomstig van Wienhoven te Broekhuizenvoort (Limburg).

Samenstelling: Niet vermeld.

Uitkomsten van het onderzoek: Roodbruine, stijve zalf, die naar lijnolieverf riekt.

Verder is pl.m. 4 pct. van een met kalium en

(*) Tot ons leedwezen waren wij geruimen tijd, door plaatsgebrek, verhinderd deze mededeelingen op te nemen. Wij hopen nu deze geregeld te kunnen vervolgen maar dan, alhoewel noode, in veel beknopter vorm. Red.

natrium bereide zeep (vermoedelijk lijnoliezeep), eenig zetmeel en deelen van planten, die niet nader geïdentificeerd konden worden, aanwezig. Bovendien werd de aanwezigheid van ongeveer 5 pct. water vastgesteld.

De zelf bestaat in hoofdzaak uit een mengsel van loodoxyde en reuzel, waarin wat zachte zeep, zetmeel en plantenpoeder aanwezig zijn.

STEENPUISTPILLEN.

Fabrikaat: Leeuwenapotheek, Nieuwendijk, Amsterdam.

Samenstelling: Niet vermeld.

Uitkomsten van het onderzoek: Zwart gekleurde pillen die naar biërgist rieken en die ongeveer 180 mg. per stuk wegen.

Microscopisch zijn gistcellen en zetmeel waarneembaar.

Er werden geen andere werkzame bestanddeelen aangetroffen.

Vermoedelijk werd gistextract gebruikt.

SARGOL.

Fabrikaat: Sargol Co. Ltd., Londen.

Samenstelling volgens den fabrikant: Hypophosphis calc. 0.03, Hypophosphis kalic. 0.02, Hypophosphis natr. 0.02, Phosphas zinci 0.003, excipiens 0.13, Saccharum 0.20, Talcum 0.15 en Carminum 0.02.

Reclame: Het beste middel om van zwakke en ondervoede personen de constitutie te versterken en de lijders aan bleekzucht en bloedarmoede, zoowel als de zenuwzwakke patiënten, hun kracht te doen herwinnen. . . . enz.

Uitkomsten van het onderzoek: Rose gecandeerde tabletten, die pl.m. 480 mg. wegen.

Na verwijdering der candeerlaag blijven bruin gekleurde tabletjes van ongeveer 200 mg. gewicht achter.

Microscopisch is in het poeder der tabletten zetmeel en talk te herkennen.

Bij verbranden van het poeder vormt zich phosphorwaterstof.

Bij optelling van de door den fabrikant opgegevene bestanddeelen, komt men tot een totaal gewicht van 573 mg. per tablet, terwijl zij, met de omhulling, slechts pl.m. 480 mg. weegt.

DARMOL-HAEMORRHOÏDAL-ZETPILLEN

Importeur: Apotheek „T rooie kruis”, firma W. P. Meijer, Bussum.

Samenstelling volgens etiket: Zinkoxyde, Resorcine, Extr. Bellad., Bism.oxyjod.

Darmol-haemorrhoidal-zetpillen bevatten als werkzaam bestanddeel naast zinkoxyde een bismuthpreparaat, dat echter slechts voor een klein gedeelte uit het op het etiket vermelde en door zijn intensief roode kleur gekenmerkte bismuthoxyjodide bestaat. De samenstelling komt in elk geval niet met de opgave overeen.

GABY.

Reclame: Gelatinous Grains. The perfect food.

Importeur: Apotheek „T rooie kruis”, firma 44b, Rotterdam.

Fabrikant: Soc. An. Produzione Paste Alimentari. Cantaluppi-Como (Italië.)

Zou de meest voedzame bestanddeelen van tarwe en tapioca bevatten. Rijk aan vitamine, organisch gebonden phosphor en calcium, en zeer gemakkelijk assimileerbaar zijn.

Uitkomsten van het onderzoek: Gaby bestaat uit een mengsel van Manihot (Cassave)- en tarwezetmeel.

DRANKJE

tegen psoriasis, afgegeven door een kwakzalver en ingezonden, daar patiënt ging lijden aan heftige diarrhoe.

Uitkomsten van het onderzoek: Heldere, kleurloze, naar lavendelolie riekende en zwak alkalisch reagerende vloeistof, die de reacties van Liquor arsenicalis Fowleri geeft.

Bij waardebeoordeling werd 0.975 pct. As_2O_3 gevonden, dus ongeveer overeenkomende met het verlangde gehalte van 1 pct. der pharmacopee.

MIDDEL TEGEN HUIDINFECTIE.

Inzender zag van dit middel bij een niet geheel opgehelderde etterende aandoening goede resultaten.

Uitkomsten van het onderzoek: Het ingezonden fleschje bevat ongeveer 10 cm³. zwak troebele vloeistof. Deze vloeistof riekt zwak aromatisch en reageert zuur op lakmoes.

Aangetoond werden: lood en azijnzuur. Alcohol kon niet aangetoond worden.

Het is dus een loodacetaatoplossing en wel ter sterkte van ongeveer 9.5 pct.

KRUIDEN TEGEN SUIKERZIEKTE.

De kruiden zijn afkomstig van een kwakzalver te Bladel.

Ze moeten als thee geruikt worden, terwijl tevens een bepaald diët, o.a. koolhydraatbeperking, gevolgd moet worden.

Uitkomsten van het onderzoek:

De kruiden bestaan uit het geheele kruid van Polygonum aviculare L. Dit kruid werd reeds meer ingezonden als middel tegen diabetes, zie o.a. Mededeelingen no. 8, blz. 103.

In Mededeelingen 9, blz. 18, worden de uitkomsten van een klinisch onderzoek door Dr. J. Broekmeijer, over de vraag: „varkensgras als anti-diabeticum”, vermeld.

Deze onderzoeker concludeert als volgt:

„in de meeste gevallen ziet men het gehalte van de urinesuiker dalen, de suikerreactie minder sterk worden, in verband met de verhoogde diurese; dit nu is voor de beoordeeling van den toestand van den patiënt niet van belang, immers de verdeling over grooter of kleiner urinehoeveelheid is ook te bereiken door drinken van grooter of kleiner hoeveelheid water”.

L. van Itallie (Meded. 8, blz. 103), vond een betrekkelijk aanzienlijk gehalte aan salpeter, en acht daardoor bevordering der diurese mogelijk.

Dit verschijnsel heeft er waarschijnlijk toe geleid, te meenen dat varkensgras een gunstige invloed op diabetes zou hebben.

KRUIDEN TEGEN SUIKERZIEKTE.

De kruiden zijn afkomstig van een drogisterij te Amsterdam.

Ze werden verstrekt als middel tegen diabetes.

Gebruik: als aftreksel een zakje vol op 1 Liter water.

Ingezonden is een zakje, inhoudende 10 gram van een grof gesneden kruidenmengsel, dat in hoofdzaak bleek te bevatten:

Gezegende distelkruid (Cnicus benedictus L.), bladeren van het kleine hoefblad (Tussilago Farfara L.), notebaren (Juglans regia) en bloemhoofdjes van duizendblad (Achillea Millefolium L.), benevens enkele verontreinigingen.

INDISCHE KRUIDEN TEGEN SUIKERZIEKTE.

Fabrikant: Firma Baboe Aisah van 1892. Hoofdkantoor Djocja. Hoofdepot voor Holland, Amstelveen.

Uitkomsten van het onderzoek:

De kruiden bestaan uit een fijn gesneden mengsel van den bast van Alstonia scholaris R. Br. (cortex Dita), en van de bladeren van Orthosiphon stamineus Benth.

Mevrouw Kloppenburg in „Indische planten en haar geneeskracht”, vermeldt, dat de bast van Alstonia scholaris (Poelai, Kajoe gaboos) in mid-den Java een reputatie geniet als middel tegen suikerziekte.

In het Pharmaceut. Tijdschrift voor Nederl. Indië 1927, blz. 300, bespreekt van Giffen de quaestie van de doelmatigheid van Alstonia scholaris als middel tegen suikerziekte en vermeldt de hem medegedeelde gunstige resultaten, bereikt door toediening van pillen met een extract uit den bast van Alstonia scholaris bij patiënten met diabetes.

Orthosiphon stam. (Koemis koetjing, Remoek djoeng) is een ook buiten Ned.-Indië veel gebruikt diureticum bij zieken der urinewegen.

(Wordt vervolgd.)

UIT DE PERS.

Regelen betreffende de uitoefening van de artsenijsbereidkunst.

Ingediend is een wetsontwerp houdende regelen betreffende de uitoefening van de artsenijsbereidkunst.

Aan de **N. Rott. Ct.** van 14 Aug., ontleenen wij daaromtrent, voorzoover het **onze** zaak betreft, het volgende:

In de memorie van toelichting schrijft de minister van arbeid, handel en nijverheid, dat sedert de dagteekening van de bestaande wet op de uitoefening van de artsenijsbereidkunst het apothekersbedrijf, vooral in de latere jaren, zoo veel verandering heeft ondergaan, dat de tegenwoordige regeling geheel onvoldoende is geworden. Ook heeft het feit dat in de huidige wet elke omschrijving, zoowel van het begrip geneesmiddel als van het begrip artsenijs ontbreekt, voortdurend tot moeilijkheden aanleiding gegeven.

Met name echter heeft de positie van den apotheker in den loop der tijden verandering ondergaan, doordat het artsenijsbedrijf is geïndustrialiseerd.

De vraag zou kunnen rijzen of in verband hiermede nog wel aan een bijzondere wettelijke regeling van de positie van den apotheker behoefte bestaat. Deze vraag moet naar de meening van den minister zonder eenige aarzeling bevestigend worden beantwoord. Vooreerst is de omvang der industrialisatie beperkt. Steeds moeten er nog een groot aantal artsenijs worden gereed gemaakt, welke niet in het industrialisatieproces zijn betrokken. Bovendien vervult de apotheker in het praktische leven bij de geneesmiddelenvoorziening een controleerende taak, waardoor hij ertoe kan bijdragen ernstige onheilen te voorkomen. Gedacht wordt hierbij aan art. 17 van het wetsontwerp, dat vergissingen, bij het schrijven van een recept gemaakt, veelal aan het licht zal doen komen.

Gelijk reeds werd opgemerkt, worden tal van geneesmiddelen niet meer door den apotheker zelf bereid, maar hem door een fabrikant toegezonden in een gesloten dikwijls verzegelde verpakking, terwijl het publiek die artikelen in ongeschonden verpakking wenscht te ontvangen. Wat men van den apotheker in een dergelijk geval onvoorwaardelijk kan verlangen is dit, dat hij voor een deugdelijke bewaring en een deugdelijke aflevering zorg draagt. Maar voor de deugdelijkheid der bereiding behoeft hij niet in alle gevallen verantwoordelijk te worden gesteld. De apotheker moet van die verantwoordelijkheid zijn bevrijd wanneer hij heeft betrokken geneesmiddelen, die zijn bereid of onderzocht en deug-

delijk bevonden door een Rijks- of daarmee gelijkgestelde inrichting.

Deze thans geldende regeling, aangevende welke geneesmiddelen ook door anderen dan door apothekers worden verkocht, vindt geen verdedigers meer. De bezwaren tegen de, als uitvloeisel van art. 30 der wet tot stand gekomen lijst C., hebben daarvoor te duidelijk gesproken. Wil men thans een goeden grondslag leggen voor een nieuwe regeling, dan zal men zonder meer moeten aangeven, welke geneesmiddelen en artsenijen ook door niet-apothekers mogen worden verkocht. Art. 2 van het ontwerp geeft een zoodanige regeling. De industrialisatie, die in de pharmacie heeft plaats gevonden, moet ertoe leiden, het monopolie van den apotheker binnen ietwat engere grenzen te beperken.

De artikelen, waarvan de verkoop aldus niet aan den apotheker is voorbehouden, zullen in vele gevallen o.a. door den drogist worden verhandeld. Een wettelijke regeling van de positie van den drogist is niet gewenscht. Er is geen reden, hier ter wille van een goede geneesmiddelenvoorziening in te grijpen. Door een andere weg in te slaan en ook het drogistenbedrijf te regelen, maakt men van den drogist een soort halven apotheker.

Wij komen spoedig op dit ontwerp terug.

Red.

Nicotin en Anti-Nicotine Fluide. Nicotine in tabaksrook.

Van verschillende zijden ontvingen wij het verzoek om nadere inlichtingen omtrent eenige middelen, aanbevolen om tabaksrook minder schadelijk te maken. Daar, door de zomervacantie, de gelegenheid tot onderzoek ontbrak, meenden wij goed te doen, het volgende, voorkomende op blz. 529 van de Meded. van het Rijks. Inst. voor Pharm. therap. onderzoek. **in zijn geheel** over te nemen:

Fabrikant onbekend.

Op het fleschje met vloeistof staat alleen: Swiss made. Importeur: A. Steinlauf, Haagschestraat 7, Den Haag.

„De Nicotin is een apparaat, waarmee het mogelijk is op zeer eenvoudige wijze de zich in tabak bevindende schadelijke nicotine bestanddeelen te vernietigen. De „ontnicotiseering” wordt bereikt door de sigaar, cigarette of pijp **aan het aan te steken einde** met de zich in het apparaat bevindende vloeistof, Anti-Nicotine Fluide, licht te bevochtigen. De bevochtiging geschiedt door aanstippen met het aan het apparaat bevestigde, steeds vochtige filterkussen.”

Het apparaat kost verzilverd f 6.50, verguld f 8.

De vloeistof kost per fleschtje f 1.25. Het sponsje of filterkussen is, indien vernieuwing noodig is, apart verkrijgbaar.

Het prospectus vermeldt vele enthousiaste verklaringen van hartstochtelijke rookers die te kampen hadden met min of meer ernstige symptomen van nicotinevergiftiging en die na de eenvoudige „ontnicotiseering” met het apparaat Nicotin zelfs de zwaarste tabaksoorten zonder enig bezwaar konden genieten. Ook ons bereikten dergelijke beoordeelingen. De bevochtiging met de vloeistof zou ten gevolge hebben, dat de rook van de aan het aangestoken einde behandelde sigaar, cigaret of pijp voor het grootste deel bevrijd wordt van de schadelijke stoffen nicotine, pyridine, ammoniak en blauwzuur. De in het prospectus vermelde analyses van den rook, uitgevoerd in verschillende laboratoria in het buitenland, schijnen te bevestigen, dat 63.1—98.1 pct. van deze schadelijke

stoffen uit den rook verdwenen zijn, hetgeen wel op een belangrijke ontgiftiging zou wijzen.

De rol, die het sponsje in het proces vervult, leek weinig belangrijk, toen verschillende gebruikers ons mededeelden dat de door hen zoo geprezen en direct waarneembare werking der behandeling even goede resultaten had, als zij de tabak plaatselijk bevochtigen met de Anti-Nicotine-vloeistof door middel van een propje watten.

Wij bepaalden ons na deze verklaring tot het onderzoek van de vloeistof waarvan het prospectus vermeldt, dat zij bestaat „uit zuivere edele biochemische producten”. „Krachtig functioneerende, samentrekkende, de ademhalingsorganen prikkelende of andere voor de gezondheid schadelijke of aan een wettelijke beperking gebonden stoffen komen er **niet in voor.**”

Inderdaad. Want wij kwamen tot de conclusie, dat de vloeistof met de wonderbaarlijke werking slechts bestaat uit even gearomatiseerd **gedestilleerd water.**

Naschrift: Wij verwijzen in verband met onze bevindingen wat betreft het bovengenoemde preparaat op de mededeelingen omtrent het anti-nicotine-middel **Bonicot**, voorkomende in het Pharmaceutisch Weekblad van 13 December 1930. Ook dit middel bleek te bestaan uit gedestilleerd water met een zwak aroma. In Oostenrijk werd door den General-Direktor der Oostenrijksche tabaksregie in alle bladen voor den aankoop gewaarschuwd en de verkoop in de tabaksdepots der regie geheel verboden.

Het hier te lande verkocht wordende **Bonicot** is van andere samenstelling en bevat ferroammoniumsulfaat.

Oordeel: Wanneer het aan te steken eind van een sigaar bevochtigd wordt, dan zal van dit bevochtigde gedeelte inderdaad iets minder nicotine in den mond geraken dan wanneer de sigaar geheel droog gerookt wordt. Dit kan echter om praktische redenen slechts weinig beteekenis hebben: de sigaar toch kan hoogstens een weinig vochtig gemaakt worden. Zou men b.v. de eerste opgezogen rook maar weinig nicotine bevatten, daar de nicotine hoofdzakelijk in het natte middengedeelte zou condenseeren. Naarmate het vuur dit middengedeelte nadert wordt het echter droog, en de eerst opgehoopte nicotine komt nu in overeenkomstig verhoogde mate vrij, zoodat de totale hoeveelheid opgenomen nicotine toch practisch dezelfde zou blijven. Eenige waarde is aan de voorgeschreven behandeling met het stempelkussentje dan ook niet toe te kennen. (Lit. zie van Drueten, Jaarverslag Centraal Laboratorium over 1929 in Verslagen en Meded. betreffende de Volksgezondheid 1930 no. 8.)

RECHTSZAKEN.

De ambtenaar van het O.M. bij het kantongerecht te Alkmaar heeft hooger beroep aangeteekend tegen het vonnis van den Kantonrechter waarbij de Heer J. J. Peeck, koopman te Hilversum werd vrijgesproken van de hem te laste gelegde onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

Gevorderd was f 150.— of 100 dagen hechtenis. (Zie ons no. van Juni j.l.)

De oude Heer Haverhoek.

De bekende kwakzalver Rudolf Haverhoek, bekend onder den naam „de oude Heer Haverhoek” is bij vonnis van den kantonrechter te Amster-

dam d.d. 6 Juli veroordeeld tot 3 × f 200.— boete subs. 3 × 1 maand hechtenis.

Voorts heeft de Hooge Raad bij arrest d.d. 22 Juni j.l. **verworpen** het Cassatie-beroep van Haverhoek ingesteld tegen een vonnis der Amsterdamsche Rechtbank waarbij hij in hooger beroep werd veroordeeld tot een geldboete van f 100.— subs. 10 dagen hechtenis.

Duitscher voor kantongerecht te Venlo.

Voor het kantongerecht te Venlo stond terecht de 26-jarige Duitscher H. T., wonende aldaar, verdacht van onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

T. had op 20 Juli j.l. in de gemeente Belfeld getracht elektrische hoogfrequentie-toestellen te verkoopen, ter genezing van verschillende kwalen. Hij behandelde den 74-jarigen T. aldaar, die reeds lang ziekelijk was en door den behandelenden geneesheer als ongeneeslijk was opgegeven. T. leed aan een blaasziekte, waarvoor het toestel van den Duitscher uitkomst zou geven. Het werd ten huize van den bedlegerigen zieken man gedemonstreerd, die tevens gelegenheid kreeg den elektrischen stroom op zich te laten inwerken.

Een paar politie-beambten hadden zich inmiddels achter de deur opgesteld en konden de geheele demonstratie met de gegeven verklaring en aanbeveling volgen.

Toen eindelijk de koop zou gesloten worden, grepen de politiemannen in en maakten van het geval proces-verbaal op, waarvoor de Duitscher thans terecht stond.

Tot zijn verdediging voerde de Duitscher, bijgestaan door zijn vader, aan, dat hij alleen zijn toestel had gedemonstreerd en geen geneeskundige behandeling had toegepast.

Genezing had hij niet gegarandeerd, wel verlichting, terwijl bij het gebruik van het toestel geen medicijnen noodig waren.

Het O.M. achtte het ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen en eischte ten slotte tegen den Duitscher een geldboete van f 50.— subs. 30 dagen hechtenis.

(Telegr.)

„Oog-Specialist” voor den Rechter.

Acht maanden geëischt.

Voor den rechtbank te Brede stond terecht de 36-jarige brillenkoopman P. H. R. uit Bengen op Zoom, thans gedetineerd in het huis van bewaring.

Verd. wordt ten laste gelegd op 19 Mei j.l. zich aan mej. C. de Bruijn—de Veth te hebben voorgesteld als dr. Roels, oogspecialist uit Utrecht, en wel met het oogmerk hier geldelijk voordeel uit te trekken.

Get. mej. De Bruijn verklaarde hoe verd. zich uitgaf voor dr. Roels, oogspecialist uit Utrecht. Zij kreeg den raad van hem een zijner brillen te koopen tegen een prijs van f 57.50. Zij kon echter zooveel geld niet geven, waarop verd. antwoordde: „Dat geeft niets, als ik maar je vertrouwen heb”. Ten slotte gaf get. den man f 15.— terwijl deze over drie maanden zou terugkomen om het overige bedrag te halen.

De Officier van Justitie, mr. E. baron Speyaart van Woerden, achtte het ten laste gelegde bewezen. Speculeerende op de wetenschap, dat haar vader blind was geworden, wist verd. ook nog het middel van schrikaanjaging te benutten. Spr. eischte een gevangenisstraf van acht maanden.

(Telegraaf).

Een zonderling „Geneesheer”.

ARNHEM, 18 Aug. -- Kort en tijd geleden kreeg een hier wonende vrouw bezoek van een man, die zich aan haar voorstelde als iemand die in staat was zieken te genezen. De oude vrouw voelde zich niet wel en stond toe, dat de man haar eens in de oogen keek, haar tandvleesch inspecteerde en ook haar nagels aan een onderzoek onderwierp. Hij zeide daarna dat zij vergiftige bacteriën bij zich had en dat zulks op tuberculose kon uitloopen. De oude vrouw liet zich bepraten en bestelde bij den man voor f 32.50 kruiden en medicijnen, waarbij overeengekomen werd, dat zij in termijnen zou betalen.

Kort daarop kwam de vrouw bij haar schoondochter, die eveneens niet goed in orde was, zoodat ook bij haar de man werd geïnviteerd. De jonge vrouw kreeg dezelfde boodschap: ook een onderzoek en lang niet in orde. Het voor de behandeling verschuldigde bedrag van f 32.50 kon ook in termijnen worden betaald.

Een derde vrouw werd eveneens in de oogen gekeken en deze zou een zwak hoofd hebben, met aandoening van lever en gal. Haar urine moest worden onderzocht en ook zij kreeg medicijnen. Prijs f 32.50.

De vrouwen kregen echter buikpijn, moesten van de medicijnen niets meer hebben en staakten de betaling.

Dezer dagen nam de politie kennis van dit bedrijf en een rechercheur toog er op uit om een en ander te onderzoeken. Hij had het geluk nog een partij kruiden en geneesmiddelen te vinden en in beslag te nemen, waaronder ook een met potlood geschreven leefregel voor een der dames die zich door den man bij den neus had laten nemen.

Van het gebeurde is proces verbaal opgemaakt. (Telegraaf).

Onbevoegd uitoefenen der Geneeskunst door natuurgeneeskundige.

Een natuurgeneeskundige werd beschuldigd, zonder noodzaak de geneeskunst te hebben uitgeoefend. Het doet er weinig toe waar. (Wij zijn van een ander gevoelen. Red. Mbl.) Bij het proces was de man zelf niet verschenen, wel als getuige de apotheker, die naar alle waarschijnlijkheid de geneesmiddelen, door den natuurgeneeskundige regelmatig voorgeschreven, in voorraad had. Het hierop betrekking hebbende nemen we met weglating der nadere aanwijzingen uit een der plaatselijke bladen, ons van bevriende zijde gezonden, over:

Voor het Kantongerecht werd Woensdag de zaak behandeld tegen G. H. W., zich noemende natuurgeneeskundige, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst. Verdachte was niet verschenen.

Als eerste getuige werd gehoord mej. N., huisvrouw S. uit ..... die met een kind ten huize van W. was gekomen voor een consult. W., die zich voordeed als dokter, had getuige voor het kind, dat aan hevige jeuk leed, een fleschje medicamenten overhandigd en hiervoor circa f 4 geïncasseerd. Of het goedje gebaat had, kon mej. N. niet zeggen.

Op het fleschje stond de naam van apotheker ..... uit ..... De medicijn was aanstonds bij het bezoek meegegeven en kon dus niet op recept zijn klaargemaakt.

Tweede getuige was v. C., onbezoldigd Rijksveldwachter. Op 4 April was deze bij W. geweest. Get. had in werkelijkheid last van rheumatische aandoeningen in zijn rechterbeen.

Na in de wachtkamer geweest te zijn, waar nog meerdere patiënten wachtten, werd v. C. bij den „dokter” toegelaten, die verscheen in lange witte jas.

Na het been eens betast te hebben, verklaarde W.: „Zeg maar, dat degene, die je behandeld heeft en gezegd heeft, dat je rheumatiek hebt, er niets van af weet! Om heel ..... en heel ..... zou ik niet willen hebben, wat jij hebt. Je hebt ischias (heupjicht) en erg ook!”

Getuige v. C. kreeg een fleschje met inhoud mee en kon na een aderlating van f 4 huistoe gaan.

Ook op dit fleschje stond de naam van apotheker ..... Hem zelf had get. niet gezien en de medicamenten waren aanstonds meegegeven. Baat vond v. C. niet, 't werd wel erger met de rheumatiek.

Op 7 Mei was hij terug gekomen en weer herhaalde zich hetzelfde spelletje. W. kende get. niet terug, maar toen hij hoorde, dat hij er al eerder geweest was, kreeg hij de opmerking, dat hij eerder terug had moeten komen.

Ditmaal kreeg v. C. een pot zalf mee, ook uit de apotheek ..... uit ..... plus eenige pamfletten van het bekende allooi als toegift. Tegen betaling van f 3.90 werd get. weer aan de deur geholpen.

Verder was er nog een patiënt geweest, een arme, oude stokdoove man. De „dokter”, die graag praat over menschevriendheid en werken voor het algemeen welzijn der gemeenschap, had dezen armen drommel ook voor idem zooveel klinkende guldens lichter gemaakt, zonder het minste gewetens- of gemoedsbezwaar.

Gehoord werd vervolgens getuige ..... apotheker te .....

Deze verklaarde, dat hij alleen medicamenten op recept verstrekte. W. stuurde die recepten in en bespaarde aldus zijn patiënten de reis. Het schrift op sommige fleschjes herkende ..... als van de hand van eenige zijner assistenten. Bij „dokter W.” was hij nooit geweest en had daar dus ook niets klaargemaakt.

Hiermee is echter niet te rijmen, zooals het O.M. opmerkte, hoe reeds bij een eerste bezoek den patiënten al aanstonds de medicijn kon meegegeven worden. Voor een tweede bezoek was het mogelijk, maar onaannemelijk, dat de recepten gezonden waren. Hoe kon het verder, dat ook de namen van de patiënten op de fleschjes vermeld stonden? W. kon toch niet van te voren weten, wie er op consult zouden komen.

De eenige aannemelijke verklaring is deze, dat apotheker ..... en gros aan W. levert en deze dan de medicamenten verstrekt.

De ambtenaar van het O.M. wees ..... op het ernstige van het feit, dat hij, hoewel wetende, dat W. geen dokter was, dezen toch medicijnen verstrekte en aldus de kwakzalverij in de hand werkte. Verder wordt door deze praktijk bevorderd, dat vele patiënten verstoken blijven van serieuze geneeskundige hulp, wat in sommige gevallen ook reeds noodlottige gevolgen gehad heeft. Leverden de apothekers consequent niet aan W., dan zou hij zijn bedrijf wel moeten staken. De successen van kwakzalvers en fouten van dokters zijn het, waaraan door de menschen gewoonlijk veel ruchtbaarheid wordt gegeven.

Ter zijne verdediging haalde ..... aan, dat hier veelal medicamenten verstrekt werden ook zonder bekend doktersrecept, indien het maar geen giftige of sterk werkende stoffen zijn.

Waar deze „dokter” W. al herhaalde malen voor dezelfde feiten met het gerecht in aanraking is gekomen en zijn practijk niet staakt ondanks boete etc., komt het O.M. tot de overtuiging, dat hier de maximum straf moet worden opgelegd en eischte derhalve tegen W. drie maal twee maanden hechtenis.

De uitspraak van den kantonrechter luidde twee maal twee maanden hechtenis of 2x f 200 boete.

(Pharm. Weekbl.)

CORRESPONDENTIE.

Mr. B. K. te A. Hartelijk dank voor Uwe medewerking; wij houden ons verder beleefd aanbevelen.

Mej. v.d. M. te G. Daar wij de reclame voor de middelen van Pastoor Heumann ten zeerste afkeuren en ook in de middelen zelf geen bijzonders zien, kunt gij wel begrijpen, dat wij aan uw verzoek niet kunnen en willen voldoen.

L. M. V. te Z. Dank voor 't gezondene; van enkele zaken zullen wij werk maken. Gij hoort er later wel van.

W. H. B. te V. Tot ons leedwezen was er ook thans geen plaats voor uw feuilleton.

SLECHTHOORENDEN

Het Centraal Magazijn

der Vereniging tot behartiging der belangen van Slechthoorenden, te Soest heeft alle goede mechanische en elektrische hoorapparaten, die in den handel zijn, in voorraad geeft inlichtingen over kwakzalversadvertenties en heeft ter waarschuwing veel kwakzalverstuig bijeen. Tevens bureau van advies op all-rei gebied, voor slechthoorenden. Adres: Mej. TINE MARCUS, 2e Secretaresse der Vereniging, Middelwijkstraat (Rijksstraatweg) 21 Soest.

K 2

VACANT

K 1

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

MUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN, volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor DE VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931). PRIJS voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-leden f 1.50 franco per post f 1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningmeester N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam.

K

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; C.G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur - Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden te Noordwijk aan Zee; Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; L. H. OBDAM, Journalist te Alkmaar; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef van den Militairen Pharmaceutischen Dienst te 's Gravenhage; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis-verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26 Amsterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootkerksplein 5, Dordrecht, Telefoon Nos. 66 en 67. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur.

Mr. P. W. DE KONING overleden

Hoofdartikel: Regelen betreffende de uitoefening van de artseneijbereidkunst.

Berichten: Volksgezondheid. — Congres voor Openbare Gezondheidsregeling. — Commissie van Contrôle.

Mededeelingen van verschillende aard: Exmelis (voorheen Eksip) tegen suikerziekte.

Ingezonden: Bonicot.

Rechtszaken: Staphorster boertje. — Opticien. — Oogspecialist. — Magnetiseur. — Masseur.

Correspondentie.

Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

De jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging zal vermoedelijk in de maand November plaats vinden.

Leden, die voorstellen op die vergadering ter tafel wenschen te brengen, worden verzocht deze vóór 15 October a.s. bij den Secretaris-Penningmeester, Kloveniersburgwal 82 te Amsterdam, in te dienen.

Mr. P. W. DE KONING.

Een groot verlies heeft onze vereeniging geleden door het overlijden van onzen Voorzitter, Mr. P. W. de Koning.

Een rustig leider onzer vergaderingen, die door zijn bonhomie en humor een geheel eigen karakter aan onze bijeenkomsten wist te geven. Het meeste echter ongetwijfeld presteerde hij in ons dagelijksch bestuur, waar de groote lijnen van ons werk werden vastgelegd en nieuwe wegen werden overwogen. Daar konden wij genieten van zijn rijken geest en zijn waardevolle adviezen. Maar zij die hem meer intiem gekend hebben wisten, dat hij meer was dan een goed voorzitter en medestrijder in menigerlei vereeniging. Die wisten welk een rijpe kennis, welk een fijne beschaafdheid en welk een diepe gevoeligheid hem kenmerkten.

Zijn bescheidenheid, ook als auteur, deed hem op den achtergrond blijven en velen onzer leden zullen niet geweten hebben, dat achter den schuilnaam Volker onze Voorzitter zich bescheidenlijk verborg.

Of zijn dichtbundels de tegenwoordige periode zullen overleven, weten wij niet en zijn levenswerk, Over het Samenstel van den Menschelijken Geest, waarvan het laatste (derde) deel onlangs is verschenen, ontrekt zich voor een groot deel aan onze beoordeeling.

Doch wel weten wij, dat zijn geestesoog zich richtte naar alles wat belangrijk in de samenleving geschiedde, en dat hij het leven kende en liefhad in al zijn facetten.

Het wordt ons weemoedig om het harte als wij eraan denken, dat wij hem niet meer in zijn gemeedelijke studeerkamer, met zijn belangrijke eklektische bibliotheek, voor zijn hoogen lezenaar kunnen zien staan, bezig met een vertaling uit de klassieke talen of aan bladzijden van zijn grooten arbeid.

Wij verliezen veel aan Mr. de Koning en wij kunnen zijn nagedachtenis slechts eeren door den strijd, die hem lief was, onverzwakt voort te zetten.

Regelen betreffende de uitoefening van de artseneijbereidkunst.

Het wetsontwerp op welks verschijning wij reeds in ons vorig no. de aandacht vestigden, verdient de ernstige belangstelling van de leden onzer Vereeniging en de lezers van ons Maandblad.

Wel is waar hadden wij liever gezien, dat het ontwerp door Min. Aalberse in 1925 ingediend, houdende: „Bepalingen omtrent het met openlijke aanprijzing in het verkeer brengen van middelen tegen ziekte” tot wet ware verheven, omdat wij in het samenknippen van wettelijke bestrijdingsmiddelen van de kwakzalverij met andere wetten een gevaar voor die bestrijding zien maar, gedachtig aan het „beter een half ei dan een leege dop” verheugen wij ons toch zeer over het indienen van bovengenoemd ontwerp. Er wordt daardoor blijk gegeven, dat men ook van overheidswege overtuigd is, dat het zich voortdurend brutaler optreden van het euvel der kwakzalverij met geneesmiddelen krachtig moet worden bestreden en dat de thans nog daarvoor geldende bepalingen tot geen resultaat hebben geleid.

Waar, zooals gezegd, de bepalingen tegen de kwakzalverij opgenomen zijn in die, welke de uitoefening der artseneijbereidkunst ten doel

hebben, zouden wij, van ons standpunt, alleen die behoeven te bespreken, die op de eersten betrekking hebben; het verband echter tusschen de beide bepalingen noodzaakt ons, ook de laatste, voor een klein gedeelte, in onze beschouwingen op te nemen.

In ons vorig no. hebben wij — uit een artikel in de N. Rott. Ct. — de hoofdbeginselen van het wetsontwerp overgenomen; thans volgen de details, voor zoover zij in onze kraam te pas komen.

In tegenstelling met de huidige wet is thans in Art. 1 een definitie opgenomen van wat verstaan wordt onder: geneesmiddelen, artseneij en uitoefening van de artseneijbereidkunst. Hieronder verstaat het ontwerp:

„1e. het bereiden van artseneijen, voor zoover dit bereiden geschiedt met het kennelijk doel, dat de artseneijen gebruikt worden door andere menschen dan de leden van het gezin van den bereider;

2e. het ter aflevering in voorraad hebben, of afleveren van geneesmiddelen en artseneijen, zoo te zamen als afzonderlijk, een en ander voor zoover zulks geschiedt met het kennelijk doel, dat de geneesmiddelen en artseneijen gebruikt worden door den mensch.”

Waar, in de thans bestaande wet het bereiden en het tot geneeskundig doel afleveren van geneesmiddelen — (dus beide handelingen te zamen, wat meestal moeilijk was aan te toonen) door onbevoegden was strafbaar gesteld, is elk dezer daden afzonderlijk bij het nieuwe ontwerp als uitoefening van de artseneijbereidkunst bestempeld — en, met na te noemen uitzonderingen, aan onbevoegden verboden.

Dit maakt de vervolging wegens het afleveren van kwakzalversmiddelen ongetwijfeld gemakkelijker.

Vervolgens wordt in het ontwerp behandeld wie bevoegd zijn om de uitoefening van de artseneijbereidkunst uit te oefenen.

De bedoeling van deze artikelen, blijkt uit dit gedeelte van de Memorie van Toelichting:

„De thans geldende regeling, aangevende welke geneesmiddelen ook door anderen dan door apothekers mogen worden verkocht, vindt geen verdedigers meer. De bezwaren tegen den, als uitvloeisel van artikel 30 der wet tot stand gekomen lijst C, hebben daarvoor te duidelijk gesproken. Deze lijst bevat een groot aantal geneesmiddelen,

die behalve voor de apothekers en door de geneeskundigen, tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd, niet mogen worden verkocht. — onverschillig tot welk doel — beneden de hoeveelheid in die lijst voor elk dier middelen bepaald. De wetgever van 1865 beoogde daarmede de geneesmiddelenvoorziening in het belang der volksgezondheid te leggen in handen van eene categorie personen, van wie men kon aannemen, dat zij voor deze verantwoordelijke taak berekend waren.

Dat deze verwachting op teleurstelling is uitgelopen, heeft velerlei oorzaken. In de eerste plaats heeft het feit, dat artikel 30 van de huidige wet voor de vraag, hoe lijst C moest worden samengesteld, mede de hoeveelheid als criterium aanwendt, tot groote bezwaren aanleiding gegeven. Op de lijst komen zeer schadelijke middelen voor. Intusschen is de verkoop daarvan volkomen vrij, wanneer eene betrekkelijke groote hoeveelheid wordt verlangd. Omgekeerd komen op de lijst ook min of meer onschuldige artikelen voor, welke tevens in kleine hoeveelheden voor dagelijksch, niet-geneeskundig gebruik worden aangewend. Er wordt geen enkel belang van volksgezondheid mede gediend, dat dergelijke artikelen alleen door apothekers mogen worden verkocht. Toch is dit op het oogenblik het geval, doordat lijst C geen rekening houdt met de vraag, of het aan te schaffen artikel al dan niet voor een geneeskundig doel is bestemd. daarnaast zijn er nog bijzondere omstandigheden, welke de gezezen moeilijkheden hebben verscherpt.

Door de ontwikkeling der natuurwetenschappen is de gebruiksmogelijkheid van verschillende artikelen vermeerderd. Stoffen die een halve eeuw geleden nog slechts voor geneeskundig doel werden gebruikt, worden thans voor allerlei andere doeleinden aangewend. Dikwijls is de toestand zelfs zoo, dat het geneeskundig gebruik geheel is teruggedrongen. Toch moeten die stoffen, welke in het dagelijksch leven b.v. voor fotografeeren, conserveeren, e.d. worden aangewend, beneden eene zekere hoeveelheid, geheel onnoodig bij den apotheker worden gekocht.

De vooruitgang der wetenschap, vooral die der chemie, heeft nog op andere wijze de goede werking van de huidige wet ondermijnd. Het aantal stoffen, waarvan men ontdekte, dat zij een genezenden invloed konden uitoefenen, nam steeds toe. Er ontstonden dus tal van nieuwe geneesmiddelen, welke niet voorkwamen op lijst C en daardoor geheel vrij door een ieder mochten worden verkocht.

Wil men thans een goeden grondslag leggen voor een nieuwe regeling, dan zal men zonder meer moeten aangeven, welke geneesmiddelen en artsenijen ook door niet-apothekers mogen worden verkocht.

Bepaalde stoffen, die voor ander dan geneeskundig doel worden gebruikt, zullen onder bepaalde voorwaarden niet geacht worden te zijn geneesmiddel of artsenij. Hiermede is rekening gehouden met het feit, dat stoffen, die vroeger alleen voor geneeskundig doel werden gebruikt, tegenwoordig ook voor andere doeleinden worden aangewend.

De artikelen, waarvan de verkoop aldus niet aan den apotheker is voorbehouden, zullen in vele gevallen, o.a. door den drogist, worden verhandeld. Eene wettelijke regeling van de positie van den drogist, naast die van den apotheker, is niet gewenscht. In de eerste plaats ontbreekt hier de grond, welke tot de wettelijke regeling van de positie van den apotheker leidde. Deze grond is immers, dat toezicht van de overheid op de geneesmiddelenvoorziening in het belang der

volksgezondheid onmisbaar is. Maar de drogist mag zich in het algemeen met de geneesmiddelenvoorziening niet bezig houden. Er is derhalve geen aanleiding hier ter wille eener goede geneesmiddelenvoorziening in te grijpen. Door een anderen weg in te slaan en ook het drogistbedrijf te regelen, maakt men van den drogist een soort halven apotheker. Met een dergelijken tweeslachtigen toestand wordt noch het algemeen belang noch het belang van den apotheker noch het belang van den drogist gebaat. Beide, apotheker en drogist, kunnen hun bedrijf het beste ontwikkelen wanneer zij ieder op eigen terrein blijven. Hierbij dient tevens in aanmerking te worden genomen, dat het geen aanbeveling verdient den vrijen handel meer aan banden te leggen dan strikt noodzakelijk is. Wanneer geen deugdelijke grondslag voor een ingrijpen der Overheid aanwezig is, dan dient de vrijheid van bedrijf ongerept te worden gehandhaafd. Dit geldt ook voor het drogistbedrijf."

Wij komen thans aan de voor ons doel belangrijke § 3; Wij laten deze in haar geheel volgen:

„Van verpakte geneesmiddelen en verpakte artsenijen:

Artikel 7.

De invoer in het vrije verkeer, de aangifte in het vrije verkeer, de aflevering en het ter aflevering in voorraad hebben van eenig verpakt geneesmiddel of eenige verpakte artsenij is verboden, indien de samenstelling daarvan niet volledig of niet juist op de verpakking staat aangegeven. Van dit verbod zijn uitgezonderd de door Ons aan te wijzen verpakte geneesmiddelen of verpakte artsenijen.

2. Wij behouden Ons voor, in het belang van de gezondheid, bij algemeenen maatregel van bestuur den invoer in het vrije verkeer, en de aangifte ten invoer in het vrije verkeer te verbieden van eenig verpakt geneesmiddel of eenige verpakte artsenij, indien het middel schadelijk is voor de gezondheid. Van dit verbod kunnen bij dien algemeenen maatregel van bestuur aangegeven verpakte geneesmiddelen of verpakte artsenijen worden uitgezonderd.

3. Onder verpakte geneesmiddelen en verpakte artsenijen zijn in dit artikel niet begrepen sera en vaccins, bestemd voor gebruik bij den mensch.

Artikel 8.

1. Wij behouden Ons voor, in het belang van de gezondheid, bij algemeenen maatregel van bestuur te verbieden of voorwaardelijk toe te staan de openlijke aankondiging van verpakte geneesmiddelen of verpakte artsenijen, hetzij op de verpakking hetzij op eenige andere wijze, indien die aankondiging den indruk kan wekken, als waren deze geschikt ter genezing, leniging of voorkoming van door Ons te noemen besmettelijke ziekten.

2. Wij behouden Ons voor, in het belang van de gezondheid, bij algemeenen maatregel van bestuur te verbieden de openlijke aankondiging van, met name of op grond van hun samenstelling algemeen, aan te duiden verpakte geneesmiddelen of verpakte artsenijen, hetzij op de verpakking hetzij op eenige andere wijze, als waren deze geschikt voor genezing, leniging of voorkoming van ziekte, kwaal of gebrek bij den mensch, indien Wij van oordeel zijn, dat het middel schadelijk is voor de gezondheid.

3. Ten behoeve van onderzoekingen, noodig door de toepassing van de leden 1 en 2 van dit artikel en van artikel 7, kan van belanghebben-

den worden gevorderd, dat zij in 's Rijks kas storten een bedrag, door Onzen Minister bepaald, volgens de voorschriften, die Wij bij algemeenen maatregel van bestuur daarvoor geven.

De Memorie van toelichting, die wij hier laten volgen, brengt ons op de hoogte van de bedoeling dezer artikelen.

Meer en meer neemt de fabricatie van verpakte geneesmiddelen en verpakte artsenijen toe. Van de zijde der fabrikanten wordt voor die artikelen eene intensieve reclame gevoerd. Dat is alleszins begrijpelijk. De verpakte geneesmiddelen en artsenijen zijn massaproducten en de fabricatie daarvan loont alleen bij een grooten afzet. Vandaar dat door den fabrikant aan de organisatie van den afzet bijzondere zorg wordt besteed.

Voor zoover waardevolle artikelen worden aangeboden, verdient deze ontwikkeling toejuiching. De gezondheid kan er slechts bij zijn gebaat, dat goede geneesmiddelen beschikbaar zijn. De groote moeilijkheid is intusschen, dat ook bij de verpakte geneesmiddelen en artsenijen veel kaf onder het koren schuilt. Lang niet alle fabrikanten bieden een behoorlijk product aan. Er komen artikelen aan de markt, die volstrekt waardeloos zijn of, nog erger, bepaald schadelijk.

Daarom kan eene nadere controle niet achterwege blijven. Het belang der gezondheid eischt, dat de Overheid ingrijpt. Twee gevallen zullen daarbij nader moeten worden onderscheiden.

Het kan zijn, dat schadelijke artikelen aan de markt worden gebracht. Het moet mogelijk zijn den verkoop en de openlijke aankondiging daarvan aan banden te leggen of te verbieden. Zij die naar die artikelen grijpen, zijn lichamelijk defect. Hun lichaamsfunctie is gestoord. Nu behoeft het geen nader betoog, dat het gebruik van schadelijke stoffen juist op dezulken een bedenkelijken invloed kan uitoefenen. De gevolgen zullen in vele gevallen ernstiger zijn, dan wanneer een gezond lichaam aan de werking der schadelijke stoffen was bloot gesteld geworden. Waar wordt erkend, dat er voor de Overheid aanleiding is het gezonde lichaam tegen het gebruik van schadelijke artikelen te beschermen, daar is er nog veel meer reden ter bescherming van het zieke lichaam maatregelen te nemen. De artikelen 7, lid 2, en 8, lid 2, van het ontwerp openen daartoe de gelegenheid.

Daarnaast staat eene andere categorie artikelen, waarvan de openlijke aankondiging gevaar oplevert, onverschillig of ze voor het lichaam schadelijk of waardeloos zijn.

Bijzondere aandacht moet daarbij worden besteed aan de verpakte geneesmiddelen en de verpakte artsenijen, die worden aangewend tegen besmettelijke ziekten. Voorzover een patiënt, die aan eene niet besmettelijke ziekte lijdt, zijn toevlucht neemt tot waardeloze middelen, in plaats zich tot een geneeskundige te wenden, kan worden gezegd, dat hij slechts zijn eigen gezondheid benadeelt. Maar wanneer hij aan eene besmettelijke ziekte lijdt, wordt de toestand anders. Dan vormt hij een gevaar voor de gemeenschap. De Overheid mag hier niet lijdelijk blijven toezien. Uiteraard moet er tegen worden gewaakt, dat de Overheid eene verantwoordelijkheid op zich neemt, welke zij niet kan en mag dragen. Alles wat naar de invoering van eene officieele geneeskunst zweemt, moet worden vermeden. Het is evenwel hiermede niet in strijd, wanneer wordt verhinderd, dat patiënten, die aan eene besmettelijke ziekte lijden, een groot gevaar gaan opleveren voor de gemeenschap, doordat zij uit eigen beweging nuttelooze middelen aanwenden, terwijl zij ondertusschen de ziekte, waaraan zij lijden,

verder verspreiden. Artikel 8, lid 1, gaat van die gedachte uit.

De vraag, of een bepaald verpakt geneesmiddel of verpakte artsenij aan de gestelde eischen voldoet, kan veelal alleen na een onderzoek van het artikel en van de stoffen, waaruit het artikel is samengesteld, worden beantwoord. Het is billijk, dat de kosten, welke voor dit onderzoek zullen moeten worden gemaakt, worden gedragen door belanghebbenden, gelijk artikel 8, lid 3, aangeeft.

Het wordt niet noodzakelijk geacht eene definitie van het begrip verpakt geneesmiddel en verpakte artsenij in de wet op te nemen. Kenmerkend voor dit begrip is: 1°. dat de verpakking, waarin het geneesmiddel of artsenij is verborgen, op groote schaal wordt aangewend; 2°. dat het geneesmiddel of de artsenij in de verpakking aan den verbruiker wordt afgeleverd.

(Zooals men ziet, brengen deze beide laatste artikelen ons nader tot het ontwerp - Aalberse, waarvan wij, zooals wij vroeger schreven, veel heil verwachtten).

Wij zouden hiermede, wat ons betreft, deze beschouwingen kunnen eindigen; enkele opmerkingen mogen hier nog gereleveerd worden:

De kwakzalverige **geneesmethodes** zijn, zooals ook de titel aangeeft, in dit ontwerp niet aangevoerd. Dit is ook minder noodig, omdat het eerste lid van Art. 436 van het Wetboek van Strafrecht, gemakkelijker de gelegenheid biedt, in dit opzicht, tegen de overtreders op te treden. Het bewijs der overtreding is niet zoo moeilijk te leveren, zooals wij herhaalde malen hebben aangevoerd.

De strafbaar gestelde feiten, beschouwd als **overtredingen**, worden bedreigd met veel hogere straffen, dan in de bestaande wet zijn opgenomen. Wie weet of dit niet van preventieve werking is?

En ten slotte: In de zitting van de Tweede Kamer van 17 Sept. j.l. is een vaste commissie benoemd voor de behandeling van het wetsontwerp betreffende de uitoefening van de artsenijbereidkunst („Geneesmiddelenwet”). Dit geeft ons hoop dat die behandeling niet te lang zal worden uitgesteld.

Wordt die hoop vervuld en zullen wij kennis hebben gemaakt met de verschillende Memories, dan zal voor ons nog wel gelegenheid bestaan om opnieuw op deze belangrijke materie terug te komen.

BERICHTEN.

Volksgezondheid.

Verschenen zijn No's 7 en 8 van de Verslagen en Mededeelingen.

No. 7 bevat o.m. onder het „Verslag van de verrichtingen van het Centraal laboratorium over het jaar 1930” het volgende:

„Kwakzalversmiddelen (aantal 28).

Ingezonden werden ten onderzoek:

Door den Inspecteur v.d. Velde: 3 m. poeder van F. Tuypens, St. Nicolas. Deze monsters „tegen vele kwalen” bevatten: antipyrine, phenacetine, coffeine, chinine en natriumbicarbonaat.

1 abortief middel, ingezonden door den Inspecteur Dr. Bloemendal bestond uit een alcoholische oplossing van vluchtige oliën;

2 plantenpoeders, ingezonden door denzelfden Inspecteur bevatten Herba sabinae, Umbelliferenvrucht (waarschijnlijk Fructus Petroselini), bastvezels, haren, zetmeel en steencellen. Pilules de dames du Dr. Richter, eveneens door Dr. Bloemendal ingezonden, bevatten phenolphthaleïne,

pepermuntolie, drop en poeder van Umbelliferenvrucht (waarschijnlijk peterselievruchten).

Met machtiging van Inspecteur Baert werd een gerechtelijk onderzoek van 9 kwakzalversmiddelen voor het Kantongerecht te Sommelsdijk verricht, hetzelfde geschiedde voor 9 kwakzalversmiddelen voor het Kantongerecht te Winschoten.

Dr. v. d. Sluis te Akkrum zond in een kwakzalversmiddel waarin gevonden werden: bromide, bicarbonaat, sulfaat, ammoniak, kalium, benzaldehyde en sporen ijzer en kalk.

Op verzoek van den Ambtenaar O.M. Haarlem werd anti-teringstroop van Eilers onderzocht en op verzoek van den Inspecteur Baert een fleschje met vloeistof.”

Ned. Congres voor Openbare Gezondheidsregeling

In het **Tijdschrift voor Sociale Hygiëne** van September j.l. is o.a. opgenomen een rapport over: „De handel in pijnstillende, slaapverwekkende geneesmiddelen en de reclame daarvoor. Dit zeer belangrijk rapport, uitgebracht namens de Gezondheidscommissie te 's Gravenhage en ingeleid door Dr. J. J. Hofman, komt tot de volgende conclusiën.

„De Haagsche Gezondheidscommissie is van meening, dat de bestrijding der kwakzalverij, het toezicht op het verkeer met sterkwerkende geneesmiddelen en vergiften ook in verband met de gewijzigde omstandigheden in dezen handel, meer de aandacht der Gezondheidscommissies in ons land verdienen.

Zij geeft in overweging:

1. De Gezondheidscommissies in ons land, zullen ieder in haar kring een onderzoek instellen naar den verkoop van sterkwerkende geneesmiddelen door onbevoegden en de uitkomsten van dit onderzoek met opgave van naam, woonplaats en beroep der verkoopers ter kennis brengen van het Bestuur dezer onderafdeeling van het Congres.

2. Zij zullen eveneens in haar gebied gegevens trachten te verkrijgen over de nadeelige gevolgen als vergiftigingsgevallen enz. welke door dezen onbepaalde verkoop van sterkwerkende geneesmiddelen zijn voorgevallen en ook deze uitkomsten ter kennis brengen van het bestuur der onderafdeeling.

3. Het bestuur der onderafdeeling zal de uitkomsten van dit onderzoek ter kennis brengen van den Hoofdinspecteur met wien overleg zal worden gepleegd over maatregelen welke genomen kunnen worden om verbetering in dezen toestand te brengen, ook in verband met het nieuwe wetsontwerp.

4. In de jaarverslagen der Gezondheidscommissies worde als afzonderlijk hoofdstuk steeds de aandacht gegeven aan het onderwerp kwakzalverij en aan den verkoop van sterkwerkende geneesmiddelen en vergiften.”

In verband met het bovenstaande deelt het **Pharm. Weekblad** mede:

„Op de vergadering van de afdeeling gezondheidscommissies van het Gezondheidscongres is in aansluiting aan de inleiding van Dr. Hofman over den handel in pijnstillende, slaapverwekkende en andere sterkwerkende geneesmiddelen de wensch kenbaar gemaakt, aan dit ontwerp en aan het ontwerp-geneesmiddelenwet, onlangs ingediend, een geheel congres te wijden. Vermoedelijk zal nog dit najaar een buitengewoon congres voor dit doel gehouden worden.”

Wij zien dit congres met belangstelling tegemoet.

Commissie van Contrôle.

Onder „Ingezonden Mededeelingen” bevat **De Telegraaf** het volgende:

„Wij maken adverteerders op het gebied van **geneesmiddelen en geneeswijzen** er op attent, dat wij hunne advertenties slechts dan kunnen plaatsen, indien bij de Commissie van Contrôle op het adverteeren voor geneesmiddelen en Geneeswijzen daartegen geen bezwaren bestaan. (Secretariaat der Commissie: 176 Van Aerssenstraat, Den Haag).

N. V. DAGBLAD „DE TELEGRAAF”,
Advertentie-Afdeeling”.

Wij vestigen de aandacht op het Hoofdartikel voorkomende in ons Maandblad van Augustus j.l.

Mededeelingen van verschillende aard

Exmelis (voorheen Eksip) tegen suikerziekte.

Wij ontvingen van een belangstellend lid een Duitsche circulaire, waarin de uitstekende werking van het bovengenoemd middel ten zeerste wordt geprezen en, het spreekt bijna van zelf, door tal van attesten geboekstaafd.

Het bleek ons, dat men zich ook hier te lande „Het beste middel tegen Suikerziekte” (zoo staat er op de doos, die wij ter onderzoek aankochten) kan aanschaffen. De gebruiksaanwijzing is ook in onze taal gesteld, zoodat het wel blijkt dat de Nederlanders moeten worden geëxploiteerd. Vandaar deze waarschuwing.

De heer **N. Keulemans** was, als steeds, bereid het onderzoek van Exmelis (voorheen Eksip) op zich te nemen en vermeldt als resultaat daarvan het volgende:

Lichbruine tabletjes, gedeeltelijk oplosbaar in water geen kenmerkende smaak, reactie zeer zwak zuur. — **Suikerachtige stof** aanwezig; directe reductie van Fehling enz. — waarschijnlijk **glucose, zetmeel — maiszetmeel**; zeer weinig asch. In de asch sporen **koper**. — Met spiritus uitgetrokken ontstaat een zwak gekleurde oplossing — een planten-extract?

In de waterige oplossing is zwakke **looizuur**-reactie aantoonbaar. Geen alkaloiden of dergelijke stoffen.

Gehe's Codex geeft op dat Exmelis bevat extr. myrtilli, Extr. gossypii en zoutzuur.

Het Rijks-Instituut voor Pharm. Therap. Onderzoek rapporteert over **Eksip** (Mededeeling No. 8. 1924 blz. 102) **Maiszetmeel**, geen looizuur, geen alkaloid; misschien een kleine roeueelheid extract.

„Oordeel: Waardeloos”.

Vergelijken wij deze mededeelingen met het resultaat, verkregen door den heer **Keulemans**, dan komen wij tot de volgende conclusie:

Dit Exmelis voorheen Eksip bevat nog minder aantoonbare geneeskrachtige stoffen dan het „echte” Exmelis.

Is waarschuwen derhalve overbodig?

INGEZONDEN.

Laren, 12 September 1931.

Weled. Heeren.

Uw artikel over Bonicot las ik als abonné op uw blad, waaruit ik opmerkte dat het middel op niets berust. Maar hebben dan de attesten van de Universiteit in Groningen en Amsterdam **heelemaal geen waarde**. Mij dunkt, daar zitten toch geen kwajongens en daar beweren zij er 75 tot 90 procent Nicotine door Bonicot insputingen

te niet worden gedaan. Mag ik in een eventueel volgend blad antwoord op deze vraag!

In afw. Inmiddels Hoogacht. S. DE BOEFF
Firma Faassen,
N. Weg. — Laren.

Bovenstaande vraag is aan het verkeerde adres gericht; dat wij haar opnemen, doen wij in het belang der zaak.

Wij schreven in ons vorig no.:

„Van verschillende zijden ontvingen wij het verzoek om nadere inlichtingen omtrent eenige middelen, aanbevolen om tabaksrook minder schadelijk te maken. Daar, door de zomervacantie, de gelegenheid tot onderzoek ontbrak, meenden wij goed te doen, het volgende, voorkomend op blz. 529 van de Meded. van het Rijks. Inst. voor Pharm. therap. onderzoek, **in zijn geheel** over te nemen:”

Wij hebben geen reden om aan het resultaat van het onderzoek en de daaruit getrokken conclusies vanwege bedoeld Rijks-Instituut te twijfelen.

Red.

RECHTSZAKEN.

Hooge Raad.

Staphorster Boertje.

De Hooge Raad heeft behandeld een cassatieberoep van L. S., zoon van wijlen het Staphorster boertje. Te Hoensbroek had hij zekeren S., wien niets mankeerde, een smeersel voor de knie en poeders voor zijn „bronchitis” voorgeschreven.

De kantonrechter te Heerlen veroordeelde hem tot 1 maand hechtenis, welk vonnis vernietigd werd door de rechtbank te Maastricht, die den kwakzalver f 300.— boete oplegde. Namens hem trad voor den Hoogen Raad als pleiter op mr. Onland, uit Heerlen, die o.m. stelde, dat de rechtbank niet had beraadslaagd over de vraag, of de geneeskunde zonder noodzaak onbevoegd was uitgeoefend. Voorts onderwierp pleiter aan het oordeel van den Hoogen Raad de vraag, of geneeskundige raad kan worden gegeven aan iemand die volmaakt gezond is. Ten slotte bestreed hij de meening der rechtbank, dat bewezen was, dat de man de geneeskunde als beroep uitoefende, omdat hij zich bekend maakte door circulaires en reclameborden. Pleiter zeide, dat verdachte alleen zittagen hield als reclame voor zijn kruiden.

De advocaat-generaal mr. Wijnveldt. heeft geconcludeerd tot vernietiging van het vonnis van de rechtbank te Maastricht en tot verwijzing der zaak.

(N.R.Ct.)

Verricht een opticiën geneeskundige handelingen?

De Hooge Raad heeft voorts behandeld een cassatieberoep van den officier van justitie te Amsterdam tegen een vonnis der rechtbank al-

daar waarbij van rechtsvervolging is ontslagen de opticiën P. B. aldaar, tegen wien een strafvervolging was ingesteld wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Hij had niet anders gedaan dan de oogen onderzocht van iemand, die om een bril kwam.

In deze zaak pleitte voor den gerequireerde mr. Mulderije uit Amsterdam, die het standpunt van den Hoogen Raad naging ten opzichte van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. De Hooge Raad is daarbij steeds van de voorwaarde uitgegaan, dat een zoodanige handeling een genezende strekking moet hebben. Daarvan is hier geen sprake. De opticiën verricht slechts een methodische handeling evenals de gymnastiekonderwijzer, de orthopaedist. Pleiter betoogde voorts, dat ook het intepreteren van de gegevens, door het oogonderzoek verkregen niet valt onder de geneeskundige handeling, aangezien de opticiën beoogt corrigeerend op te treden, niet genezend. Hij verandert aan het oog niets, maar verbetert het gezichtsvermogen door voortzetting van een lens.

Conclusie O.M. 12 October. (N.R.Ct.)

Oogspecialist.

De rechtbank te Breda heeft uitspraak gedaan in de zaak tegen P. H. R. uit Bergen op Zoom, verdacht van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Op 19 Mei j.l. had hij aan mej. De Bruijn een bril voor f 57.50 verkocht. (Zie ons vorig no.). Hij werd tot acht maanden hechtenis veroordeeld.

(Telegr.)

Magnetiseur.

Rotterdam, 24 Sept. — Voor den kantonrechter mr. Gratama had zich hedenmiddag te verantwoorden een 47-jarige magnetiseur ter zake van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst. Deze zou geprobeerd hebben verschillende personen, bij wien zich ziekelijke aandoeningen hadden geopenbaard, te genezen door hen op een divan te doen plaats nemen en dan met de handen strijkende en afwerpende bewegingen te maken. Verdachte gaf toe, dat hij voor de behandeling geld ontving.

Nadat verschillende „patiënten” gehoord waren, merkte mr. Langemeyer in zijn requisitoir op, dat er geneeswijzen zijn, die men niet kan begrijpen, doch toch bewezen hebben goede resultaten af te werpen. De wetgever heeft al deze feiten gemakshalve strafbaar gesteld, omdat men niet schiften kan. Hieraan dient spr. zich te houden. Wel was verd. blijkbaar volkomen te goeder trouw geweest en groote honoraria had hij niet ontvangen. Het was echter beter geweest, dat verd. zich met een geneesheer in verbinding had gesteld. Zelf mocht hij geen diagnose stellen.

Spr. eischte ten slotte f 25 boete subs. 2 dagen hechtenis.

Mr. dr. L. W. B. van Deventer uit Den Haag hield een zeer uitvoerig pleidooi, waarin hij betoogde, dat het hier een principieel geval betrof. Spr. haalde verschillende arresten van den Hoogen Raad aan en wees op veel juridisch feitenmateriaal om verdachte's niet-strafbaarheid aan te toonen. De denkbeelden over magnetisme in de geneeskunst wijzigen zich, en meer en meer vindt de methode van het magnetisme aanhang. Een kleine groep van dokters verzet zich er echter tegen en daartegen wenschte spr. te protesteeren.

Pleiter verzocht den kantonrechter ten slotte, wanneer deze zijn zienswijze niet mocht deelen, verd. schuldig te verklaren zonder oplegging van straf.

De kantonrechter bepaalde de uitspraak op 8 October. (Telegraaf.)

Masseur.

G. B. masseur, heeft omstreeks September 1930 een vrouw, die zich eenigen tijd tevoren met klachten over haar gezondheidstoestand tot hem had gewend, behandeld met lichtbestralingen, tegen betaling van f 2.50 en voorts diezelfde vrouw behandeld door verandering te brengen in de ligging van haar uterus en haar den raad te geven, ter bestrijding van haar kwaal, inspuitingen van een mengsel van water met permangaan aan te wenden. De kantonrechter heeft hem veroordeeld tot een boete van f 200.—, subs. 20 dagen.

(N.R.Ct.)

CORRESPONDENTIE.

P. R. R. te H.

De door U bedoelde Radium Comp. en de radium-emanatie tube kennen wij niet, zoodat wij u, tot onzen spijt, niet kunnen inlichten. Trouwens het onderzoek van de verschillende z.g. radium-geneesmethodes gaat voor ons met moeilijkheden gepaard. De toestellen zijn meestal zeer duur en tevens is het onderzoek zóó tijdrovend, dat wij bezwaarlijk bevoegde personen lastig mogen vervallen, dusdanig onderzoek voor ons te verrichten ofschoon wij dankbaar erkennen, dat een beroep op medewerking zelden te vergeefs is.

Dat een genezing van suikerziekte en nieraan- doeningen door het door U genoemde middel zou tot stand komen, komt ons twijfelachtig voor.

Enige andere mededeelingen in een volgend no.

Wordt lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

SLECHTHOORENDEN

Het Centraal Magazijn

der Vereeniging tot behartiging der belangen van Slechthoorenden, te Soest heeft alle goede mechanische en electrische hoorapparaten, die in den handel zijn, in voorraad geeft inlichtingen over kwakzalversadvertenties en heeft ter waarschuwing veel kwakzalverstuig bijeen. Tevens bureau van advies op all-rei gebied, voor slechthoorenden. Adres: Mej. TINE MARCUS, 2e Secretaresse der Vereeniging, Middelwijkstraat (Rijksstraatweg) 21 Soest.

K 2

K 1

VACANT

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN, volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor DE VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931). PRIJS voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-leden f 1.50 franco per post f 1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningmeester N. REULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam.

K

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: E. J. ABRAHAM, Arts te Amsterdam; C.G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; MR. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; MR. A. A. CNOPIUS, Procureur - Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het G.M. bij Kantongerecht te Leiden te Noordwijk aan Zee; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; L. H. OBDAM, Journalist te Alkmaar; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef van den Militairen Pharmaceutischen Dienst te 's Gravenhage; G. E. WINDEMULLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis-verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26 Amsterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootkerksplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Hoofdartikel: De openlijke aankondiging van verpakte geneesmiddelen.

Berichten: Het Ontwerp - Geneesmiddelenwet. — Rijks-instituut voor Pharm. ther. onderzoek.

Mededeelingen van verschillenden aard: Mededeelingen van het Rijks-instituut voor Pharm. ther. onderzoek (Vervolg). — Bonicot. — Vervolg van Magnetiseurs.

Ingezonden: Wegenbelasting en reclame.

Boekbeschuwing: Van Lier, Gezondheidsleer.

Rechtszaken: Hooge Raad. — Staphorster Boertje. — Opticien. — Nog eens Staphorster Boertje. — De oude bekende. — Magnetiseur te Rotterdam. — Kantongerecht te Roermond.

Correspondentie.

Feuilleton: Kwakzalvers en domheid.

Advertenties.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden. Hun zullen dit en het volgend Nummer van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

De openlijke aankondiging van verpakte artsenijen.

Wij ontvingen naar aanleiding van ons hoofdartikel in ons vorig no. een uitvoerig en kwaadaardig schrijven, dat wij echter, ook wegens de uitgebreidheid, niet kunnen en willen opnemen.

Onze lezers verliezen er echter niets bij. De lengte staat niet in verhouding tot de degelijkheid van den inhoud. Toch is het mogelijk dat er lezers van ons blad zijn, die geheel of ten deele met de bezwaren van den inzender meegaan en daarom zullen wij, in 't kort, nog eens de in ons blad verkondigde meening verduidelijken.

De bezwaren betreffen in hoofdzaak de Artikelen 7 en 8 van het aangekondigde wetsontwerp, waaromtrent wij naar ons vorig no. moeten verwijzen.

Dezelfde bezwaren werden eveneens — mischien in behoorlijker vorm — reeds geopperd toen in 1925 sprake was van het Ontwerp-Aalberse.

Het was toen, dat onze zoo zeer betreurde Voorzitter, Mr. P. W. de Koning, op zijn bekende geestige wijze, o.a. het volgende schreef, waarbij wij ons geheel aansluiten:

„De strijd tegen bedrog uit winzucht is, zoo strafrechtelijk als preventief, ten allen tijde en

bij alle volken voorwerp van staatszorg geweest en als zoodanig met de beginselen en de handelingen van ook geen enkele partij in strijd. Iedere staat deed dat, doet dat en zal dat doen. De vraag is slechts of men het met succes kan doen of niet. Ook preventief. Ik noem voor ons land slechts de wet op den Waarborg en de Boterwet. Dat men geen trichineus voor gezond varkensvleesch kan verkoopen, ook daarvoor zorgt, zoo veel mogelijk, de staat en trichinen zijn nog wel met het gewapend oog gemakkelijk te bespeuren. Doch ik heb nooit gehoord dat de liberale of eenige andere partij om hare beginselen daartegen was.

Is er dan van beperking der vrijheid, niet alleen van de zijde van den bedrieger, maar ook van den burger sprake? Geenszins. De vrijheid van den burger blijft als zoodanig onbeperkt gehandhaafd. Niets belet hem, niets bedreigt eenige straf tegen hem, om iedere dom- of dwaasheid te doen, die in zijn brein verrijzen mocht. Als hij haarzelf voor zijn eksteroogen en eksteroogenzalf voor zijn haar wil gebruiken, staat hem dat vrij.

Als hij veel geld wil betalen voor waardelooze middelen, staat hem dat vrij. Als hij suikerziekte met suiker, beenbreuk met gebed en tering of asthma met Abdijstroop wil genezen, staat hem dat vrij. Als hij huismiddeltjes wil probeeren tot zijn ziekte ongeneeslijk is, staat hem dat vrij. Maar wat niet vrij zou blijven staan, is het plaatsen en opnemen, uit winstbejag, van leugachtige advertenties, waarbij geld uit den zak der eenvoudigen van geest wordt geklopt opdat een mijnheer zonder geweten in een auto zou rijden.

Dat ook de handelsvrijheid bedreigd zou worden, daarvan geloof ik niets. Men blijft vrij te handelen, mits binnen de perken der wet. En die heele beperking is voor den niet-bedrieger een formaliteit. Waar nu de handel reeds zoo talloze formaliteiten vervult die geen enkel hooger nut hebben, vermoed ik dat hij deze ook wel gewillig zal dragen.”

BERICHTEN.

Het Ontwerp-Geneesmiddelenwet.

Het bestuur van het Nederlandsch Congres voor Openbare Gezondheidsregeling heeft besloten, op een nader te bepalen dag in het laatst van

November of in het begin van December een buitengewone vergadering van het congres te houden te Utrecht ter behandeling van het ontwerp van wet regelende de uitoefening van de artsenijbereidkunst. (Pharm. Weekbl.)

Mededeelingen van het

Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

Wij ontleenen aan het voorbericht van het zoo juist verschenen No. 21 het volgende:

„Met deze aflevering begint de derde reeks der Mededeelingen. Zij zullen ook voortaan op dezelfde wijze als tot nog toe worden uitgegeven.

Er zal echter een nieuwe rubriek aan worden toegevoegd. Bij herhaling worden middelen ter onderzoek aangeboden, die niets anders zijn dan mengsels van reeds langeren of korteren tijd bekende geneesmiddelen en die hun ontstaan te danken hebben aan de pogingen van fabrikanten en hunne voorlichters om met een schoonklinkenden naam, oude bekenden in een nieuw kleed aan te bieden.

Het is voor het Instituut niet steeds mogelijk om zijn oordeel omtrent dergelijke mengsels in het kort mede te deelen. In het algemeen moet worden aangenomen, dat indien de arts noodig vindt een combinatie van geneesmiddelen aan zijn patiënten voor te schrijven, de samenstelling en doseering dezer combinatie door hem kan en moet worden bepaald, niet het minst in verband met het individu, waarvoor het middel bestemd is. Het bereiden van het zoo samengestelde artsenijmiddel behoort tot de taak van den apotheker wiens verantwoordelijkheid meer waarborg biedt voor de nauwkeurige bereiding van een voorschrift dan door een vaak hier te lande niet bekenden fabrikant wordt gegeven.

Om de lezers dezer Mededeelingen niet onkundig te laten van de samenstelling van dergelijke ingezonden middelen zullen zij, al of niet van een korte aantekening voorzien, in een afzonderlijke rubriek worden opgenomen.

Op verzoek van verschillende buitenlandse belangstellenden is in dit nummer begonnen met het toevoegen van een korte samenvatting in het Engelsch aan de verschillende rapporten.”

Mededeelingen van verschillenden aard

Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-theapeutisch Onderzoek (*)

(Vervolg).

Kruidentmengsel.

Het werd door het z.g. „Reeuwijksche boertje“ gegeven aan een patiënt, lijdende aan diabetes en ischias.

Uitkomsten van het onderzoek: Het tamelijk fijn verdeelde kruidentmengsel bleek in hoofdzaak te bestaan uit een mengsel van: Duizendguldenkruid (*Erythraea cent. Pers.*), arnica-bloemen (*Arnica montana L.*), ongeopende bloemknopjes van duizendblad (*Achillea millefol. L.*), noteblanden (*Juglans regia*), enkele Cruciferenhauwtjes en andere verontreinigingen.

Anker Borstpastilles. — Inga-Pastilles.

Fabrikant: F. Ad. Richter & Cie, Rudolstadt, Rotterdam.

Reclame: Bij ziekten der luchtwegen.

Aangetoond werden natrium, bicarbonaat, saccharose, zetmeel, zoethoutextract en door den geur, vluchtige oliën.

Bestanddeelen van iriswortel konden niet herkend worden.

Anker Maagpillen. — Kongo-pillen.

Fabrikant: F. Ad. Richter & Cie, Rudolstadt, Rotterdam.

Aangetoond werden aloë, rhabarberwortel en vermoedelijk zeep.

Anker-Loxapillen.

Fabrikant: F. Ad. Richter & Cie, Rudolstadt, Rotterdam.

Reclame: Tegen ontsteking der luchtwegen.

Conclusie: Het preparaat bevat geen bestand-

FEUILLETON.

KWAKZALVERS EN DOMHEID

Domheid kost niets, maar kan zeer kostbaar worden, als anderen er van profiteeren. Dat weet niemand beter dan de kwakzalver. Hij speculeert, meestal met goed gevolg, op de domheid en de zwakke zijde van den lieven medemensch waarin nog een flinke portie bijgeloof steekt, die liever de wonderkuren van een zwendelaar volgt, dan den raad van een arts en zich van een primitieven Hottentot of Neger slechts daardoor onderscheidt, dat hij niet door schade wijs wordt.

Trots alle geneeskundige verklaring en voorlichting door middel van geschriften en voordrachten, weet de doorsneemensch verbazend weinig van zijn lichamelijke gesteldheid. De geheimzinnige werking in zijn binnenste is hem een voorwerp van eerbiedige, dikwijls van huiveringwekkende verbazing.

Op geen enkel gebied, zelfs niet op dat der verdachte financiële ondernemingen, is hij voor suggestie lichter toegankelijk, als op dat van zijn lichamelijke lijden.

Zoolang nu een of andere ingebeelde ziekte aan den kwakzalver een kleine rente betaalt, waarvoor hij met waardelooze medicijnen en nuttelooze voorschriften wordt behandeld, heeft niemand daar schade van. Gevaarlijk wordt het eerst, als een werkelijke ziekte, in plaats van door doctoren door kwakzalvers behandeld wordt en daardoor op de lange baan geschoven, of gecompliceerd wordt.

De methoden der kwakzalvers zijn menigvuldig en gedeeltelijk zeer onderhoudend, als men ze niet op zijn eigen lichaam behoeft te probeeren, zegt D. S. Kellner in de „Berliner Illustrierte Zeitung“.

deelen, waarvan eenige werking als hoestmiddel te verwachten is, ook niet van Rad. Althaeae in deze doseering en in dezen dispenseervorm.

Clairo-Tee.

Fabrikant: Weleda A.G., Arlesheim.

Samengesteld volgens voorschrift van Dr. I. Wegman.

Uitkomsten van het onderzoek: Het kruidentmengsel bestaat voornamelijk uit seinabladeren en anijsvruchten, waaraan nog kruidnagelen en een weinig pepermuntbladeren zijn toegevoegd.

Medicijnen van Monsma.

De medicijnen werden verstrekt door „dokter“ Monsma te Rinsumageest aan een chronischen bronchitislijder, die daardoor veel verbeterd zou zijn.

Ter onderzoek aangeboden medicijnen bestaan uit ongeveer 10 cm³ van een sterk troebele vloeistof, die naar venkel, alcohol en ammonia reikt. Het bezinsel in het fleschje blijkt voornamelijk te bestaan uit zetmeel. Vermoedelijk is hierin poeder van een gemberrhizoom en van jalappewortel aanwezig.

Behalve uit de genoemde plantenpoeders bestaat het geneesmiddel uit met water verdund spiritus, waaraan ammonia en venkelolie zijn toegevoegd.

Medicijnen van het Staphorster boertje.

De ingezonden pillen werden verstrekt door het Staphorster boertje aan een patiënt, lijdende aan enuresis nocturna. De kwaal lijkt na het gebruik van de pillen verbeterd. Suggestie is uitgesloten.

De pillen bevatten als werkzaam bestanddeel alun.

De meest gebruikelijke zijn de „briefkuren.“ Amerika is met zijn duizenden gemeenten en steden, zijn reuzenafstanden zeer zeker het land van het postverkeer. Onderwijs-cursussen worden schriftelijk gevraagd; benooidigheden volgens catalogus besteld; inlichtingen van allerlei soort schriftelijk gevraagd en gegeven.

Deze gewoonte maakt de kwakzalver zich ten nutte. Hij adverteert op zeer opvallende plaatsen in de meest gelezen bladen, waarbij hij symptomen beschrijft, die bijna ieder ingespannen arbeidend mensch op zekeren ouderdom, op meer of mindere mate eens bij zich heeft waargenomen: Hoofdpijn, duizeligheid, moeheid, onrustige slaap, pijn in de lendenen en zegt dan dat deze symptomen op een zeer ernstige ziekte wijzen die reeds het lichaam aan 't sloopen is. Natuurlijk biedt hij tegelijk aan dat lijden geheel kosteloos te behandelen, de latere betaling aan de patiënten overlatende. Als adres is meestal een postbox en een veel zeggende artsentitel opgegeven.

De Amerikaan bijt overal in, als het maar zonder kosten te verkrijgen is; hij onderscheidt zich daarin in niets van zijn Europeesche broeders, o.a. de Hollanders.

Op zijn aanvraag ontvangt hij per omgaande post een diagnose zijner kwaal, die in de zwartste kleuren gesteld is. Zij wordt gratis gegeven maar de aanbevolen medicijnen zijn nogal kostbaar. Meestal worden die reeds, natuurlijk onder rembours, tegelijk in huis gebracht en de ziekte neemt de zending in ontvangst.

Na verloop van een paar weken ontvangt hij een nieuwe zending, — want niemand is zoo precies in de tijdrekening als de kwakzalver — die hij, nu de kuur eenmaal is begonnen, ook betaalt.

Nu wordt hij overstelpt met vragen om adres-

Poeder tegen rheumatiek.

Het poeder is afkomstig van M. van Wijnbergen, Jansbuitensingel 2b, Arnhem.

Uitkomsten van het onderzoek: Het poeder bestaat uit een mengsel van poeder van sevenboomkruid (*Herba Sabinae*), en gemalen *Levisticum*-vruchten.

Alpen-Kruiden.

Gebruik als middel tegen rheumatiek.

Uitkomsten van het onderzoek: De tamelijk fijn verdeelde kruiden bestaan uit een mengsel van: bloemen van de gewone kamille (*Matricaria chamomilla L.*), van *Arnica montana L.*, en van de vlier (*Sambucus nigra L.*); bloembladen van de klaproos (*Papaver rhoeas L.*), bloemhoofdjes van duizendblad (*Achillea millefolium L.*); duizendguldenkruid (*Erythraea centaureum Pers.*), tijmkruid (*Thymus vulgaris L.*), pokhout (*Guaiacum off. L.*), gentiaanwortel, graswortel (*Friticium repens L.*), lijnzaad, gekneusde jenevervruchten (*Juniperus communis L.*), bladen van het kleine hoefblad (*Tussilago farfara L.*), benevens een enkel hauwtje van het herderstaschje (*Capsella bursa pastoris L.*).

Middelen tegen oorziekten.

De middelen zijn afkomstig van het z.g. „Instituut Walraven“, te Rotterdam.

In het Maandblad tegen de Kwakzalverij d.d. April 1928 verscheen een uitvoerige waarschuwing tegen de praktijken van het „Heilinstituut Walraven“.

Uitkomsten van het onderzoek: Ingezonden zijn een tweetal fleschjes. De inhoud van het eene fleschje is bestemd voor gebruik op het oor, die van het andere voor gebruik in het oor.

1. De inhoud van het fleschje met het op-

sen van andere zieken. Lijsten met zulke adressen zijn van groote waarde; zij worden onder de kwakzalvers verhandeld als effecten of waardepapieren en vertegenwoordigen de waardevolste activa van deze zwendelaars.

Reeds dat men hem persoonlijk schrijft, streelt de ijdelheid van den ontvanger, waarom hij zijn best doet den „wonderdocter“ nieuwe slachtoffers toe te voeren.

Nog later verlangt men van hem zijn photo en een getuigschrift, en meestal kan hij een gevoel van gewichtigheid en den wensch zich ergens gedrukt te zien, niet wederstaan. Daarmede is de bedrieger ten eerste gediend, want het is hem gemakkelijker gemaakt weder nieuwe slachtoffers te maken.

Kwakzalvers die middelen tegen alle gezamenlijke ziekten aanprijzen, zijn heden naar verhouding zeldzaam. De leek bijt aan dat aas niet zoo licht meer. Thans specialiseeren de kwakzalvers zich meer op de een of andere ziekte, afwisselend naar jaargetijde en streek.

In den zomer wordt een afwisselende handel gedreven met een middelje tegen hoofkoorts en asthma, dat in hoofdzaak uit een ietsje cocaine, glycerine en rose gekleurd suikerwater bestaat; in den winter gaat men de griep, angina en rheumatiek met een zwakke kinineoplossing te lijf.

Het spreekt van zelf dat er geen ziekte of aandoening bestaat, welke deze specialiteiten niet beloven te genezen en kanker, tuberculose, nierlijden en hartkwalen geven hen niet de minste moeilijkheden.

In den laatsten tijd wordt veel misbruik gemaakt van de z.g. „radioactive“ middelen. De leer van de werkzaamheid van het radium heeft op de half- of onontwikkelden een zoo sterken en blijvenden indruk gemaakt, dat zij alles wat

schrijft: „op het oor”, reageert zuur op lakmoes. Het sediment blijkt bij microscopisch onderzoek, te bestaan uit gistcellen en bacteriën.

Alkohol en alkaloiden zijn afwezig. De reactie op de aanwezigheid van looistof viel negatief uit.

2. De inhoud van het fleschje met het opschrift: „in het oor”, is eveneens troebel en vertoont sterke overeenkomst met die uit het andere fleschje. Het sediment bestaat in hoofdzaak uit gistcellen.

Conclusie: Er kon niets anders aangetoond worden dan gistcellen en bacteriën. Of de mid-delen niets anders zijn dan een suspensie van gist-cellen in water moet in het midden gelaten worden. Het zou immers kunnen zijn, dat een infectie met gistcellen had plaats gevonden.

Geneesmiddelen afkomstig van het „Homoeopa-thisch Instituut” van Hemmes.

Deze geneesmiddelen werden verstrekt aan een patiënt met chronische nephritis.

Uitkomsten van het onderzoek: Ingezonden zijn twee fleschjes vloeistof, inhoudende elk 15 cm³.

Het eene fleschje bevat een roode spiritueuze vloeistof.

De inhoud van het tweede fleschje is lichtgeel gekleurd.

Deze bleek in hoofdzaak te bestaan uit alkohol.

Conclusie: De roode vloeistof is zeer waar-schijnlijk met behulp van coccionella bereid alko-holisch aftreksel.

In de andere vloeistof kon behalve de zeer ge-ringe, zich met ferri-chloride kleurende rest, al-leen alkohol aangetoond worden.

Alkaloiden werden in geen van beide aange-troffen.

onder dezen naam wordt aangeboden, blinde-lings gelooven. Wie een fleschje met dit medi-cijn koopt — dat gewoonlijk niets anders inhoudt dan wat alcohol of water met een minimum strychnine, — krijgt een garantiebewijs er bij, dat door een geslepen beunhaas is opgesteld en natuurlijk tegenover den bedrieger niet de min-ste rechtsgrond biedt.

„De flesch — zoo staat op het etiket — moet koel en in het donker worden bewaard; de in-houd verliest na vier weken zijn radioactiviteit.

Natuurlijk maakt het niets uit hoe en waar de flesch wordt bewaard, want de goede plaats van den inhoud is de mondholte, terwijl hij geen werkzaamheid kan verliezen die hij niet bezit.

Maar het opschrift ziet er wetenschappelijk uit en brengt al naar stand en vermogen der koopers, den verkoper vijf tot tien Dollar in, helpt dus al niet den patiënt, dan toch in ieder geval den wonderdokter „gezond” maken.

Werkzamer, maar gevaarlijker wordt de kwak-zalver bij zijn persoonlijk optreden. Beschikt hij over een gebiedend voorkomen, een flinke stem en een indrukwekkenden oogopslag, dan is zijn werk niet zoo moeilijk. Hij palmt de domme menigte spoedig in.

Een „arts” van dit soort leidde drie jaar lang een „Natuurgeneeskundig-instituut” in Omaha en trok zich na dezen korten, maar voor hem zegenrijken tijd zijns werken, met een half mil-lioen dollar in het privéleven terug.

Het „Instituut” bestond uit twee verdiepin-gen, die echter uiterlijk geheel van elkander waren gescheiden. Beneden bevond zich een „museum” — entrée vrij — waarin honderden wasmodellen van zieke en mismaakte ledematen en lichamen waren tentoongesteld. De bezitter zorgde er wel voor, niet met de gestrenge zeden-politie in conflict te komen en stelde alleen grie-

Bonicot.

In de pas verschenen 21e aflevering van de Meded. van het Rijks-inst. voor Pharm. therap. Onderzoek komt een uitvoerige analyse voor van bovengenoemd **anti-nicotine-middel**, waarop wij misschien later nog wel zullen terugkomen.

In verband met onze besprekingen in de no's. 9 en 10 j.l. van ons Maandblad meenen wij goed te doen reeds thans de conclusies mede te deelen, waartoe het Instituut komt:

„1°. Bonicot bestaat in hoofdzaak uit een op-lossing van ferro-ammoniumsulfaat in water. Wijnsteen-zuur, citroenzuur en natriumchloride zijn slechts in geringe hoeveelheid aanwezig. Schadelijke bestanddeelen konden niet worden aangetoond,

2°. Bonicot heeft niet de anti-nicotiniseerende werking, die daarvan in reclame — en andere ge-schriften wordt vermeld.

Uit de samenstelling (die echter niet altijd de-zelfde is) volgt, dat het middel onschadelijk is, wat echter blijkbaar niet in zich sluit, dat het ook doeltreffend is.”

Vervolging van Magnetiseurs.

Naar aanleiding van een verslagje uit de Tele-graaf over den Magnetiseur te Rotterdam, opge-nomen in ons vorig no. (een uitvoeriger verslag uit de N.R.Ct. was voor overname in ons Maand-blad te uitbreiden,) schrijft men ons, van zeer be-voegde zijde, het volgende:

Wat de A. O.M. gezegd heeft over zijn be-voegdheid om niet te vervolgen schijnt eenigszins vreemd. De A. O.M. is te allen tijde bevoegd om een zaak **niet** te vervolgen om redenen in alge-

zelige, doch geen obscene voorwerpen tentoon-

Vier of vijf handlangers slenterden onder het mom van landlieden door de zalen en begonnen al spoedig een gesprek met de kijklustigen, waarbij zij geschikte toespelingen maakte op het geneeskundig instituut op de eerste verdie-ping. Liep een ongeluksvogel in de val en con-sulteerde den kwakzalver, dan was de diagnose direct de aanvangssymptomen van een zware ziekte, en het slachtoffer was gevangen.

Natuurlijk was de „Arts” tevoren door een zijner handlangers ingelicht en over den aard der ingebeelde ziekte nauwkeurig op de hoogte gebracht, waardoor hij in staat was, den ange-loozen patiënt door zijn „scherpen blik” te over-bluffen.

Tot de geliefde geneesmiddelen behoren, buiten de drankjes en pillen, zalven en tinctu-ren, ook nog apparaten, ringen, banden en gor-dels, die belangrijk duurder zijn en meest slechts in verbinding met een langdurige en kostbare „kuur” verkocht worden. Dan zijn er „magneti-sche” ringen, die onder garantie alle ischias en rheumatische aandoeningen genezen; „radio-active” omslagen tegen eczeem; „electro-mag-netische” banden, wier werking, zooals het prospectus den weetgierigen vertelt, op een ge-heime chemische samenstelling berust, die het aangroeien van het urinezuur in het lichaam vermindert.

Meer ingewikkeld, maar daardoor ook bedui-dend duurder, zijn de apparaten tot opwekking van kunstmatige hoogtezon uit een of andere willekeurige lichtbron; zij bestaan uit gekleurd glas en een gewone verbreedingsrichting, zullen echter, als men den uitvinder wil gelooven, de kracht bezitten het licht van een gewone peer-of petroleumbrander om te zetten in ultraviolet-

meen belang en nu is het blijkbaar de bedoel-ing van de bewuste geneeskundigen geweest om den Ambt. door hun brief tot het inzicht te brengen, dat in dit geval het algemeen belang met vervol-ging niet gediend was. Deze ambtenaar is daar-van niet overtuigd geworden, maar de mogelijk-heid is niet uitgesloten dat te eenigertijd een ambtenaar het in het algemeen belang acht om magnetiseurs niet te vervolgen wanneer zij b.v. inderdaad patiënten behandelen hun door een ge-neeskundige gezonden, die de behandeling niet door zijn tegenwoordigheid dekt.

Jaren geleden was er te Haarlem een onder-stationschef die veel als magnetiseur optrad en deswege ook wel vervolgd is, hoewel men hier al-gemeen zijn goede trouw (en zijn succes bij velen) buiten twijfel stelde. Misschien is over diens za-ken ook wel eens iets in het Maandblad opge-nomen.

Ik hoop dat de onderhavige zaak eens tot voor den Hoogen Raad zal worden uitgevochten. B.

Herhaalde malen is de zaak van den onder-stationschef te Haarlem in ons blad ter sprake ge-bracht, o.m. in de no's. van Febr., Juni, Nov. en December 1911. Red.

INGEZONDEN.

Brielle, 23 October 1931.

Aan de Redactie van het Maandblad uitgegeven door de Ver. Tegen de Kwakzalverij te Amsterdam.

Zeer geachte redactie,

Hierbij zend ik U een officieel stuk uitgaande van den Ontvanger der Directe Belastingen, (in dit geval te Brielle, maar blijkbaar is het formu-

toe stralen en deze tot in het zieke weefsel te leiden, waarbij dan natuurlijk de tuberculose en galaandoeningen beslist het veld moeten ruimen.

Wie zijn nu die kwakzalvers? Uit welke krin-gen komen zij? Van waar halen zij de, zij het ook geringe kennis der medicijnen en phar-macologie, die zij noodig hebben?

Meestal staat achter een onderneming van ge-noemde soort een heel consortium, dat is samen-gesteld uit den bezitter en drijvenden geest, een propagandistisch aangelegden vroegeren winkel-bediende en een uitgeboemelden student in de medicijnen of apotheker. Voor vrouwenziekten wordt een vroedvrouw genomen, die wegens ongeoorloofde praktijken met de Justitie in aan-raking kwam en uit haar beroep is ontzet. Dit edel kwartet bereid de artsenijen, laat de appa-raten bouwen, stelt de annonces, schrijft de brie-ven en . . . deelt de buit.

Worden zij door de politie lastig gevallen — wat slechts zelden gebeurt — dan verdwijnen zij naar een anderen Staat en zetten de zaak op de oude wijze voort.

Volgens statistische berekeningen verhuizen jaarlijks honderdduizenden dollars naar de zak-ken der kwakzalvers en dat zal wel niet spoedig anders worden, want, zooals het in een Ameri-kaansch spreekwoord zoo mooi gezegd wordt: „In iedere minuut wordt een domkop geboren.”

Hoewel het bovenstaande in hoofdzaak Ameri-ka betreft, is er geen enkele reden om te ver-onderstellen dat het in Nederland niet hetzelfde is. Misschien is het eenige verschil hierin gele-gen, dat in iedere minuut hier TWEE domkop-pen geboren worden. Het lijkt er wel naar als men de vele en groote annonces van de kwak-zalvers in de bladen ziet.

W. H. B.

kantoren gebruikelijk), waar-
zijde van belang zal wezen.
een dergelijke reclame op een
atsdienst uitgaat en aan alle
autohouders in Nederland wordt gezonden?

Hoogachtend,

H. E. R. arts.

Dit stuk is ons niet onbekend; het betreft een officieele waarschuwing, dat de geldigheidsduur van een belastingkaart (wegen-belasting) op zekeren tijd eindigt enz. terwijl de andere zijde geheel wordt ingenomen door een reclame van **E. M. Brskamp, te Rijswijk (Z.H.)** ten behoeve van **Dr. J. B. Meenk's Hoest- en Keelpellets**, een van de middelen, door den fabrikant **Brskamp**, als afkomstig van Dr. Meenk, in den handel gebracht en waartegen wij al meermalen (o.a. in de Maandbladen van Februari en Mei 1927) zijn opgetreden.

In het Maandblad van Juni 1931 komt de volgende mededeeling van ons Bestuur voor:

„Van eenige onzer leden ontvingen wij een schrijven, waarin verontwaardiging werd geuit over een bekendmaking van een ontvanger der directe belastingen en accijnzen over wegenbelasting, waarop aan de keerzijde een reclame voorkomt voor geneesmiddelen.

Het bestuur heeft zich daarover beklagd bij den Minister van Financiën en ontving van Zijne Excellentie het verzoek: in daartoe leidende gevallen vooraf van advies te willen dienen over de vraag of tegen toelating van de aankondiging van een bepaald middel al of niet bezwaar bestaat.

Het bestuur heeft zich daartoe gaarne bereid verklaard.

De Secretaris,

N. KEULEMANS.”

Daar er, sedert dien tijd ruim 3 maanden verlopen zijn en de reclame (gedateerd 20 October 1931) nog steeds op dezelfde wijze voortgaat, vonden wij het niet ondoelmatig bovenstaand ingezonden schrijven plaats te verleenen. Red.

BOEKBESCHOUWING.

Gezondheidsleer door **Dr. E. H. B. van Lier**, Derde Druk 1931, P. Noordhoff N.V. Groningen.

Dit werkje, waarvan de volledige titel luidt: „Gezondheidsleer ten dienste van 't onderwijs aan onderwijzers, verpleegsters, scholen voor M.O. en M.U.L.O.” werd ons ter beoordeeling toegezonden.

Een „beoordeeling”, in den waren zin des woords zou geheel buiten het kader van ons blad vallen; met een **aanbeveling** echter, gaan wij onze bevoegdheid niet te buiten. En dit laatste doen wij gaarne. Niet alleen dat de noodzakelijkheid van een **derden** druk reeds de doelmatigheid van het boekje bewijst, maar de aangenaam geschreven inhoud zal de lezers in staat stellen met hoofdzaken van de gezondheidsleer kennis te maken.

En wat zal daarvan het **indirecte** gevolg zijn? Dat zij, beter dan vele anderen, in staat zullen zijn een oordeel te vellen over den inhoud van de talrijke advertenties, in de bladen voorkomende ter aanbeveling van verschillende kwakzalvers-

middelen en methodes en deze naar hun waarde zullen weten te schatten.

En dit is een voordeel van de in het boekje gegeven lessen, dat niet voorbijgezien moet worden.

RECHTSZAKEN.

Het Staphorster boertje.

De Hooge Raad heeft verworpen het cassatieberoep van L. S., zoon van wijlen het Staphorster Boertje, die door de rechtbank te Maastricht is veroordeeld tot f 300 boete wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde te Hoensbroek.

Verricht een opticien geneeskundige handelingen?

De advocaat-generaal bij den Hoogen Raad concludeerde tot verwerping van het cassatieberoep van den opticien P.B., te A'dam, die van iemand, die een bril vroeg, de oogen onderzocht had en in rechte betoogde, dat dit geen geneeskundige handeling zou zijn. (Zie ons vorig no.)

Het arrest van den Hoogen Raad is bepaald op 9 November.

Nog eens Staphorst, Boertje.

De 63-jarige L. S., zoon van het eertijds vermaarde „Staphorster boertje” heeft wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde voor de rechtbank te Alkmaar terecht gestaan.

Hij was in hooger beroep gekomen van een vonnis van den kantonrechter in Den Helder.

Als getuige à décharge werd een juffrouw uit Den Helder gehoord te wier huize verd. spreekuur hield. Zij verklaarde dat daarbij een dokter aanwezig was en dat zij anders de patiënten moest wegsturen.

De patiënte, die verd. behandeld had, schreef hij een briefje waar zij de voorgeschreven medicamenten kon krijgen en hij gaf na lang aandringen toe, dat het schrift van dat briefje wel wat op het zijne geleek.

Een juffrouw uit Anna Pawlowna had poeders voor f 3 en zalf voor f 5 ontvangen, hetgeen verd. ontkende.

De agent G. de Haan te Den Helder had de opdracht het spreekuur van verd. te observeren en zeide dat deze althans in het perceel Binnenhaven zonder medisch toezicht werkte. Een enkele maal slechts werd een patiënt teruggestuurd. De doktoren waarmee verd. overigens samenwerkte waren resp. de heeren Taverne, Ronge en Barns.

De officier eischte bevestiging van het gewezen vonnis en wel f 400 boete subs. 30 dagen hechtenis.

Mr. Buiskool uit Schagen wees er op, dat verd. op geneeskundig gebied een zekere reputatie geniet. Hij achtte het bewijs van het ten laste gelegde niet wettig en overtuigend geleverd en vroeg vrijspraak of een vermindering van de geëischte boete.

Dezelfde verd. stond daarna weer in hooger beroep terecht van een vonnis van den kantonrechter in Den Helder, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde in Den Helder en Wieringen op verschillende tijdstippen in 1930 gepleegd.

Hij was door den kantonrechter tot één maand principieele hechtenis veroordeeld.

Verd. had een meisje uit Wieringen, dat aan geelzucht leed, onderzocht, hij had bloedarmoede geconstateerd en haar poeders en druppeltjes

voorgeschreven. De moeder van het meisje had op het spreekuur geen dokter gezien. Er had alleen een oude man in zijn hemdsmouwen rondgelopen. Twee patiënten verklaarden daarna wel behandeld te zijn maar niet de toegezegde medicamenten te hebben ontvangen.

Wegens het ontbreken van een formaliteit eischte de officier vernietiging van het gewezen vonnis en veroordeeling tot 2 maanden principieele hechtenis, daar hij aan deze kwakzalverij voor goed een einde wilde maken.

Mr. Buiskloot bestreed de waarde van de getuigenverklaringen en vroeg voor zijn reeds bejaarden cliënt vrijspraak, subs. een voorwaardelijke straf of geldoete. N.R.Ct.

De oude bekende.

Voor de Utrechtse rechtbank is tegen H. Sr., wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, een geldboete van f 300— geëischt, waartoe hij veertien dagen geleden bij verstek was veroordeeld.

De kantonrechter had hem voor deze overtreding tot f 300— veroordeeld, tegen welk vonnis hij bij de rechtbank in hooger beroep is gegaan. N.R.Ct.

De kantonrechter heeft uitspraak gedaan in de zaak van den 47-jarigen magnetiseur E. J. B. M., te Rotterdam, die terechtgestaan heeft ter zake van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde en hem, overeenkomende met den eisch van het O.M. veroordeeld tot f 25 boete subs. 5 dagen hechtenis. (Zie ons vorig no.) N.R.Ct.

Voor het kantongerecht te Roermond heeft een strafzaak gediend tegen G. W. aldaar, aangeklaagd van het ongeoorloofd uitoefenen van de geneeskunde. (Zie ons no. van Sept. j.l.)

Het O.M. memoreerde dat verdachte in de laatste jaren reeds 20 maal voor hetzelfde feit is veroordeeld en eischte twee maal 1 maand hechtenis.

De kantonrechter, direct uitspraak doende, veroordeelde W. tot 2 maanden hechtenis plus f 200 boete. N. R. Ct.

CORRESPONDENTIE.

V. v. I. te A. Dank voor het gezondene; wij houden ons verder aanbevolen. De in de Limb. Cour. uitvoerig behandelde quaestie is, in 't kort, besproken onder de rubriek „Rechtszaken” in het Mbl. van September j.l.

L. M. V. te Z. Ook U onzen dank voor uwe getrouwe medewerking. Enkele middelen, in de advertenties aanbevolen, zijn in onderzoek genomen. Zoodra het resultaat bekend is, komen wij erop terug.

J. W. H. te 's C. Er zijn talrijke ontharingsmiddelen. Het door U bedoelde kennen wij niet. Wilt U een monster ter onderzoek zenden?

Mej. J. C. R. te D. Het bedoelde bericht was uit een ander blad overgenomen; wij kunnen er dus niets in veranderen. De vergadering zal vermoedelijk eerst in December plaats hebben.

Mr. E. L. v. E. te 's-C. Dank.

— De Jaarverslagen van de Zuid-Hollandsche Vereeniging „Het Groene Kruis” en de Mededeelingen betreffende de Volksgezondheid No. 9 (Sept. 1931) in dank ontvangen.

DE KWAKZALVERSMIDDELEN HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN, volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor DE VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931)

Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50 franco per post f 1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningsmeester den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur - Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden te Noordwijk aan Zee; Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; L. H. OBDAM, Journalist te Alkmaar; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef van den Militairen Pharmaceutischen Dienst te 's Gravenhage; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnen-gasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis-verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26 Amsterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonné's bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootkerksplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur. — Agenda v. d. jaarvergadering.

Berichten: Jubileum Windemüller.

Mededeelingen van verschillenden aard: Samenstelling van middelen in 1931 onderzocht. — Karsote inhalatie, = Solman's kankerkruiden. — Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharm. Therap. onderzoek.

Ingezonden: Commissie van Contrôle enz.

Correspondentie.

Register op den 5len jaargang v. h. Maandblad.

Advertenties.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden. Hun zullen dit en het volgend Nummer van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Ledenvergadering op Zaterdag 19 December a.s. te 3 uur in Americain Hotel te Amsterdam.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen
3. Jaarverslag over 1930. (Zie Maandblad Juli 1931.)
4. Rekening en verantwoording over 1930. (Zie Maandblad Juli 1931.)
5. Rekening en verantwoording Jubileum.
6. Rapport der commissie tot het nazien der rekening over 1930.
7. Bespreking verkiezing van een voorzitter.
8. Verkiezing van 3 bestuursleden:
  - a. Mr. A. v. d. Elst, (aftredend).
  - Mr. W. H. Hoyer Oud-Off. v. Just.
  - b. Dr. Ph. H. Coppens, Apotheker a. e. Gemeente Ziekenhuis te Rotterdam.
  - Dr. J. W. Birza, Apotheker te A'dam.
  - c. N. Keulemans, (aftredend).
  - J. C. Filedt Kok, Apotheker te A'dam.
9. Rondvraag.

De secretaris - penningmeester,
N. KEULEMANS.

BERICHTEN.

De heer **C. E. Windemüller** te Vaassen, lid van het bestuur onzer Vereeniging, herdacht op 23 November j.l. den dag, waarop hij voor 25 jaar als arts werd bevorderd.

Wij voegen onze gelukwenschen bij de vele, die hij ongetwijfeld bij zijn jubileum ontvangen heeft.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Opgaaf van de samenstelling der middelen, vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1931 onderzocht en in het Maandblad behandeld.

Abortiva.

Capsules van Dr. Labrosky, roode gecandeede, slecht oplosbare, slechte Blandsche pillen. prijs f 10.—

Mensis droppels. Volksmagazijn Malthus; 15 c.M₃. vloeibaar Kinaextract. prijs f 15.—

Menstruatie droppels du Docteur Ellesie 20 c.M₃. van een waterig aftreksel van kruidnagelen. prijs f 15.—

Mimosa droppels 30 c.M₃. van een oplossing van 6.3% aloëextract in water. prijs f 7.50.

Remedy for Irregularities and Suppressions. Extra Strong Dr. F. Ellyson. 30 c.M³. van een 25% suikeroplossing gearomatiseerd met kruidnagelolie. prijs f 15.—

Secours aux Femmes du Dr. Lesage 30 c.M³. van een ± 25% gecarameliseerde Suiker-oplossing — gearomatiseerd met vluchtige stoffen, vermoedelijk saffraan, kaneel, nootmuskaat, prijs f 10.—, (No. 8).

Deletor (L. J. Hemmes) bestaat uit levertraan, petroleum, rietsuiker, kreosoot, ijzerverbinding en een niet nader te bepalen plantenpoeder. (No. 9).

Exmelis (voorheen Eksip) bevat een suikerachtige stof (waarschijnlijk glucose), zetmeel, maïszetmeel, looizuur en sporen koper. (No. 10).

Hesper's maag-darm kuur is een mengsel van alcohol, glucose en een bittere tinctuur (waarschijnlijk gentiaan-tinctuur).

Hesper's Nahrzaltabletten No. 18 en 34 bestaan alleen uit melksuiker.

Hesper's Odozon bevat 25% magnesiumperoxyde.

Hesper's poeder is poeder van senna-peultjes. (No. 6).

Jungborn's Auro Vitalis bevatte ongeveer 9% mierenzuur benevens enkele ijzerzouten.

Jungborn's Bio-zout bestaat vermoedelijk uit natriumbicarbonaat, chloornatrium, natriumphosphaat en magnesiumsulfaat. (No. 2).

Kanker-kruiden van Solman bevatten fruct. juniperi, cort. frangulae, rad. liquir., rad. valerianae, herb. chelidonii en fol. orthosiphonis. (No. 12).

Karsoto-inhalatie. Een mengsel van geneeskrachtige stoffen en talrijke oliën, waarin o.m. werden aangetoond: kaneelolie, eucalyptusolie, kamfer, menthol en methylsalicylzuur. (No. 12).

Kruiden van boertje achter Raalte zijn Helmkruid — scrophularia nodosa. — (No. 6.)

Nobline - drank is niets anders dan teerwater; gekleurd met een roode anilinekleurstof. (No. 4).

Smeersel tegen tuberculose is koemest (No. 3).

Tatouering te verwijderen:

Fleschje I bevat salpeterzuur van pl.m. 2.2% sterkte.

Fleschje II is azijnzuur van 97% gekleurd met een aniline-kleurstof.

Fleschje III bestaat uit een oplossing van 25% helse steen. (No. 2).

Thé Franklin bestaat uit sennabladen graswortel, pepermuntbladen, melissakruid, anijsvenkel en komijnvruchten. (No. 8 Corr.).

Zalf tegen tuberculose bevat pik, hars en was. (No. 3).

Karsote-Inhalatie.

Op het fleschje en op het doosje, waarin het middel verpakt is, staat „in Engeland gemaakt” maar dat men het plant heeft dit Engelsche praeparat in Nederland ingang te doen vinden, bewijzen wel de advertenties, opschriften en andere gedrukte mededeelingen, die allen in onzen taal gesteld zijn. Wij moeten ons dus wel met dit middel bezighouden. In een advertentie o.a. opgenomen in de Telegraaf van 25 Febr. 1931, wordt dit middel, onder het motto: „Wetenschap contra Griep!” aanbevolen als „Nieuwe uitvinding, die de bacteriën doodt!” en wordt dit, met eenige prentjes, den lezer duidelijk gemaakt.

Op het doosje ziet men, dat 10 tot 15 druppels van den inhoud van het fleschje op een zakdoek, dikwijls ingeademd, onmiddellijk verlichting brengen in gevallen van verkoudheid, influenza, kinkhoest, neus-catarrh, bronchitis, asthma, hooi-

koorts en „alle aandoeningen der ademhalingsorganen.”

Het kan nogal zouden wij zeggen. Maar er is meer. In een circulaire: „Hoe men Karsote Inhalatie moet gebruiken” wordt o.a. dit middel tevens aanbevolen bij keelaandoeningen, laryngitis, kinkhoest, kiespijn en slapeel men heeft dus maar te kiezen.

Zou het juist zijn wat de makers en garants, **E. Griffiths Hughes Ltd., Manchester** ons vertellen van de wonderen waardoor het middel gekenmerkt is?

Als bestanddeelen worden opgegeven: absintolie, kaneelolie, citronellaolie, eucalyptusolie, cassiaolie, lemoen-grasolie, cederolie, thijmolie, kampher, mentol, phellandreen en methylsalicylzuur, waarvan door den heer **N. Keulemans** konden worden aangeoond: kaneelolie, encalyptusolie, kamfer, menthol en methylsalicylzuur.

Nemen wij derhalve aan, dat de opgaaf van de fabrikanten met de waarheid overeenkomt (de aanwezigheid van sommige oliën in een dusdanig mengsel is moeilijk te constateeren) dan nog zijn wij niet enthousiast — eerder het tegendeel — over het verschijnen van het aankondigde middel.

Daargelaten, dat de prikkelende werking van de meeste der voorhanden stoffen, vooral bij kinderen, op den duur een nadeeligen invloed zal uitoefenen, blijft het gevaar, waarop wij reeds zoo dikwijls wezen: **het indirecte nadeel**. Er zijn talrijke aandoeningen van de ademhalingsorganen, die een onderzoek en doelmatige behandeling van een bevoegd deskundige beslist noodig hebben. Verwaarloost men door het gebruik van Karsote, den tijd en de gelegenheid tot het inroepen van wetenschappelijke hulp, dan heeft men het zich zelf te wijten, wanneer het resultaat niet aan de verwachting beantwoordt.

Kanker-Kruiden van Solman.

Een patiënte, in het Wilha. Gasthuis poliklinisch behandeld, wordt door de familie aangeraaden ook andere middelen te gebruiken. o.a. de bekende kankerpoeders van Welkzijn te Veenendaal (zie ons Maandblad van November 1929) en kruiden van den bekenden, te Amsterdam een groote praktijk uitoefenenden **Solman**.

De kruiden van Solman worden gereedgemaakt door het Kruidenhuis **W. F. Bijlsma** te Amsterdam.

De kruiden werden ons ter onderzoek toegezonden en bestaan volgens den heer **N. Keulemans** uit een mengsel van:

Fruct. Juniperi, Cort Frangulae, Rad Liquiritiae, Rad Valerianae, Herba Chelidonii, en Fol. Orthosiphonis.

Onnoodig te zeggen, dat dit mengsel niet alleen onwerkzaam is bij kanker maar dat tijdens het gebruik van deze kruiden de juiste tijd wordt veronachtzaamd, waarin, bij doelmatig operatief ingrijpen, nog kans op herstel kon worden verwacht.

Het is verschrikkelijk, hoe door sommige kwakzalvers met menschenlevens wordt gespeeld.

Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-theapeutisch Onderzoek (*)

(Vervolg).

Pilules du Dr. Mortin.

Volgens opgave van den inzender, afkomstig van Laboratoire des Spécialités „Securitas”, Nieuwedijk 160, Amsterdam.

Uitkomsten van het onderzoek: Rose gecan-

deerde pillen (3 stuks) met een gewicht van 290 tot 350 mg. Ontdaan van de suikerlaag-blijven steenharde, donkergekleurde pillen, die ongeveer 200 mg. wegen, achter.

Aangetoond werden ijzer (ferro en ferri), kalium, carbonaat, sulfaat, zetmeel en suiker. Het ijzergehalte bedraagt ongeveer 35 mg. per pil. Het is vermoedelijk aanwezig in den vorm van suikerhoudend ijzercarbonaat (Ferrum carbonicum saccharatum), naast kaliumsulfaat en zetmeel.

Deze pillen kunnen dienen als voorbeeld, hoe angstige vrouwen worden bedrogen.

Deze pillen, die het voordeel bezitten van onschadelijkheid, moesten worden betaald met f 12 per 50 stuks.

Dames-Dragées.

Merk „Salutol”, gesuikerde bloesem van *Anthemis nobilis*.

Afkomstig van: Hyg. Gummihandel, Harmoniestr. 10, Eindhoven.

Uitkomsten van het onderzoek: De ingezonden flacon bevat roodgekleurde versuikerde dragées.

De inhoud bleek te bestaan uit poeder van Roomsche kamillen. (*Anthemis nobilis* L.).

Druppels.

Ingezonden door Dr. A. S. V. H., arts te N.

Deze druppels zijn afkomstig van den z.g. „dokter van de Musschenberg”, Fr. Tannhauser, Naturheilkundiger.

De druppels waren afgeleverd aan een patiënt, bij wien genoemde heekundige door irisdiagnostiek, in één oogopslag, maagkanker had gediagnosticeerd.

Uitkomsten van het onderzoek: In de vloeistof kon niets anders worden aangetoond dan alcohol, benevens een zeer geringe hoeveelheid niet te identificeren stof.

Het zijn dus zeer waarschijnlijk z.g. homoeopathische middelen.

Stabler's Dr. Chapman's Worm-Mixture.

Fabrikant: Gilpin, Langdon & Comp. Baltimore.

Samenstelling: Niet vermeld.

Uitkomsten van het onderzoek: De „wormmixture” is vermoedelijk een mengsel van chenopodiumolie en ricinusolie in de verhouding 1 : 7.

Dit is een gevaarlijk middel. De conclusie, dat dergelijke middelen niet buiten den dokter behooren te worden ingenomen, geldt hier in sterke mate.

Drank tegen epilepsie, van wijlen Dr. Zwart.

Volgens het etiket: afkomstig van Apotheek Zwart, Gorredijk. „Zending geschiedt uitsluitend vanaf Bergum (Fr.) door Mevrouw Wed. Zwart.”

Gebruiksaanwijzing: Oudere kinderen 6—14 jaar 's morgens en 's avonds een eetlepel in melk.

Uitkomsten van het onderzoek: De rood gekleurde drank is een waterige oplossing van een mengsel der zouten natriumbromide, kaliumbromide en ammoniumbromide. Broomgehalte: 12,9 pct. Gezamenlijk gehalte aan zouten: 16,2 pct., aan ammoniumbromide 5,6 pct.

Antidiarrhoe-tabletten.

Afkomstig van de Firma Dr. Laboschin A. G., Berlin.

Importeur: J. Schutterop, drogist, Hattem.

Samenstelling volgens etiket: Tannin. albuminat 0,5.

Gebruiksaanwijzing: Volwassenen nemen drie maal daags 4 tabletten.

Uitkomsten van het onderzoek: De bruine ta-

bletten zijn zeer bros en wegen gemiddeld 0,5 gram. Zij bestaan, overeenkomstig de opgave uit tannalbumine, die echter, wat betreft uiterlijk, aschgehalte en oplosbaarheid niet voldoet aan de eischen, door de Pharmacopee aan deze stof gesteld.

„Perfectum” kiespijndruppels.

Ingevoerd uit Deutschland en volgens etiket te verkoopen door M. Ramakers, drogist, te Brunssum.

Opgegeven samenstelling: Chloralhydrat. 2, Ol. Caryophyll. 2, Camphora 2, Chloroform 4.

Uitkomsten van het onderzoek: De kwalitatieve samenstelling komt overeen met de opgave.

Tabletten tegen slapeel.

Ingezonden door J. W., arts te G.

De ééne ingezonden tablet had een gewicht van 1,02 gram. Zij bleek diaethylbarbituurzuur te bevatten en bereid te zijn met cacao-poeder, suiker en wat tarwezetmeel.

Per tablet van 1 gram is 500 mg. diaethylbarbituurzuur aanwezig.

(*) Plaatsgebrek noodzaakt ons — tot onzen spijt — in het vervolg deze rubriek tot het hoogst noodige te bekorten.

Red. Mbl.

(Wordt vervolgd.)

INGEZONDEN.

Aan de Redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij.

M.

Het heeft het Bestuur van de Commissie van Controle op het adverteeren voor Geneesmiddelen eenige moeite gekost, te besluiten, een antwoord te geven op de artikelen, die in de nummers van Juni en Augustus van Uw blad tegen onze Commissie werden geplaatst.

Immers de toon van deze artikelen is van dien aard, dat de Commissie deze op zich zelf geen antwoord waardig keurt.

De invectieven die de artikelen behelzen, missen feitelijken grondslag. Het behaagt de Commissie niet in een weerlegging daarvan te treden. Zij heeft echter te waken voor het algemeen belang.

Uit dien hoofde veroorlooft zij zich de volgende zakelijke mededeelingen onder de aandacht te brengen van Uw lezers.

Zij, die ons aanvielen, zijn klaarblijkelijk niet op de hoogte van ons werk.

Onze Commissie is in het geheel niet opgericht „Ter bestrijding der Kwakzalverij”, al bereikt zij in den strijd tegen de kwakzalverij waarschijnlijk meer dan vele andere goedbedoelde pogingen en ook meer dan wellicht in de toekomst officieele instituten hier te lande zullen bereiken.

Onze Commissie uitgaande van het standpunt, dat adverteeren voor geneesmiddelen „an sich” niet ontoelaatbaar behoeft te zijn, opgericht en in stand gehouden door de Dagbladpers en de Vereeniging van Fabrikanten van geneesmiddelen, beoogt slechts het **weren** van die advertenties, die op grond van de gegevens van haar Leidraad niet kunnen worden geduld.

Hier volgt de Leidraad, zooals hij thans luidt: I. De taak der Commissie, bestaat in het beoordeelen van alle aanprijzing van:

- geneesmiddelen, waaronder ook te verstaan alle middelen, welke aanbevolen worden als hebbende een gunstige preventieve werking;
- geneesmiddelen, waaronder te verstaan alle behandelingen van geneeskundigen aard.

II. De werkkring der Commissie behoeft zich niet te beperken tot die aanprijzing waarbij met

name genoemde geneesmiddelen en geneeswijzen aan het publiek worden aanbevolen, maar omvat ook de zgn. gecamoufleerde reclame, d.w.z. die reclame, welke aanleiding geeft tot het aanvragen van geschriften, gratis monsters, apparaten, enz., alsmede tot het bezoeken in het bijzonder van de op het gebied der geneeskunde onbevoegde personen.

III. Ontoelaatbaar **moet** worden verklaard:

- a. openlijke aanprijzing waarbij geneesmiddelen of geneeswijzen worden aanbevolen of waarin geschriften worden aangeboden betreffende kanker, tuberculose, ruggemergstering, geslachtsziekten, vallende ziekte, nierlijden, hartlijden, stuipen, paralyse, leverlijden, suikerziekte en oogziekte. (een uitzondering kon worden gemaakt wanneer deze uitgaat van medisch bevoegden.)
- b. openlijke aanprijzing, waarbij de namen van de sub a genoemde ziekten slechts worden gebruikt om de aandacht te trekken van het publiek, zonder dat een direct verband bestaat of wordt aangegeven tusschen die ziekten en het aangeprezen middel of de aangeprezen geneeswijze;
- c. openlijke aanprijzing, direct of indirect ten doel hebbende het aanbevelen van middelen of methoden, ter opwekking van abortus;
- d. openlijke aanprijzing waarbij genezing wordt voorgespiegeld door sterrewichelarij en dergelijke handelingen;
- e. openlijke aanprijzing waarbij behandeling uit te verte wordt aangeboden of verlichting wordt voorgespiegeld zonder persoonlijk bezoek, alleen na schriftelijke mededeeling omtrent de ziekte of na toezending van het een of ander voorwerp of de een of andere stof;
- f. openlijke aanprijzing in welken vorm dan ook, die schadelijk kan worden geacht voor de volksgezondheid.

IV. Ontoelaatbaar **kan** worden verklaard openlijke aanprijzing in welken vorm ook, die overdreven verwachtingen opwekt of verwachtingen, waaraan naar het oordeel der Commissie onder geen omstandigheid kan worden voldaan.

V. Openlijke aanprijzing, alhoewel op zich zelf niet in strijd met bovenstaande bepalingen, **kan** toch ontoelaatbaar worden verklaard:

- a. wanneer het aan de Commissie is gebleken, dat deze aanprijzing afkomstig is van personen met een erkend ongunstige reputatie, of van personen bij wie eenigermate kennis op het gebied van geneeskunde, van geneesmiddelenbereiding of van geneesmiddelleer terecht in twijfel mag worden getrokken;
- b. wanneer het mocht blijken, dat op, bij, of in de verpakking der geneesmiddelen mededeelingen zijn aangebracht, welke, zoo ze in advertentie-vorm aan het oordeel der Commissie waren onderworpen niet zouden zijn toegelaten.

VI. Openlijke aanprijzing die in zulke vage bevoordingen is vervat, dat weliswaar naar de letter geen geneesmiddelen of geneeswijzen worden aanbevolen, maar die dit toch kennelijk ten doel heeft, kan ontoelaatbaar worden verklaard.

VII. Indien bij een onderzoek naar de samenstelling van een aangeprezen middel, of naar de toepassing van een gebruikte geneeswijze of geneesmethode mocht blijken, dat aan het middel of aan de geneeswijze of geneesmethode de toegeschreven werking onder geen omstandigheden kan worden toegekend, **kan** de openlijke aanprijzing voor dit middel of voor deze geneeswijze of geneesmethode ontoelaatbaar worden verklaard.

VIII. Indien bij een onderzoek naar de samenstelling van een aangeprezen middel mocht blijken, dat het middel stoffen bevat, waaraan bij

het gebruik op de aangegeven wijze gevaren zijn verbonden, moet de openlijke aanprijzing van dit middel, als schadelijk voor de volksgezondheid ontoelaatbaar worden verklaard.

IX. Advertenties ter aanprijzing van een medische behandeling afkomstig van medisch onbevoegden, kunnen slechts dan worden toegelaten, wanneer daarin de naam van een assisteerend arts volledig wordt vermeld.

Nu kan men van meening zijn, dat ook door onze Commissie nog verder moet worden gegaan, dan zij, bijkens dezen Leidraad gaat.

Men vergunne ons echter, op grond van een zesjarige ervaring, de meening: dat wij beter weten, wat wij kunnen bereiken, dan zij, die zonder onze ervaring, zoo maar in eens een oordeel hebben over wat moet worden gedaan. Wij weten zoo iets af van wat met name in het buitenland waar reeds langen tijd wettelijke bepalingen gelden, wordt bereikt.

Wij weten, dat de vooraanstaande Nederlandsche Pers niet het minst door het werken met onze Commissie, met glans de vergelijking met de buitenlandsche — ook in landen met wettelijke bepalingen — kan doorstaan.

Dat zij, die de kwakzalverij in de ruimste beteekenis van dat woord bestrijden, iets anders zouden willen, behoeft toch geen reden te zijn ons werk af te breken? Er zal nog moeten blijken, of langs andere wegen meer kan worden bereikt. De pogingen, die wij zagen en de proeven waarvan wij kennis dragen, geven ons echter niet de overtuiging, dat men gemakkelijk tot grooter resultaten kan komen.

Bij de uitvoering van haar werk legt de Commissie zich steeds de vraag voor, of een advertentie of andere publicatie uit het oogpunt van reclame-middel als zoodanig aan de hand van haar Leidraad moet worden **afgekeurd**, dan wel toelaatbaar, d.w.z. niet strijdig met den Leidraad, kan worden verklaard.

En al zullen er over kleinere onderdeelen van onzen Leidraad altijd verschillende opvattingen blijven bestaan, met de hoofdlijnen, die wij erin uitgestippeld hebben, zal iedereen, die op dit gebied werkzaam is het toch ten volle eens moeten zijn.

Verder bedenke men dit:

Al wat de Commissie bereikt heeft en men behoeft de dagbladen en periodieken slechts te vergelijken met die van 6 jaren geleden om tot de overtuiging te komen, dat dit zeer veel is, is verkregen door de vrijwillige medewerking, die in toenemende mate door de Bladen werd verleend.

De vele verscherpingen, die in den loop der jaren in den Leidraad op grond van de ervaringen in de praktijk zijn aangebracht, zijn door de meeste bladen aanvaard en nageleefd, maar deze medewerking zou niet of zeker niet in die mate zijn toegezegd, indien de Commissie zoo drastisch ware opgetreden als de inzenders van de in den aanvang van dit stuk genoemde artikelen zouden verlangen.

Onze Commissie, in het leven geroepen om bepaalde reclame te weren gaat rustig met haar moeilijken arbeid voort, met belangstelling er naar uitziende, wat anderen op dit gebied bereiken en kunnen bereiken.

De Commissie voornoemd,

Voorzitter:

MARCHANT.

Secretaresse:

W. COSTER LEMEIJ.

Wegens plaatsgebrek zijn wij genoodzaakt eenige **korte** opmerkingen tot een volgend no. uit te stellen.

CORRESPONDENTIE.

A. J. te E. Over **Thee Franklin** vindt gij een mededeeling in ons Maandblad van Augustus j.l., dat, op gratis aanvraag, bij onzen secretaris, Kloveniersburgwal 82 te Amsterdam, verkrijgbaar is.

Mej. J. C. R. te D. Dank voor het door U gezonden bericht. Wij hebben het, zooals gij ziet, eenigszins moeten bekorten.

Dr. J. F. M. F. v. H. te Z. Het middel van **Abbé Hamon** wordt aangekocht en onderzocht. Dank voor Uw nieuw blijk van medeleven.

— Voor de rubriek „Rechtzaken” was ditmaal geen plaats.

Register op den één en vijftigsten jaargang van het Maandblad.

(De cijfers geven het nummer van het Maandblad aan. Ber. beteekent Berichten, Corr. Correspondentie, H.W. Herhaalde Waarschuwingen, Ingez. Ingezonden en R. Rechtszaken).

Aambeeld. Hetzelfde —	1
Aanprijzen van Geneesmiddelen enz.— Commissie van contrôle 6. 8 Ingez. 7. 12 Ber.	10
Abortiva. Zwendel met —	8
Abrahams. E. J. — Een woordje over den redacteur	1
Advertenties in de Telegraaf	5
Alcohol en kwakzalsvermiddelen	6
Alpenkruiden	11
Anker Borstpastilles — Ingapastilles	11
„ Loxapillen	11
„ Maagpillen - Kongopillen	11
Anti - diarrhoe - tabletten	12
Anti - nicotine fluide	9
Artsenijbereidkunst. Regelen uitoefening van de —	9. 10. 11
Bayer. firma — Ongewenschte reclame..	2
Boekbeschouwing. Het wonder in de Geneesk.	7
Boekbeschouwing. v. Lier, Gezondheidsleer	11
Bonicot	9. 11 Ingez. 10
Brixol	9
Bruinsma. Gebr. —	1
Burger. Prof. H. — Feestrede 50-jarig jubileum	4. 5
Centraal-laboratorium. v. Volksgezondheid Ber.	10
Clairo - Thee	11
Commissie van contrôle en De Telegraaf — Ber.	10
Commissie van Contrôle enz. 6. 8. Ingez. 7. 11. 12	10
Congres — Gezondheids — Buitengewoon — Ber.	10. 11
Dames-dragées	12
Darmol - haemorrhoidal zetpillen	9
Deletor. genezing der tering	9
„Dokter in Huis”	8
Dokter V. te Nijmegen	R. 8
Duitscher voor kantongerecht te Venlo	R. 9
Eczeemzalf van Peeck	R. 6. 7. 9
Elst. Mr. A. v. d. — Kwakzalverij en strafrechter	1
Exmelis (voorheen Eksip) tegen suikerziekte	10
Fotograaf - Dokter	R. 5
Gaby	8
Gelder. v. — Wegbereiders	1
Geneesheer. Zonderling — te Arnhem. . . R.	9

Geneeskunst. Onbevoegde uitoefening 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10 en 11	Maandblad van de Ver. v. Phych. Onderzoek enz. 4	Solman's kruiden tegen kanker 12
Geneeskunst. Uit het land der vrije uitoefening 5	Magnetiseur. .... R. 10. 11	Samenstelling van middelen in 1931 onderzocht 12
Geneesmiddelen. Verpakte — Aankondiging van — 11	Magnetiseurs en hypnotiseurs 4	Sargol 9
Geneesmiddelenwet ..... 9. 10. 11. Ber. 11	Magnetiseurs en slaapsters 1	Silvikrin ..... Corr. 4
Gezondheidscommissie te 's Gravenhage. Uit het jaarverslag 6	Magnetiseurs. Vervolging van — 11	Slaapsters en magnetiseurs 1
Gezondheidscommissie te 's Gravenhage. Bestrijding kwakzalverij ..... Ber. 10	Masseur ..... R. 10	Slapeloosheid. Tabletten tegen — 12
Gezondheidsleer door Dr. van Lier Boekbesch. 11	Medisch tuchtcollege te Amsterdam .... R. 8	Spidin. Retificatie 2
Gezondheidsraad ..... Ber. 4. 10	Middelen in 1931 onderzocht 12	Stabler's worm-mixtuur 12
Haverhoek. Mej — ..... R. 2. 4	Monsma. Middelen van — 11	Staphorster boertje ..... R. 2. 3. 5. 6. 10. 11
„ R. H. .... R. 5. 9. 11	Natuurgeneeskundige en apotheker .... R. 9	Steenpuistpillen 9
Hemmes. L. J. .. Deletor 9	Natuurkundig geneesheer ..... R. 8	Strafrechter en kwakzalverij 1
„ Middelen van — 11	Nicotine in tabaksrook ..... 9. 11. Ingez. 10	Suikerziekte Exmelis (voorheen Eksip) tegen — 10
Hesper. Middelen van — ..... Ingez. 6	Nicoton en antinicotine fluide 9	Suikerziekte. Indische kruiden tegen — .. 9
Huidinfectie. Middel tegen — 9	Onbevoegd uitoefenen van Geneeskunst 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10 en 11	Suikerziekte. Kruiden tegen — 9
Hypnotiseurs en magnetiseurs 4	Ontvettingsmiddel 9	Tabaksrook. Middelen tegen — 9. 11. Ingez. 10
Huddleston Slater. Dr. W. B. — Slaapsters en magnetiseurs 1	Ontwerp geneesmiddelenwet 9. 10. 11. Ber. 11	Tatouering te verwijderen 2
Inga - pastilles 11	Oogspecialist te Breda ..... R. 9. 10	Telegraaf. De — Optreden van — 5
Instituut voor Pharm. therap. onderzoek. Ber. 4. 11	Oorzakten. Middelen v. Inst. Walraven tegen — 11	Tering. Genezing der — door Deletor 9
Instituut voor Pharm. therap. onderzoek. Meded. 9. 11. 12	Opgaaf van middelen in 1931 onderzocht .. 12	Thé Franklin ..... Corr. 8. 12
Instituut Walraven. Reclame voor — 5	Opticiën te Amsterdam ..... R. 10. 11	Tuberculose en koemest 3
Intelligenten 2	Papieren dokter 2	Tijdschrift v. Geneesk. .. Jubileumbijdrage 5
Itallie. Prof van — Bij het vijftig jarig bestaan 1	Pastoor Heumann. Raadgevingen van — .. 5	Uitoefening der Geneeskunst. Ongevoegde - 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10 en 11
Jubileum. Een nationaal — 1	Peeck's Eczeemzalf ..... R. 6. 7. 9	Urbanuspillen. Nagemaakte — ..... Ber. 7
Jungborn. Geldersche — 2	„Perfectum” kiespijndruppels 12	Vereeniging tegen de kwakzalverij: Agenda Jaarvergadering 1931 12
Jongbreurs kruikenwater 8	Psoriasis. Drankje tegen — 9	Feestrede van Prof. Burger 4. 5
Kanker. Kruiden tegen — 6	Pungeerpillen. .... H.W. 7	Herdenking 50-jarig bestaan.... 1. 2. 3. 4. 5
Kanker-kruiden van Solman 12	Rechtzaken: „Dokter V.” te Nijmegen 8	Jaarverslag over 1930 7
Karsote - inhallatie 12	Duitscher voor kantongerecht te Venlo .. 9	Legaten aan de Vereeniging vermaakt 2. 8
Kiep en de lijfarts van Koning George. 7	Fotograaf te Dordrecht 5	Mededeelingen van het Bestuur 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 12
Koemest tegen tuberculose 3	Groendokter te Tongeren 1	Openbare feestvergadering 1. 2. 4. 5
Koning. Mr. P. W. de — 1930-'55 1	Haverhoek 5. 9. 11	Rekening en Verantwoording over 1930 7
Koning. Mr. P. W. de — Overleden 10	Haverhoek Mej. — 2. 4	Tweede druk van „De kwakzalversmiddelen enz. 1
Kongo - pillen 11	Kantongerecht te Nijmegen 6	Wegenbelasting en Reclame voor geneesmiddelen ..... 6. Ingez. 11
Koopman. Dr. J. — Een nationaal jubileum 1	Kantongerecht te Utrecht 6	Vitamines en Kwakzalverij 1
Kruidenmengsel van het Reeuwijksche boertje 11	Magnetiseur te Rotterdam 10	Volksgezondheid ..... Ber. 4. 8. 10
Kruiden tegen kanker 6	Masseur G. B. 10	Vrije uitoefening geneesk. Uit het land der - 5
Kruiden tegen suikerziekte 9	Medisch tuchtcollege te Amsterdam 8	Walraven. Middelen tegen oorziakten 11
Kühne - Louis 7	Natuurgeneeskundige 9. 11	Walraven. Reclame voor — 5
Kwakzalver te Assen ..... Ber. 3	Natuurkundig geneesheer te Nijmegen .. 8	Wegbereiders. Gebr. Bruinsma 1
Kwakzalvers-advertentie, geweigerd in R.K. Familieblad ..... Ingez. 2	Oogspecialist te Breda 9. 10. 11	Wegenbelasting en reclame voor geneesmiddelen ..... 6. Ingez. 11
Kwakzalvers en domheid ..... Feuilleton 11	Opticiën te Amsterdam 10. 11	Wettelijke maatregelen tegen kwakzalvers 1
Kwakzalversmiddelen en alcohol 6	Peeck's Eczeemzalf 6. 7. 9	Wielen. Prof. P. v. d. — Amerikaansche beschouwing over kwakzalverij 1
Kwakzalvers. Wettelijke maatregelen tegen — 1	Rechtbank te Breda 6	Windemuller. G. E. — Hetzelfde aanbeeld 1
Kwakzalverij. Amerikaansche beschouwing over — 1	Rotterdamsche kwakzalvers..... 3. 5	Windemuller. G. E. — Jubileum' 12
Kwakzalverij en Strafrechter 1	Staphorster boertje' 2. 3. 5. 6. 10. 11	Wonder in de geneeskunde.... Boekbesch. 7
Kwakzalverij en Vitamines 1	Zonderling „geneesheer” 9	Woorden tot Studenten van Prof. Dr. J. H. Zaayer 1
Leersum. Prof. Dr. E. C. v. — Vitamines en kwakzalverij 1	Reclame. ongewenschte — van firma Bayer 2	Worm-mixtuur van Stabler 12
Lier. Van — Gezondheidsleer. Boekbesch. 11	Reclame op biljet van wegenbelasting 6. Ingez. 11	Zaayer. Prof. Dr. J. H. — Toespraak tot studenten 1
Lind. Mr. A. — Wettelijke maatregelen tegen kwakzalvers 1	Reclame voor Inst. Walraven 5	Zalf van Wienhoven 9
Leugens. Misdadige — 7	Redacteur. Een woordje over den — 1	Zeileis. Klachten tegen — ..... Ber. 2
	Reeuwijksche boertje. Kruiden van — 11	Zeileis - methode veroordeeld ..... Ber. 7
	Regelen uitoefening v.d. artsenijbereidkunst 9. 10. 11	Zwart's drank tegen epilepsie 12
	Register op den 51en jaargang 12	Zwendel met abortiva 8
	Rheumatiek. Poeder tegen — 11	
	Richter en Co's middelen 11	
	Rotterdamsche kwakzalvers ..... R. 3. 5	
	Rijks-instituut v. Pharm. therap. onderzoek Ber. 4	
	Rijks-instituut v. Pharm. therap. onderzoek Med. 9. 11. 12	

DE KWAKZALVERSMIDDELEN HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN, volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor DE VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931)

Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50 franco per post f 1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningmeester den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam. K